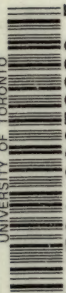

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 00378820 5

I

89

394-T

Somaprabha Ācārya, disciple of Vijaya Simha

श्रीसोमप्रभाचार्यविरचितः

कुमारपालप्रतिबोधः ।

KUMĀRAPĀLA-PRATIBODHA

OF

SOMAPRABHĀCHĀRYA

EDITED

WITH ENGLISH INTRODUCTION, SAMSKRIT PRASTĀVANĀ AND PARĪŚISTA

BY

MUNIRĀJA JINAVIJAYA.

(Honorary Member of the Bhandarkar Oriental Research Institute; Editor

"Jaina Sahitya Samśodhaka;" Author of "Vijñapti-triveni"

"Kriparasakosha" "Śatrunjaya-tīrthoddhāra-prabandha"

"Prachīna Jaina Lekha Samgraha." etc. etc.)

PUBLISHED UNDER THE AUTHORITY OF THE GOVERNMENT OF
HIS HIGHNESS THE MAHARAJA GAEKWAD OF BARODA.

CENTRAL LIBRARY
BARODA.

1920.

BL

1316

S65 K85

1920a

pt. 1

Gaekwad's Oriental Series

No. XIV

KUMÂRAPÂLA
PRATIBODHA

CENTRAL LIBRARY, BARODA.

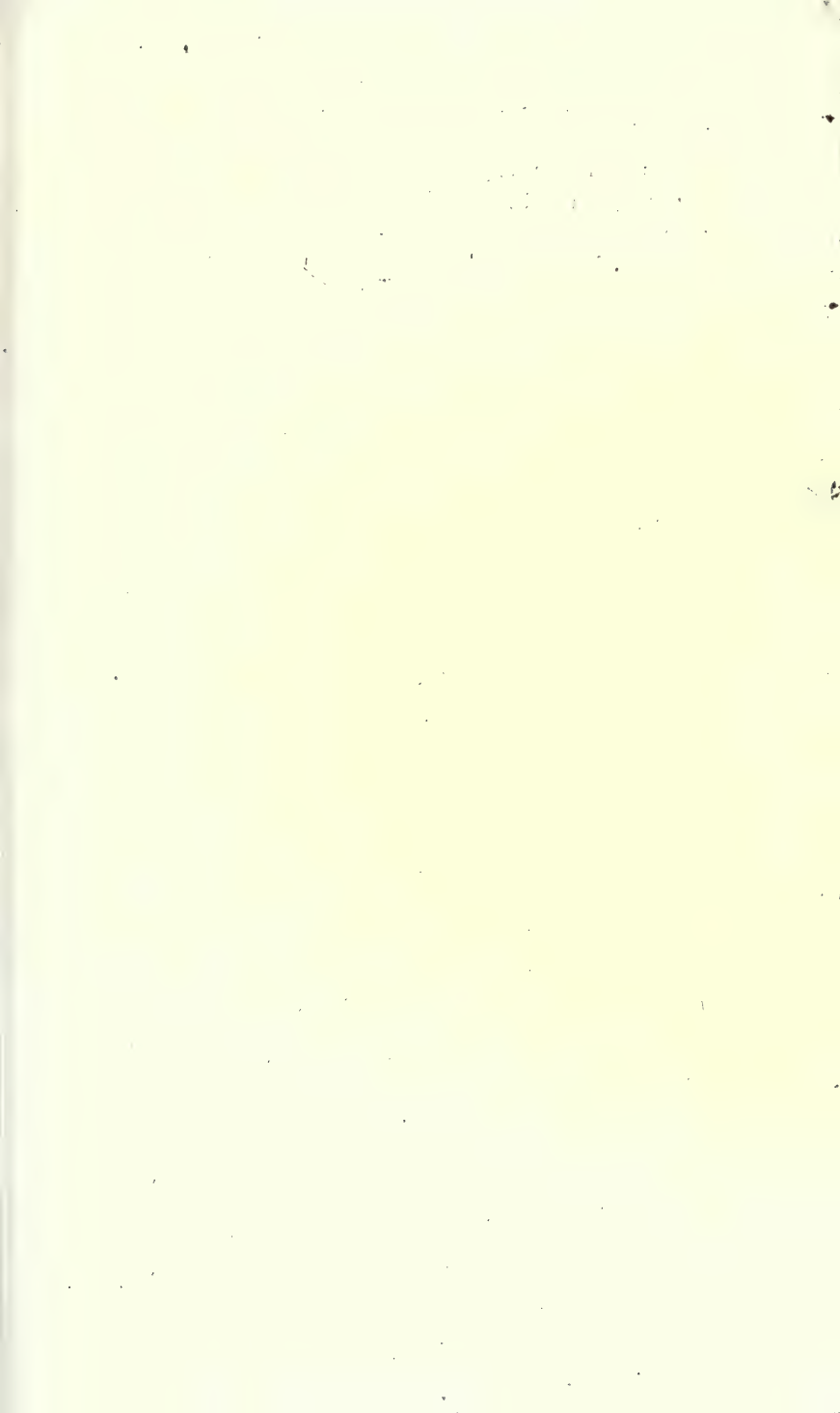
Collected set

GAEKWAD'S ORIENTAL SERIES

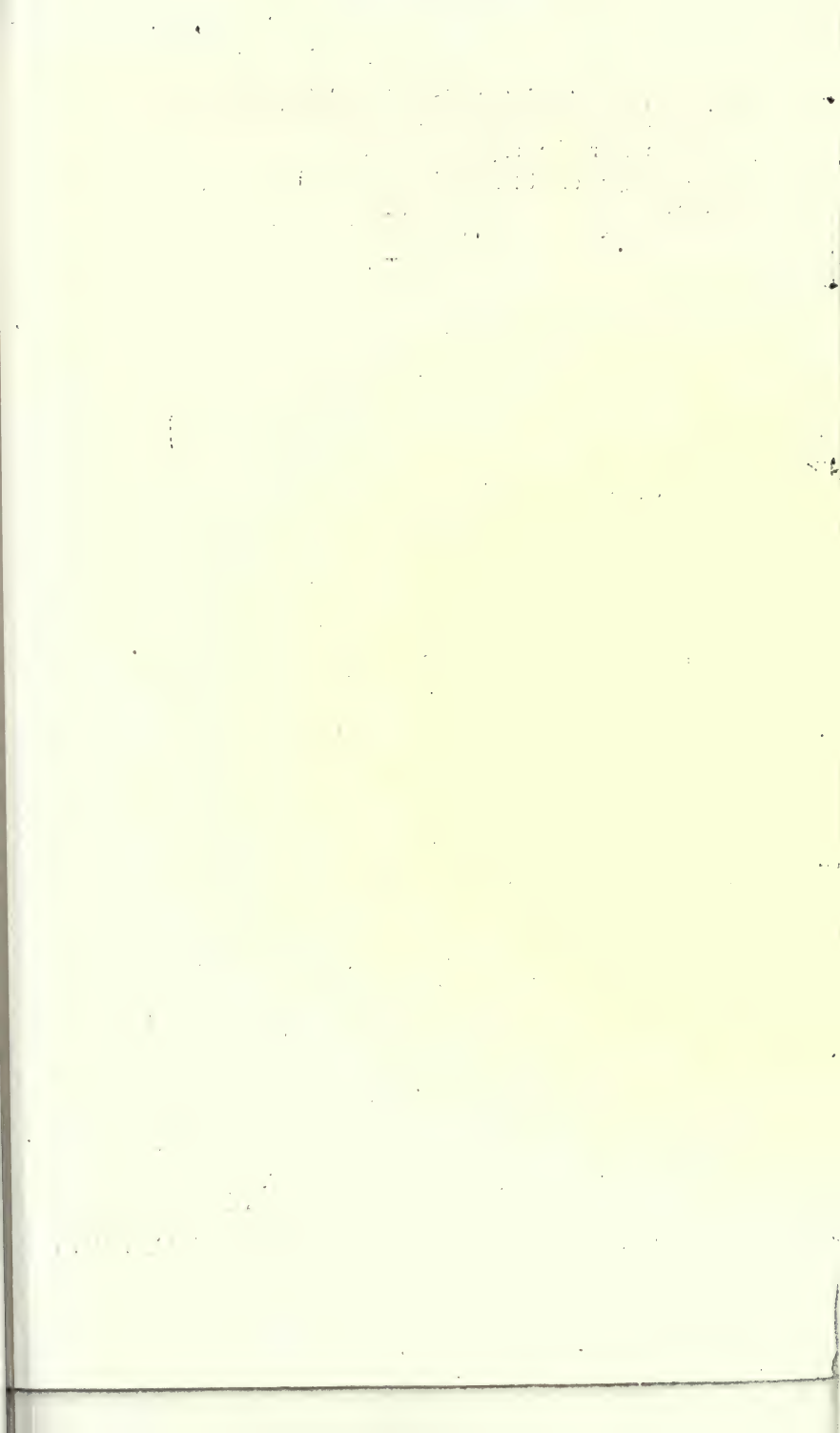
Edited under the supervision of
the Curator of State Libraries,
Baroda.

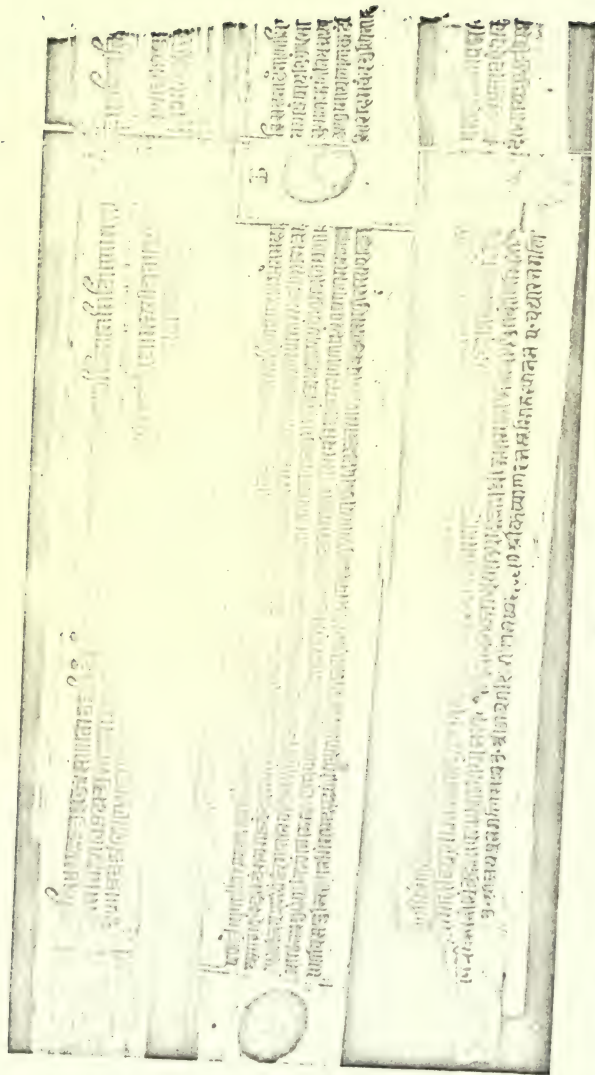
NO. XIV.

Handwritten text in Devanagari script, likely a manuscript page. The text is arranged in several horizontal lines, with some lines being more prominent than others. The script is dense and characteristic of traditional Indian writing.

Ms. of "Kumārāpāla-pratibodha," dated Samvat 1458 (A. D. 1402), found in Pattan, Baroda State.

Facsimile of three leaves of the palm-leaf Ms. of "Kum:

PK2971
.G3

Published by Janardan Sakham Kudalkar, M. A., LL. B., Curator of State Libraries,
Baroda, for the Baroda Government, and Printed by Manilal Itcharam Desai, at
**The Gujarati Printing Press, No. 8, Sassoon Buildings,
Circle, Fort, Bombay.**

Price Rs. 7-8-0

248279
22

INTRODUCTION.¹

स्तुमसिसन्ध्यं प्रभुहेमसुरेनन्यतुल्यामुपदेशशक्तिम् ।

अतीन्द्रियज्ञानविवर्जितोऽपि यः क्षोणिभर्तुर्व्यधितप्रबोधम् ॥

सत्त्वानुकंपा न महीभुजां स्थादित्येप कृप्यो वितथः प्रवादः ।

जिनेन्द्रधर्मं प्रतिपद्य येन श्लाघ्यः स केषां न कुमारपालः ॥—सोमप्रभाचार्य.

Nature and Title of the Work—The work "*Kumārāpāla-pratibodha*" contains a general description of the teachings in the Jain religion given from time to time by the Jain preceptor Hemācharya to Kumārāpāla, the illustrious Chālukya king of Gujarāt, and also of the manner in which, after getting these lessons, the King gradually got completely converted to Jainism. The author has given the title of "*Jina-Dharma-pratibodha*" to this work; but we have preferred to retain to it the title of "*Kumārāpāla-pratibodha*," for two reasons; first because that title is found mentioned in the colophon at the end of the work; and secondly because that title by itself carries to the general reader the idea of the subject-matter of the work itself.

The Mss.-material—The present edition of the work has been prepared from a palm-leaf Ms.² found in a Jain Bhandār at Patan, the ancient Capital of Gujarat and now a Taluka town in the Kadi Prānt (District) of the Baroda State ruled by His Highness the Maharaja Gaekwad. The Ms. consists of two hundred and fifty-five leaves. Each leaf is 2 ft. 7 inches long and only 2 inches broad; and on each side of it are written from three to five lines in Devanāgarī script in black ink. Each line contains from 140 to 150 letters and has three divisions separated by spaces one inch long. These spaces have holes (in the middle) through which pass strings to fasten together all the leaves. This Ms. was written at Cambay in Samvat 1458 (A. D. 1402).³

Palm-leaf Mss. of this Age and their Imperfections—As no other palm-leaf Ms. written after this date has been found by me in any of the Jain Bhandars, I am led to infer that this is one of the last palm-leaf Mss. written in Gujarat, and, in fact, in Western and Northern India. From the sources of Jain history it is found that the art of writing on palm-leaf had begun to

1—Rendered into English from the original Gujarati preface written by the editor—J. S. K.

2—This palm-leaf Ms., as also the other mentioned later on, was procured by the late Mr. C. D. Dalal, M. A., Sanskrit Librarian in the Central Library, Baroda, from Sanghavi's Bhandar and Sanghavina Padano Bhandar respectively—J. S. K.

3 This Ms. has been noticed by Prof. P. Peterson in his "A Fifth Report of Operations in Search of Sanskrit Mss. in the Bombay Circle, 1892-95.

decline from almost the beginning of the 14th century A. D.; and palm-leaf as rapidly giving place to paper as a material of writing. At that time all the palm-leaf works in the vast Ms.-collections located in Patan, Cambay, Jesalere and other places noted for such collections were being rapidly and simultaneously copied on paper. The oldest paper Mss. available at present all belong to this period. Similarly the latest palm-leaf Mss. to be found at present were written in that period and none written after that time is now available. This indicates that paper must have been introduced in these regions at that very time. At the time when the present manuscript was written, the practice of writing on palm-leaf was getting scarce and the scribes were on the verge of forgetting the art of writing on palm-leaf and also the art of preparing the special ink required for such writing. The calligraphy seen on this palm-leaf MS. is of a very inferior kind as compared to that seen on old palm-leaf MSS. The script of the present MS. is not so beautiful as that of the MSS. of the 12th and the 13th centuries, nor is the ink so excellent. The ink used for the present MS. is very thin and has now disappeared from several places and lines after lines on several pages have become so obliterated as to make their deciphering all the more difficult. Compared to this the ink used on the palm-leaf MSS. of two to three hundred years before this period appears still to be brilliant and deep black. Nor is the purity of language, to be observed in the old palm-leaf MSS., preserved in this MS. The reason of this is that the scribes of old times were men possessing a general knowledge of Sanskrit and Prakrit languages; and even good many learned men of those times used to write their works themselves. Hence, as a rule, very few mistakes are to be seen in MSS. of those times. But at the time when the present MS. was written, the process of copying palm-leaf MSS. on paper having been commenced on a very large scale, there was not to be found a sufficiently large number of scribes, possessing good literary qualifications, able to cope with this work; hence only scribes of mediocre abilities who could merely do the mechanical work of transcribing letters, were available for copying purposes. On this account these scribes committed good many mistakes in transcribing copies from old MSS.; and it is on this very account that quite a large number of mistakes have crept in the present MS. of "*Kumârapâla-Pratibodha*". An idea of the literary qualifications of the Kâyastha scribe, named Sheta, of this present manuscript can be got from the language of the colophon written by him giving the (Samvat) date, etc. of the MS.

Another MS. of the Text—Besides the above mentioned MS., another palm-leaf MS. belonging to the Bhandar of Sanghavi's Pâdâ in Patan, was also availed of in preparing the text of this work. This palm-leaf MS. was older than the one mentioned before and was written in a more correct manner; but it was unfortunately very incomplete and broken. It contained

leaves from 51 to 305 (even of these some leaves are wanting here and there) and thus ended abruptly from the middle of the story of Pavananjaya on "*Deshāvākāśikā*" vow given in the 4th chapter of the present work. In size it was 2 ft. 7 inches long and 2 inches broad and contained 3 to 5 lines on each page and each line contained from 105 to 120 letters.

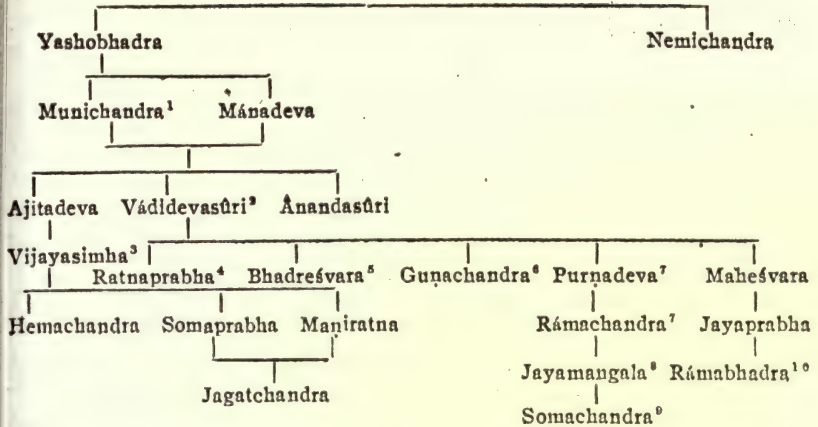
Difficulty in Editing—Thus, since no other complete Ms. was available from any source and none is available as far as I know, I had to depend on the only one complete Ms. mentioned above; and as this was full of mistakes my work of editing this work became all the more difficult.

Account of Somaprabhāchārya, the author of "*Kumārpāla-pratibodha*":—The author, Somaprabhāchārya, is a well-known Jain learned man. He composed the present work in Samvat 1241 (or A. D. 1195), i. e. only 11 years after the death of King Kumārapāla. From this it is evident that he was a contemporary of King Kumārapāla and his preceptor Hemachandra. He composed this work while dwelling in the residence of the poet Siddhapāla, son of the poet-king Shree Shreepāla, of Prāgvāt (Porwad) community, for the benefit of Harischandra and Shreedevi, son and daughter respectively of Shet Abhayakumāra, son of Nemināga; and it was heard from the beginning to the end by the three learned disciples of Hemachandra himself, by name, Mahendramuni, Wardhamāna and Guṇichandra. Abhayakumāra was, as is mentioned in this very work, the head of the charitable departments, like alms-houses, etc., opened for the maintenance of helpless and disabled persons (vide pp. 219 to 220). The poet-king Shree Shreepāla was one of the best poets of Gujarat and a greatly honoured and accepted brother of Siddharāja Jayasimhadeva. His son, Siddhapāla, also, was a poet of the first rank and a beloved and bosom friend of King Kumārapāla. In connection with the family of this poet as I have written at great length elsewhere, I need not reiterate the same in this place. The poet Shreepāla was a disciple of Devasūri, the most illustrious in the lineage of preceptors of Somaprabhāchārya; hence it was but natural that this poet's family should entertain a special veneration for the circle of disciples of this earliest preceptor and that this circle of sages should regard with affection the poet's family. The preceptors of Somaprabhāchārya and other sages generally made their stay under the roof of the family house of this poet in Anahilpur. His other great work, by name "*Sumatinātha-charita*", was also composed by Somaprabhāchārya while dwelling in this very house.

The following is the genealogical-tree of the lineal succession of the preceptors of Somaprabhāchārya, as found in the *Prashasti* in the *Kumārapāla-Pratibodha* and some other works of different writers ;—

1 See my Introduction to the drama "*Draupadi-Swayamvara*", composed by the poet Vijayapāla, son of Siddhapāla.—Editor.

Sarvadevasūri

All the names mentioned in this genealogical-tree are well-known in Jain history, and the various works composed by them have enriched Jain literature.

1. A well-known writer of commentaries and notes on works of Haribhadra-
chārya, such as "*Upadeśhapāda*," "*Anekānta-Jayapatākā*," "*Lalitavistāra*," "*Yogabindu*"
and others.

2. Author of the great Jain work on logic by name "*Syādvādaratnākara*."

3. Dharmasāgara Gaṇi, in his own '*pattāvali*' has called this Vijayasimha as the
editor of the commentary—"*Vivekamanjari*," a work of Bālachandra (cf. "*श्रीविजयसिंहसूत्रिः
विवेकमञ्जरीसूत्रिकः*"). But this is a mistake. The editor of that commentary is not
this Vijayasimhasūri but is one Vijayasena-sūri of Nāgendra Gaṇi. (See Peterson's
3rd Report, page 103). A stone-inscription of this Vijayasimha has been discovered
in the Jain temple at Ārāsana and is dated Samvat 1206; (See my book "*Prāchīna-Jaina-
Lekha-Sangraha*." (Inscription No. 289).

4. Ratnaprabha has composed the well-known work on logic, entitled "*Ratnāka-
rāvatārikā*;" and his other works, like the "*Upadeśhamālā-Vṛitti*", are also well-known.

5. Bhadrēśvara was the principal co-adjutor with Vādidevasūri, in composing the
"*Syādvādaratnākara*." After his preceptor's death he was appointed the principal
Acharya to his seat. Munibhadra-Sūri, the author of *Shāntinātha-Mahākārya*, also
belonged to his succession of pupils.

6. Guṇachandra composed a small work on Grammar entitled "*Ilaimavibhrama*."

7. Mention is made of both this preceptor and his disciple in a stone-inscription
at Jalore. (See "*Prāchīna-Jaina-Lekha-Sangraha*," Artical No. 352).

8. Author of the *Prashasti* on Chāchigadeva found on the Sundhā Hill (Mārvār).

9. Author of the commentary on "*Vṛitta-Ratnākara*."

10. Author of the drama, "*Prabuddha-Rohineya*."

ture. From this one can see of what learned, noble and literary men the poet's company was composed. A brother-disciple of Somaprabhāchārya, by name Hemachandra, composed a *Dwisandhāna* poem, entitled "*Nābheyānemi*," and it was edited by the poet-king Shree Shreepāla himself. Somaprabhāchārya was succeeded to his religious seat by the famous Jagatchandrasūri, who is considered to be the founder of the ascetic assembly known by the name of Tapāgachha. According to the *Pattāvalis* Somaprabhāchārya ranks 43rd² in the lineal succession from Mahāvīra.

Other Works written by the Author—(1) *Sumatinātha-Charitra*. Besides the "*Kumārāpāla-Pratibodha*", three other works of Somaprabhāchārya are available. One of these is the "*Sumatinātha-charitra*". It describes the life of Sumatinātha, the 5th Tirthankara of the Jain Religion. Like *Kumārāpāla-Pratibodha*, it is also written mainly in the Prākrit language and, like it, it also contains legends and stories explaining the tenets of Jainism. It consists of verses numbering over nine thousand and a half. Mss. of this work were seen by me in the Jain Bhandars at Pātan.³

1—The following are some of the verses given in the *Prashasti* at the end of this poem:—

भक्तः श्रीमुनिचन्द्रसूरिगुरोः श्रीमानदेवस्य च
 श्रीमान् सोऽजितदेवसूरिरभवत् षट्कर्तुङ्गधाम्बुधिः ।
 सद्यःसंस्कृतगद्यपद्यलहरीपूरेण यस्याप्रभ-
 क्षिता वादिपरम्परा तृणतुलां धत्ते स्म दूरीकृता ॥
 श्रीमानभूद्विजयसूरिरमुष्यशिष्यो
 येन × × × स्मरस्य शरान् गृहीत्वा ।
 क्लृप्तं चतुर्भिरनघं शरयन्त्रमग्रे
 विश्वं तदेकविशिखेन वशं च निन्ये ॥
 श्रीहेमचन्द्रसूरिर्बभूव शिष्यस्तथापरस्तस्य ।
 भवद्गतये तेन कृतो द्विःसन्धानप्रबन्धोऽयम् ॥
 एकाद्विनिष्पन्नमहाप्रबन्धः श्रीसिद्धराजप्रतिप्रबन्धुः ।
 श्रीपालनामा कविचक्रवर्ती सुधीरिमं शोधितवान्प्रबन्धम् ॥

2 Vide J. Klatt's Extracts from the "Historical Records of the Jains" Ind. Ant. Vol. XI, p. 254.

3 The *Prashasti* at the end of this *Charitra* is to a great extent like the one given in the present work:—

चन्द्रार्को गुह्यदृग्गच्छनमसः कर्णावतंसौ क्षिते-
 धुर्यौ धर्मेयस्य सर्वजगतस्तत्त्वालोके दृशौ ।
 निर्वाणावसथस्य तोरणमहास्तम्भावभूतासुमा-
 वेकः श्रीमुनिचन्द्रसूरिरपरः श्रीमानदेवप्रभुः ॥

(2) *Sāktimuktāvalī*—Another work by this author is known as "*Sākti-muktāvalī*." It consists of hundred verses of a miscellaneous nature. It is sometimes known as "*Sinduraprakara*" because its first verse begins with the words: "सिन्दुरप्रकर" and very often it is also called by the name "*Soma-ātaka*", because it consists of 'hundred' verses composed by Somaprabhā-ārya. This work is well-known among the Jains and is repeated by heart by many a man and woman of the Jain community. It is written after the style of Bhartrihari's "*Nīti-Shataka*" and contains short but pithy dissertations on such subjects as, non-slaughter, truthfulness, non-stealing, purity, goodness etc. Its composition is very simple, interesting and easy of understanding. Some of the verses from this work are found quoted in the present work of "*Kumārāpāla-pratibodha*."

शिष्यस्तयोरजितदेव इति प्रसिद्धः

सूरिः समस्तगुणरत्ननिधिर्बभूव ।

श्रीतिं यदङ्गिकमले मुनिशृङ्गराजि-

रात्वादित्युतरसा तरसा बबन्ध ॥

श्रीदेवसूरिप्रमुखा बभूवुरन्येऽपि तत्पादपयोजहंसाः ।

येषामन्नाधारचितस्थितानां नालीकमैत्रीमुदमाततान ॥

विशारदशिरोमणेरजितदेवसूरिप्रभो-

र्विनेयतिलकोऽभवद्विजयसिंहसूरिर्गुहः ।

जगत्रयविजेतृभिर्विमलशीलवर्मावृतं

व्यभेदि न कदाचन स्मरशरैर्यदीयं मनः ॥

गुरोस्तस्य पदाम्भोजप्रसादान्मन्दधीरपि ।

श्रीमान्सोमप्रभाचार्यश्चरित्रं सुमतेर्व्यधात् ॥

प्राग्वाटान्वयसागरेन्दुरसमप्रज्ञः कृतज्ञः क्षमी

वाग्मी सूक्तिमुधानिधाननजनि श्रीपालनामा पुमान् ।

यं लोकोत्तरकाव्यरजितमतिः साहित्यविद्यारतिः

श्रीसिद्धाधिपतिः कवीन्द्र इति च भ्रातेति च व्याहरत् ॥

सुनुस्तस्य कुमारपालनृपतिप्रीतेः पदं धीमता-

मुत्तंसः कविचक्रमस्तकमणिः श्रीसिद्धपालोऽभवत् ।

यं व्यालोक्य परोपकारकण्ठासौजन्यसत्यक्षमा-

दाक्षिण्यैः कलितं कलौ कृतयुगारम्भो जनो मन्यते ॥

तस्य पौषधशालायां पुरेऽणहिलपाटके ।

निष्पत्युद्दिदं प्रोक्तं पदार्थान्तं (?)..... ॥

अनाभोगात्किञ्चित्किमपि मतिवैकल्यवशतः

किमत्यौत्सुक्येन स्मृतिविरहदोषेण किमपि ।

मयोत्सृजं शास्त्रे यदिह किमपि प्रोक्तमखिलं

क्षमन्तां धीमन्तस्तदसमदयापूर्णहृदयाः ॥

(3) *Shatārtha-Kāvya*—Somaprabhāchārya's third work is known by the name of "*Shatārtha-Kāvya*". It gives full evidence of his unexcelled command over the Sanskrit language.¹

This work consists of only one verse in *Vasanta-tilakā* metre, while it is explained in a hundred different ways. From this work the author was given the nickname of "*Shatārthika*" and is referred to by that appellation by many subsequent writers.² The author has, by himself commenting on this one-verse work, given its hundred explanations.³ At the beginning of its commentary he has written five verses, in which he has given an index to the hundred explanations intended by him. In the beginning he has given the meanings of the 24 Tirthankaras of the Jain religion, then in the middle he has given the explanations of the Vedic deities, like Brahmā, Nārada, Vishnu and others and at the end he has brought out references to his contemporaries, like Vādi-devasūri and Hemachandrāchārya, the great religious preceptors of Jainism, Jayasimhadeva, Kumārāpāla, Ajayadeva and Mūlarāja, the four successive Chālukya kings of Gujarat, poet Siddhapāla, best citizen of the time, and Anitadeva and Vijayasimha, his two preceptors. After this, at the extreme end he has elucidated reference to himself and in the final conclusion he has quoted a short *prashasti* in five verses written on himself by some disciple of his. (See Appendix II).

According to this *prashasti*, Somaprabha in his ordinary life was a Vaishya of Prāgvāta (Porvād) section. His father's name was Sarvadeva and that of his grand-father was Jinadeva. Jinadeva was a prime-minister to some prince and was greatly respected in his own time. Somaprabha had taken the initiation into Jain religion quite in his boyhood, and being exceptionally intelligent he had mastered all the lores and thus attained to the position of an "Acharya" (Preceptor). He was wonderfully adept in logic, deeply learned in poetics and specially clever in delivering religious sermons.

Chronological order of these Works:—Thus including the "*Kumārāpāla-pratibodha*," our author wrote four works. Among these chronologically his "*Sumatinātha-Charitra*" stands first and "*Sukti-Muktāvali*" second. In the "*Brihat-Tippanikā*," an old list to Jain works, it is mentioned that the "*Sumatinātha-Charitra*" was composed in the reign of king Kumārāpāla. As this work is also found mentioned at the end of the commentary on "*Shatārtha-Kāvya*", it is plain that it was composed prior to the "*Shatārtha-*

1 See verses on pages 146, 197, 422.

2 "सोमप्रभो मुनिपतिर्विदितः शतार्थी" ।—मुनिशुंदरसुरिकृतगुर्वाचली; also
"ततः शतार्थिकः ख्यातः श्रीसोमप्रभसूरिनात् ।"—गुणरत्नसुरिकृतक्रियारत्नसमुच्चय

3 The original verse is as follows:—

कल्याणसारसवितानहरेक्षमोदकान्तारवारणसमानजयाद्यदेव ।

धर्मार्थकामदमहोदयबीरधीरसोमप्रभावपरमाणमसिद्धसूरे ॥

"*Āya*." It appears that the "*Shatārtha-Kāvya*" was composed between A. D. 1177 to 1179, because it refers to king Mûlarāja, who succeeded king Jayadeva to the throne of Gujarat; and this Mûlarāja, known in history as Bāla Mûlarāja, reigned only for two years from A. D. 1177 to 1179. The "*Kumārāpāla-pratibodha*" seems to be the last work of our author.

Other unknown Works:—Besides these four works, it is inferred that our author must have written some others; for in the work "*Shatārtha-Kāvya*", while giving explanation about the king Kumārāpāla in the commentary, he gives two verses, and makes the following remark regarding them—"यद्दोषाः", that is, ("which we have already given elsewhere.") Now as these two verses are not to be found in any of his known four works, the inference is that they occur in some other work of his, which is not yet known to us.

Composition of Kumārāpāla-pratibodha:—"Kumārāpāla-pratibodha" is mainly written by the author in the *Prākṛit* language; but a few stories in the last chapter are written in Sanskrit and some portions are in Apabhramsha language as well. From this it is evident that our author was equally proficient in these three languages. The composition of the work is very simple and the language is quite plain and unsophisticated. Though the author is, as has been shown above, one of the best learned men and a first-class writer, yet there are no evidences of his special learning to be found in this work.

The Work well-known to subsequent Writers:—"Jina Mandanagaṇi, the author of "*Kumārāpāla-prabandha*", has taken several extracts¹ from the historical portion of this work, and Jayasimha-suri has, in his "*Kumārāpāla-Charitra*", made a faithful imitation of the style of composition of this work. This shows that the writers, posterior to our author, were well aware of this work.

The Work not important from Historical Standpoint:—Looking to the great extent of this work and the time of its composition, it would seem quite natural if readers interested in history felt curious to know from it such facts about the life of Kumārāpāla and Hemachandra as are unknown and unavailable from other sources; and it is with this very idea that the present editor undertook with great pleasure the work of editing this work. But after going through the whole work he was disappointed to find that no new fact was to be discovered in such a big work. On the contrary he has to admit that the history of these two great personages given in the present work is not only as much as, but is even less than, their history given in such smaller and later works, as the "*Hemachandra-prabandha*", a part of

1. See *Kumārāpāla-Prabandha*" edited by Muni Chaturavijayaaji, pp. 10, 17, 58, 80, 90, 94, 95, 97, 106, 107, 111, etc.

the "*Prabhāvakā-Chāritra*" and the "*Kumārapāla-Prabandha*", included in the "*Prabandha-Chintāmaṇi*". It would therefore not be improper to remark that from the historical point of view the present work has no special importance to us.

Importance of the Work as a Prākṛit Work—But we have to admit its importance from the point of view of the necessity of publishing Prākṛit literature on a larger scale. In the first place Prākṛit literature, that is published up to now, is of a very limited extent; and, in the second place, as the Bombay University has now added a special course of the Prākṛit language, like that of the Pāli, to its curricula of studies, the necessity of publishing works in the Prākṛit language is felt all the greater. Students therefore of this language would undoubtedly welcome the publication of such a great work at this time.

Writing History not the Author's Object—Though it is quite natural that we should feel disappointed at not being able to find any special historical information in this work, yet we must remember that the author does not deserve any blame on that account. Because in the very commencement of the work the author clearly disavows any intention of writing a full life-story of Hemachandra and Kumārapāla. The author's object in composing this work is really not to write the history of Kumārapāla and others, but to write a narrative, embodying the teachings of Jain religion with reference to these historical personages. In this connection he makes the following remarks:—"Although the life-story of Kumārapāla and Hemachandrāchārya is very interesting from other points of view, I am only desirous of telling something in connection with the instruction in Jain religion alone. Does any person, who, out of a tray full of various delicacies, eats only one particular thing that gratifies his special taste, deserve blame from any body?"¹

Summary of the Historical Portion in the Work—Whatever portion in this entire work has connection with history is summarised for the facilities of readers, in a separate Appendix, entitled "*Kumārapāla-Pratibodha-Saṅkshēpa*." On reading the Appendix, the reader will understand clearly the entire gist of this work.

The short historical summary is as follows:—

King Kumārapāla's Succession to the Throne:—In Anabilpura Pāṭan there formerly reigned King Mūlarāja of Chālukya dynasty. He was succeeded successively by Chāmundarāja, Vallabharāja, known as "Jagaj-Zampana" ("World-Raider"), Durlabharāja, Bhimarāja, Kaṇḍadeva, and Jayasimhdeva. This Jayasimhdeva was succeeded by Kumārapāla, the great-great-grandson of Bhimarāja. (Bhimaraja had a son Kshemarāja, who had a son Devaprasāda, who again had a son Tribhuvanapāla, who was father of Kumārapāla). King

1. See page 8, Gatha 30, 31.

Kumárapála was very brave and valorous; patient and self-abnegating, very clever and liberal. He made conquests everywhere and established his reputation as a great and ideal ruler.

King's Longing to know the True Religion—Once king Kumárapála called an assembly of his learned men and asked their advice regarding the best religion to be followed which would make one's life the most happy. These learned men being Brahmins naturally extolled the merits of the Vedic religion which consisted of sacrifices and ceremonial rituals. The King, knowing that sacrifices involved slaughter of animals, could not be convinced of the merits of this religion. This made him dissatisfied and increased his desire to know the true religion. Thereupon on one occasion one of his ministers, Báhaḍa, by name, approached the king and requested him to listen to what he would tell him if the King really desired to know what the true religion was. The Minister Báhaḍa then gave him the following information about Hemachandra-sûri, the Jain preceptor.

Account of Hemachandra's Early Life:—There was formerly a preceptor, by name Shri Datta-sûri, belonging to the Gachhcha, called "Pârnatalla." Once while travelling he came to a place, called Rayanapura, in Wágada country, where ruled at that time a king by name Yashobhadra. This king began to listen to religious discourses of Shri Datta-sûri. Datta-sûri after some time left that place and went elsewhere. Afterwards King Yashobhadra lost all attachment for worldly life, renounced the kingdom, and went in search of Datta-sûri. Datta-sûri was at that time in a place, called "Dinduánápura*." The king built there a large Jain temple by name "Chauvisa-Jinálaya," and himself took holy orders and became a disciple of Datta-sûri. Then he performed various austerities and made a deep study of the Shástras and finally attained the position of an "Áchárya", or preceptor, under the name of "Yashobhadra-sûri". Yashobhadra-sûri went on touring in various places preaching religion to people. At last having become old in age and decrepit in body he went to the "Ujjayanta-Tirtha" (i. e. Girnár), and there after observing a fasting-vow gave up his body. He had a disciple by name Pradyumna-sûri, who wrote a work entitled "*Thánaya-Pagaraṇa*" (or "*Sthánaka-Prakaraṇa*"). He again had a disciple Guṇasena-sûri by name and the latter had Devchandra-sûri as his disciple, who wrote a commentary on "*Thánaya-Pagaraṇa*" of Pradyumna-sûri and also wrote the work "*Shánti-Jina-Charitra*."

This Devachandra, while travelling, once came to a place by name Dhandhuká. There a young brilliant boy named Changadeva, son of the parents Chachch and Cháhini of the Modha Bania community, began to

* The author, Somaprabháchárya, at this place remarks that that "Chauvisa-Jinálaya" exists even to-day i. e. in his time at Dinduánápura.

come and listen to the preaching of Devachandra. Having become attached to Devachandra through his teachings the boy Changadeva became inclined to become the former's disciple and began to live and wander with Devachandra. Devachandra while wandering went to Cambay and there, through the maternal uncle of Changadev, by name Nemi, he persuaded the parents of Changadeva and initiated Changadeva into Jain religion and gave him the name of Somachand.

Hemachandra as an Āchārya:—This boy-ascetic, who possessed almost a superhuman intellect, became master of all Shāstras within a short time, and, as a reward of his learning his preceptor gave him the name of "Hemachandra" and raised him to the position of an "Āchārya" (preceptor). Struck dumb with admiration for Hemachandra's learning, King Siddharāja Jayasimha became his great devotee and consulted him in each and every Shāstric matter and was thoroughly satisfied. Under the influence of his teaching, Siddharāja began to feel an attachment for Jain religion and in appreciation of the same he constructed a Jain temple, by name "Rāyavihāra", in Pātan and another, by name "Siddhavihāra", at Siddhapur. At Siddharāja's request Hemachandra wrote a work, called "Siddha-Haima-Vyākaraṇa", a perfect masterpiece on grammar. The King's attachment for Hemachandra grew so strong that he never felt happy until he listened to the nectar-like teaching of Hemachandra.

Hemachandra and Kumārapāla:—Having related the story of Hemachandra so far, the minister Bāhaḍa advised King Kumārapāla that if he too desired to get the knowledge of true religion, he should approach Hemachandra with devotion. Following his minister's advice Kumārapāla began to listen to the preachings of Hemachandra.

Hemachandra first began to preach to the King, by means of parables and legends, on the evil effects of animal-slaughter, gambling, meat-eating drinking, prostitution, plundering, etc., and persuaded him to prohibit these in his kingdom by issuing royal decrees. Then he gave him instruction regarding true God, true Guru and true religion as propounded in Jain religion and showed him the evils of accepting false gods, false gurus and false religion. In this way King Kumārapāla became gradually devoted to Jain religion and as a mark of his devotion he began to build Jain temples in various places. First he built a grand temple, called "Kumāra-Vihāra" in Pātan under the supervision of the minister Bāhaḍa and the two sons of Garga Sheth of Vāyada family, by name, Sarva-deva and Sām̐ba Sheth. In the central temple of this Vihāra he placed a large image of Pārshvanāth in white marble and in the adjoining 24 temples, he placed images of the 24 Tirthankaras in gold, silver and brass metals. After this Kumārapāla built another temple, called "Tribhuvana-Vihāra", still grander and very much higher, with 72

1. So called because it was built in memory of his father, King Tribhuvanapāla.

smaller temples round it for the different Tirthankaras. The large cushion-shaped stone-caps on the spires and the vase-like finials that surmounted them were all built of gold; and in the central temple a very gigantic image in alabaster of the Tirthankara Neminátha was placed, with 72 images in brass of other Tirthankaras located in the smaller temples. Besides these, in Pátan alone Kumárapála built 24 Jain temples for 24 Tirthankaras, of which the temple of "Tri-Vihára" was prominent. Outside Pátan, in other places in his kingdom, he built so many Jain temples that their exact number cannot be ascertained. Of these, however, the great temple of Ajitanátha on the Tárangá Hill, built under the supervision of the Subedar Abhaya, son of Jasadeva, is worthy of mention.

King Kumárapála did not rest satisfied in showing his devotion to the Jain religion by thus building Jain temples alone, but like a devout follower of that religion he used to visit in person the Jain temples and worship the images therein. Further, in order to impress upon the people the greatness of that religion he used to celebrate with great éclat Jain festivals like "*ashtánhka*".

Kumárapála's Celebration of Jain Festivals:—These festivals he used to celebrate every year in the famous temple of "Kumára-vihára" at Pátan in the months of Chaitra and Áshvina in the latter 8 days of the bright fortnight. On the last day of the festival, i. e. on the full-moon day, in the evening, a large chariot drawn by elephants, containing the image of Pārshvanátha, used to go in procession through the town to the royal palace, accompanied by the King's officers and leading citizens. The King, having personally worshipped the image amidst dances and prayers of the people, the chariot rested for the night in the palace and departed next morning to a grand pavilion erected outside the palace-gate, attended by the King in person. After being again worshipped by the King, the chariot passed through the various lanes of the city resting at intervals in the special pavilions erected on the route and then returned to its own place. The King in this way not only himself celebrated the greatness of the Jain religion but issued orders to his tributary princes to celebrate it in a similar manner. The subordinate princes also built Viháras in their own cities.

Kumárapála's Pilgrimage to Saurashtra Temples:—Once a group of Jain pilgrims, set out on a visit to Saurashtra (Káthiáwád) temples, halted on their way at Pátan. Seeing them the King also thought of going on the same pilgrimage and, accompanied by Hemachandra and a large army and a large Jain congregation, he travelled to Saurashtra and halted at Girinagar (Junágadh) situated at the foot of the hill Raivata (Girnar). But owing to bodily infirmity he could not ascend the hill; so he sent up his ministers to perform the worship. From there the whole party of pilgrims, including the King, proceeded to visit the temple of Rishabhadeva on the

Shatrunjaya hill. This temple was before this visit kept in proper repairs by the minister Báhaḍa by the orders of the King. After this pilgrimage the King returned to his capital.

Kumárapála Builds Steps over Girnár Hill:—After his return the King, feeling sorry for not being able to ascend the Girnár hill, issued orders for constructing a flight of steps for ascending the hill, and at the suggestion of Siddhapála, the son of the poet-king Shripála, he appointed Ámra, son of Raṇiga, as the subedar of Sauráshtra and entrusted this work to him.

Kumárapála builds Charitable Institutions:—Thereafter the King built an alms-house (सनागार) for giving food and clothing to helpless and decrepit Jain devotees; and, in its vicinity, also built a monastery (पोष्यशाला) for enabling religious-minded persons to pass their time peacefully while performing their devotions. The management of these charitable institutions was entrusted to sheth Abhaya-kumára, son of Neminága. For this proper choice of the person the king got praise from the poet Siddhapála.

Kumárapála's Full Conversion to Jainism:—Later on Hemachandra gave to the King detailed instruction regarding the Twelve Vows to be observed according to the Jain religion and placed before him the examples of Ánand and Kámadeva, the great Jains of ancient times, and also the example of his contemporary Chhaḍḍua, a richest Jain living in Pátan. The King accepted the initiation of these vows with great devotion and thus became fully converted to Jainism.

Kumárapála's Daily Time-Table:—After the King accepted the Jain religion he began to pass his daily life like a regular Jain devotee. The following description of his daily time-table will be found interesting.

Leaving his bed very early in the morning the king recited the sacred Jain Mantra of "Panchá Namaskára" (five salutations) and meditated on the adorable gods and gurus. Thereafter, finishing his bath, etc. he worshipped the Jina images in the household temple, and, if time permitted, proceeded on elephant to the Kumára-vihára temple in company of his ministers. After performing eight-fold worship there he used to go to Hemachandra. Having worshipped him and listened to his religious teaching he returned at midday to his palace. Then he gave food and alms to mendicants and after sending food-offerings to the Jain idols of his temple, he took his meal. Meal over, he attended an assembly of learned men and discoursed with them on religious and philosophical topics. Among these the poet Siddhapála was the principal party who always pleased the King by narrating a number of stories and episodes. In the fourth *prahara* of the day (i. e. after three o'clock) the King took his seat on the throne in the royal court and attended to business of the State, heard appeals from people and passed judgments on

the same. Sometimes purely as a part of the royal duty, he attended wrestling matches, elephant-fights and such other pastimes.

After this he took his evening meals about 48 minutes before sun-set but only once on the 8th and 14th days of every fortnight. After dinner he worshipped with flowers in the household temples and made dancing girls have lights before the deities. Worship over, he listened to musical concerts and to recitations sung by *chāranas*, etc. Passing the day in this way he retired for rest with a mind filled with renunciation.

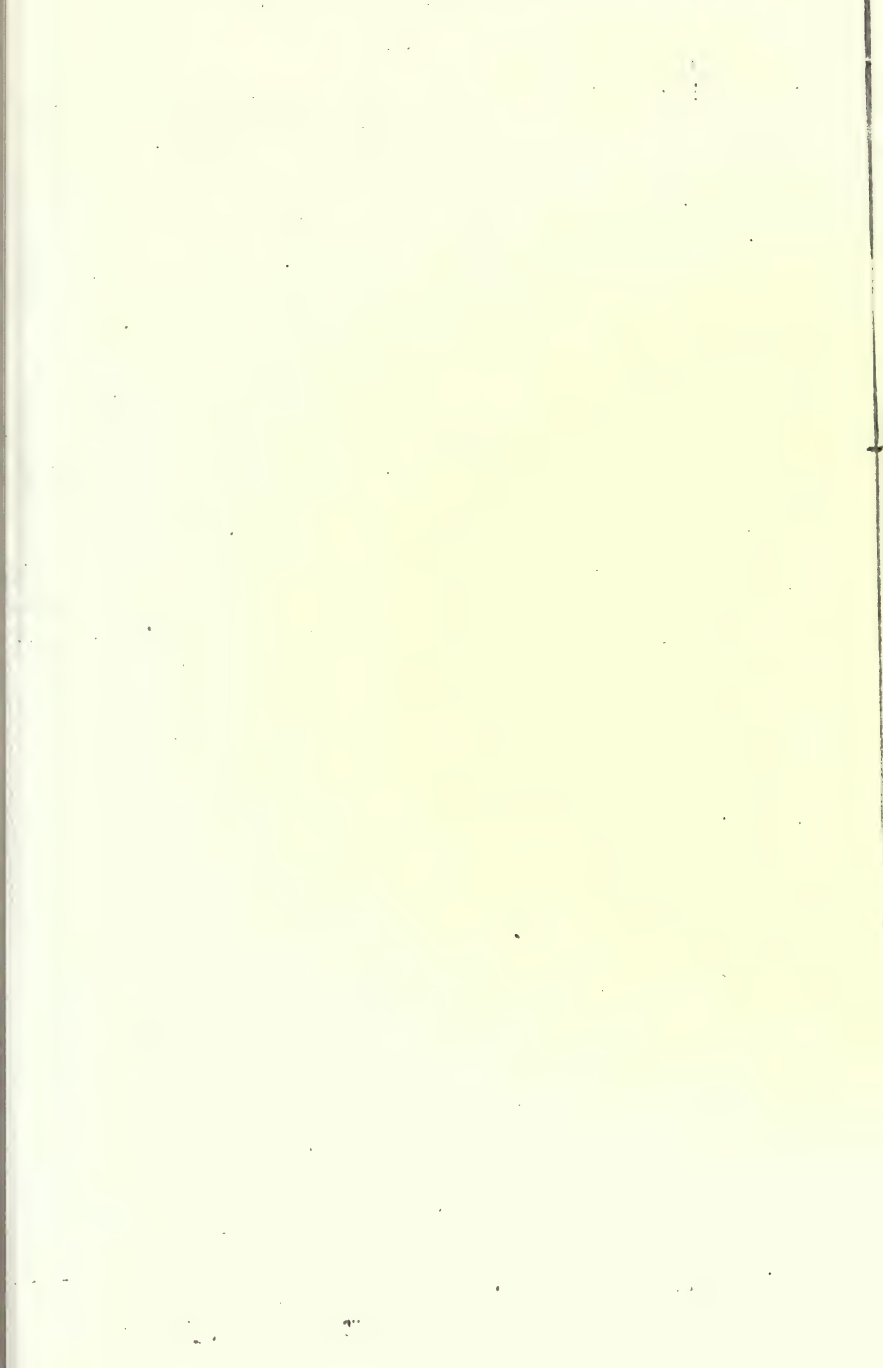
Kumārapāla's Great Faith in the "Namaskāra-Mantra":—The King always recited with great devotion the well-known Jain Mantra of "Namaskāra" and he had so great a faith in its efficacy that he used to say that what he could not achieve by means of his army, he achieved through the mere recitation of that mantra. Through it even his enemies remained subdued to a Bania officer like Ambad; and not only civil wars and foreign invasions but even famines did not affect his kingdom through the power of this mantra-recitation.

Other Authorities on Kumārapāla's Life:—In this way the work *Kumārapāla-Pratibodha* describes in brief the gist of the religious life of Kumārapāla. More detailed information about King Kumārapāla and his contemporaries, who are referred to in this work can be obtained from such older works as "*Prabhāvaka-Charitra*," "*Prabhandha-Chintāmani*," "*Kumārapāla-Charitra*" of Jayasimha-sūri, "*Kumārapāla-Charitra*" of Chāritra-sundara, "*Kumārapāla-prabandha*" of Jinamandana, so also from such modern works as Forbe's *Rāsa-mālā* and the "*Bombay Gazetteer*". It is therefore unnecessary to give those details here.

Historical Portion of this Work thoroughly Reliable:—Although, as we have said before, a very limited historical information is to be obtained from this work, still we must admit that that limited information is thoroughly reliable and trustworthy. Because the author of this work was not only a contemporary of King Kumārapāla but, as we know definitely from the account of the author given above, he also possessed a special intimate knowledge of his private life.

Three Writers Contemporary to Kumārapāla:—Information about the religious life of King Kumārapāla is to be obtained from the writings of three contemporary writers. Among them the first is the King's own religious preceptor Hemachandra himself. He has given some brief account in this connection in his "*Kumārapāla-charitra*" (*Prākṛit Dvyaśhraya*) and in his "*Mahāvīra-charitra*." The description given in "*Kumārapāla-charitra*" and that given in the present work, especially the description of the King's daily life agree completely. Second contemporary

writer is the poet Yasahpála, who has written a drama, entitled "*Mohaparájaya*"¹ in which he writes about the spiritual life of the King. This poet describes himself as a servant of King Ajayadeva, the successor of King Kumárapála, and is therefore evidently the contemporary of Kumárapála. In "*Mohaparájaya*" the poet has given us a beautiful description of the prohibition ordered by Kumárapála in his kingdom of such acts as animal-slaughter, meat-eating, gambling, prostitution and the like. The third contemporary writer is the present author, Somaprabhácharya himself. As all these three writers are responsible and authoritative writers, there is very little room for doubts regarding what they have said. From the definite information supplied by these writers we understand that Kumárapála was a very religious Jain ruler; and that, having full faith in that religion, he did his best to carry out the doctrines and rules of conduct prescribed in it. He made every endeavour to spread that religion and completely identified himself with the work of establishing its greatness. He was upright by nature and liberal in thought; and although fully attached to Jain religion he never showed his displeasure towards other religions. As an ideal ruler of his subjects, he paid equal respect to each religion. Being personally of a noble character, he always loved virtue in others. Under his rule people were perfectly happy and contented.

प्रस्तावना ।

स्तुमस्त्रिसन्ध्यं प्रमुहेमसूरेरनन्यतुल्यामुपदेशशक्तिम् ।

अतीन्द्रियज्ञानविवर्जितोऽपि यः क्षोणिभर्तुर्व्यधित प्रबोधम् ॥

सत्त्वानुकम्पा न महीमुजां स्यादित्येष कल्लसो वितथः प्रवादः ।

जिनेन्द्रधर्मं प्रतिपद्य येन, श्लाघ्यः स केषां न कुमारपालः ॥

—सोमप्रभाचार्यः ।

अस्मिन् खलु प्रस्तूयमाने कुमारपालप्रतिबोधनामके ग्रन्थसन्दर्भे, सुविश्रुतनामधेयेन जैनध्वेताम्बराचार्येण हेमचन्द्रेण, गुर्जरदेशीयचौलुक्यवंशोद्भवस्य कुमारपालनाम्नः सुप्रसिद्धनृपस्य जैनधर्मतत्त्वावबोधनाय, समये समये विविधाख्यानकद्वारेण यः सद्बोधः समुपदिष्टः, तथा यं च सद्बोधं श्रुत्वा, येन क्रमेण कुमारपालनृपेण शनैः शनैः सम्पूर्णतया जैनधर्मः स्वीकृतः; तद्विषयकं कियद्वर्णनं ग्रथितमस्ति ।

यद्यपि ग्रन्थकारेणास्य ग्रन्थस्य ‘जिनधर्मप्रतिबोधः’ इत्येवंरूपं नाम सर्वत्र समुल्लिखितं सन्दृश्यते; परन्तु, ग्रन्थान्तस्थिते पुष्पिकाख्ये ‘कुमारपालप्रतिबोधः’ एतादृशो नाम्नः समुपलब्धत्वात्, तथा ग्रन्थग्रथितविषयस्य नामनिर्देशेनैव वाचकजनानां परिचयप्रापणहेतोः ‘कुमारपालप्रतिबोध’ स्वरूपेण सार्थकेन नाम्नावास्य ग्रन्थस्याङ्कनमुचितमवधारितमस्माभिः ।

अस्य ग्रन्थस्य संशोधनं संपादनं च, गुर्जराष्ट्रस्य प्राचीनराजधानीतया सुप्रसिद्धस्याणहिलपुरनाम्नः पत्तनस्यैकस्मिन् जैनचित्तकोशे संप्राप्यमाणस्य मुख्यतयैकस्यैव ताडपत्रात्मकादर्शस्याधारेण कृतमस्ति । तदादर्शे २५५ संख्याकानि पत्राणि, प्रतिपृष्ठं १० संख्याकाः पङ्क्तयः, प्रतिपङ्क्ति १४०-१५० परिमिता वर्णा विद्यन्ते । अयमादर्शः यथा च प्रान्तलिखितपुष्पिकालेखानुसारेण स्पष्टं ज्ञायते—“संवत् १४५८ वर्षे द्वितीयभाद्रपदशुद्धि ४ तिथौ शुक्रदिने श्रीस्तंभतीर्थे दृढपौषधशालायां भट्टारकश्रीजयतिलकसूरीणामुपदेशेन—“कायस्थज्ञातीय महं. मंडलिकमुतपेता”—नामधेयेन लिपिकृतः । प्रायस्ताडपत्रात्मकेषु पुस्तकसमूहेषु, इदं पुस्तकमपश्चिमं प्रतिभात्यस्माकम् । यतः, एतस्मात् पुस्तकाद-र्वाचीनं नान्यत्पुस्तकमस्माकं दृष्टिपथमायातम् कर्णगोचरीभूतं वा कुत्रापि जैनग्रन्थागारे ।

एकमपरमपि ताडपत्रमस्य ग्रन्थस्य, पत्तनस्थादपरस्माद् ग्रन्थागारादासादितमस्माभिः, परन्तु तदतीव क्षुद्रितमाद्यन्तरहितं च । अतोऽत्र तन्नोल्लेखयोग्यां विशेषतामाव-

ति । तथापीदं निवेदनीयं, यत् तदुपरिष्ठात्ताडपत्राद् विशेषशुद्धं प्राचीनतरं च । यावदस्मा-
भर्तातुं शक्यते, अस्य ग्रन्थस्य संपूर्णरूपेण स एक एवोपरि निर्दिष्ट आदर्शः संप्राप्यते
प्रतः सर्वसंसारे । तस्य ह्यशुद्धबहुलत्वात्, क्वापि क्वापि नष्टभ्रष्टपाठत्वाच्च सविशेष आयास-
ज्ज्ञातोऽस्माकमस्मिन् संस्करणकरणे । अतो यत्र कचन या काचित् संशोधनाशुद्धिर्वि-
पां नयनपथमवतरेत्, सा संशोधनीया सहृदयैर्विद्वदैरिति ।

ग्रन्थस्यास्य विधाता त्रयोदशशताब्दिवर्ती सोमप्रभासूरिनामैकः सुप्रसिद्धजैनाचार्यः ।
नायं ग्रन्थो वैक्रमे १२४१ वर्षे—अर्थात् यशशेषे कुमारपालनरेश एकादशवर्षानन्तरमेव
विनिर्मितः । एतेनेदं स्पष्टमेव यदयं ग्रन्थकारः आचार्यहेमचन्द्र—कुमारपालनृपयोः कियन्तं
तालं यावत् समसमयवर्तित्वेन विद्यमान आसीत् ।

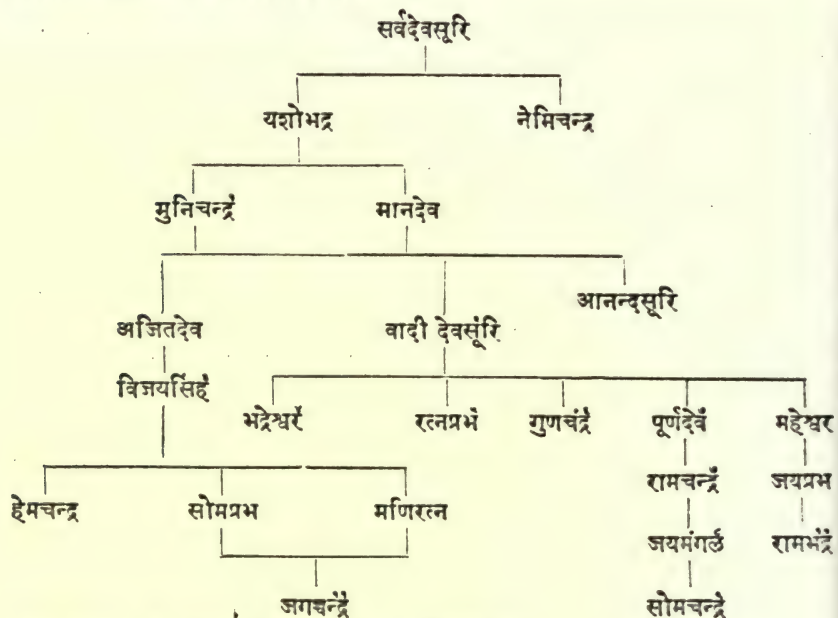
ग्रन्थकारेणायं ग्रन्थो मुख्यतया श्रेष्ठिमुख्य-श्रावक-अभयकुमारतनूजानां हरिश्चन्द्रादि-
श्रीदेवी-प्रभृतीनां प्रीत्यर्थं निरमायि । तैर्हि अस्य ग्रन्थस्य भूयिष्ठानि पुस्तकानि लेखयित्वा
नेकेषु ग्रन्थागारेषु, विद्वद्भिर्यतिवर्गेभ्यश्च, उपदीकृतानि । अयमभयकुमारश्रेष्ठी, अस्यैव ग्रन्थ-
स्योल्लेखानुसारेण (पृ. २१९-२०) कुमारपालस्थापितस्यानाथासमर्थजनपोषकस्य सत्रा-
गारस्य, अन्येषां च तादृशां धर्मादायजीविनां कार्यविभागानामधिष्ठाताऽऽसीत् ।

यस्य गृहस्थस्य वसतौ (जैनमन्दिरे, उपाश्रये वा) उपित्वा ग्रन्थकारेणायं ग्रन्थः
समाप्तिं नीतः, स कविसिद्धपालः कुमारपालनृपस्य परमप्रीतिपात्रं मित्रमासीत् । तत्पिता
कविचक्रवर्ती श्रीपालो गुर्जरराष्ट्रस्य तत्कालीनो महाकविः श्रेष्ठनागरिकश्चाभूत् । चौलुक्य-
चक्रवर्ती जयसिंहदेवस्तं 'कवीन्द्रः' इत्येवंरूपां राजमानोपलक्षिकां महतीं पदवीं प्रदत्तवान्,
तथा 'भ्राता' सदृशेन सौहार्दपूर्णेन सम्बोधनेन च सम्बोधितवान् । अयं हि कविवरः
सोमप्रभाचार्यस्य गुरुवृद्धानां वादिदेवसूरिप्रभृतीनां परमभक्त आसीत्; ततस्तदीयं निखिलं
कुटुम्बं तस्मिन् देवसूरिसाधुसमुदाये भक्तिप्रवर्णं भवेत्, स च समुदायोऽपि तस्मिन् कवि-
कुटुम्बे धर्मस्नेहस्निग्धः स्यात्, इति स्वाभाविकमेव । अनेनैव कारणेन सोमप्रभाचार्यादयः
एतत्समुदायवर्तितयोजनहिलपुरे बहुलतयाऽस्यैव कविकुटुम्बस्य वसतिगृहे निवासं कुर्वन्तो
विज्ञायन्ते स्म । प्रकृतग्रन्थकारः स्वनिर्मितं सुमतिनाथचरित्राभिधमपरमपि विशालं ग्रन्थं तत्रैव
स्थाने संस्थाय समाप्तिं नीतवान् । तथैव हेमचन्द्राभिधानेन सोमप्रभाचार्यगुरुसहोदरेण
कविवरेण स्वकृतं नाभेयनेमिद्विसन्धाननामकं काव्यमपि प्रायस्तत्रैव सम्पूर्णतां प्रापितं स्यात् ।
यतस्तस्य संशोधनं कविचक्रवर्तिश्रीपालेन स्वयमकारि, इत्युल्लेखस्तत्काव्यग्रन्ते स्पष्टं प्राप्यते ।

१ एतत्काव्यग्रन्तगता प्रवृत्तिर्यथा—

भक्तः श्रीशुनिचन्द्रसूरिसुगुरोः श्रीमान् देवस्य च श्रीमान् सोऽजितदेवसूरिरभवत् पदार्कदुग्धाम्बुधिः ।

प्रस्तुतग्रन्थकारकेखानाम्, इतरग्रन्थकृतेखानां चानुसन्धानेन सोमप्रभाचार्यस्य गुर्वा-
दिपरंपरासम्बन्धज्ञापको वंशवृक्ष एतादृशः—

[एतद्वृक्षगतानां कतिपयपण्डितानां संक्षिप्तः परिचयो यथा—

१ 'मुनिचन्द्रसूरिः—स च भगवान् यावज्जीवं सौवीरपायी, प्रत्याख्यातसर्वविकृतिकः श्रीह-
रिभद्रसूरिकृतानेकान्तजयपताकाद्यनेकप्रन्थानां पञ्जिकादिविधानेन तार्किकशिरोमणितया ख्याति-
भाक् । अनेन चाऽऽनन्दसूरिप्रभृतयोऽनेके निजबान्धवाः प्रत्राज्य सूरिकृताः । अयं च सूरिः श्रीनेमि-
चन्द्रसूरिगुरुभ्रातृश्रीविनयचन्द्रोपाध्यायस्य शिष्यः श्रीनेमिचन्द्रसूरिभिरेव गणनायकतया स्थापितः ।
अस्य विक्रमकालाद् ११७८ मितेऽब्दे स्वर्गमनमभूत् ।'

२ वादिदेवसूरिभिः श्रीमदणहिल्लपुरपत्तने जयसिंहदेवराजस्य राजसभायां दिगम्बरचक्रवर्तिनं
कुमुदचन्द्राचार्यं वादे निर्जित्य श्रीपत्तने दिगम्बरप्रवेशो निवारितः । तथा वि. १२०४ वर्षे

सद्यः संस्कृतगद्यपद्यलहरीपूरेण यस्य प्रभाऽऽक्षिता वादिपरंपरा दृणतुल्यं घते स्म दूरीकृता ॥

श्रीमानभूद् विजयसूरिरमुष्य शिष्यो येन × × × स्वरस्य शरान् गृहीत्वा ।

कृतं चतुर्धिरनघं शरयन्मये विश्वं तदेकविशिखेन वशं च निन्ये ॥

श्रीहेमचन्द्रसूरिर्बभूव शिष्यस्तथापरस्तस्य । भवहतये तेन कृतो द्विसन्धानप्रबन्धोऽयम् ॥

एकाहनिष्पन्नमहाप्रबन्धः श्रीसिद्धराजप्रतिपदबन्धुः ।

श्रीपालनामा कविचक्रवर्ती मुषीरिणं शोधितवान् प्रबन्धम् ॥

अथद्विप्रामे चैत्य-विम्बयोः प्रतिष्ठा कृता । तथा आरासणे च श्रीनेमिनाथप्रतिष्ठा कृता । चतुर-
तिसहस्रप्रमाणः स्याद्वादरत्नाकरनामा प्रमाणग्रन्थः कृतः ।

३ विजयसिंहसम्बन्धी वैक्रमीयः १२०६ वर्षीय एकः शिलालेख आरासणतीर्थस्यजैनमन्दिरे
नित्येष्टे (-द्रष्टव्यो मत्संगृहीतः प्राचीनजैनलेखसंग्रहः; लेखाङ्कः २८९) ।-धर्मसागरगणी निज-
गवस्यामिमं विजयसिंहसूरिं बालचन्द्ररचित-विवेकमञ्जरीनाम्नो ग्रन्थस्य शोधकत्वेन निर्दिदेश ।
चेन्त्यम् । यतो नायं विजयसिंहः तद्वन्थसंशोधकः, किन्तु नागेन्द्रगच्छीयो विजयसेननामा अपरः
श्रित्सूरिः तत्संशोधनं कृतवान् ।-द्रष्टव्यः पिटर्सेनपण्डितविद्वतः तृतीयरिपोर्टनामकः
ग्रन्थः, पृ. १०३ ।

४ भद्रेश्वरसूरिणा स्वगुरुश्रीवादिदेवसूरीणां स्याद्वादरत्नाकरविरचनासमये प्रभूतं साहाय्यं
मर्पितम् । तथा तेषां गुरुणां स्वर्गमनानन्तरमनेनैव विदुषा तत्पट्टोऽलंकृतः । श्रीशान्तिनाथमहाका-
व्यप्रणेता मुनिभद्रसूरिरपि अस्यैव सूरः सन्तानीयोऽभवत् ।

५ रत्नप्रभसूरिणा रत्नाकरावतारिकानामा सुज्ञातस्तर्कग्रन्थः प्रणीतः । उपदेशमालावृत्तिप्रभृत-
ोऽपरेऽपि प्रसिद्धा ग्रन्थास्तद्वर्णीता उपलभ्यन्ते ।

६ गुणचन्द्रेण हैमविभ्रमनामैको व्याकरणविषयो लघुरपि सोपयोगी ग्रन्थः प्राणायि ।

७ पूर्णदेव-रामचन्द्रनामानौ गुरुशिष्यौ जावालिपुर (जालोर) समीपस्थसुवर्णगिरिपर्वतव-
र्जैनमन्दिरगत एकस्मिन् शिलालेखे व्यावर्णितौ स्तः । ६० प्राचीनजैनलेखसंग्रहः, ले. ३५९ ।

८ जयमङ्गलसूरिणा मरुदेशस्थसुंधानामकपर्वतवर्तिनी चाचिगदेवसत्का प्रशस्तिर्निर्मिता ।

९ सोमचन्द्रसूरिः वृत्तरत्नाकरनामकसुप्रसिद्धच्छन्दोग्रन्थस्य सुबोधिनी वृत्ति विहितवान् ।

१० रामभद्रविदुषा प्रबुद्धरौहिणेयाभिधानं विविधस्निग्धरसवैदग्ध्यनिधानं नाटकं विरचितमस्ति ।

११ जगन्नन्दसूरिः-क्रियाशिथिलमुनिसमुदायं ज्ञात्वा गुर्वाज्ञया वैराग्यरसैकसमुद्रं चैत्रवाली-
देवभद्रोपाध्यायं सहायमादाय क्रियोद्धारमकार्षीत् । ततश्च तस्य क्रियायामौघ्याद् 'हीरला जग-
न्नन्दसूरिः' इति ख्यातिर्वभूव । तथा यो यावज्जीवं आचाम्लतपोऽभिग्रहात् द्वादशवर्षैस्तपाविरुद-
नाप्तवान् ।]

अयं हि सोमप्रभाचार्यस्तपागणनाम्नः सुप्रसिद्धगच्छस्य मूलपट्टपरंपरायामेकः पट्टधर
आचार्यो बभूव । तेनास्य सुगृहीतं नामधेयं सर्वेषु तपागच्छीयगुर्वात्रालिप्रबन्धेषु नियमेन
संप्राप्यते । अत एतदुक्तं भवति-जैन साहित्याभिज्ञानां पण्डितानामयं सूरिर्न सुज्ञातनामेति
न । गुर्वावल्यादिप्रबन्धानामुल्लेखानुसारेण श्रीमहावीरपट्टपरंपरायां चत्वारिंशे पट्टे प्रतिष्ठित
एषः सूरिरिति !

सोमप्रभाचार्यकृता ग्रन्थाः ।

प्रस्तुतकुमारपालप्रतिबोधग्रन्थव्यतिरिक्ताः सोमप्रभाचार्यकृता अन्ये त्रयो ग्रन्थाः
संप्राप्यन्ते सांप्रतम् । तेषु सुमतिनाथचरित्रनामकः प्रथमोल्लेखयोग्यः । अस्मिन्चरित्रे सुमति-
नाथनाम्नः पञ्चमजिनवरस्य पौराणिकं चरितं निर्वर्णितमस्ति । चरित्रं चेदं प्रायः सार्द्धन-

वसहस्तश्लोकप्रमाणं प्राकृतभाषामयम् । अस्मिन्नपि ग्रन्थे कुमारपालप्रतिबोधसमाना जैनधर्मतत्त्वप्रबोधनप्रधाना बह्व्यः पुराणकथाः कल्पिताः सन्ति । अस्य ग्रन्थस्य रचनाऽपि कुमारपालप्रतिबोधवत्—यथा चाधस्ताद्विज्ञापितमस्माभिः—अणहिलपुरपत्तनस्य श्रीसिद्धपालक-विवसतावेव समाप्तिं प्रापत् । ग्रन्थान्ते यद्यपि रचनासमयो नोपलभ्यते स्पष्टोऽङ्कितस्तथापि पूर्वापरानुसन्धानेन ज्ञायते यत् सा हि प्रथमा कृतिरस्य सूरिवरस्य । पत्तनस्थे कस्मिंश्चित्कोशे दृष्टचरोऽस्माकमेको हस्तलेखोऽस्य चरित्रस्येति ।

द्वितीयो ग्रन्थ एकशतपद्यप्रमाणं सूक्तिमुक्तावलिप्रकरणम् । अस्य प्रकरण-ग्रन्थस्य प्रथमपद्यस्य 'सिन्दूरप्रकर' इत्येवंशब्दैः प्रारब्धत्वात् 'सिन्दूरप्रकर' इति नाम्ना, तथैव सोमप्रभाचार्यकृतत्वेन शतपद्यप्रमाणत्वेन च 'सोमशतक' इति नाम्नाऽप्ययं प्रबन्धः प्रसिद्धः प्रतिभाति । अस्मिन् प्रबन्धे भर्तृहरिनिर्मितवैराग्यशतकशैल्या अहिंसा-सत्य-अस्तेय-शील-सौजन्य-क्षमा-त्याग-वैराग्यादयो विविध विषयाः संक्षेपेण किन्तु सरलेन सरसेन च बन्धनेन निबद्धा आसते । हृदयङ्गमभावभरितत्वेन कोमलपदावलिपूरितत्वेन चायं प्रबन्धो न केवलं श्वेताम्बरजैनसंप्रदाय एव जनप्रियो जातोऽस्ति, अपि तु दिगम्बरजैनसंप्रदायेऽपि तथैव प्राप्तसत्कारः प्रतीतोऽस्ति । अनयोरुभयोर्जैनसम्प्रदाययोर्मध्येऽनेकेषां विदुषामितरेषां च कण्ठे कण्ठालङ्कारवद् विराजतेऽद्याप्ययं प्रबन्धः । प्रस्तुत-कुमारपालप्रतिबोधेऽपि प्रसङ्ग-

१ एतद्ग्रन्थप्रशस्तिरपि प्रायः कुमारपालप्रतिबोधप्रशस्तिस्तमानैव । तथा हि—

चन्द्राकौ गुरुदहनभसः कर्णावतंसौ धितेधुर्यौ धर्मरथस्य सर्वजगतस्तत्त्वावलोकके दृशौ ।

निर्वाणावतथस्य तोरणमहास्तम्भावभृतास्तुभावेकः श्रीसुनिचन्द्रसूरिरपरः श्रीमानदेवप्रभुः ॥

शिष्यस्तयोरजितदेव इति प्रसिद्धः सूरिः समप्रगुणरत्ननिधिर्बभूव ।

प्रीतिं यदद्भिकमले सुनिभृङ्गराजिरास्वादितश्रुतरसा तत्सा बबन्ध ॥

श्रीदेवसूरिप्रसूत्या बभूवुरन्येऽपि तत्पादपयोजहंसाः ।

येषामवाधारचितस्थितीनां नालीकमैत्री सुदमाततान ॥

विशारदशिरोमणेरजितदेवसूरिप्रभोर्विनेयतिलकोऽभवद् विजयसिंहसूरिगुहः ।

जगत्प्रयविजेतुर्भविर्मलशीलवर्मादृतं व्यभेदि न कदाचन स्मरशरैर्वदीयं मनः ॥

गुरोस्तस्य पदाम्भोजप्रसादान्मन्दधीरपि । श्रीमान् सोमप्रभाचार्यश्चरित्रं सुमतेर्व्यपात् ॥

प्राग्वाटान्वपसागरेन्दुरसमप्रज्ञः कृतज्ञः क्षमी दागमी सुकिञ्चुधानिधानमजनि श्रीपालनामा पुमान् ।

यं लोकोत्तरकाव्यरजितमतिः साहित्यविद्यारतिः श्रीसिद्धाधिपतिः कवीन्द्र इति च आतेति च व्याहरत् ॥

सुदुस्तस्य कुमारपालनृपतिप्रीतेः पदं धीमतामुत्तंसः कविक्रमस्तकमणिः श्रीसिद्धपाठोऽभवत् ।

यं व्यालोक्य परोपकार-करुणा-सौजन्य-सत्य-क्षमादाधिपयैः कलितं कलौ कृतपुगारम्भो जनैर्मन्यते ॥

तस्य पौषधशालायां पुरेऽणहिलपाटके । निम्प्रतृप्तमिदं प्रोक्तं परार्थान्तं ॥

अनाभोगात् किञ्चिद् किमपि मतिवैकल्यवशतः किमप्यौलृक्क्येन स्मृतिविरहदोषेण किमपि ।

मयोत्सवं श्रावे यदिह किमपि प्रोक्तमखिलं धमन्तां धीमन्तस्तदसमदयापूर्णहृदयाः ॥

रशदानेकेषु स्थलेषु प्राप्यन्ते ग्रन्थकारेणास्य ग्रथितानि कतिपयानि पद्यजातान्यस्य जनप्रियस्य प्रबन्धस्येति ।

तृतीयो ग्रन्थः शतार्थकाव्यं नाम । अयं ग्रन्थः सोमप्रभाचार्यस्य संस्कृतभाषाज्ञान-विषयकमनुपमं पाण्डित्यं प्रकटयति । इदं काव्यं केवलं

‘कल्याणसारसवितानहरेक्षमोह कान्तारवारणसमानजयाद्यदेव ।

धर्मार्थकामदमहोदयवीरधीर सोमप्रभावपरमागमसिद्धसूरे ॥’

इत्येवंरूपमेकपद्यात्मकेष्वस्ति ! परन्तु, अस्यैकस्यैव वसन्ततिष्ठकावृत्तस्य शतसंख्याकै-भिर्भिन्नैरर्थैर्विलक्षणं विवरणं कृत्वा, इममेकं पद्यात्मकं क्षुद्रकाव्यमपि शतपद्यप्रमाणस्वरूपां खण्डकाव्ययोग्यप्रतिष्ठां प्रापितवान् स महामतिः सूरिसुहृत् । अनेनैव प्रगल्भेन कविकर्मणाऽयं सूरिर्विद्वत्समाजे ‘शतार्थिकः’ इत्येतेन पाण्डित्यसूचकेन विरुदेन प्रसिद्धो जातः । यथा च—

‘सोमप्रभो मुनिपतिर्विदितः शतार्थी ।’

—मुनिसुन्दरसूरिरचितगुर्वावल्याम् ।

‘ततः शतार्थिकः ख्यातः श्रीसोमप्रभसूरिराट् ।’

—गुणरत्नसूरिकृतक्रियारत्नसमुच्चये ।

एतत्काव्यान्तर्गतान् स्वविवक्षितान् शतमर्थान् प्रकटीकर्तुं स्वयमेव ग्रन्थकारेणैका स्पष्टा व्याख्या विहिता । अस्यां व्याख्यायामादौ पञ्चभिः श्लोकैर्वक्ष्यमाणार्थजातस्यानुक्रमणिका आवेदिता अस्ति, अन्ते च शिष्यमुखव्याजमालम्ब्य पञ्चभिः पद्यैः स्वीया प्रशस्तिरपि संसूचिताऽस्ति । एतत्प्रशस्त्यनुसारेण विज्ञायते यत् ग्रन्थकारो ग्रहस्थावस्थायां प्राग्वाटजातीयो वैश्योऽभूत् । तस्य पितुर्नाम ‘सर्वदेवः,’ पितामहस्य च ‘जिनदेवः’ आसीत् । जिनदेवः स्वसमय एको लब्धप्रतिष्ठः श्रावकः, कस्याचिद् राज्ञो महामात्पश्चास्ति स्म । सोमप्रभेण कौमार एव जैनी दीक्षा स्वीकृता । असाधारणबुद्धिबलात् स्वल्पेनैव कालेन सर्वशास्त्रे निपुणत्वं समासाद्य प्रायः सुमध्यम एव वयसि स आचार्यपदसदृशं सर्वोत्तमं पदं संप्राप्तवान् । अस्मिन् शतार्थवृत्तव्याख्यान आदिभागे चतुर्विंशतिजिन-सिद्ध-सूरि-उपाध्याय-मुनि-पुण्डरीक-गौतम-सुधर्म-पञ्चव्रती-समय-श्रुतदेवी-पुरुषार्थ-विधि-नारद-देवविष्णु-बलभद्र-श्रीप्रद्युम्न-शंख-शिव-गिरिसुता-स्कन्दादीनां जैन-वैदिकादिमतपूज्यव्यवतीनां क्रमशः व्याख्यानानि विशदीकृत्य, मध्ये च हैरम्ब-कैलास-ग्रह-दिक्पाल-जयन्त-घन-मदिरा-कनक-अग्नि-सिंह-हय-करि-सरोज-भुजगादिसचैतनाचेतनप्रसिद्धपदार्थानामर्थख्यानमुद्गाह्य, अन्ते वादि-

देवसूरि-हेमचन्द्राचार्यसदृशाः जैनधर्मप्रभावकपुरुषाः, जयसिंहदेव-कुमारपाल-अजयदेव-मूल-राज-नामधेयाः क्रमोत्पन्नाश्चत्वारश्चौलुक्यनरवराः, कविसिद्धपालसमो नागरिकप्रवरः, अजितदेव-विजयसिंहनामकं स्वीयगुरुद्वयम्, इत्येवंरूपाणां स्वसमानकालवर्तिनामैतिहासिकपुरुषाणामपि अर्था आलिखिताः सन्ति । (द्रष्टव्यं परिशिष्टम् ।)

एवं कुमारपालप्रतिबोधसहिताः प्रस्तुतग्रन्थकारकृता एते चत्वार एव ग्रन्थाः दृष्टी-गोचरमायाता अस्माकमद्यावधि । परन्तु, शतार्थवृत्तव्याख्यायां कुमारपालविषयके अर्थ-ख्याने 'यद्वोचाम' इत्येवं कृत्वा यत् पद्यद्वयं समुद्धृतं सन्दृश्यते तत्र कापि उपर्युक्तासु अस्मद्-दृष्ट्यासु कृतिषु नयनपथमवतीर्णमस्मदीयम् । अतो ज्ञायत एतद्व्यतिरिक्ता ज्याऽपि काचित् कृतिरवश्यंभाविनी प्रस्तुतसूरेरिति ।

प्रकृतप्रतिबोधस्य रचना मुख्यतया प्राकृतभाषामाश्रित्यैव कृता ग्रन्थकृता, तथापि, अन्तिमे प्रस्तावे कतिचित् कथाः संस्कृतभाषाम्, किमप्यथ अपभ्रंशभाषामपि आश्रित्य विरचिता उपलभ्यन्ते । तेनास्य ग्रन्थकारस्यैतासां तिसृणां हि भाषाणां मध्ये समानं पाण्डित्यं प्रकटीभवति, इत्यत्र नाशंका अस्माकम् । यद्यपि, एवमुक्तप्रकारेण, अयं सोमप्रभसूरिः समर्थमतिभावान् विद्वान् आसीत्,—तत्र विषये नास्ति कश्चित्सन्देहोऽस्माकम्—तथापि प्रस्तुतग्रन्थे तस्य तादृश्याः प्रतिभायाः प्राञ्जलं प्रमाणं न किमपि समुपलब्धमस्माभिः । अस्ति स्वल्पस्य रचनाशैली सुबोधा, सरला, साधारणजनहृदयङ्गमा च, किन्तु विदग्धजनचेतश्च-मत्कारिणी तु नास्तीत्येवमस्मदाभिप्रायः । इति ।

अपि च, अस्य ग्रन्थस्य रचनासमयम्, कर्तुः पाण्डित्यम्, महत् प्रमाणं च श्रुत्वा, ज्ञात्वा वा प्रथमक्षणे तु, पुराट्त्वजिज्ञासुजनानां मनसि, इयमेव महती आशा समुत्पद्येत यत्—एतस्मिन् विशाले ग्रन्थे कुमारपाल-हेमचन्द्रसम्बन्धिन्यस्तत्कालभाविन्यश्चान्यान्या अनेका अन्यत्राप्राप्ता इतिवृत्तसंस्मृचकवार्ताः सन्दृग््याः भवेयुः । परन्तु, अस्य ग्रन्थस्य साद्यन्तावलोकने कृते साऽऽशा निराशामात्रमेव प्रतिभास्यति विदुषामिति निवेदयतामस्माकमप्यत्र वाढं निराशा आविर्भवति । यतः, अन्यत्रानुपलब्धानां केषांचिन्नवीनवृत्तान्तानां संप्राप्तिस्तु आस्तां दूरे; किन्तु, प्रभावकचरित्र-प्रबन्धचिन्तामणि-कुमारपालप्रबन्धसदृशेषु एतस्माद्ग्रन्थादर्वाचीनेषु संक्षिप्तग्रन्थेषु अपि उक्तवृत्त-सूरिवराविषयको यावान् वृत्तान्तः संप्राप्यते तावानपि प्रस्तुतप्रतिबोधे नोपलभ्यते । इत्यत एतिहासिकदृष्ट्या न कश्चिद् विशेषोद्धेखयोग्यो वृत्तान्तो विज्ञायतेऽस्माकमत्र प्रबन्धे ।

परन्तु, तत्र विषये ग्रन्थकारः स्वल्पमपि उपालम्भयोग्यो नास्ति । यतः, तस्य प्रस्तुतग्रन्थप्रणयनप्रयासो न प्रबन्धनायकस्य समस्तजीवनचरितवर्णनमुद्दिश्य, किन्तु केवलं

त्प्रकारं धर्मोपदेशं श्रुत्वा कुमारपालस्य जैनधर्मे सुश्रद्धा समुत्पन्ना, तादृशमुपदेशं विदधत्
 ककयाग्रन्थस्य विरचनमेव ग्रन्थकारस्य प्रधान उद्देशः, इति विज्ञेयम् । एतद्भावसूचकः
 पद्योद्धेखः प्रबन्धकारेण स्वयं ग्रन्थारम्भे निम्नोद्धतेन गाथायुगलेन कृतोऽस्ति । यथा—

जइ वि चरियं इमाणं मनोहरं अत्थि बहुयमन्नं पि ।

तह वि जिणधम्मपडिबोहवंधुरं किंपि जंपेमि ॥

बहुभक्खजुयाइ वि रसवईए मज्झाओ किंचि मुंजंतो ।

नियइच्छाअणुरुवं पुरिसो किं होइ वयणिज्जो ॥

(पृष्ठ— ३, गाथा ३०-३१)

यद्यपि, उत्तरीत्या नास्त्यत्र ग्रन्थ ऐतिहासिकवृत्तान्ताधिक्यम्, तथापि यावदस्ति
 तावत् सकलमेव पूर्णतया विश्वसनीयमिति स्पष्टं स्वीकारार्हमेव । यतोऽयं ग्रन्थकारः
 जलं कुमारपालस्य समानकालीन एव नासीत्, किन्तु तस्य सविशेषपरिचितः अत एव
 दन्तरङ्गजीवनवृत्तान्तज्ञाताऽपि समभवत् ।

कुमारपालस्य जैनधार्मिकजीवनवृत्तमुल्लिखन्तस्तत्समसमयवर्तिनस्त्रयो लेखका अभूवन् ।
 प्राद्यस्तु तस्य धर्मगुरुः साक्षात् श्रीहेमचन्द्रसूरिरेव । तेन प्राकृतव्याश्रयापरनामनि
 कुमारपालचरिते, तथा श्रीवीरचरित्रेऽपि तद्विषयकः कियान् संक्षिप्तः किन्तु सार-
 भितः समुल्लेखोऽकारि । द्वितीयो लेखको मंत्रियशःपालनाथा श्रावकः कविवर आसीत् ।
 तेन कुमारपालस्याध्यात्मिकं जीवनमुद्दिश्य 'मोहराजपराजय' नामकं पञ्चाङ्कं नाटकं
 रचि । अयं च कविः स्वात्मानं कुमारपालोत्तराधिकारिनृप-अजयदेवचक्रवर्तिचरणसे-
 वित्वेन निर्दिशति स्म । अतोऽयमपि प्रायः कुमारपालसमकालीन एवेति निर्विवादम् ।
 अनेन कविना, कुमारपालद्वारा तत्समग्रराज्यात् प्राणिवध-मांसाशन-असत्यभाषण-छूत-
 मण-वेश्यागमन-परधनापहरण-इत्यादीनि जनसमाजावनतिकराणि दुष्टव्यसनानि यथा
 सर्वथा बहिष्कृतानि जातानि तत्सर्वं वृत्तान्तं मनोहरया काव्यवर्णनपद्धत्या 'मोहरा-
 जपराजय' नाटके निर्वाणितमस्ति । तृतीयो लेखकः प्रस्तुतप्रतिबोधकर्ता सोमप्रभसूरिः ।
 एते त्रयोऽपि विद्वांसः प्रमाणभूता लब्धप्रतिष्ठाश्च, अत एतत्कृते वर्णने स्वल्पमपि सन्देहा-
 स्पदं मिथ्याभूतं वा कथनं भवेत्; इति न प्रत्येतुं शक्यतेऽस्माभिः ।

एतेषां त्रयाणामपि लेखकानां विश्वस्तात् कथनात् प्रतीयते यत् कुमारपाल एकः
 परमधार्मिकः परमार्हतो जैननृपोऽभूत् । तेन संपूर्णतया जैनधर्मः स्वीकृतः, जैनधर्मप्रतिपादि-
 तान् आचारान् विचारांश्च सम्यग्विनीत्या परिपालनार्थं यथाशक्ति प्रयत्न आचरितः, तथैव
 तच्चप्रचाराय प्रभावसंस्थापनाय च सर्वत्र यथायोग्यमुदारा उद्योगा आरब्धाः सन्ति

स्म । स स्वभावेन सरलः, विचारैरुदारश्चाभूत् । धर्मेण परमजैनो भूत्वापि, न कदाचिदन्य-
धर्मं प्रति तेन स्वकीयोऽनादरभावः प्रकटीकृतः, न कश्चिद् अन्य धर्मानुयायी तिरस्कृतश्च ।

वर्तमानगुर्जरनरेशश्रीमत्सयाजीरावमहाराजशासनवत् तत्प्रतिकृतिस्वरूप-तादृशसदा-
चारि-सद्गुणानुरागि-कुमारपालनृपशासनेऽपि सर्वाः प्रजाः स्वस्वयोग्यान् धर्मार्थकामप्रोक्ष-
रूपान् चतुरः पुरुषार्थान् परस्पराविरोधरूपेण आचरन्त्यः शान्ति-सुख-सन्तोष-स्वास्थ्यला-
भमकार्षुः । इति भद्रम् ।

वीरनि० सं. २४४६, भाद्रपदपूर्णिमा ।

पुण्यपत्तने श्रीभारतजैनविद्यालयः ।

}

मुनिराज-जिनविजयः ।

सूचना—अस्मिन् समग्रेऽपि ग्रन्थे ऐतिहासिकदृष्ट्या यावदुपयोगि वर्णनमुपलभ्यते,
तावत् सर्वमपि, अतः समुद्धृत्य, 'कुमारपालप्रतिबोधसंक्षेप' नामकाशिरोलेखस्याधस्तात्-
पृथग् मुद्रितमग्रेतनेषु पत्रेषु । अत ऐतिहासिकवृत्तमात्रजिज्ञासुभिर्विद्वद्भिस्तदेव विशेषतो
दृष्टव्यम् । तेन समग्रग्रन्थस्य रहस्यं सुलभतया शीघ्रतया च सुज्ञातं भविष्यतीति ।

परिशिष्टम् ।

—२०२२०१—

कल्याणसारसवितानहरे ! क्षमोहकान्तारवारण ! समान ! जयाऽऽद्यदेव ! ।

धर्मार्थिकाऽमद ! महोदयवीर ! धीर ! सोमप्रभाव ! परमाऽऽगमसिद्ध ! सूर ! ॥

अथ षट्कर्कसंपर्कलम्पटदिकपटपाटनप्रकृष्टमतिजितदेवसूरिः श्रीदेवसूरिः । हे सूर ! आचार्य !, आद्यदेव ! आद्यो देव इति शब्दो यस्य देवसूरः—इत्यर्थः । भद्राऽभोजनवनरवे ! । क्षमः क्षपणः कुमुदचन्द्रदिकपटः, तस्य ऊहस्तर्कः स्त्रीनिर्वाणनिषेधरूपः, स एव कान्तारम्, तद्गजने वारण ! गज !, अत एव समान ! श्रीसिद्धराजपर्वदि प्राप्तसत्कार !—जय त्वम् । धर्मार्थक ! वादजयतुष्टनृपतेः स्वापतेयप्राप्तावपि निरीहत्वात् धर्ममेव अर्थयते । अमद ! राजपूज्यत्वेऽपि निरहंकार !, महः तेजः, दया कृपा, समाहारत्वाद् महोदयम्, तद् विशेषेण ईते गच्छति, कृपा—तेजसी युगपदेकत्राऽसंभविनी अपि त्वयि अवस्थिते, अतस्त्वं लोकोत्तरोऽसि—इति ध्वन्यते । धीर ! अक्षोभ्य !, सोमसकीर्ते !, परम ! प्रकृष्ट !, आगमसिद्ध ! युगप्रधानागम ! ॥ ९२ ॥

कल्याण ! सार ! सवितानहरे-क्ष ! मोहकान्तारवारण ! समान ! जयाऽऽद्यदेव ! ।

धर्मा-र्थ-कामद ! महोदयवीरधीर ! सोम ! प्रभावपरमाऽऽगमसिद्धसूर ! ॥

अथ श्रीहेमाचार्यः । हे कल्याण ! मिथ्यात्वविषघातनाद्यष्टगुणोत्कृष्टत्वेन हेम !, सोम ! सकललोकलोचनचकोरचक्रलीढकान्तितया चन्द्र !, सूर ! आचार्य !, ततः श्रीहेमचन्द्रसूर !, इत्यर्थः । सार ! सर्वश्रेष्ठ ! । सवो यज्ञः, स विद्यते येषां ते सविनो याज्ञिकाः, तेषां तानः पशुविनासनस्य यज्ञविस्तारः, तं हरति प्रवर्तितसर्वसत्त्वाऽभयदानपटहत्वात् । ईक्ष ! समस्तशास्त्रार्थरहस्यवीक्षक ! । मोहो यथार्थवस्तुनि संशय-विपर्यासरूपमज्ञानम्, तदेव काननम्, तद्गजने वारण ! कुञ्जर ! ।

तथाहि—

क्लृप्तं व्याकरणं नवं विरचितं छन्दो नवं द्वाधाश्रया-

ऽलंकारौ प्रथितौ नवौ प्रकटितौ श्रीयोगशास्त्रं नवम् ।

तर्कः संजनितो नवो जिनवरादीनां चरित्र नवं

बद्धं येन न के...विधिना मोहः कृतो दूरतः ॥

समान ! समस्तराजाऽमात्यादिलोकैः कनककमलक्लृप्तचरणपूज ! जय त्वम् । आद्या मुख्याः, देवा बीतरागा यस्मात्, स्थाने स्थाने जिनायतनानां तेन कारितत्वात् । धर्मा-र्थ-कामद ! भक्तानां तत्कालमेव त्रिवर्गप्राप्तेः । महान् करि-तुरग-रथ-पदातिप्राचुर्येण गुरुः, उदयः साम्राज्यं यस्य, स चासौ वीरः—चतुर्दिगन्तनृपतीनाम्—अणोराराजादीनां पराजये शूरः—अर्थात् चक्रवर्ति-श्रीकुमारपालदेवः, तस्य धियं [अपत्यरहिता स्त्री निर्वीरा उच्छिन्नवंश] निर्वीराधनमुक्ति-मद्य-मृगया—शूतादिव्यसनवारण—सर्वसत्त्वाऽभयदान—सर्वस्थानजिनभवनप्रधानां धर्मेबुद्धि राति । प्रभाव-परम ! प्रभावः सकलपरतीर्थिकावर्जनमाहात्म्यम्, तेन प्रकृष्ट ! सैद्धान्तिकशिरोमणे ! ॥ ९३ ॥

कल्याणसार ! सवितान ! हरे-ऽक्षमोह ! कान्ताऽऽरवारण ! समान ! जयाद्य ! देव ! !
धर्मार्थकामद ! महोदय ! वीर ! धीर ! सोमप्रभाज्व पर-मागम ! सिद्धसूरे ! ॥

अथ श्रीविक्रमतुलितनरसिंहदेवः श्रीजयसिंहदेवः । हे हरे ! अरिहरिशिरःकपाटपाटन-
पटुतया सिंह !, जयाद्य ! जयशङ्खपूर्व-जयसिंह !, दिव्यरूपरम्यतया देव !, कल्याणसार ! सुवर्ण-
सिद्धिप्रधान !, सवितान ! वयः कुक्कुटाः पक्षिणः-तेषां तानो विस्तारस्तेन सह वर्तते-युद्धार्थं
कुक्कुटान् दधौ इत्यर्थः ।

यदुक्तं श्रीकविराजेन—

रे भूपाः ! कविराज एष भवतो जल्पत्युदञ्चद्वजः
पूज्या वक्षरणायुधा परममी युष्मत्कुले देवताः ।
यद्युद्धोत्सवदर्शनैकरसिकः श्रीताम्रचूडध्वजो
देवः पश्यत नाधुनः परि.....यत्येकातपत्रां महीम् ॥

अक्षैः पाशकैर्मोहयति शूतक्रीडापरान् पराजयते इत्यर्थः—दुर्वोधशूतवैशद्येन सकलकलाकुशल
इति लक्ष्ये । कान्तं कमनीयम्, आरम्-अरिसमूहः, तद्वारण ! साहंकारधाराधिपयशोवर्माद्यरिसमूहं
गुप्तिक्षिप्तं निर्गच्छन्तं निवारयतीत्यर्थः । त्रिवर्गप्रद ! महस्य रसोत्सवलक्षणस्य उदय-वन्नतिरिक्त्वा,
अद्यापि तत्प्रवर्तितस्य कनकदानप्रधानस्य रसोत्सवस्य प्रवर्तमानत्वात् । वीर ! एकाङ्गवीर ! । धीर !
साहसिकप्रकाण्ड ! दर्पान्धवर्षरकजिष्णु अवन्तिनाथ इत्यूर्जितैर्जयति नामभिरेव देवः ।

यदुवाच श्रीकविराजः—

एकाङ्गवीरतिलको भुवनैकमलः सिद्धाधिपः परमसाहसिकप्रकाण्डः ।
दर्पान्धवर्षरकजिष्णुरवन्तिनाथ इत्यूर्जितैर्जयति नामभिरेव देवः ॥

सोमप्रभः सोमवंशाऽऽद्यपुरुषः, तस्यैव प्रभा यस्य । अव रक्ष जगत्—इति गम्यम् । परेषां
शत्रूणां मां लक्ष्मीमागमयति वैरि-रिपुराजश्रियमानीतवान् इत्यर्थः । सिद्ध-साधितविविधसिद्धिव्या
सिद्धराज ! ॥ १४ ॥

कल्याणसार ! सवितानहरे-क्ष ! मोहकान्ताऽऽरवारण ! समानऽजयाऽऽद्य ! देव ! !
धर्मार्थ ! कामदमहो-दय ! वीर ! धीर ! सोमप्रभाज्व परमागमसिद्धसूरे ! ॥

अथ श्रीकुमारपालः । हे सवितानहर ! ससंतानः हरः शंक्रो यस्मात् स सवितानहरः
कुमारः, कुमारैणैव हरस्य ससंतानत्वात्, ततः कुमारदेव !—देवशब्दस्य नृपपर्यायत्वात् कुमारनृपते ! ।
अजयः अजयदेवः क्षमापतिः, तस्य आद्य ! प्रथम ! । अव रक्ष, कान् ? सर्वान् “सम-सिमौ
सर्वार्थौ” इति पाठात् । कल्याणानि जिनानां च्यवन-जन्म-दीक्षा-निर्वाणदिनोत्सवाः, तेषु
पूजादिनिमित्तवित्तव्ययकरणेन श्रेष्ठ ! ।

यदवोचाम—

चौलुक्येन्द्रेण चैत्ये कुचकलशभरैर्वन्धुराः सिन्धुरस्त्री-
स्कन्धारूढा विधातुं जिनजननमहे मूर्तिकर्मप्रपञ्चम् ।

पद्मश्चाशु समीरममुखनिजनिजाचारचातुर्यवर्षाः
 स्फूर्जन्माणिक्यहेमाभरणकवचिताश्चक्रिरे दिक्पार्यः ॥
 द्वात्रिंशत्त्रिदशाधिपा नृपगृहाच्चैत्ये द्विधाध्यासिताः
 कल्याणाभरणाभिरामवपुषः कल्याणकाद्युत्सवे ।
 स्नात्रं कर्तुममर्त्यैलशिरसि स्वर्गादिवाऽभ्याययु-
 स्तन्मध्ये च कुमारपालनृपतिर्भजेऽच्युतेन्द्रश्रियम् ॥

ईश ! यथावस्थितदेव-गुरु-धर्मतत्त्ववीक्षक ! । मोहाय विपर्यासाय यः कान्तासु स्त्रीषु, आरः
 अभिगमः, तस्य वारण ! निषेधक !—प्रतिवर्षं वर्षाकालमासचतुष्टयम्, शेषकालेऽपि अष्टमी-चतुर्द-
 श्यादिपर्वसु त्रिविधं त्रिविधेन ब्रह्मचर्यं चकार इत्यर्थः । धर्महेतो ! घृताद्यधर्मनिषेधेन सर्वत्र प्रासा-
 दान् कृतवान् इत्यर्थः । वाञ्छितप्रदं महस्तेजो, दया च यस्य—तेजसो दुष्टानुत्थानान्, कृपया
 सर्वसत्त्वरक्षणाद् जगतोऽपि वाञ्छितार्थान् व्यधाद् इत्यर्थः । वीर ! चतुर्दिगन्तपरिवृढपराज-
 यैकशूर ! । धीर ! साहसिकचूडामणे ! । उभया सहिता सोमा सोमा सकीर्तिः प्रभा यस्य ।
 स्व-परसिद्धान्ताधिगमसिद्धसूरिः श्रीहेमचन्द्र-नामा धर्माचार्यो यस्य ॥ ९५ ॥

कल्याऽऽणसारसवितानहरे-क्षमोह ! कान्तारवा ! रणसमानऽजयाद्य ! देव ! ।

धर्मार्थ ! कामद ! महोदयवीरधीर ! सोमप्रभाऽव परमा गमसिद्धसूरे ! ॥

श्रीअजयदेवः । हे देव ! अजयाद्य ! अजयः 'अजय' इति शब्दो आद्यो यस्य ततः—अज-
 यदेव ! । कलिः करिं—मल्ला—ऽङ्क-युद्धम्, तस्य आणः कोलाहलः, तेन सारः श्रेष्ठः, सवितानः सवि-
 स्तारः, हरः शंकरो यस्मात्—परमार्हतश्रीकुमारपालदेवप्रतिपिद्धं पृथिव्यां शिवधर्मं प्रवर्तितवान्
 इत्यर्थः । ईक्षो दर्शनम्, तस्माद् मोहो रागो यस्य—यां यां राजकन्यां ददर्श तां तां पर्यगैषीद्
 इत्यर्थः । कान्त ! कमनीय ! । आरवाः ! आरम्—अरिसमूहं वारयति क्विप्, णिलोपः । रणो युद्धं
 तत्र समानः सदपः, तमाचष्टे णिच्, क्विप्, णिलोपः—यो यो युद्धाभिमानो भटस्तं तं सप्रसादमवा-
 दीद् इत्यर्थः । धर्मस्य अहिंसादेरर्थो निवृत्तिर्यस्मात्—अहिंसां निषेध्य पापधिप्रवर्तनेन हिंसां च-
 कार इत्यर्थः । प्रणतप्रार्थितार्थप्रद ! । महोदया अभ्युदयवन्तो ये वीराः शाकम्भरीभूप-सोमेश्वर-
 प्रभृतयो विक्रान्ताः, तेषां धियं ईरयति कम्पयति—स्वस्थानस्याऽप्यऽस्य काञ्चनमण्डपिकादिप्रेषणान्
 तैः । सकीर्तिक्रान्ते ! । अव रक्ष । काः ? परमाः परेषां लक्ष्मीः । “सर्वे गत्यर्था ज्ञानार्थाः”
 इति गमो ज्ञानं तेन सिद्धा 'ज्ञानवन्तः' इति ख्यातिं गताः, सूरयः पण्डिता यस्मान् ॥ ९६ ॥

कल्याणसार ! सवितानहरे ! क्षमोह ! कान्ताऽऽरवारण ! समानऽजयाद्य ! देव ! ।

धर्मार्थकामद ! महोदय ! वीर ! धीर ! सोमप्रभाव ! परमाऽऽगमसिद्धसूरे ! ॥

अथ मूलराजः । हे आद्यदेव ! आद्यशब्दो मूलपर्यायः, देवशब्दो राजपर्यायश्च इति मूल-
 राज ! । अजय ! न जीयते इत्यजयः, यदि वा अजयाद्यः ! अजयदेवक्षमापतिः आद्यपितृत्वेन प्रथमो
 यस्य । देव ! राजन् ! अव रक्ष । कान् ? समान अत्रिपमान् साधून् इत्यर्थः । कल्याणसार ! मङ्गल-

श्रेष्ठ ! । सविताना विस्तारवन्तो हरयस्तुरंगा यस्य । क्षमां पृथ्वीं स्वकीयां पालयितुम्, परकीयां प्रही-
तुम्—ऊहते वितर्कयति । कान्ताऽऽराः—चारुचङ्क्रमणाः वारणाः करिणो यस्य । त्रिवर्गपालक ! ।
महान् उदयो यस्य । वीर ! विक्रान्त ! । धीर ! साहसिक ! । प्रत्यहं कलोपचीयमानतया सोमस्य
इव चन्द्रस्य इव प्रभावो यस्य । परेषां शत्रूणां मा लक्ष्मीः, तस्या आगमे व्यपगमे च सिद्धसूरे !
मन्त्रसिद्धाचार्य ! ॥ ९७ ॥

कल्याऽऽणसाऽरसवितानहरे-क्षमोह ! कान्तारवाऽरण ! समान ! जयाऽय देव ! ।

धर्मार्थिकामद् ! महोदयवीर ! धीर ! सोम ! प्रभाव ! परमाऽऽगम ! सिद्ध ! सूरे ! ॥

सिद्धराजश्रीजयसिंहदेवस्य, परमार्हतश्रीकुमारपालस्य, श्रीमूलराजस्य च कलितसकलशा-
स्त्रोपनिषदि पर्षदि प्राप्तप्रसिद्धिः कविराजश्रीपालकीर्तिलतालवालः श्रीसिद्धपालः ।

हे सिद्ध ! सिद्धपाल ! “ भीमो भीमसेनः ” इति न्यायात् । “ कल्याणः कल्याणवाचि-
स्या ” इति पाठात् कल्या कल्याणी वाक् संस्कृतादिषड्भाषानुगतकाव्यरूपा इत्यर्थः । तस्या
आणो भगनम्, स एव श्रीर्यस्य । अत एव अरसा नीरसा ये कवयस्तेषां वितानमवसरः, तत् हरत्रि-
कल्याणीवाचं वितन्वति सति सिद्धपालनृपसदसि नीरसानामन्येषां कवीनां नावसर इत्यर्थः । इक्ष्मा ल-
क्ष्मीसंपादनसमर्था ऊहा वितर्का यस्य—न केवलं कविः, किंतिर्हि ? लक्ष्मीसंपादकव्यापारचिन्ताचतुरो-
ऽपीत्यर्थः । कान्तः कमनीयः, आरवः शब्दो यस्य । अरण ! अकलह ! आत्मप्रशंसा—परनिन्दादिदोष-
रहितत्वात् । समान ! सकललोकपूज्य ! । जय त्वम् । अय । देव ! ज्ञातसर्वव्यवहार ! ।
त्रिवर्गपालक ! । महोदयं विशेषेण ईतं गच्छति । धीर ! धिया बुद्ध्या राजते, धियं वा ददाति ।
सोम ! सकीर्त ! । प्रभाव ! प्रकृष्टाभिप्राय ! । परः प्रकृष्टः, माऽऽगमः लक्ष्मीतमागतिर्यस्य ।
सूरे ! सकलशास्त्रविशारद ! । अनेन विशेषणद्वयेन सिद्धपालस्य लोकोत्तरत्वमुक्तम् । सहवास-
विरुद्धयोरपि लक्ष्मी-ग्राहयोरस्मिन् दर्शनात् ॥ १८ ॥

कल्याणसार ! स वितानहरे ! क्षमोह ! कान्ताऽऽरवारण ! समान ! जयाऽय देव ! ।

धर्मार्थिकामऽदमहोदय ! वीरवीर ! सोमप्रभाव ! परमागमसिद्ध ! सूरे ! ॥

अथ श्रीअजितदेवसूरिः ।

यः शास्त्रतर्कसुगताऽऽगमकाव्यतर्क-संपर्ककर्कशमतिप्रसरैः प्रबुद्धैः ।

भावारिभिः स्मरमदप्रमुखैर्बुधुक्षा-मुखैः परीषद्गणैश्च न जीयते स्म ॥

सोऽर्थाद् अजितः, स चासौ मनोहराकारतया देवश्च । सूरे ! आचार्य ! अजितदेवसूरे !
इत्यर्थः । कनककमलवत् कपिशकान्ते ! । क्षमः प्रतिवादित्रियामदच्छेदे समर्थः ऊहस्वर्को यस्य ।
कान्तः कमनीयः, आरश्चङ्क्रमणं तेन वारण इव गज इव—सलिलगमन इत्यर्थः । समान ! सकललो-
कपूज्य ! । धर्मेमेव अर्थं वस्तु कायति विच्—धर्मार्थिकास्तं धर्मार्थिकाम् । अत्र रक्ष रागाद्यन्तरङ्ग-
रिपुर्वंसनेन । अदमहोदय । अदमः अनुपशमः, तं हन्ति अदमहा उदयो यस्य । वीरवीर ! अवनन्
ऊः सर्वरक्षा, तस्याम् ईरधीर्गमनबुद्धिः, तां राति ददाति । सोमप्रभाव ! आल्हादक ! । परमागम-
सिद्ध ! जिनसिद्धान्तेन ख्यात ! ॥ ९९ ॥

कल्याऽऽणसारस ! वितान ! हरे ! क्षमोह ! कान्ताऽऽरवारण ! समान ! जयाद्य ! देव !
धर्मार्थ ! कामद ! महोदयवीर ! धीर ! सोम ! प्रभावपरमाऽऽगमसिद्धसूरे ! ॥

अथ श्रीविजयसिंहसूरिः । हे हरे ! सिंह !, जयाद्य ! जयशब्दपूर्व !-जयसिंह ! । सवितान !
वेः विशब्दात् तानो विस्तारः, सह वितानेन वर्तते विजयसिंह इत्यर्थः । सूरे ! आचार्यकल्प ! ।
कलिकालेऽपि दुष्करक्रियाकलापकरणसज्ज आणः शब्दस्तेन सारस ! जलधर ! -गम्भीरया गिरा
धर्मदेशनां करोति इत्यर्थः । क्षमां कान्तिम्, ऊहते-महापराधेऽपि न कुप्यतीत्यर्थः । कान्तासु स्त्रीषु
आरोऽभिगमः, तं वारयति स्वयं निरुपमप्रह्वचर्यपरः परेभ्यो प्रह्वचर्यमुपदिशतीत्यर्थः । समान !
समस्तजनजनितपूज ! । 'देव' इति क्रिया-अस्पृष्टापवादभूमितया देववदाचर । धर्मार्थ !
धर्महेतो ! । कामद ! स्मरखण्डक ! । (महोदयवीर !) मोक्षगमनप्रगल्भ ! । सोम ! चारित्रिपु
प्रथमप्रथितकीर्ति ! । प्रभावः-परैरनभिभवनीयोऽनुभवस्तेन परम ! प्रकृष्ट ! । स्व-पराऽऽगमप्रख्यात ! १००
इत्यमर्थशतं श्रुत्वा समुलसितगतिप्रकर्षः कोऽपि शिष्यः शतार्थवृत्तस्य कर्तारं स्वगुरुमनेनैव स्तौति-

कल्याऽऽणसारसवितानहरेऽक्षमोहकान्तारवारण ! समान ! जयाऽऽद्य ! देव ! ।
धर्मार्थकामद ! महोद ! यवीर ! धीर ! सोमप्रभाऽऽवपरमाऽऽगमसिद्धसूरे ! ॥

हे सोमप्रभसूरे ! कल्या विवक्षितार्थप्रतिपादनदक्षाः, आणाः शब्दाः, ते एव सारसानि
पद्मानि, तेषां वितानो विस्तारस्तत्र हरे ! सूर्य ! । अनेनास्य अनेकार्थशब्दसंदर्भगर्भं शतार्थवृत्तं व्यधात्
प्रभुरित्युक्तम् । अक्षो ज्ञानम्, तत्र यो मोहो भ्रान्तिः, स एव कान्तारम्, तद्गच्छने गजतुल्य ! ।
अनेन यथार्थावबोधभ्रमनिवृत्तये शतार्थवृत्तस्य वृत्ति प्रभुश्चकारेत्युक्तम् । जय । त्वम् । आद्य ! एकत्रैव
वृत्तेऽर्थशताऽऽविर्भावनेन श्रेष्ठ ! । देव ! चतुर्विंशतिर्हृदादिस्तुतिर्यस्मात् । धर्मार्थक ! धर्मार्थः पुण्यहेतुः
क आत्मा यस्य । अमद ! निरहंकार ! । महस्तेजो ददाति सकलसंघस्य तेजःप्रद इत्यर्थः । यवीर !
इः कामः, अवीरः अविक्रान्तो यस्य । धीर ! धियं राति, धिया वा राजते । अवनं आवः सत्त्वरक्षा,
तेन प्रकृष्ट ! । आगमेन सिद्धान्तेन सिद्ध ! ॥ १ ॥ x x x x x x x x x x

स एव शिष्यः स्वकृतैः कवित्वै-गुरोर्गेरिम्णा जितकाञ्चनाद्रेः ।

गृहस्थभावान्वयकीर्तनेन व्यनक्ति भक्तिं पुनरुक्तमेताम् ॥

प्राग्वाटान्वयनीरराशिरजनीजानिर्जिनार्चापरः

संजातो जिनदेव इत्यभिधया चूडामणिर्मन्त्रिणाम् ।

यस्यौदार्य-विवेक-विक्रम-दया-दाक्षिण्यपुण्यैर्गुणैः

साम्यं लब्धुमहर्निशं जगदपि क्लिश्यन् न विश्राम्यति ॥

तस्याऽऽत्मजः सुजनमण्डलमौलिरत्न-

मुञ्जृम्भितेन्द्रियजयोऽजनि सर्वदेवः ।

एकस्थसर्वगुणनिर्मितकौतुकेन

धात्रा कृतोऽयमिति यः प्रथितः पृथिव्याम् ॥

सूनुस्तस्य प्रथमकमलादर्पणः पुण्यकामः

कौमारेऽपि स्मरमदजयी जैनदीक्षां प्रपन्नः ।

विश्वस्यापि श्रुतजलनिधेः पारमासाद्य जज्ञे

श्रीमान् सोमप्रभ इति लसत्कीर्तिराचार्यवर्यः ॥

यो गृह्णाति समश्रुतं वहति यस्तर्केऽद्भुतं पाटवं

कान्यं यस्त्वरितं करोति तनुते यः पावनीं देशनाम् ।

योऽबध्नात् सुमतेश्चरित्र × × भ × सूक्तिपङ्क्तिपरां

श्रीसोमप्रभसूरिरेष [निखिले] वृत्ते शतार्थं व्यधात् ॥

Śrīsomaprabhasūrireṣa

ऐतिहासिकनाम्नामनुक्रमः ।

नाम—	पृष्ठ	नाम—	पृष्ठ
अणहिलपाटकपुरम्	३	देवप्रसादः (क्षेमराजपुत्रः)	४
अभयो दण्डाधिपः (यशोदेवतनयः)	४४३	धंधूकयपुरम् (धंधूका-हेमचन्द्र जन्म-स्थानम्)	२०
अभयकुमारश्रेष्ठी (नेमिनागपुत्रः)		नागहस्ती (पादलिप्तसूरिगुरुः)	१७८
अम्यडादयो दण्डेशाः	४७१	नेमिः (हेमचन्द्रमातुलः)	२०
आम्रः सुराष्ट्रेशः (राणिगपुत्रः)	१८०	पादलिप्तसूरिः	१७८-१७९
उज्जयन्तगिरिः (गिरनारपर्वतः)	१८	पालिताणम् (नागार्जुनकृतमेत-न्नाम-पालीताणुं)	१७९
कर्णदेवः (भीमदेवपुत्रः)	४	प्रद्युम्नसूरिः (यशोभद्रसूरिशिष्यः स्थान-कप्रकरणकर्ता)	१८
कुमारपालः (कथानायकः)	४	बाहडः (अमात्यो महत्तमो वाग्भटः)	६
क्षेमराजः (भीमदेवसुनुः)	४	भीमदेवः (दुर्लभराजपुत्रः)	४
खंभ-तीर्थम् (खंभातनगरम्)	२१	मूलराजः (चौलुक्यवंशोद्भवः)	४
गुणसेनसूरिः (प्रद्युम्नसूरिशिष्यः)	१९	मोढकुलम् (हेमचन्द्रकुलम्)	२०
चच्चः (हेमचन्द्रसूरिजनकः)	२०	यशोभद्रसूरिः (प्रद्युम्नसूरिगुरुः)	१६-१९
चाहिणी (हेमचन्द्रसूरिजननी)	२०	रैवतगिरिः (गिरनारपर्वतः)	१८
चङ्गदेवः (हेमचन्द्रस्य बाल्यका-लिकं नाम)	२०	वल्लभराजः (चामुण्डराजपुत्रः)	४
चामुण्डः (मूलराजपुत्रः)	४	वागडदेशः	६
छद्म-श्रेष्ठी (कुमारपालकालीनः श्रेष्ठी)	३९६	शत्रुंजयगिरिः	१७६
जयसिंहदेवः (सिद्धराजापरनामा कर्णदेवतनयः)	४	सिद्धपालकविः (प्राग्वाटवंशीय-श्रीपाल-पुत्रः)	१७९
डिडुयाणपुरम् (डिडवाणाग्रामम्)	१८	सिद्धहेमव्याकरणम्	२२
तारापुरम् (तारंगास्थानम्)	४४२	सिद्धिपुरम् (सिधपुरनगरम्)	२२
त्रिभुवनपालः (कुमारपालपिता)	४	सोमचन्द्रः (दीक्षितस्य चङ्गदेवस्य नाम)	२०
त्रिभुवनविहारः	१४४	सोमप्रभः (ग्रन्थकारः) प्रतिप्रस्ताव-प्रान्तम्	
दत्तसूरिः (यशोभद्रसूरिगुरुः)	६	हेमचन्द्रः (सूरिपदस्थितस्य सोमच-न्द्रस्य नाम)	२१
दिगम्बराः	४४३		
दुर्लभराजः (वल्लभराजपुत्रः)	४		
देवचन्द्रसूरिः (हेमचन्द्रसूरिगुरुः, शान्ति-नाथचरित्र-स्थानक-प्रकरणविवृति-कर्ता)	१९		

कुमारपालप्रतिबोध-संक्षेपः ।

ग्रन्थकारस्य
प्रस्तावना ।

चउसु दिसासु पसरियं मोह-बलं निज्जिउं पयट्ठो व्व ।
पयडिय-धम्म-चउको चउ-देहो जयइ जिण-नाहो ॥
तं नमह रिसह-नाहं नाण-निहाणस्स जस्स अंसेसु ।
अलि-कसिणो केस-भरो रेहइ रुक्खे भुयंगो व ॥
तं सरह संतिनाहं पवन्न-चरणं पि जं चरण-लग्गा ।
तियस-कय-कणय-पंकय-मिसेण सेवंति नव निहिणो ॥
कज्जल-समाण-वन्नं सिवंग-भूयं निसिद्ध-मय-मारं ।
परिहरिय-रायमइयं दुहा नमंसांमि नेमिजिणं ॥
मज्झ पसीयउ पासो पासे जस्सोरगिंद-फण-मणिणो ।
दिप्पंति सत्त-दीव व सत्त तत्ताइं पायडिउं ॥
सो जयइ महावीरो सरीर-दुग्गाओ भाव-रिउ-वग्गो ।
चिरमन्न-पाण-रोहं काउं निव्वासिओ जेण ॥
वित्थारिय-परमत्थं अणग्घ-रयणासयं सुवन्न-पयं ।
दोगच्च-दलण-निउणं नमह निहाणं व जिण-वयणं ॥
जेसिं तुट्ठिं लट्ठिं व लहिउ मंदो वि अखलिय-पएहिं ।
विसमे वि कव्व-मग्गे संचरइ जयंतु ते गुरुणो ॥
कइणो जयंतु ते जलहिणो व्व एवजीविऊण जाण पयं ।
अन्ने वि घणा भुवणे कुणंति धन्नाण उक्करिसं ॥
जलहि-जल-गलिय-रयणं व दुल्लहं माणुसत्तणं लहिउं ।
जिणधम्मंमि पयत्तो कायव्वो बुद्धिमंतेण ॥
सग्गो ताण घरंगणं सइयरा सव्वा सुहा संपया
सोहग्गाइ-गुणावली विरयए सव्वंगमालिणं ।
संसारो न दुरुत्तरो सिव-मुहं पत्तं करंभोरुदे
जे सम्मं जिणधम्म-कम्म-करणे वट्ठंति उद्धारया ॥
सप्पुरिस-चरित्ताणं सरणेण पयंपणेण सवणेण ।
अणुमोयणेण य फुडं जिणधम्मो लहइ उक्करिसं ॥
पुव्वं जिणा गणहरा चउदस-इस-पुव्विणो चरिम-तणुणो ।
चारित्त-धरा बहवो जाया अन्ने वि सप्पुरिसा ॥
तह भरहेसर-सेणिय-संपइनिव-पभिइणो समुप्पन्ना ।

पृष्ठ १.

पृष्ठ २.

पवयण-पभावणा-गुण-निहिणो गिहिणो वि सप्पुरिसा ॥
 तेसिं नाम-ग्गहणं पि जणइ जंतूण पुत्त-पवभारं ।
 सग्गाऽपवग्ग-सुह-संपयाउ संपाडइ कमेण ॥
 संपइ पुण सप्पुरिसो एक्को सिरि-हेमचंद-मुणि-णादो ।
 फुरियं दूसम-समए वि जस्स लोउत्तरं चरियं ॥
 दुइओ य दलिय-रिउ-चक्क-विक्रमो कुमरवाल-भूपालो ।
 जेण दढं पडिवन्नो जिण-धम्मो दूसमाए वि ॥
 केवल-नाण-पलोइअ-तइलोक्काणं जिणाण वयणेहिं ।
 पुव्व-निवा पडिवुद्धा जिणधम्मो जं न तं चुज्जं ॥
 चुज्जमिणं जं राया कुमारवालो परूढ-मिच्छत्तो ।
 छउमत्थेण वि पटुणा जिणधम्म-परायणो विहिओ ॥
 तुलिय-तवणिज्ज-कंती सयवत्त-सवत्त-नयण-रमणिज्जा ।
 पल्लविय-लोय-लोयण-हरिस-प्पसरा सरीर-सिरी ॥
 आवालत्तणओ वि हु चारित्तं जणिय-जण-चमक्कारं ।
 बावीस-परीसह-सहण-दुद्धरं तिच्च-तव-पवरं ॥
 मुणिय-विसमत्थ-सत्था निम्मिय-वायरण-पमुह-गंथ-गणा ।
 परवाइ-पराजय-जाय-कित्ती मई जय-पसिद्धा ॥
 धम्म-पडिवत्ति-जणणं अतुच्छ-मिच्छत्त-मुच्छिआणं पि ।
 महु-खीर-पमुह-महुरत्त-निम्मियं धम्म-वागरणं ॥
 इचाइ-गुणोहं हेमसूरिणो पेच्छिऊण छेय-जणो ।
 सहइअ अदिट्ठे वि हु तित्थंकर-गणहर-प्पमुहे ॥
 जिणधम्मो पडिवत्ति कुमरनरिंदस्स लोइउं लोओ ।
 पत्तियइ व्व चिरंतण-भूमिवईणं पि अविअप्पं ॥
 सिव-पह-कहगे वि सयं वीरजिणे सेणिएण नरवइणा ।
 जीव-दयं कारविउं न सक्किओ कालसोयरिओ ॥
 दूसम-समए वि हु हेमसूरिणो निसुणिऊण वयणाइं ।
 सव्व-जणो जीव-दयं कराविओ कुमरवालेण ॥
 तत्तो दुवे-वि एए इमंमि समए असंभव-चरित्ता ।
 कय-कयजुया-वयारा जिणधम्म-पभावण-पहाणा ॥
 दुण्ह वि इमाण चरियं भणिज्जमाणं मए निसामेह ।
 वित्थरइ जेण सुकयं थिरत्तणं होइ जिणधम्मो ॥
 जइ वि चरियं इमाणं मणोहरं अत्थि बहुयमज्जं पि ।
 तह वि जिणधम्म-पडिवोह-बंधुरं किं पि जंवेमि ॥

बहु-भक्त्व-जुयाइ वि रसवईए मझाओ किंचि भुंजंतो ।
निय-इच्छा-अणुखं पुरिसो किं होइ वयणिज्जो ॥

अणहिलपुर पाट-
कवर्णनम् ।

अत्थि मही-महिलाए मुहं महंतं मयंक-पडिबिम्बं ।
जबुदीव-छलेणं नहलच्छि दद्दुमुन्नमियं ॥

तुंगो नासान्वंसो व्व सोहए तियस-पव्वओ जत्थ ।
सीया-सीओयाओ दीहा दिट्ठीओ व सहंति ॥

तत्थारोविय-गुण-धणु-निभं नलाडं व भारहं अत्थि ।
जत्थ विरायइ विडलो वेयडो रयय-पट्ठो व्व ॥

जं गंग-सिंधु-सरिया-मुत्तिय-सरियाहिसंगयं सहइ ।
तीर-त्रण-पंति-कुंतल-कलाव-रेहंत-पेरंतं ॥

तत्थत्थि तिलय-तुलं अणहिलवाडय-पुरं घण-सुवन्नं ।
पेरंत-मुत्तियावलि-समो सहइ जत्थ सिय-सालो ॥

गरुओ गुज्जर-देसो नगरागर-गाम-गोउलाइओ ।
सुर-लोय-रिद्धि-मय-विजय-पंडिओ मंडिओ जेण ॥

जम्मि निरंतर-सुर-भवण-पडिम-ण्हवणंउ-पूर-सित्त व्व ।
सहला मणोरह-दुमा धम्मिय-लोयस्स जायंति ॥

४४.

जत्थ सहंति सुवन्ना कंचण-कलसा य सुर-घर-सिरेसु ।
गयण-व्वभम-खिन्न-निसण्ण-खयर-तरुणीण पीण-थणा ॥

अव्वभल्लिह-सुर-मंदिर-सिर-विलसिर-कणय-केयण-भुएहि ।
नचइ व जत्थ लच्छी सुट्ठाण-निवेस-हरिस-वसा ॥

जत्थ मणि-भवण-भित्तीसु पेच्छिउं अत्तणो वि पडिबिम्बं ।
पडिजुवइ-संकिरीओ कुप्पंति पिएसु मुद्धाओ ॥

जम्मि महा-पुरिसाणं धण-दाणं निरुवमं निएऊण ।
अजहत्थ-नामओ लज्जिओ व्व दूरं गओ धणओ ॥

जरिंस समच्छरमणा जलासया न उण धम्मिय-समूहा ।
कमलोवकारया सूर-रस्सिणो न उण सप्पुरिसा ॥

जत्थ रमणीण ख्वं रमणिज्जं पेच्छिऊण अमरीओ ।
लज्जंतीओ व चिताइ कह वि निदं न पावंति ॥

चौलुक्यवंशीय-
पवर्णनम् ।

तत्थासि मूलराओ राया चौलुक-कुल-नह-मयंको ।
जणिया जणाणुकूला मूलेण व जेण नीइ-लया ॥

जस-पुंडरीय-मण्डल-मंडिय-वंभंड-मंडवो तत्तो ।
खंडिय-विपक्ख-मुंडो चंडो चामुंडराय-निवो ॥

तत्तो बलहराओ राया रइवल्लहो व्व रमणिज्जो ।

जेण तुरएहिं जगझंपणु त्ति किच्ची जए पत्ता ॥
 तत्तो दुल्लहराओ राया समरंगणंमि जस्स करे ।
 करवालो छज्जइ जय-सिरीइ मयणाहि-तिलओ व्व ॥
 तत्तो भीमनरिंदो भीमो व्व पयंड-बाहु-त्रल-भीमो ।
 अरि-चक्कं अक्कमिउं पायडिओ जेण पंडु-जसो ॥
 तो कण्णदेव-निवई जस्सासि-जलंमि विलसिया सुइरं ।
 जस-रायहंस-सहिया जय-लच्छी रायहंसी व्व ॥
 तयणु जयसिंहदेवो पयंड-भुय-दंड-मंडवे जस्स ।
 किच्ची-पयाव-मिसेणं चिर-कालं कीलियं मिहुणं ॥
 तम्मि गए सुर-लोयं काउं व सुरेसरेण सह मित्ति ।
 कमल-वणं व दिण्णिदे अत्थमिए मउलियं भुवणं ॥
 तत्तो पहाण-पुरिसा निय-मइ-माहप्प-विजिय-सुर-गुरुणो ।
 रज्जमणाहं दट्ठुं जंपंति परुप्परं एवं ॥

पृष्ठ ५.

कुमारपालवंश-
 वर्णनम् ।

आसि सिरि-भीमदेवस्स नंदणो जणिय-जण-मणाणंदो ।
 कय-सयल-खोणि-खेमो नामेणं खेमराउ त्ति ॥
 तस्स तणओ तिणीकय-कंदप्पो देह-सुंदरत्तेण ।
 देवप्पसाय-नामो देव-पसायण-पहाण-मणो ॥
 तस्संगरुहो गरुओ पर-रमणि-परंमुहो महासूरो ।
 तियस-सरि-सरिस-किच्ची तिहुयणपालो त्ति नामेण ॥
 तस्स सुओ तेयस्सी पसन्न-वयणो सुरिंद-सम-रूवो ।
 देव-गुरु-पूयण-परो परोवयारुज्जओ धीरो ॥
 दक्खो दक्खिन्न-निही नयवंतो सव्व-सत्त-संजुत्तो ।
 सूरो चाई पडिवन्न-वच्छलो कुमारवालो त्ति ॥
 एसो जुगो रज्जस्स रज्जलक्खण-सणाह-सव्वंगो ।
 ता झत्ति ठविज्जउ निग्गुणेहिं पज्जत्तमन्नेहिं ॥
 एवं परुप्परं मंतिऊण तह् गिण्हिऊण संवायं ।
 सामुद्धिय-मोहुत्तिय-साउणिय-नेमित्तिय-नराणं ॥
 रज्जंमि परिट्ठविओ कुमारवालो पहाण-पुरिसेहिं ।
 तत्तो भुवणमसेसं परिओस-परं व संजायं ॥
 तुट्ठ-हार-दंतुरिय-घरंगण नच्चिय-चारु-विलास-पणंगण ।
 निव्वभर-सह-भरिय-भुवणंतर वज्जिय-मंगल-तूर-निरंतर ॥
 साहिय-दिसा-चउक्को चउ-व्विहोवाय-धरिय-चउ-वन्नो ।
 चउ-वग्ग-सेवण-परो कुमार-नरिंदो कुणइ रज्जं ॥

कुमारपालस्य
धर्मस्वरूप-
जिज्ञासा ।

अह् अन्नया वियडे बहुणो बहु-धम्म-सत्य-नाणहे ।
विप्पपहाणे हकारिऊण रत्ता भणियमेवं ॥
करि-तुरय-रह-समिद्धं नरिंद-सिरि-कुसुम-लीढ-पयवीढं ।
लंघिय-वसण-सहस्सो संपत्तो जं अहं रज्जं ॥
तं पुव्व-भवे धम्मो सुहेक्क-हेऊ कओ मए को वि ।
कज्जस्स दंसणाओ जाणंति हि कारणं निउणा ॥
ता धम्मस्स सरूवं कहेहि परिभाविऊण सत्यत्थं ।
जेण तमायरिऊणं करेमि मणुयत्तणं सहलं ॥
मणुयत्तणे वि लद्धे कुणंति धम्मं न जे विमूढ-मणा ।
ते रोहणं पि पत्ता महग्घ-रयणं न गिण्हंति ॥
तो बुद्ध-यंभणेहिं निवस्स त्रेयाइ-सत्य-पन्नत्तो ।
पसु-वह-पहाण-जागाइ-लक्खणो अक्खिओ धम्मो ॥
तं सोऊण निवेणं फुरिय-विवेएण चित्तिं चित्ते ।
अहह् दिय-पुंगवेहिं न सोहणो साहिओ धम्मो ॥
पंचिदिय-जीव-वहो निक्करुण-मणेहिं कीरण जत्थ ।
जइ सो वि होज्ज धम्मो नत्थि अहम्मो तओ को वि ॥
ता धम्मस्स सरूवं जहट्ठियं किं इमे न जाणंति ? ।
किं वा जाणंता वि हु मं विप्पा विप्पयारंति ॥
इय चिंताए निहं अलहंतो निसि-भरम्मि नरनाहो ।
नमिऊण अमच्चेणं बाहडदेवेण विन्नत्तो ॥
धम्माधम्म-सरूवं नरिंद ! जइ जाणिउं तुमं महसि ।
खणमेक्कमेगचित्तो निसुणसु जं किं पि जंपेमि ॥
आसि भम-रहिओ पुन्नतल्ल-गुरु-गच्छ-दुम-कुसुम-गुच्छो ।
समय-मयरंद-सारो सिरिदत्तगुरु सुरहि-सालो ॥
सो विहिणा विहरंतो गामागर-नगर-भूसियं वसुहं ।
वागड-विसय-वयंसे रयणपुरे पुर-वरे पत्तो ॥
तत्थ निवो जसभदो भद-गयंदो व्व दाण-लद्ध-जसो ।
वेरि-करि-दलण-सूरो उन्नय-वंसो विसाल-करो ॥
तम्मि नरिंद-मंदिर-अदूर-देसम्मि गिण्हिउं वसहिं ।
चंदो व्व तारय-जुओ मुणि-परियरिओ ठिओ एसो ॥
तस्स सुहा-रस-सारणि-सहोयरं धम्म-देसणं सोउं ।
संवेग-वासिय-मणा के वि पवज्जंति पव्वज्जं ॥
अन्ने गिहत्थ-धम्मोचिआइं वारस-वयाइं गिण्हंति ।

वाग्भटदेवेन कु-
मारपालस्य हेम-
चन्द्रसुरिपरिच-
योत्पादनम् ।
हेमचन्द्रस्य गुरु-
परम्परावर्णनम् ।

मोक्ख-तरु-धीय-भूयं सम्मत्तं आयरंति परे ॥
 अह् अन्नया निसाए सज्जाय-झुणिं मुणीण सोऊण ।
 जसभइ-निवो संवेग-परिगओ चित्तए चित्ते ॥
 धन्ना एए मुणिणो काउं जे सव्व-संग-परिहारं ।
 पर-लोय-मग्गमेक्कं मुक्क-भवासा पर्यंपत्ति ॥
 ता एयाण मुणीणं पय-पउम-नमंसणेण अण्णाणं ।
 परिगलिय-पाव-पंकं पहाय-समए करिस्सामि ॥
 एवं धम्म-मणोरह-कलिय-मणो पत्थिवो लहइ निहं ।
 मंगल-तूर-रवेणं पडिबुद्धो पच्छिमे जामे ॥
 कय-सयल-गोस-किच्चो समत्त-सामंत-मंति-परियरिओ ।
 करि-तुरय-रह-समेओ पत्तो सिरिदत्त-गुरु-पासे ॥
 भूमि-निहिउत्तमंगो भत्ति-समग्गो गुरुं पणमिऊण ।
 पुरओ निवो निविट्ठो कयंजली भणिउमाढत्तो ॥
 भयवं ! धन्ना तुव्वे संसारासारयं मणे धरिउं ।
 जे चत्त-सव्व-संगा पर-लोयाराहणं कुणह ॥
 अम्हारिसा अहन्ना परलोय-परंमुहा महारंभा ।
 अनियत्त-विसय-तण्हा जे इह-भव-मेत्त-पडिबद्धा ॥
 अह् जंपिउं पवत्तो सिरिदत्तगुरु नहंगणं सयलं ।
 तव-सिरि-मुत्ता-पंतीहिं दंत-कंतीहिं धवलंतो ॥
 मुह-ससि-पवेस-सुविणोवमाइ दुलहं नरत्तणं लहिउं ।
 खणमेक्कं पि पमाओ बुद्देण धम्मो न कायव्वो ॥

(मूलदेवकथानकमन्त्रानुसन्धेयम् ।)

इय धम्म-देसणाऽमय-रसेण सेत्तम्मि भूमिणाहस्स ।
 हिययम्मि समुल्लसिओ जिणिंद-धम्माणुराय-हुमो ॥
 भणियं निवेण भयवं ! कहियमिणं उभय-भव-हियं तुमए ।
 अन्नो पिओ वि सव्वो जंपइ इह-भव-हियं चेव ॥
 ता समयम्मि विमुत्तुं तणं व रज्जं विवेय-गिरि-वज्जं ।
 पडिबज्जिऊण धम्मं सहलं काहं मणुय-जम्मं ॥
 ता वंदिउं मुणिंदं निय-मंदिरमागओ महीनाहो ।
 धम्मोवएस-विसरं सुमरंतो गमइ दियहाइ ॥
 अह् पावसो पयट्ठो संपाडिय-पहिय-हियय-संघट्ठो ।
 समरट्ठ-मारनट्ठो कयंव-संदट्ठ-अलिबट्ठो ॥
 जत्थ विरहग्गि-डज्जंत-विरहिणी-हियय-लद्ध-पसरेण ।

धूम-भरेण घण-मंडलेण मलिणी-कयं गगणं ॥
 नव-मेह-पिययमेणं समप्पियं जत्थ तडि-लया-लोयं ।
 कणयमयाभरणं पिव पयडंति दिसा-पुरंधीओ ॥
 नव-पाउस-नरवइ-रज्ज-घोसणा-डिडिमो व्व सव्वत्थ ।
 जगविय-विसम-वाणो वियंभियो मेह-गज्जिरवो ॥
 निवडंति माणिणी-माण-खंडणे विलसमाण-सत्तीओ ।
 जस्सि जल-धाराओ अणंग-सर-धोरणीउ व्व ॥
 तस्सि चरि-खित्तेसुं नरवइणा वावियाइं धन्नाइं ।
 तेसिं दंसण-हेउं कयावि राया विणिक्खंतो ॥
 तम्मि समए करिसगेहिं धन्न-मज्झाओ पुव्वमुवखणिउं ।
 पुंजी-कएसु निप्पल-तणेसु पज्जालिओ जलणो ॥
 तत्थ जलणेण डज्झंत-विग्गाहं गव्व-निव्वभरं भुयगिं ।
 दट्ठुं संविग्गेणं रत्ता परिभावियं एयं ॥
 अहह इमो घरवासो परिहरणिज्जो विवेयवंताणं ।
 वहु-जीव-विणास-करा आरंभा जत्थ कीरंति ॥

पृष्ठ १७.

× × × × ×

पृष्ठ १८.

एवं संविग्ग-मणो राया निय-मंदिरम्मि संपत्तो ।
 हक्कारिऊण पुच्छइ एगंते सावयं एगं ॥
 संपइ सिरि-दत्तगुरु गुणवंतो कत्थ विहरइ पएसे ।
 सो कहइ डिंडुयाणय-पुरम्मि मुणिपुंगवो अत्थि ॥
 तो राया रयणीए कस्स वि अनिवेइऊण निक्खंतो ।
 तुरयंमि समारुहिऊण डिंडुयाणय-पुरे पत्तो ॥
 सिरि-दत्तगुरुं नमिऊण तस्स कहिऊण नियय-वुत्तंतं ।
 जंपइ संपइ काउं अणुगगहं देहि मह दिक्खं ॥
 गुरुणा वुत्तं जुत्तं उत्तम-सत्तस्स तुज्झ नर-नाह ! ।
 रज्जं तणं व मुत्तुं करेसि जं संजम-ग्गहणं ॥
 नहि संजमाउ अन्नो संसारुच्छेय-कारणं अत्थि ।
 नव-जलहरं विणा किं निव्वडइ दवानलं को वि ॥
 रत्ता अणप्पमुल्लं एकं एक्कावलिं समप्पेउं ।
 जिणधम्म-निम्मल-मणा पयंपिआ सावया एवं ॥
 कारवह जिणाययणं इमीए एक्कावलीइ मुल्लेण ।
 तेहि वि तह त्ति पडिवज्जिऊण तं झत्ति कारवियं ॥
 सं अत्थि तत्थ अज्ज वि चउवीस-जिणालयं जिणाययणं ।

पुत्रं व मुक्तिमंतं जसभद-निवस्स जं सहइ ॥
 रत्ना पुण पडिवन्ना सिरि-दत्त-गुरुस्स चलण-मूलम्मि ।
 अंतर-रिउ-वह-दक्खा दिक्खा निसियाऽसि-धार व्व ॥
 एगंतरोववासे जा जीवं अंबिलं च पारणए ।
 काहं ति तेण विहिया वय-गहण-दिणे बिय पइन्ना ॥
 सुय-सागर-पारगओ सूरि-पयं पाविऊण जसभदो ।
 भुवणे चिरं विहरिओ पडिवोहंतो भविय-वग्गं ॥
 ससमय-परसमय-विऊ समए तेणावि निय पए ठविओ ।
 निजिय-पञ्जुन्न-भडो पञ्जुओ नाम वर-सूरि ॥
 अह जसभदो सूरी तिक्क-तवच्चरण-सोसिय-सरीरो ।
 निय-परिवार-समेओ आरूढो उज्जयंत-गिरिं ॥
 रेवयगिरिंद-मउडं व सुकय-लच्छी-विलास-कमलं व ।
 भव-जलहि-जाणवत्तं व जिण-हरं गणहरो पत्तो ॥
 नमिऊण नेमिनाहं पमज्जिउं निवसिऊण तस्स पुरो ।
 पञ्जुन्नसूरि-पमुहं निय-परिवारं भणइ एवं ॥
 राग-दोस-विमुक्को चिर-सेविय-न्ताण-दंसण-चरित्तो ।
 निच्छय-नएण तित्थं अप्प बिय वुच्चए जइ वि ॥
 तह वि हु ववहार-नयेण जो पएसो पणट्ट-पावाण ।
 तित्थंकराण पएहिं फरिसिओ सो परं तित्थं ॥
 इह दिक्खा-पडिवत्ती नाणुप्पत्ती विमुत्ति-संपत्ती ।
 नेमिस्स जेण जाया तेणेसो तित्थमुज्जितो ॥
 अन्नत्थ वि मेल्लिस्सं निस्संदेहं दुहावहं देहं ।
 तत्तो वरं पसत्थे तित्थे इत्थे वि मेल्लेमि ॥
 इय भणियं पच्चक्खइ जिण-पच्चक्खं चउव्विहाहारं ।
 वारंतस्स वि पञ्जुन्नसूरिणो सपरिवारस्स ॥
 पउमासणोवविट्ठो परिचत्त-समत्त-गत्त-परिकम्मो ।
 सिरि-नेमिनाह-पडिमा-मुहपंकय-निहिय-नयण-जुओ ॥
 सव्वत्थ वि राग-दोस-वज्जिओ परम-तत्त-लीण-मणो ।
 मुणिपुंगव-मुणियागम-सवण-समुल्लसिय-संवेगो ॥
 पुव्व-महारिसि-मग्गो दूसम-समये वि सेविओ सम्मं ।
 तेरस-दिणावसाणे पत्तो तियसालयं सूरी ॥
 तत्तो पञ्जुन्नगुरु वियरंतो सयल-संघ-परिओ स ।
 सुत्तत्थ-पयडण-परो परोवयारं चिरं कुणइ ॥

सत्त-सुहो सुइ-मुहओ वाइज्जंतो समग्ग-लोएण ।
 ठाणय-पगरण-रूवो जस्सऽज्ज वि फुरइ जस-पडहो ॥
 तस्स गुणसेणसूरी सीसो वर-संजमुज्जओ जाओ ।
 जस्स गुणच्चिय बाणा अंतररिउ-वग्ग-निग्गहणे ॥
 सीसो खम-ग्ग-लग्गो तस्सासी देवचंदसूरि त्ति ।
 चंदेण व दिय-राएण जेण आणंदियं भुवणं ॥
 कय-सुकय-कुसुय-योहा चउर-वठर-प्पमोय-संजणणी ।
 संतिजिण-चरित्त-कहा जुण्ह व्व वियंभिआ जत्तो ॥
 जे ठाणएसु ठविया पज्जुन्न-मुणीसरेण धम्म-दुमा ।
 कारुण ताण विवइं ते जेण लहाविआ बुद्धिं ॥
 जस्स चलणारविंदं चरित्त-लच्छी-विलास-वासहरं ।
 मुणि-भमरेहिं अमुक्कं जिणमय-मयरंद-लुद्धेहिं ॥
 सो विहरंतो मही-मंडलम्मि खंडिय-पयंड-भावरिऊ ।
 सयल-भुवणे-क-वंधू धंधुकयं पुरवरं पत्तो ॥
 सो तत्थ पणमण-त्थं समागयाणं जणाण पउराणं ।
 संसारा-सारत्तण-पयासणिं देसणं कुणइ ॥
 तं सोउं संविग्गो सरीर-सुंदेर-विजिय-सुरकुमरो ।
 एक्को वणिय-कुमारो कयंजली भणिउमाढत्तो ॥
 भयवं ! भवणवाओ जम्म-जरा-मरण-लहरि-हीरंतं ।
 मं नित्थारसु सुचारित्त-ज्ञाणवत्त-पयाणेण ॥
 गुरुणा वुत्तं बालय ! किं नामो कस्स वा सुओ तं सि ।
 तो तस्स माउलेणं पयंपिअं नेमिनामेण ॥
 भयवं ! इह-त्थि हत्थि व्व मोढकुल-विह-संभवो भदो ।
 कय-देव-गुरु-जणओ चओ नामा पहाण-वणी ॥
 निम्मल-कुल-संभूया भूरि-गुणाभरण-भूसिय-सरीरा ।
 तस्स-त्थि गेहिणी चाहिणि त्ति सा होइ मह बहिणी ॥
 जीए विमलं सीलं दट्ठुं लज्जाए चंदमा निच्चं ।
 चरम-जलहिम्मि मज्जइ कलंक-पक्खालणत्थं व ॥
 ताणं तणओ एसो निरुवम-रूवो पगिट्ठ-मइ-विहवो ।
 भुवणु-द्धरण-मणोहर-चिचइओ चंगदेवो त्ति ॥
 गच्छा-वयार-समए इमस्स जणणीए सुविणए दिट्ठो ।
 निय-गेहे सहयारो समुग्गओ बुद्धिमणुपत्तो ॥
 जा पुफ-फला-रंभो तत्तो मुत्तूण मंदिरं मज्झ ।

पृष्ठ २०.

हेमचन्द्रस्य
वृत्तान्तः ।

अन्नतथ महारामे मणाभिरामे इमो पत्तो ॥
 छायाए पल्लवेहिं कुसुमेहिं फलेहिं तत्थ पवरेहिं ।
 बहुय-जणाणं एसो उवयारं काउमाढत्तो ॥
 गन्धभागं वि इमस्सि इह देसे नट्टमसिव-नामं पि ।
 तह अणभिन्नो जाओ लोओ दुब्भिकख-दुक्खस्स ॥
 परचक्क-चरड-चोराइ-विहवा दूरमुवगया सव्वे ।
 न फुरंति घूय-पमुहा मेह-च्छन्ने वि दिण्णनाइ ॥
 इय तस्स जम्म-दियहे जायाइं दिसा-मुहाइं विमलाइं ।
 देव-गुरु-वंदणेण धम्मत्थीणं मणाइं व ॥
 हरिस-जणणो जणाणं सुयणो व्व समीरणो समुल्लसिओ ।
 रय-पसमणं निवडियं गुरुण वयणं व गंधजलं ॥
 भवणम्मि कुसुम-बुट्टी सुसामि-तुट्ठि व्व सेवए जाया ।
 कव्व-गुणो व्व सहियए फुरिओ गयणंमि तूर-रवो ॥
 एसो परिओस-करो धालत्तणओ वि अमय-घडिओ व्व ।
 रयणं व कराओ करं संचरिओ सयल-लोयस्स ॥
 संपइ इमस्स चित्तं न रमइ अन्नतथ वज्जिउं धम्मं ।
 माणस-सरंमि मुत्तुं हंसस्स व पल्ल-जलेसु ॥
 गुरुणा वुत्तं जुत्तं जं कुणइ इमो चरित्त-पडिर्वत्ति ।
 जेण सो परमत्थो जणणी-दिट्ठस्स सुविणस्स ॥
 गहिऊण वयं अवगाहिऊण नीसेस-सत्थ-परमत्थं ।
 तित्थकरो व्व एसो जणस्स उवयारओ होही ॥
 तत्तो इमस्स जणयं चच्चं नामेण भणह तो तुब्भे ।
 जह चंगदेवमेयं वय-गाहणत्थं विसज्जेइ ॥
 सो बहु-सिणेह-जुत्तो वहुं पि भणिओ विसज्जइ न पुत्तं ।
 तत्तो पुत्तो वि दढं कउज्जमो संजम-गाहणे ॥
 माउलय-अणुमयं गिण्हिऊण ठाणंतरम्मि संचलिओ ।
 गुण-गुरुणा सह गुरुणा संपत्तो खंभत्तिथम्मि ॥
 तत्थ पवन्नो दिक्खं कुणमाणो सयल-संघ-परिओसं ।
 सो सोम-मुहो सोमो व्व सोमचंदो त्ति कयनामो ॥
 थेवेण वि कालेण काऊण तवं जिणागमुद्धिं ।
 गंभीरस्स वि सुय-सागरस्स पारंगओ एसो ॥
 दूसम-समय-असंभव-गुणोह-कलिओ विभाविउं हियए ।
 सिरिदेवचंद-गुरुणा एसो गणहर-पए ठविओ ॥

हेम-समच्छवि-देहो चंदो ज्व जणाण जणिय-आणंदो ।
 तत्तो इमो पसिद्धो नामेणं हेमचंदो त्ति ॥
 निचं सहावउ चिय समग्ग-लोओवयार-कय-चित्तो ।
 सो देवयाइ वुत्तो विहरंतो विविह-देसेसु ॥
 गुज्जर-विसयं मुत्तुं मा कुणसु विहारमन्न-देसेसु ।
 काहिसि परोवयारं जेणित्थ ठिओ तुमं गरुयं ॥
 तो तीए वयणेणं देसंतर-विहरणाउ विणियत्तो ।
 चिट्ठइ इहेव एसो पडिवोहंतो भविय-वग्गं ॥
 तुह-यण-चूडामणिणो भुवण-पसिद्धस्स सिद्धरायस्स ।
 संसय-पएसु सव्वेसु पुच्छणिज्जो इमो जाओ ॥
 एजस्स देसणं निसुणिऊण मिच्छत्त-मोहिय-मई वि ।
 जयसिंहो निवो जाओ जिणिंद-धम्माणुरत्त-मणो ॥
 तत्तो तेणित्थ पुरे राय-विहारो करावो रम्मो ।
 चउ-जिणपडिम-समिद्धो सिद्धविहारो य सिद्धिपुरे ॥
 जयसिंहदेव-वयणा निम्मियं सिद्धहेम-वागरणं ।
 नीसेस-सद-लक्खण-निहाणमिणिणा मुणिदेण ॥
 अमओ-वमेय-वाणी-विसालमेयं अपिच्छमाणस्स ।
 आसि खणं पि न तित्ती चित्ते जयसिंहदेवस्स ॥
 तो जइ तुमं पि वंछसि धम्म-सरूवं जहट्ठियं नाउं ।
 तो मुणिपुंगव-मेयं पुच्छसु होऊण भत्ति-परो ॥
 इय सम्मं धम्म-सरूव-साहगो साहिओ अमबेणं ।

पृष्ठ २२.

कुमारपालस्य
 हेमचन्द्रसूरि-
 पार्श्वे गमनम् ।
 हेमचन्द्रसूरेः
 कुमारपालं प्रति
 सद्बोधः ।

तो हेमचंदसूरिं कुमर-नरिंदो नमइ निचं ॥
 सम्मं धम्म-सरूवं तस्स समीवंमि पुच्छए राया ।
 मुणिय-सयलागमत्थो मुणि-नाहो जंपए एवं ॥
 भव-सिंधु-तरी-तुलं महल्ल-कल्लाण-बल्लि-जलकुलं ।
 कय-सयल-सुह-समुदयं जीवदयं चिय मुणसु धम्मं ॥
 आउं दीहमरोगमंगमसमं रूवं पगिट्ठं बलं,
 सोहगं तिज्जगुत्तमं निरुवमो भोगो जसो निम्मलो ।
 आएसेक्क-परायणो परियणो लच्छी वविच्छेइणी,
 होज्जा तस्स भवंतरे कुणइ जो जीवाणुकंपं नरो ॥
 नरयपुर-सरल-सरणी अवाय-संधाय-बग्घ-वण-धरणी ।
 नीसेस-दुक्ख-जणणी हिंसा जीवाण सुह-इणणी ॥
 जो कुणइ परस्स दुहं पावइ तं चेव अणंतगुणं ।

पृष्ठ २३.

लब्धमिति अन्वयाद् नहि निवतरुमि ववियमि ॥
 जो जीव-वहं काउं करेइ खण-मित्तमत्तणो तित्ति ।
 छेयण-भेयण-पमुहं नरय-दुहं सो चिरं लहइ ॥
 जं दोहगमुदगं जं जण-लोयण-दुहावहं ख्वं ।
 जं अरस-मूल-खय-खास-सास-कुट्ठाइणो रोगा ॥
 जं कण्ण-नास-कर-चलण-कत्तणं जं च जीवियं तुच्छं ।
 तं पुव्वारोविय-जीव-दुक्ख-रुक्खस्स फुरइ फलं ॥
 जो जीव-दयं जीवो नर-सुर-सिव-सोक्ख-कारणं कुणइ ।
 सो गय-पावो पावेइ अमरसीहो व कल्लाणं ॥

(अमरसिंहादिकथानकान्यत्रानुसन्धेयानि)

कुमारपालस्य

इय जीव-दया-ख्वं धम्मं सोऊण तुट्ठ-चित्तेण ।

पृष्ठ ४०.

जीवदयाभि-

रत्ना भणियं मुणि-नाह ! साहिओ सोहणो धम्मो ॥

रुचिः ।

एसो मे अभिरुइओ एसो चित्तमि मज्झ विणिविट्ठो ।

एसो विय परमत्येण घडए जुत्तीहिं न हु सेसो ॥

जओ—

मज्जंति इमं सव्वे जं उत्तम-असण-वसण-पमुहेसु ।

दिन्नेसु उत्तमाइं इमाइं लब्धमिति पर-लोए ॥

पृष्ठ ४१.

एवं सुह-दुक्खेसुं कीरंतेसुं परस्स इह लोए ।

ताइं चिय पर-लोए लब्धमिति अणंत-गुणियाइं ॥

जो कुणइ नरो हिंसं परस्स जो जणइ जीविय-विणासं ।

विरएइ सोक्ख-विरहं संपाडइ संपया-भंसं ॥

सो एवं कुणमाणो पर-लोए पावए परेहितो ।

बहुसो जीविय-नासं सुइ-विगमं संपओच्छेयं ॥

जं उप्पइ तं लब्धइ पभूयतरमित्थ नत्थि संदेहो ।

वविएसु कोद्वेसुं लब्धमिति हि कोद्व व्वेय ॥

जो उण न हणइ जीवे जो तेसि जीवियं सुहं विभवं ।

न हणइ तत्तो तस्स वि तं हणइ को वि पर-लोए ॥

ता भदेण व नूणं कयाणुकंपा मए वि पुव्व-भवे ।

जं लंघिऊण वसणाइं रज्ज-लच्छी इमा लद्धा ॥

ता संपइ जीव-दया जाव-जीवं मए विदेयव्वा ।

मंसं न भक्खियव्वं परिहरियव्वा य पारद्धी ॥

जो देवयाण पुरओ कीरइ आरुग्ग-संति-कम्म-कए ।

पसु-महिसाण विणासो निवारियव्वो मए सो वि ॥
जीव-वह-दुक्कएण वि जइ आरुग्गाइ जायए कह वि ।
तत्तो दवानलेणं दुमाण कुसुमोगमो होज्जा ॥
जो जन्नेसु पसु-वहो विहिओ सग्गाइ-साहण-निमित्तं ।
दिय-पुंगव ! सेयं चिय विवेइणो तं न काहिति ॥
बालो वि मुणइ एवं जं जीव-वहेण लब्भइ न सग्गो ।
किं पन्नग-मुह-कुहराओ होइ पीऊस-रस-बुट्ठी ? ॥
तो गुरुणा वागरियं नरिंद ! तुह भम्म-बंधुरा बुद्धी ।
सव्वुत्तमो विवेगो अणुत्तरं तत्त-दंसित्तं ॥
जं जीव-दया-रस्मे धम्मो कल्लाण-जणण-कय-कम्मे ।
सग्गापवग्ग-पुर-मग्ग-दंसणे तुह मणं लीणं ॥

कुमारपालस्य
सर्वभ्रामनगरेषु
राजादेशप्रेषणेन
जीवदया प्रवर्तना ।

तओ रत्ता रायाएस-पेसणेण सव्व-गाम-नगरेसु अमारि-
घोसणा-पडह-वायण-पुट्ठं पवत्तिया जीव-दया ।
गुरुणा भणिओ राया—महाराय ! दुप्परिचया
पाएण मंस-गिद्धी । धन्नो तुमं भायणं सकल-कल्लाणाणं
जेण कया मंस-निवित्ती ।

राज्ञो मांसपरि-
त्यागः ।

ता संमं पालेज्जसु मंस-निवित्तिं नरिंद ! जा-जीवं ।
संमं अपालयंतो कुंदो ष दुहं लहइ जीवो ॥

शृ ४२.

(कुन्दकथानकमत्रानुसन्धेयम्)

जो पुण नियममखंडं पालिज्ज अवज्ज-वज्जणुज्जुत्तो ।
सो पुरिसो पर-लोए सोक्खमखंडं लहइ नूणं ॥
जो य न करेज्ज नियमं निद्धम्मो जो कयं च भंजिज्जा ।
सो मंस-भोग-गिद्धो नरयाइ-कयत्थणं लहइ ॥

शृ ४७.

ता महाराय ! जुत्तं तुमए कयं जं सत्तण्हं महा-
वसणाणं दुवे पारद्धी मंसं च परिचत्ताणि । सेसाणि
वि सव्वाणत्थ-निबंधणाणि परिहरियव्वाणि । तत्थ—
जं कुल-कलंक-मूलं गुरु-लज्जा-सच्च-सोय-पडिक्कूलं ।
धम्मत्थ-काम-चुक्कं दाण-दया-भोग-परिसुक्कं ॥
पिय-माय-भाय-सुय-भज्ज-मोसणं सोसणं सुह-जलाणं ।
सुगइ-पडिक्ख-भूयं तं जूयं राय ! परिहरसु ॥
जूय-पसत्तो सत्तो समत्त-वित्तस्स कुणइ विट्ठंसं ।
हारिय-असेस-रज्जो इह दिट्ठंतो नलो राया ॥

(द्यूतविषये नलचरितमत्रानुसन्धेयम्)

राशो द्यूतपरि-
त्यागः । राज्येऽपि
राजादेशेन
तन्निषेधः ।

एयं सोऊण भणियं रत्ना—भयवं ! न मए
अक्खाइ-जूएण कीलामेत्तं पि कायव्वं । गुरुणा
वुत्तं—महाराय ! जुत्तं तुम्हारिसाणं विणिज्जिय-
अक्खाणं अक्ख-जूय-वज्जणं । मंतीहिं विन्नत्तो
राया—देव ! देवेण ताव सयं परिचत्तं एवं, अओ
सव्वत्थ रज्जे निवारिज्जउ त्ति । रत्ना वुत्तं—
एवं करेह । ‘आएसो पमाणं’ ति भणंतेहिं तेहिं
तद्देव कयं । गुरुणा भणियं—सव्वाणत्थनिवंधण
परि-हरसु पर-रमणि-सेवणं ।

पृष्ठ ७६.

पृष्ठ ७७.

जओ—

कुलु कलंकित मलिउ माहप्पु,
मलिणीकय सयण-मुह,
दिन्नु हत्थु नियगुण-फडप्पह,
जगु झंपिओ अवजसिण,
वसण-विहिय सन्निहिय अप्पह ।

दूरह वारिउ भट्ट तिणि ढक्किउ सुगइ-दुवारु ।
उभय-भवुब्भड-दुक्ख-करु कामिउ जिण परदारु ॥
सरहस-नमिर-नरेसर-चूडा-चुंविज्जमाण-चलणो वि ।
पर-महिलमहिलसंतो पज्जोओ वंधणं पत्तो ॥

(पारदार्ये प्रद्योतकथाऽत्रानुसन्धेया)

वेस्या-भरदारा-
गमन-परित्यागः ।

रत्ना वुत्तं—भयवं ! मूलाओ चिय मए परित्थीओ ।
दूरं भयंकरीओ भुयंगमीओ व्व चत्ताओ ॥
पर रमणि-पसत्त-मणो पाएण जणो न को वि मह रज्जे ।
गुरुणा भणियं—धन्नो सि जओ परित्थी-नियत्तो सि ॥
कमलाण सरं रयणाण रोहणं तारयाण जहा गयणं ।
परदार-निवित्ति-वयं वन्नंति गुणाण तह ठाणं ॥
अह गुरुणा वागरियं—वेसा-वसणं नरिंद ! मुत्तव्वं ।
दविणस्स विणासयरं जं कमल-वणस्स तुहिणं व ॥
जं नीर-रासि-महणं व कालकूडं जणेइ खयरोगं ।
कवलेइ कुलं सयलं जं राहु-मुहं व ससि-विंव ॥
धूमो व्व चित्त-कम्मं जं गुण-गणमुज्जलं पि मलिणेइ ।
जं दोसाण निवासो वम्मिय-विवरं व भुयगाणं ॥

पृष्ठ ८३.

पृष्ठ ८४.

वेसा-वसणासत्तो तिवग्ग-मूलं विणासिउं अत्थं ।
पच्छा पच्छायावेण लहइ सोयं असोओ व्व ॥

(अशोककथानकमत्रानुसन्धेयम्)

रत्ता भणियं—भववं ! वेसासु मणं अहं पि न करिस्सं ।
गुरुणा भणियं—भवउ उत्तम-पुरिसस्स जुत्तमिणं ॥

शृङ् ९२.

संपयं मज्ज-वसण-दोसे सुणसु—

मद्यपानवर्ज-

नम् ।

नच्चइ गायइ पहसइ पणमइ परिभमइ मुयइ क्त्थं पि ।
तूसइ रूसइ निक्कारणं पि मइरा-मउम्मत्तो ॥
जणणिं पि पिययमं पिययमं पि जणणिं जणो विभावंतो ।
मइरा-मएण मत्तो गम्मागम्मं न याणेइ ॥
न हु अप्प-पर-विसेसं वियाणए मज्ज-पाण-मूढ-मणो ।
वहु मज्जइ अप्पाणं पहुं पि निव्वत्थए जेण ॥
वयणे पसारिए साणया विवरव्वभमेण मुत्तंति ।
पह-पडिय-सवस्स व दुरप्पणो मज्ज-मत्तस्स ॥
धम्मत्थ-क्काम-विग्घं विहणिय-मइ-कित्ति-कंति-मज्जायं ।
मज्जं सव्वेसिं पि हु भवणं दोसाण किं बहुणा ? ॥
जं जायवा स-सयणा स-परियणा स-विहवा स-नयरा य ।
निच्चं सुरा-पसत्ता खयं गया तं जए पयडं ॥

(यादवकथानकमत्रानुसन्धेयम्)

एवं नरिंद ! जाओ मज्जाओ जायवाण सव्व-क्खओ ।
ता रत्ता नियरजे मज्जपवित्ती वि पडिसिद्धा ॥
इण्हि नरिंद ! निसुणसु कहिज्जमाणं मए समासेणं ।
वसणाण सिरो-रयणं व सत्तमं चोरियावसणं ॥
पर-दव्व-हरण-पाव-दुमस्स धण-हरण-मारणाईणि ।
वसणाइं कुसुम-नियरो नारय-दुक्खाइं फलरिद्धी ॥
जगंतो सुत्तो वा न लहइ सुक्खं दिणे निसाए वा ।
संका-छुरियाए छिज्जमाण-हियओ धुवं चोरो ॥
जं चोरियाए दुक्खं उव्वंधण-सूलरोवण-प्पमुहं ।
एत्थ वि लहेइ जीवो तं सव्व-जणस्स पक्कखं ॥
दोह्गमंगच्छेयं पराभवं विभव-भंसमन्नं पि ।
जं पुण परत्थ पावइ पाणी तं केत्तियं कहिमो ॥
हरिऊण परस्स धणं कयाणुतावो समप्पए जइ वि ।
तह वि हु लहेइ दुक्खं जीवो वरुणो व्व परलोए ॥

शृङ् १०५.

शृङ् १०६.

(वरुणकथानकमन्त्रानुसन्धेयम्)

चौर्य-मृतधना-
पहरणनिषेधः ।

रत्ना भणियं—भयवं ! पुत्रं पि मए अदिन्नमन्नधणं ।
 न कयावि हु गहियव्वं निय-रज्जे इय कओ नियमो ॥
 जो उण कयाइ कस्स वि कयावराहस्स कीरए दंडो ।
 सो लोय-पालण-निमित्तमव्ववत्था हवइ इहरा ॥
 जं च रुयंतीण धणं महंत-पीडा-निबंधणत्तेण ।
 बहु-पाव-बंध-हेउं अओ परं तं पि वज्जिरसं ॥

पृष्ठ ११४.

गुरुणोक्तं—

न यन्मुक्तं पूर्वं रघु-नघुप-नाभाग-भरत-
 प्रभृत्युर्व्वीनाथैः कृतयुगकृतोत्पत्तिभिरपि ।
 विमुञ्चन् संतोषात्तदपि रुदतीवित्तमधुना
 कुमार-क्षमापाल ! त्वमसि महतां मस्तकमणिः ॥
 इय सोमप्पह-कहिए कुमारनिव- हेमचंद-पडिवद्धे ।
 जिण-धम्म-प्पडिवोहे समत्थिओ पढम-पत्थावो ॥

इत्याचार्यश्रीसोमप्रभविरचिते कुमारपालप्रतिबोधे प्रथमः प्रस्तावः ॥

अथ द्वितीयः प्रस्तावः ।

राशो देवपूजो-
पास्तिविषयको-
पदेशः ।

अन्नं च सुणसु पत्थिव ! जीव-इया-लक्खणो इमो धम्मो । पृष्ठ ११६.
जेण सयं अणुचिन्नो कहिओ अ जणस्स हिअ-हेउं ।
सो अरहंतो देवो असेस-रागाइ-दोस-परिचत्तो ।
सव्वन्नू अवितह-सयल-भाव-पडिवायण-पहाणो ॥
रागाइ-जुओ रागाइ-परवसं रक्खिउं परं न खमो ।
नहि अप्पणा पलित्तो परं पलित्तं निवारेइ ॥
धम्मा-धम्मसरूवं सक्कइ कहिउं कइं असव्वन्नू ।
रूव-विसेसं वोत्तुं अत्थि किमंधस्स अहिगारो ॥
परमत्थं अकइंतो वि होइ देवो त्ति जुत्तिरित्तमिणं ।
गयणस्स वि देवत्तं अणुमन्नह अन्नहा किं न ॥
जो अरहंतं देवं पणमइ ज्ञाएइ निब्वमथेइ ।
सो गयपावो पावेइ देवपालो व्व कल्लाणं ॥

(अत्र देवपालकथानकादिकान्यनुसन्धेयानि)

कुमारपालकारित-
कुमारविहारादि-
जैनमन्दिर
वर्णनम् ।

अंपइ कुभर-नरिंदो—मुणिंद ! तुह देसणामयरसेण ।
संसित्त-सव-तणुणो मह नट्टा मोह-विस-मुच्छा ॥
मुणियं मए इयाणिं जं देवा जिणवरा चउव्वीसं ।
जे राग-दोस-मय-मोह-कोह-लोहेहिं परिचत्ता ॥
नवरं पुवं पि मए भद्दग-भाव-प्पहाण-चित्तेण ।
पडिहय-पाव-पवेसं लळुं तुम्हाण उवएसं ॥
सिरिमाल-वंस-अवयंस-मंति-उदयण-समुह-चंदस्स ।
मइ-निज्जिय-सुरगुरुणो धम्म-हुम-आलवालस्स ॥
नयवंत-सिरो-मणिणो विवैय-माणिक-रोहणगिरिस्स ।
सच्चरिय-कुसुम-तरुणो बाहडदेवस्स मंतिस्स ॥
जय-पायड-वायड-कुल-गयणालंकार-चंद-सूराणं ।
गग्ग-तणयाण तह सव्वदेव-संवाण-सेट्ठीण ॥
दाऊण य आएसं 'कुमरविहारो' कराविओ एत्थ ।
अट्टावओ व्व रम्मो चउव्वीस-जिणालओ तुंगो ॥
कणयामलसार-पहाहिं पिंजरे जम्मि मेरुसारिच्छे ।
रेहंति केउदंडा कणय-मया कप्प-रक्ख व्व ॥
स्तम्भैः कन्दलितेव काञ्चनमयैरुत्कृष्टपट्टांशुको-

पृष्ठ १४३.

पृष्ठ १४४.

लोचैः पल्लवितैव तैः कुसुमितैवोच्चूलमुक्ताफलैः ।
 सौवर्णैः फलितैव यत्र फलशैराभाति सिक्ता सती
 श्रीपार्श्वस्य शरीरकान्तिलहरीलक्षणेन लक्ष्मीलता ॥
 पासस्त मूलपडिमा निम्मविया जत्थ चंदकंतमई ॥
 जण-नयण-कुवलउल्लास-कारिणी चंद-मुत्ति व्व ॥
 अन्नाओ वि बहुयाओ चामीयर-रुप्प-पित्तलमईओ ।
 लोयस्स कस्स न कुणंति विम्हयं जत्थ पडिमाओ ॥
 संपइ देव-सरुवं मुणिऊण समुल्लसंत-सुह-भावो ।
 तित्थयर-मंदिराईं सव्वत्थ वि कारविस्सामि ॥
 तत्तो इहेव नयरे कारविओ कुमारवाल-देवेण ।
 गरुओ 'तिहुण-विहारो' गयण-तलुत्तंभण-क्खंभो ॥
 कंचणमय-आमलसार-कलस-केउप्पहाहिं पिंजरिओ ।
 जो भन्नइ सच्चं चिय जणेण मेरु त्ति पासाओ ॥
 अस्सि महप्पमाणा सव्वुत्तम-नीलरयण-निम्माया ।
 मूल-पडिमा निवेणं निवेसिया नेभिनाहस्स ॥
 कुसुमोह-अच्चिया जा जणाण काउं पवित्तयं पत्ता ।
 गंगा-तरंग-रंगंत-चंगिमा सहइ जउण व्व ॥
 वट्टंताण जिणाणं रिसह-प्पमुहाण जत्थ चउवीसा ।
 पित्तलमय-पडिमाओ काराविया देवउलियासु ॥
 एवमइक्कंताणं तह भावीणं जिणाण पडिमाओ ।
 चउवीसा चउवीसा निवेसिया देवउलियासु ॥
 इय पयडिय-धय-जसडंबराहिं बाहत्तरीइ जो तुंगो ।
 सप्पुरिसो व्व कलाहिं अलंकिओ देवकुलियाहिं ॥
 अन्नेवि चउवीसा चउवीसाए जिणाण पासाया ।
 कारविया तिविहार-प्पमुहा अवरे वि इह बहवो ॥
 जे उण अन्ने अन्नेसु नगर-गामाइएसु कारविया ।
 तेस्सि कुमार-विहाराण को वि जाणइ न संखं पि ॥
 अह गुरुणा वागरियं देव-सरुवं जहट्ठियं तुमए ।
 मुणियं, नरिंद ! संपइ गुरु-तत्तं तुज्झ अक्खेमि ॥
 अत्थमिएसु जिणेसुं सूरुसु व हरिय-मोह-तिमिरेसु ।
 जीवाइ-पयत्थे दीवओ व्व पयडइ गुरु धेय ॥
 गुरु-देसणा-वरत्त वर-गुण-गुच्छं विणा गहीराओ ।
 संसार-कूव-कुहराउ निगमो नत्थि जीवाणं ॥

५४ १४५.

गुप्तत्वोपदेशः ।

गुरुणो कारुण्य-पणस्त देसणा-पय-भरेण सिक्ताण ।
भविष्य-दुमाणं विज्झाद् ज्ञात्ति मिच्छत्त-दावग्गी ॥
जो चत्त-सव्व-संगो जिह्दिओ जिय-परीसह-कसाओ ।
निम्मल-सील-गुणद्धो सो येय गुरु न उण अणो ॥
नरय-गइ-गमण-जुग्गे कए वि पावे पएसिणा रत्ता ।
जं अमरत्तं पत्तं तं गुरु-पाय-प्पसाय-फलं ॥

(अत्र प्रदेशिराजादीनां कथा अनुसन्धेयाः)

गुरुसेवाफले सम्प्र-
तिनृपोदाहरणम् ।

चिंतामणि-कप्पहुम-कामदुहाईणि दिव्व-वत्थूणि ।
जण-वंचियत्थ-करणे न गुरुणि गुरु-प्पसायाओ ॥
जो पेच्छिऊण पावंति पाणिणो मणुय-तियस-सिद्धि-सुहं ।
करुणा-कुल-भवणाणं ताण गुरुणं कुणह सेवं ॥
दमगो वि पुव्व-जम्मे जं महिवइ-निवह-नमिय-पय-कमलो ।
जाओ संपइ-राओ तं गुरु-चलणाण माहप्पं ॥

पृष्ठ १६६.

(अत्र सम्प्रतिकथाऽनुसन्धेया)

सम्प्रतिनृपतेरिव
कुमारपालस्य
रथयात्रोत्सव-
करणम् ।

इय संपइ-निव-चरियं निसामियं हेमसूरि-पट्ट-पासे ।
राया कुमारवालो तदेव कारवइ रहजत्तं ॥
तं जहा—
नचंत-रमणि-चकं विसाल-बलि-थाल-संकुलं राया ।
कुणइ कुमार-विहारे सासय-अट्टाहिया-महिं ॥
नट्टट्ट-कम्ममट्ट वि दिणाइं सयमेव जिणवरं ण्हविउं ।
गुरु-हेमचंद-पुरओ कयंजली चिट्ठइ नरिंदो ॥
अट्टम-दिणम्मि चित्तस्त पुण्णिमाए चउत्थ-पहरम्मि ।
नीहरइ जिण-रहो रवि-रहो व्व आसाओ पयडंतो ॥
ण्हविय-विलित्तं कुसुमोह-अच्चियं तत्थ पासजिण-पडिमं ।
कुमर-विहार-दुवारे महायणो ठवइ रिद्धीए ॥
तूर-रव-भरिय-भवणो स-रहस-नचंत-चारु-तरुणि-गणो ।
सामंत-मंति-सहिओ बच्चइ निव-मंदिरम्मि रहो ॥
राया रहत्थ-पडिमं पट्टसुय-कणय-भूसणार्हिं ।
सयमेव अच्चिउं कारवेइ विविहाइं नट्टाईं ॥
तत्थ गभिऊण रयणि नीहरिओ सीह-वार-वाहिंमि ।
ठाइ पवंचिय-धय-तंडवम्मि पड-मंडवम्मि रहो ॥
तत्थ पहाए राया रह-जिण-पडिमाइ विरइउं पूयं ।

पृष्ठ १७४.

पृष्ठ १७५.

चउविह-संघ-समक्खं सयमेवारत्तियं कुणइ ॥
 तत्तो नयरम्मि रहो परिसक्कइ कुंजरेहिं जुत्तेहिं ।
 ठाणे ठाणे पढ-मढंवेसु विउलेसु चिट्ठंतो ॥

किञ्च—

प्रेङ्खन्मण्डपमुल्लसद्वज्जपटं नृत्यद्वधूमण्डलं
 चञ्चन्मञ्चमुदञ्चदुच्चकदलीस्तम्भं स्फुरत्तोरणम् ।
 विष्वग्जैनरथोत्सवे पुरमिदं व्यालोकितुं कौतुका-
 ल्लोका नेत्रसहस्रनिर्मितिकृते चक्रुर्विधेः प्रार्थनाम् ॥
 एवं अटु-दिणाइं रह-जत्तं जणिय-जण-चमकारं ।
 कुणइ जहा कुमर-निवो तदेव आसोय-मासे वि ॥
 जंपइ निय-मंडलिए एवं तुब्भे वि कुणह जिणधम्मं ।
 ते निय-निय-नयरेसुं कुमर-विहारे करावन्ति ॥
 विरयंति वित्थरेणं जिण-रह-जत्तं कुणांति मुणि-भत्ति ।
 तत्तो समगामेयं जिणधम्म-मयं जयं जायं ॥
 अन्न-दिणम्मि मुणिदो कुमर-विहारे कुमारवालस्स ।
 चउ-विह-संघ-समेओ चिट्ठइ धम्मं पयासंतो ॥
 बहु-विह-देसेहिंतो धणवंतो तत्थ आगओ लोओ ।
 पट्टंसुय-कणय-विभूसणेहिं काऊण जिणपूयं ॥
 कणय-कमलेहिं गुरुणो चलण-जुयं अच्चिऊण पणमेइ ।
 तत्तो कयंजलि-उडो नरवइणो कुणइ पणिवायं ॥
 तो पत्थिवेण भणियं—किमत्थमेत्थाऽऽगओ इमो लोओ ? ।
 एक्केण सावएणं भणियमिणं सुण महाराय ! ॥
 पूर्व वीरजिनेश्वरेऽपि भगवत्याख्याति धर्मं स्वयं
 प्रज्ञावत्यभयेऽपि मन्त्रिणि न या कर्तुं क्षमः श्रेणिकः ।
 अक्खेशेन कुमारपालनृपतिस्तां जीवरक्षां व्यधा-
 लन्त्वा यस्य वचःसुधां स परमः श्रीहेमचन्द्रो गुरुः ॥
 तत्पादाम्बुजपांशुभिः प्रथयितुं शुद्धिं परामात्मन-
 स्तद्वक्त्रेन्दुविलोकनेन सफलीकर्तुं निजे लोचने ।
 तद्वाक्यामृतपानतः श्रवणयोराधातुमत्युत्सवं
 भक्त्युत्कर्षकुतूहलाकुलमना लोकोऽयमत्रागतः ॥
 ता नरनाह ! कयत्था अम्हे, अम्हाण जीवियं सहलं ।
 जहिं नमिओ मुणिदो पच्चक्खो गोयमो व्व इमो ॥
 जिणधम्मे पडिवत्ती दूसम-समए असंभवा तुब्झ ।

देसंतर-द्विर्द्वि सोढं दिद्धा य पच्चक्खं ॥

संपइ वच्चिस्सामो सुरदु-देसस्मि तित्थ-नमणत्थं ।

अन्न-समयस्मि होही मग्गोसु किमेरिसं सुत्थं ? ॥

कुमारपालस्य

रत्ना भणियं—भयवं ! सुरदु-विसयस्मि अत्थि किं तित्थं ? ।

तीर्थयात्रा-

तो गुरुणा वागरियं—पत्थिव ! दो तत्थ तित्थाइं ॥

करणम् ।

जत्थ सिरि-उसभसेणो पढम-जिणिंदस्स गणहरो पढमो ।

सिद्धि गओ तमेकं सत्तुंजय-पव्वओ तित्थं ॥

वीयं तु उज्जयंतो नेमिजिणिंदस्स जंमि जायाइं ।

कल्लाणाइं निक्खमण-नाण-निव्वाण-गमणाइं ॥

रत्ना भणियं—भयवं ! अहं पि तित्थाण ताण नमणत्थं ।

वच्चिस्सामि अवस्सं, गुरुणा भणियं इमं जुत्तं ॥

जं तित्थ-वंदणेणं सम्मत्त-थिरत्तमत्तणो होइ ।

सप्पूयणेण जायइ अथिरस्स धणस्स सहलत्तं ॥

अजेसि पि जणाणं सद्धा-बुद्धी कया इवइ बाढं ।

सेवंति परे वि धुवं उत्तम-जण-सेवियं मग्गं ॥

इय गुरु-वयणं सोढं राया पसरिय-अतुच्छ-उच्छाहो ।

सम्माणिउं विसज्जइ देसंतर-संतियं लोयं ॥

सोहण-दिणे सयं पुण चलिओ चउरंग-सेन्न-परियरिओ ।

चउ-विह-संव-जुएणं गुरुणा सह हेमचदेण ॥

ठाणे ठाणे पट्टंसुएहि पूयं जिणाण सो कुणइ ।

किं तत्थ होइ थेवं जत्थ सयं कारओ राया ॥

तत्तो कमेण रेवय-पव्वय-हिट्ठे ठियस्स नयरस्स ।

गिरिनयरस्सासन्ने गंतुं आवासिओ राया ॥

तत्थ नरिंदेण दसार-मंडवो भुवण-मंडणो दिट्ठो ।

तह अक्खाडय-सहिओ आवासो उग्गसेणस्स ॥

गिरिनगर-

विम्बिय-मणेण रत्ना मुणि-नाहो पुच्छिओ किमेयं ति ।

वर्णनम् ।

भणइ गुरु गिरिनयरं ठाणमिणं उग्गसेणस्स ॥

वारवईए पुरीए समुदविजयाइणो दस दसारा ।

आसि असि-भिन्न-अरिणो जायव-कुल-विंझ-गिरि-करिणो ॥

तत्थ दसमो दसारो वसुदेवो तस्स नंदणो कण्हो ।

सो आसि तत्थ राया ति-खंड-महि-मंडलस्स पट्ट ॥

पुत्तो समुदविजयस्स आसि कुमरो अरिठ्ठेनेमि त्ति ।

वावीसइमो तित्थंकरो त्ति चारित्त-कय-चित्तो ॥

अविसय-तण्हो कण्होवरोहओ उग्गसेण-राय-सुयं ।

राइमई परिणेतं सो चलिओ रहवाराखुढो ॥
 करि-तुरय-रहारुढेहिं कण्ह-पमुदेहिं पवर-सयणेहिं ।
 सहिओ समागओ उगसेण-निव-मंदिरासजं ॥
 सोऊण करुण-सइ जा दिट्ठि देइ तत्थ ता नियइ ।
 रुद्धे पसु-सस-सूअर-उरुभ-हरिणाइणो जीवे ॥
 तत्सह-जगिय-इओ किमिमे रुद्ध त्ति पुच्छए कुमरो ।
 तो सारहिणा भणियं—कुमार ! सुण कारणं एत्थ ॥
 हणिउं इमे वराए इमाण मंसेण भोयणं दाही ।
 तुज्झ विवादे वेवाहियाण सिरि-उगसेण-निवो ॥
 तो भणियं कुमरेणं धिद्धी ! परिणयणमेरिसं जत्थ ।
 भव-कारागार-पवेस-कारणं कीरण पावं ॥
 भोगे भुयंग-भोगे व्व भीसणे दूरओ लहुं मुत्तुं ।
 संसार-सागरुत्तरण-संकमं संजमं काहं ॥
 तो वज्जरियं इमिणा इत्तो सारहि ! रहं नियत्तेसु ।
 चालेसु मंदिरं पइ तेणावि तहेव तं विहियं ॥
 दट्ठुं कुमरमुत्तितं रविं व नलिणी विसट्ट-मुह-कमला ।
 जा आसि पुव्वमिण्हिं तु पिच्छिउं तं नियत्तं सा ॥
 राइमई खेय-परा परसु-नियत्त व्व कप्प-रुक्ख-लया ।
 मुच्छा-निमीलियच्छी सहस त्ति महीयले पडिया ॥
 सत्थी-कया सहीहिं वाह-जलाविल-विलोयणा भणइ ।
 हा ! नाह ! किमवरद्धं मए जमेवं नियत्तो सि
 जइ वि तुमए विमुक्का अहं अहन्ना तहा वि मह नाह ! । पृष्ठ १७८.
 तुह चलण चिय सरणं ति निच्छिउं सा ठिया वाला ॥
 दाऊण वच्छरं दाणमुज्जयंते पवन्न-चारित्तो ।
 चउ-पन्नास-दिणंते लहइ पहू केवलं नाणं ॥
 तो नगरागर-गामाइएसुं पडिबोहिऊण भविय-जणं ।
 सो वास-सहस्साऊ इहेव अयले गओ मुक्खं ॥
 रन्ना भणियं भयवं ! अज्ज वि तक्काल-संभवं किमिमं ।
 चिट्ठइ दसार-मंडव-पमुहं तो जंपियं गुरुणा ॥
 तक्काल-संभवं जं तं न इमं किं तु थेव-काल-भवं ।
 तमिमं पुण जेण कयं कहेमि तं तुज्झ नर-नाह ! ॥
 गुरु-नागहत्थि-सीसो वालो वि अ-वाल-मइ-गुणो सुकई ।
 कइया वि कंजियं घेतु-मागओ कहइ गुरु-पुरओ ॥

अथ (?) तंवच्छीए अपुष्पियं पुष्पदंत-पंतीए ।
 नव-सालि-कंजियं नव-वहूइ कुडएण मे दिअं ॥
 गुरुणा भणिओ सीसो वच्छ ! पलित्तोसि अं पडसि एवं ।
 सीसो भणइ पसायं कुरु मह आयार-दाणेण ।
 एवं ति भणइ सूरी तो पालित्तो जणेण सो वुत्तो ।
 जाओ य सुय-समुद्धो आयरिओ विविह-सिद्धि-जुओ ॥
 काऊण पाय-लेवं गयणे सो भमइ नमइ तित्थाई ।

नागार्जुनभिधु-
 वर्णनम् ।

सुणइ सुरट्ठ-निवासी भिक्खू नागज्जुणो एवं ॥
 सो पत्थइ पालित्तं पयच्छ ! निय-पाय-लेव-सिद्धि मे ।
 गिण्ह मह कणय-सिद्धि, तत्तो पालित्तओ भणइ ॥
 निक्किचणस्स किं कंचणेण किं चत्थि मे कणय-सिद्धी ।
 तुह पाय-लेव-सिद्धि च पाव-हेउ त्ति न कहेमि ॥
 तो कय-सावय-रुवंण भिक्खुणा आगयस्स गिरिनयरे ।
 गुरुणो गुरु-भत्तीए जलेण पक्खालिया चलणा ॥
 पय-पक्खालण-सलिलस्स गंधओ ओसहीण नाऊण ।
 सत्तुत्तरं सयं तेण पाय-लेवो सयं विहिओ ॥
 तवसओ गयणे कुक्कुडो व्व उप्पडइ पडइ पुण भिक्खू ।
 तो कइइ जहावित्तं गुरुणो तेणावि तुट्ठेण ॥
 भणिओ भिक्खू तंदुल-जलेण कुरु पाय-लेवमेयं ति ।
 कुणइ तह चिय भिक्खू जाया नह-गमण-लद्धी से ॥
 पालित्तयस्स सीसो व्व कुणइ नागज्जुणो तओ भत्ति ।
 नेमि-चरियाणुगरणं सव्वं पि कयं इमं तेण ॥
 तं सोउं भत्ति-परो नरेसरो नेमिनाह-नमणत्थं ।
 गिरिमारुहिउं वंछइ तो भणिओ हेमसूरीहिं ॥
 नर-वर ! विसमा पज्जा अओ तुमं चिट्ठ चडउ सेस-जणो ।
 लहहिसि पुअं संवो व्व भावओ इह ठिओ वि तुमं ॥
 तो रत्ता पट्टविया पहुणो पूया पहाण-जण-हत्ये ।
 तत्थ ठिएणावि सयं गुरु-भत्तीए जिणो नमिओ ॥
 अह जिण-महिमं काउं अवयरिए रेवयाओ सयल-जणे ।

पृष्ठ १७९.

कुमारपालस्य शत्रु-

ञ्जयतीर्थयात्रा- पत्तो तत्थ कमेणं पालित्ताणंमि कुणइ आवासं ।

वर्णनम् । अह कुमरनरिंदो हेमसूरिणा जंपिओ एवं ॥

पालित्ताणं गामो एसो पालित्तयस्स नामेण ।

राइमई परिणेउं सो चलिओ रहवराखुदो ॥
 करि-तुरय-रहारुदेहिं कण्ह-पसुहेहिं पवर-सयणेहिं ।
 सहिओ समागओ उगसेण-निव-मंदिरासन्नं ॥
 सोऊण करुण-सहं जा दिट्ठिं देइ तत्थ ता नियइ ।
 रुद्धे पसु-सस-सूअर-उरुद्ध-हरिणाइणो जीवे ॥
 तस्सइ-जग्गिय-दओ किमिमे रुद्ध त्ति पुच्छए कुमरो ।
 तो सारहिणा भणियं—कुमार ! सुण कारणं एत्थ ॥
 हणिउं इमे वराए इमाण मंसेण भोयणं दाही ।
 तुज्झ विवाहे वेवाहियाण सिरि-उगसेण-निवो ॥
 तो भणियं कुमरेणं धिद्धी ! परिणयणमेरिसं जत्थ ।
 भव-कारागार-पवेस-कारणं कीरए पावं ॥
 भोगे भुयंग-भोगे व्व भीसणे दूरओ लहुं मुत्तुं ।
 संसार-सागरुत्तरण-संकमं संजमं काहं ॥
 तो वज्जरियं इमिणा इत्तो सारहि ! रहं नियत्तेसु ।
 चालेसु मंदिरं पइ तेणावि तदेव तं विहियं ॥
 दुट्ठुं कुमरमुत्तिं रविं व नलिणी विसट्ठ-मुह-कमला ।
 जा आसि पुव्वमिण्हिं तु पिच्छिउं तं नियत्तं सा ॥
 राइमई खेय-परा परसु-नियत्त व्व कप्प-रुक्ख-लया ।
 मुच्छा-निमीलियच्छी सहस त्ति महीयले पडिया ॥
 सत्थी-कया सहीहिं वाह-जलाविल-विलोयणा भणइ ।
 हा ! नाह ! किमवरद्धं मए जमेवं नियत्तो सि
 जइ वि तुमए विमुक्का एहं अहन्ना तहा वि मह नाह ! । पृष्ठ १७८.
 तुह चलण चिय सरणं ति निच्छिउं सा ठिया वाला ॥
 दाऊण वच्छरं दाणमुज्जयंते पवन्न-चारित्तो ।
 चउ-पन्नास-दिणंते लहइ पहू केवलं नाणं ॥
 तो नगरागर-गामाइएसुं पडिवोहिऊण भविय-जणं ।
 सो वास-सहस्साऊ इहेव अयले गओ मुक्खं ॥
 रत्ता भणियं भयवं ! अज्ज वि तक्काल-संभवं किमिमं ।
 चिट्ठइ दसार-मंडव-पमुहं तो जंपियं गुरुणा ॥
 तक्काल-संभवं जं तं न इमं किं तु थेव-काल-भवं ।
 तमिमं पुण जेण कयं कहेमि तं तुज्झ नर-नाह ! ॥
 गुरु-नागहत्थि-सीसो वालो वि अ-वाल-मइ-गुणो सुकई ।
 कइया वि कंजियं घेत्तु-मागओ कइइ गुरु-पुरओ ॥

अव (?) तंवच्छीए अपुष्पियं पुष्पदंत-पंतीए ।
 नव-सालि-कंजियं नव-वहूइ कुडएण मे दिन्नं ॥
 गुरुणा भणिओ सीसो वच्छ ! पलित्तोसि जं पढसि एवं ।
 सीसो भणइ पसायं कुरु मह आयार-दाणेण ।
 एवं ति भणइ सूरी तो पालित्तो जणेण सो वुत्तो ।
 जाओ य सुय-समुदो आयरिओ विविह-सिद्धि-जुओ ॥
 काऊण पाय-लेवं गयणे सो भमइ नमइ तित्थाइं ।

नागार्जुनभिक्षु-
 वर्णनम् ।

सुणइ सुरट्ठ-निवासी भिक्खू नागज्जुणो एवं ॥
 सो पत्थइ पालित्तं पयच्छ ! निय-पाय-लेव-सिद्धि मे ।
 गिण्ह मह कणय-सिद्धिं, तत्तो पालित्तओ भणइ ॥
 निक्किंचणस्स किं कंचणेण किं चरिथ मे कणय-सिद्धी ।
 तुह पाय-लेव-सिद्धि च पाव-हेउ त्ति न कहेमि ॥
 तो कय-सावय-रूवेण भिक्खुणा आगयस्स गिरिनयरे ।
 गुरुणो गुरु-भत्तीए जलेण पक्खालिया चलणा ॥
 पय-पक्खालण-सलिलस्स गंधओ ओसहीण नाऊण ।
 सत्तुत्तरं सयं तेण पाय-लेवो सयं विहिओ ॥
 तवसओ गयणे कुक्कुडो व्व उप्पडइ पडइ पुण भिक्खू ।
 तो कहइ जहावित्तं गुरुणो तेणावि तुट्ठेण ॥
 भणिओ भिक्खू तंदुल-जलेण कुरु पाय-लेवमेयं ति ।
 कुणइ तह चिय भिक्खू जाया नह-गमण-लद्धी से ॥
 पालित्तयस्स सीसो व्व कुणइ नागज्जुणो तओ भत्ति ।
 नेमि-चरियाणुगरणं सव्वं पि कयं इमं तेण ॥
 तं सोउं भत्ति-परो नरेसरो नेमिनाह-नमणत्थं ।
 गिरिमारुहिउं वंछइ तो भणिओ हेमसूरीहिं ॥
 नर-वर ! विसमा पज्जा'अओ तुमं चिट्ठ चडउ सेस-जणो ।
 लहहिसि पुन्नं संवो व्व भावओ इह ठिओ वि तुमं ॥
 तो रत्ता पट्ठविया पहुणो पूया पहाण-जण-हत्थे ।
 तत्थ ठिण्णावि सयं गुरु-भत्तीए जिणो नमिओ ॥
 अह जिण-महिमं काउं अवयरिए रेवयाओ सयल-जणे ।

पृष्ठ १७९.

कुमारपालस्य शत्रु-
 ञ्जयतीर्थयात्रा-
 वर्णनम् ।

चलिओ कुमारवालो सत्तुंजय-तित्थ-नमणत्थं ॥
 पत्तो तत्थ कमेणं पालित्ताणंमि कुणइ आवासं ।
 अह कुमरनरिंदो हेमसूरिणा जंपिओ एवं ॥
 पालित्ताणं गामो एसो पालित्तयस्स नामेण ।

नागञ्जुणेण ठविओ इमस्स तित्थस्स पुज्जत्थं ॥
 पुहइ-पइट्ठाण-भरुयच्छ-मन्नखेडाइ-निवइणो जं च ।
 धम्मे ठविया पालित्तएण तं कित्तियं कहिमो ॥
 सत्तुंजयमारूढो राया रिसहस्स कुणइ गुरु-भत्ति ।
 सो पासायं दट्ठूण विम्हिओ जंपिओ गुरुणा ॥
 बाहड-महत्तमेणं उद्धरिओ एस तुह पसाएण ।
 तिहुयण-भरणुच्चरिउ व्व पुंजिओ सहइ तुज्ज जसो ॥
 तो उत्तरिउं सत्तुंजयाओ निय-नयरमागओ राया ।
 उज्जिते नेमिजिणो न मए नमिओ त्ति शूरेइ ॥
 जंपइ सहा-निसओ सुगमं पज्जं गिरिम्मि उज्जिते ।
 को कारविउं सक्को ?, तो भणिओ सिद्धवालेण ॥
 प्रष्टा वाचि प्रतिष्टा जिनगुरुचरणाम्भोजभक्तिर्गिरिष्टा
 श्रेष्ठानुष्ठाननिष्टा विषयसुखरसास्वादसक्तिस्त्वनिष्टा ।
 बंदिष्टा त्यागलीला स्वमतपरमतालोचने यस्य काष्टा
 धीमानाम्नः स पद्यां रचयितुमचिरादुज्जयन्ते नदीणः ॥
 युक्तं त्वयोक्तमित्युक्त्वा पद्यां कारयितुं नृपः ।
 पुत्रं श्रीराणिगस्यान्नं सुराष्ट्राधिपतिं व्यधात् ॥
 यां सोपानपरम्परापरिगतां विश्रामभूमीयुतां
 स्रष्टुं विष्टपसृष्टिपुष्टमहिमा ब्रह्मापि जिह्वायितः ।
 मन्दस्त्रीस्थविराभकादिसुगमां निर्वाणमार्गोपमां
 पद्यामाम्रचमूपतिर्मेतिनिधिनिर्मापयामास ताम् ॥
 इय सोमण्णह-कहिए कुमारनिव-हेमचंद-पडिबद्धे ।
 जिणधम्म-प्पडिबोहे समत्थिओ बीय-पत्थावो ॥

पृष्ठ १८०.

इत्याचार्यश्रीसोमप्रभविरचिते कुमारपालप्रतिबोधे द्वितीयः प्रस्तावः ॥

अथ तृतीयः प्रस्तावः ।

कुमारपालस्य

दानोपदेशः ।

अहं जंपइ मुणि-नाहो जीव-दया-लक्खणस्स धम्मस्स ।
 कारण-भूअं भणियं दाणं पर-दुक्ख-दलणं ति ॥
 नो तेसिं कुवियं व दुक्खमखिलं आलोयए सम्मुहं
 नो मिलेइ घरं कम्मकवडिया दासि व्व तेसिं सिरी ।
 सोहग्गाइ-गुणा चयंति न गुणाऽऽवद्ध व्व तेसिं तणुं
 जे दाणंमि समीहियत्थ-जणणे कुव्वंति जत्तं जणा ॥
 दाणं पुण नाणा-ऽभय-धम्मोवट्ठंभ-भेयओ तिविहं ।
 रयण-त्तयं व सग्गा-पवग्ग-सुह-साहणं भणियं ॥
 नाणं तत्थ दु-भेयं मिच्छा-नाणं च सम्म-नाणं च ।
 जं पाव-पवित्ति-करं मिच्छा-नाणं तमक्खायं ॥
 तं च इमं वेज्जय-जोइसत्थ-रस-धाउवाय-कामाणं ।
 तह नट्ठ-सत्थ-विग्गह-मिगयाण परूवगं सत्थं ॥
 जं जीव-दया-मूलं समग्ग-संसार-मग्ग-पडिक्कलं ।
 भाव-रिउ-हियय-सूलं तं सम्मं नाणमुदिट्ठं ॥
 तं पुण दुवालसंगं नेयं सव्वत्तुणा पणीयं ति ।
 मोक्ख-तरु-बीय-भूओ धम्मो चिय वुच्चए जत्थ ॥

किञ्च—

सम्मत्त-परिग्गहियं सम्म-सुयं लोइयं तु मिच्छ-सुयं ।
 आसज्जउ सोआरं लोइय-लोउत्तरे भयणा ॥
 नाणं पि तं न नाणं पाव-मई होइ जत्थ जीवाणं ।
 न कयावि फुरइ रयणी सूरंमि समुग्गए संते ॥
 नाणं मोह-महंभयार-लहरी-संहार-सूरुग्गामो
 नाणं दिट्ठ-अदिट्ठ-इट्ठ-घडणा-संकप्प-कप्प-हुमो ।
 नाणं दुज्जय-कम्म-कुंजर-घडा-पंचत्त-पंचाणणो
 नाणं जीव-अजीव-वत्थु-विसरस्सालोयणे लोअणं ॥
 नाणेण पुन्न-पावाइं जाणिउं ताण कारणाइं च ।
 जीवो कुणइ पवित्ति पुन्ने पावाओ विणियत्ति ॥
 पुन्ने पवत्तमाणो पावइ सग्गा-पवग्ग-सोक्खाइं ।
 नारय-तिरिय-दुहाण य मुच्चइ पावाओ विणियत्तो ॥
 जो पढइ अउव्वं सो लहेइ तित्थंकरत्तमन्न-भवे ।
 जो पुण पढावइ परं सम्म-सुयं तस्स किं भणिमो ॥

पृष्ठ १८१.

पृष्ठ १८२.

जो उण साहेजं भत्त-पाण-वर-वत्थ-पुत्थयाईहिं ।
 कुणइ पढंताणं सो वि नाण-दाणं पयट्ठेइ ॥
 नाणमिणं दिंताणं गिण्हंताणं च सुक्ख-परदारं ।
 केवल-सिरी सयं चिय नराण वच्छत्थले लुढइ ॥
 सम्मं नाणेण वियाणिऊण एगिंदियाइए जीवे ।
 तेसि तिविहं तिविहेण रक्खणं अभय-दाणमिणं ॥
 जीवाणमभय-दाणं जो देइ दया-वरो नरो निचं ।
 तस्सेइ जीवलोए कत्तो वि भयं न संभवइ ॥
 जं नव-कोडी-सुद्धं दिज्जइ धम्मिय-जणस्स अविरुद्धं ।
 धम्मोवगह-हेउं धम्मोवट्ठंभ-दाणमिणं ॥
 तं असण-पाण-ओसह-सयणा-SSसण-वसहि-वत्थ-पत्ताई ।
 दायव्वं बुद्धि-मया भवन्नवं तरिउकामेण ॥
 तं दायग-गाहग-काल-भाव-सुद्धीहिं चउहिं संजुत्तं ।
 निव्वाण-सुक्ख-कारणमणंत-नाणीहिं पन्नत्तं ॥
 जो देइ निज्जरत्थी नाणी सद्धा-जुओ निरासंसो ।
 मय-मुक्को जुगं जइ-जणस्स सो दायगो सुद्धो ॥
 जो देइ धण-खेत्ताइं जइ-जणाणुचियमेअ-विवरीओ ।
 सो अप्पाणं तह गाहगं च पाडेइ संसारे ॥
 जो चत्त-सव्व-संगो गुत्तो विजिइंदिओ जिय-कसाओ ।
 सज्जाय-ज्झाण-निरओ साहू सो गाहगो सुद्धो ॥
 कम्म-लहुत्तणेण सो अप्पाणं परं च तारेइ ।
 कम्म-गुरु अतरंतो सयं पि कह तारए अन्नं ॥
 पुव्वुत्त-गुण-विउत्ताण जं धणं दिज्जए कु-पत्ताण ।
 तं खलु धुव्वइ वत्थं रुहिरेणं चिय रुहिर-लित्तं ॥
 दिन्नं सुहं पि दाणं होइ कु-पत्तंमि असुह-फलमेव ।
 सप्पस्स जहा दिन्नं खीरं पि विसत्तणमुवेइ ॥
 तुच्छं पि सु-पत्तंमि उ दाणं नियमेण सुह-फलं होइ ।
 जह गावीए दिन्नं तिणं पि खीरत्तणमुवेइ ॥
 दिन्नेण जेण जइया जइ-जण-देइस्स होइ उवयारो ।
 भत्तीए तम्मि काले जं दिज्जइ काल-सुद्धं तं ॥
 अप्पाणं मन्नंतो कयत्थमेगंत-निज्जरा-हेउं ।
 जं दाणमणासंसं देइ नरो भाव-सुद्धं तं ॥
 महया वि इ जत्तेणं बाणो आसन्न-लक्खमहिगिच्च ।

मुक्तो न जाइ दूरं इय आसंसाए दाणं पि ॥
मोक्खत्थं जं दाणं तं पइ एसो विही मुणेयव्वो ।
अणुकंपा-दाणं पुण जिणेहिं कत्थ वि न पडिसिद्धं ॥
पत्तंमि भत्ति-जुत्तो जीवो समयंमि थोयमवि दित्तो ।
पावेइ पावचत्तो चंदणवाल व्व कल्लाणं ॥

(दानविषये चन्दनवालादीनां कथानकान्यत्राऽनुसंधेयानि)

कुमारपालस्य हेम- एवं सोउं मुणि-दान-धम्म-माहप्पमुल्लवइ राया ।
चन्द्रसूरिं प्रति स्व- भयवं ! गिण्हह मह कत्थ-पत्त-भत्ताइयं भिक्खं ॥
दे भिक्षाकरणप्रा- तो वज्जरइ मुणिंदो इमं महाराय ! राय-पिंडो त्ति ।
ना, राजपिण्ड- भरहस्स व तुह भिक्खा न गिण्हिउं कप्पइ जईणं ॥
हणे सूरिनिषेधश्च ।

पृष्ठ २११.

(राजपिण्डे भरतचक्रिकथाऽत्राऽनुसन्धेया)

इय गुरु-वागरियं भरह-चरियमायन्निउं कुणइ राया ।
जइ मह भिक्खा न मुणीण कप्पए राय-पिंडो त्ति ॥
तत्तो भरहो व्व अहं पि भोयणं सावगाण वियरेमि ।
गुरुणा वुत्तं जुत्तं अणुसरिउं उत्तम-चरित्तं ॥

पृष्ठ २१९.

कुमारपालस्य सत्रा- अह कारावइ राया कण-कोट्टागार-घय-घरोवेयं ।
गार-पौषधशालादि सत्तागारं गरुयाइ भूसियं भोयण-सहाए ॥
करणम् । तस्सासन्ने रत्ना कारविया वियड-तुंग-वरसाला ।

जिण-धम्म-हत्थि-साला पोसह-साला अइविसाला ॥
तत्थ सिरिमाल-कुल-नह-निसि-नाहो नैमिणाग-अंगरुहो ।
अभयकुमारो सेट्ठी कओ अहिट्ठायगो रत्ना ॥
इत्थंतंरंमि कवि-चक्कवट्ठि-सिरिवाल-रोहण-भवेण ।
वुह्यण-चूडामणिणा पयंपियं सिद्धवालेण ॥
देव-गुरु-पूयण-परो परोवयारुज्जओ दया-पवरो ।
दक्खो दक्खिन्न-निही सच्चो सरलासओ एसो ॥

किञ्च—

क्षित्वा तोयनिधिस्तले मणिगणं रत्नोत्करं रोहणो
रेष्वाऽऽवृत्य सुवर्णमात्मनि दृढं बद्ध्वा सुवर्णाचलः ।
क्षमामध्ये च धनं निधाय धनदो विभ्यत्परेभ्यः स्थितः
किं स्यात्तैः कृपणैः समोऽयमखिलार्थिभ्यः स्वार्थं ददन् ॥

पृष्ठ २२०.

ता जुत्तं देव ! कयं तुमए जं इत्थ धम्म-ठाणंमि ।
 अभयकुमारो सेट्ठी एसो सव्वेसरो विहिओ ॥
 घय-कूर-मुग्ग-मंडग-वंजण-वडयाइ-कय-चमकारं ।
 सक्कार-पुव्वगं सावयाण सो भोयणं देइ ॥
 वत्थाइं पसत्थाइं कुडुवं-नित्थारणत्थमत्थं च ।
 एवं सत्तागारं कयं नरिंदेण जिण-धम्मो ॥
 इय जीव-दया-हेउं संसार-समुद-संतरण-सेउं ।
 दाणं मोक्ख-निदाणं कहिऊण गुरू भणइ एवं ॥

शीलव्रतोपदेशः ।

जीव-दयं काउमणो मणुओ सीलं नरिंद ! पालिज्ज ।
 जम्हा जिणेहिं भणिओ मेहुण-सन्नाइ जीव-वहो ॥
 रमणीण संगमे होइ मेहुणं तं धणं विणा न हवे ।
 होइ धणं आरंभाओ तत्थ पुण नत्थि जीव-दया ॥
 अगणिय-फज्जा-ऽकज्जा निरगला गलिय-उभय-लोय-भया ।
 मेहुण-पसत्त-चित्ता किं पावं जं न कुव्वंति ॥
 जलणो वि जलं जलही वि गोपयं पव्वओ वि सम-भूमी ।
 भुयगो वि होइ माला विसं पि अमयं सुसीलाण ॥
 आणं ताण कुणंति जोडिय-करा दास व्व सव्वे सुरा
 मायंगाहि-जलगि-सीह-पमुहा वट्ठंति ताणं वसे ।
 हुज्जा ताण कुओ वि नो परिभवो सग्गा-ऽपवग्ग-सिरी
 ताणं पाणि-तलं उवेइ विमलं सीलं न लुपंति जे ॥
 विप्फुरइ ताण कित्ती लहंति ते सग्ग-मोक्ख-सुक्खाइं ।
 सीलं ससंक-विमलं जे सीलवइ व्व पालंति ॥

(अत्र शीलव्रते शीलवत्यादिकथानकान्यनुसन्धेयानि)

इय शील-धम्ममायन्निऊण भव-जलहि-तारण-तरंडं ।
 संविग्ग-मणो राया गिण्हइ नियमं गुरू-समीवे ॥
 अट्ठमि-चउडसी-पमुह-पव्व-दियहे सुनिच्चमेव मए ।
 कायव्वं वंभवयं भयवं ! मण-वयण-काएहिं ॥

पृष्ठ २५३.

तपोव्रतोपदेशः । अह वागरियं गुरूणा—जीव-दया-कारणं तवं कुज्जा ।
 छज्जीव-निकाय-वहो न होइ जम्हा कए तम्मि ॥
 जह कंचणस्स जलणो कुणइ विसुद्धिं मलावहरणेणं ।
 जीवस्स तहेव तवो कम्म-समुच्छेय-करणेण ॥
 कम्माइं भवंतर-संचियाइं तुट्ठंति किं तवेण विणा ।
 डउज्जंति दवानलमंतरेण किं केण वि वणाइं ॥

अगणिय-तणु-पीडेहिं तित्थयरेहिं तवो सयं विहिओ ।
 कहिओ तह तेहिं चिय तित्थयरत्तण-निमित्तमिमो ॥
 कुसुम-समाओ तियसिद-चक्कवट्टित्ठणाइ-रिद्धीओ ।
 जाणसु तव-कप्प-महीरुहस्स सिव-सुक्ख-फलयस्स ॥
 वारस वरिसाइं तवो पुच्च-भवे रुप्पिणीइ जह विहिओ ।
 तह कायव्वो नीसेस-दुक्ख-खवणत्थमन्नेहिं ॥

(अत्र तपोव्रते रुक्मिण्यादीनां कथा अनुसन्धेयाः)

एवं तव-माहृषं मुणिरुण तवो नरिंद ! कायव्वो ।
 सो वज्झो छब्भेओ अत्तिभतरओ य छब्भेओ ॥

पृष्ठ २८४.

तं जहा—

अणसणमूणोयरिया वित्ती-संखेवणं रस-चाओ ।
 काय-किलेसो संलीणया य वज्झो तवो होइ ॥
 पायच्छित्तं विणओ वेयावच्चं तहेव सज्झाओ ।
 ज्ञाणं च उस्सगो वि य अत्तिभतरओ तवो होइ ॥
 रत्ता भणियं अट्ठमि-चउदसी-पमुह-पव्व-दियहेसु ।
 जिण-कल्लाण-तिहीसु य सत्तीइ तवं करिस्सामि ॥
 एवं वारस-भेयं तव-धम्मं अक्खिउं गुरु भणइ ।
 वारसविहं नराहिव ! सुण संपइ भावणा-धम्मं ॥

शुभभावनो-
 पदेशः ।

सुह-भावणा-परिगओ जीव-दयं पालिउं खमइ जीवो ।
 सो असुह-भावणाए गहिओ पावं न किं कुणइ ॥
 वंशं विंति जहित्थ सत्थ-पढणं अत्थाववोहं विणा
 सोहग्गेण विणा मडप्प-करणं दाणं विणा संभमं ।
 सच्चभावेण विणा पुरंधि-रमणं नेहं विणा भोअणं
 एवं धम्म-समुज्जमं पि विवुहा ! सुद्धं विणा भावणं ॥
 सत्तम-नरय-निमित्तं कम्मं बद्धं पसन्नचंदेण ।
 असुहाइ भावणाए सुहाइ पुण केवलं पत्तं ।

(भावनाविषयेऽत्र प्रसन्नचन्द्रादीनां कथानकान्यनुसन्धेयानि)

अह पुच्छइ कुमर-नराहिराउ, मण-मक्कड-नियमण-संकलाउ । पृष्ठ ३११.
 कह कीरहि वारह भावणाउ, तो अक्खइ गुरु घण-गहिर-नाउ ॥

तं जहा—

भावना-स्वरूप-
 वर्णनम् । चलु जीविउ जुव्वणु धणु सरीरु, जिम्म कमल-दलगा-विलगु नीरु ।
 अहवा इहत्थि जं किं पि वत्थु, तं सव्वु अणिच्चु हहा धिरत्थु ॥

पिइ माय भाय सुकलत्त पुत्तु, पहु परियणु मित्तु सिणेह-जुत्तु ।
 पइवंतु न रक्खइ कोवि मरणु, विणु धम्मह अणु न अत्थि सरणु ॥
 राया वि रंकु सयणो वि सत्तु, जणओ वि तणउ जणणि वि कलत्तु ।
 इह होइ नहु व्व कुक्कम्भवंतु, संसार-रंगि बहु रूवु जंतु ॥
 एकल्लउ पावइ जीवु जम्मु, एकल्लउ मरइ विढत्त-कम्मु ।
 एकल्लउ परभवि सहइ दुक्खु, एकल्लउ धम्मिण लहइ मुक्खु ॥
 जहिं जीवह एउ वि अणु देहु, तहिं किं न अणु धणु सयणु गेहु ।
 जं पुण अणन्नु तं एक-चित्तु, अज्जेसु नाणु दंसणु चरित्तु ॥
 वस-मंस-रुहिर-चम्मऽट्ठि-वद्ध, नव-छिड्ड-झरंत-मलावणद्ध ।
 असुइ-स्सखव-तर-थी-सरीर, सुइ बुद्धि कहवि मा कुणसु धीर ॥
 मिच्छत्त-जोग-अविरइ-पमाय, मय-कोह-लोह-माया-कसाय ।
 पावासव सव्वि इमे मुणेहि, जइ महसि मोक्खु ता संवरेहि ॥
 जह मंदिरि रेणु तलाइ वारि, पविसइ न किंचि ढक्किय दुवारि ।
 पिहियासवि जीवि तहा न पावु, इय जिणिहि कहिउ संवरु पहावु ॥
 परवसु अण्णाणु जं दुहु सहेइ, तं जीवु कम्मु तणु निज्जरेइ ।
 जो सहइ सवसु पुण नाणवंतु, निज्जरइ जिइंदिउ सो अणंतु ॥
 जहिं जम्मणु मरणु न जीवि पत्तु, तं नत्थि ठाणु वालग-भत्तु ।
 उट्ठा-ऽहो-चउदस-रज्ज-लोगि, इय चित्तसु निच्चु सुओवओगि ॥
 सुह-कम्म-निओगिण कहवि लद्धु, बहु पावु करेविणु पुण विरुद्धु ।
 जलनिहि-बुय-रयणु व दुल्लह वोहि, इय मुणिवि पमत्तु म जीव होहि ॥
 धम्मो त्ति कहंति जि पावु पाव, ते कुगुरु मुणसु निदय-सहाव ।
 पइ पुज्जिहि दुल्लहु सुगुरु-पत्तु, तं वज्जसु मा तुहु विसय-सत्तु ॥
 इय बारह भावण मुणिवि राउ, मणमज्झि वियंभिय भव- विराउ ।
 रज्जु वि कुणंतु चित्तइ इमाउ, परिहरिवि कुगइ-कारणु पमाउ ॥
 इय सोमप्पह-कहिए कुमार-निव-हेमचंद-पडिबद्धे ।
 जिणधम्म-प्पडिवोडे पत्थावो वणिणओ तइओ ॥
 इत्याचार्यश्रीसोमप्रभविरचिते कुमारपालप्रतिबोधे तृतीयः प्रस्तावः ॥

अथ चतुर्थः प्रस्तावः ।

द्वादशव्रतो-
पदेशः ।

अह वागरियं गुरुणा जीव-दयं धम्ममिच्छमाणेण ।
सिव-मंदिर-निस्सेणी विरई पुरिसेण कायव्वा ॥
सव्वेदिय-वसगाणं समत्त-पावासवाऽनियत्ताणं ।
जं अविरयाण जीवाण कहवि न वट्टइ जीव-दया ॥
(जं अविरयाण कहमवि वट्टइ सम्मं न जीव-दया ॥ पाठान्तरम् ।)
जइ कहवि सव्व-विरई मुणि-धम्म-सरूवमक्खमो काउं ।
ता देसओवि विरई गिहत्थ-धम्मोचियं कुज्जा ॥
पुव्व-परिक्कम्मिय-चित्त-कम्म-जुग्गा जहा भवे भित्ती ।
तह विहिय-देस-विरई काउमलं सव्व-विरई पि ॥

पृष्ठ ३१६.

भणियं च—

एसा वि देस-विरई सेविज्जइ सव्व-विरइ-कज्जेण ।
पायमिमीए परिकम्मियाण इयरा थिरा होइ ॥
पंच उ अणु-व्वयाइं गुण-व्वयाइं हवंति तिज्जेव ।
सिक्खा-वयाइं चत्तारि देस-विरई दुवालसहा ॥

तत्र—

१ प्राणातिपात- संकप्प-पुव्वयं जं तसाण जीवाण निरवराहाण ।
विरत्युप- दुविह-तिविहेण रक्खणमणुव्वयं वित्ति तं पढमं ॥
देशः । चिर-जीवी वर-रूवो नीरोगो सयल-लोग-मण-इट्ठो ।
सो होइ सुगइ-गामी सिवो व्व जो रक्खए जीवे ॥

(अत्र शिवकथानकमनुसन्धेयम्)

२ मृषावादविर- जं गो-भू-कन्ना-कूडसक्खि-नासापहार-अलियस्स ।
त्युपदेशः । दुविह-तिविहेण-वज्जणमणुव्वयं वित्ति तं वीयं ॥
भुयगो व्व अलियवाई होइ अवीसास-भायणं भुवणे ।
पावइ अकित्ति-पसरं जणयाण वि जणइ संतावं ॥
सच्चेण फुरइ कित्ती सच्चेण जणम्मि होइ वीसासो ।
सग्गा-ऽपवग्ग-सुह-संपयाउ जायंति सच्चेण ॥
कुरुते यो मृषावादविरतिं सत्यवाग्व्रतः ।
मकरध्वजवज्रद्रुमुभयत्रापि सोऽऽनुते ॥

पृष्ठ ३२१.

(अत्र मकरध्वजदृष्टान्तोऽनुसन्धेयः)

३ अदत्तादान-
विरत्युपदेशः ।

जं चोरंकारकरस्स खत्त-खणणाइणा पर-धणस्स ।
दुविह-तिविहेण-वज्जनमणुव्वयं विति तं तदयं ॥
जो न हरइ पर-दव्वं इहावि सो लहइ न वह-बंधाई ।
पर-लोए पुण पावइ सुर-नर-रिद्धीओ विउलाओ ॥
एकस्स चेव दुक्खं मारिज्जंतस्स होइ खणमेक्कं ।
जावज्जीवं सकुडुंवयस्स पुरिसस्स धण-हरणे ॥
दव्वं परस्स वज्जं जीयं जो हरइ तेण सो हणिओ ।
दव्व-विगमे जओ जीयमंतरंगं पि जाइ खयं ॥
जं खत्त-खणण-बंध-ग्गहाइ-विहिणा परस्स धण-हरणं ।
पक्ख-दिट्ठ-दोसं तं चिट्ठउ दूरओ ताव ॥
पर-बंधणेण धेत्तुं दितस्स वि पर-धणं पर-भवम्मि ।
पर-गेहे चिय वच्चइ दत्तस्स व वणिय-पुत्तस्स ॥

पृष्ठ ३२८.

(अत्र दत्तकथाऽनुसन्धेया)

४ परदारविरत्यु-
पदेशः ।

जं निय-निय-भंगेहिं दिव्वाणं माणुसाण तिरियाणं ।
परदारणं विरमणमणुव्वयं विति तं तुरियं ॥
चउ-विह-कसाय-मुक्को चउ-गइ-संसार-भमण-निविण्णो ।
जो धरइ चउत्थ-वयं सो लहइ चउत्थ-पुरिसत्थं ॥
निव्वडिय-सुहड-भावाण ताण को वहउ एत्थ समसीसि ।
पर-रमणि-संकडे निवडिया वि न मुयंति जे मेरं ॥
इणमेव धम्म-वीयं इणमेव विवेय-कणय-कसवट्ठो ।
इणमेव दुक्करं जं कीरइ परदार-विरइ-वयं ॥
यः पालयति निर्व्याजं परस्त्रीविरतिव्रतम् ।
परत्रेह च स श्रेयः पुरंदर इवाश्नुते ॥

पृष्ठ ३३४.

(अत्र पुरन्दरकथाऽनुसन्धेया)

५ परिग्रहविरत्यु-
पदेशः ।

दुपय-चउपय-धण-धन्न-खेत्त-घर-रूप-कणय-कुप्पाण ।
जं परिमाणं तं पुण अणुव्वयं पंचमं विति ॥
जीवो भवे अपारे गरुय-परिग्गह-भरेण अकंतो ।
दुह-लहरि-परिक्खित्तो बुद्धइ पोओ व्व जलहिम्मि ॥
धम्मारा-मन्खयं खमा-कमलिणी-संघाय-निग्घायणं
मज्जाया-न्तडि-पाडणं सुह-मणो-हंसस्स निव्वासणं ।
बुद्धिं लोह-महणवस्स खणणं सत्ताणुकंपा-भुवो
संपाडेइ परिग्गहो गिरिनई-पूरो व्व बडुंतओ ॥

पृष्ठ ३४३.

पृष्ठ ३४४.

लोह-परिचत्त-चित्तो जो कुणइ परिगहस्स परिमाणं ।
सो परभवे परिगहमपरिमियं लहइ नागो व्व ॥

(अत्र नागकथानकमनुसन्धेयम्)

६ दिग्गतोपदेशः । दससु दिसासुं जं सयल-सत्त-संताण-ताण-कय-मइणो । पृष्ठ ३५०.
गमण-परिमाण-करणं गुणव्वयं वित्ति तं पढमं ॥
जीवो धणलोभ-ग्गह-गहिय-मणो जत्थ जत्थ संचरइ ।
विह्वइ पाणिणो तत्थ तत्थ तत्तायपिंडो व्व ॥
संतोस-पहाण-मणो दिसासु जो कुणइ गमण-परिमाणं ।
सो पावइ कल्लाणं इत्थवि जम्मे सुबंधु व्व ॥

(अत्र सुबन्धुकथानकमनुसन्धेयम्)

७ भोगोपमोग- वीयं गुण-व्वयं पुण भोयणओ कम्मओ य होइ दुहा । पृष्ठ ३५५.
व्रतोपदेशः । तं भोयणओ भोगोवभोग-माणं विहेयव्वं ॥
सइ भुज्जइ त्ति भोगो सो पुण आहार-पुप्फमाईओ ।
उवभोगो य पुणो पुण उवभुज्जइ भुवण-विलयाई ॥
असणस्स खाइमस्स य विरइं कुज्जा निसाइ जा जीवं ।
महु-मज्ज-मंस-मक्खण-पमुहाण य सव्वहा नियमं ॥
पनरस-कम्मादाणाइं कोट्टवालाइणो नियोगा य ।
तं कम्मओ पणीयं तत्थ करिज्जा वुहो जयणं ॥
पुरुषः पालयन् भोगोपभोगव्रतमादृतः ।
जयद्रथ इवाभीष्टं लभतेऽत्रापि जन्मनि ॥

(अत्र जयद्रथकथानकमनुसन्धेयम्)

८ अनर्थ-दण्डविर- दोस-भुयंग-करंडो अणत्थ-दंडो अणत्थ-दुमसंडो । पृष्ठ ३६५.
त्युपदेशः । जं तस्स विरमणत्थं तं वन्नंति गुण-व्वयं तइयं ॥
तणु-सयण-वराईणं अत्थे जं जंतु-पीडणं दंडो ।
सो होइ अत्थ-दंडो अणत्थ-दंडो उ विवरीओ ॥
पावोवएस-अवज्झाण-हिंस-दाण-प्पमाय-भेएहि ।
चउहा अणत्थ-दंडो अणंत-नाणीहिं निदिट्ठो ॥
करिसण-वणिज्ज-हय-वसण-छेय-गोदमण-पमुह-पवाण ।
जो उवएसो कीरइ परस्स पावोवएसो सो ॥
वरिसंतु घणा मा वा, मरंतु रिउणो, अहं निवो होज्ज ।
सो जिणउ, परो भज्जउ, एवं चित्तणमवज्झाणं ॥

हल-मुसलु-खल-सगड-गि-खग-धनु-बाण-परसु-पमुद्गण ।
 हिंसा-निबन्धणार्णं समप्पणं हिंसदाणमिणं ॥
 जं मज्ज-विसय-विकहाइ-सेवणं पंचहा पमाओ सो ।
 अह व धय-दुद्ध-तेल्लाइ-भायण-च्छायणाऽऽलस्सं ॥
 कय-परपीडमसंवद्ध-भासणं वज्जरंति मोहरिअं ।
 तं पुण अणत्थ-दंडस्स पढममंगं ति मोत्तव्वं ॥
 होइ वयणं सुयंधं महुरो सहो तह त्ति जं भणियं ।
 आणं कुणंति तियसा वि तस्स जो चयइ मुहरत्तं ॥
 वज्जिय-अणत्थ-दंडो खंदो जाओ निवो पुरिस-चंदो ।
 मोहरियं काउं किंचि रुह-जीवो दुहं पत्तो ॥

(अत्र रुद्रजीवदृष्टान्तोऽनुसन्धेयः)

९ सामायिकव्रतो- जं समणस्स व सावज्ज-जोग-वज्जणमरत्त-दुद्धस्स ।
 पदेशः । तं सम-भाव-सरूवं पढमं सिक्खा-वयं विति ॥
 जो राग-दोस-रहिओ गहिउं सामाइयं न खंडेइ ।
 सो सावओ वि साहइ सागरचंदो व पर-लोयं ॥

पृष्ठ ३७१.

(अत्र सागरचन्द्रदृष्टान्तोऽनुसन्धेयः)

१० देशवकाशिक- जं पुव्व-गहिय-सयल-व्वयाण संखेव-करणमणुदियहं ।
 व्रतोपदेशः । देसावगासियं तं भणंति सिक्खावयं वीयं ॥
 जीवो पमाय-बहुलो पमाय-परिवज्जणे हवइ धम्मो ।
 ता कीरइ पइदियहं संखेवस्साऽवि संखेवो ॥
 सच्छंद-पयाराइं जहा अणत्थं पडंति डिभाइं ।
 अनिजंतिय-वावारा जीवा निवडंति तह निरए ॥
 तेणाऽवाय-परंपर-विसम-विस-प्पसर-हंभण-निमित्तं ।
 निदिट्ठं रक्खा-कंडयं व सिक्खावयं एयं ॥
 अणुवित्तीए वि हु ओसहं व जो कुणइ वयमिणं मणुओ ।
 पवणंजउ व्व पावइ सो इह लोए वि कल्लाणं ॥

पृष्ठ ३७७.

(अत्र पवनज्जयकथानकमनुसन्धातव्यम्)

११ पौषधव्रतो- आहार-देह-भूषण-अवंभ-वावार-चाय-रूवं जं ।
 पदेशः । पव्वेसु पोसहं तं तइयं सिक्खा-वयं विति ॥
 अट्ठमि-चउइसी-पमुह-पव्व-दियहेसु जो कुणइ एयं ।
 पावइ उभय-भवेसुं सो रणसूरु व्व कल्लाणं ॥

पृष्ठ ३८३.

(अत्र रणशूरकथानकमनुसन्धेयम्)

१२ अतिथिसंवि-
भागव्रतोप-
देशः ।

साहूण संविभागो जो कीरइ भक्त-पाण-पमुहेहि ।
तं अतिहि-संविभागं तुरियं सिक्खावयं विति ॥
जो अतिहि-संविभागं परिपालइ पवर-सत्त-संजुत्तो ।
नरदेवो व्व सउओ इहाऽवि सो लहइ कल्लाणं ॥

पृष्ठ ३९०.

(अत्र नरदेवकथानकमनुसन्धेयम्)

एवं नरिंद ! तुह अक्खियाइं एयाइं बारस-वयाइं ।
रणा भणियं भयवं ! अणुगहो मे कओ तुमए ॥
पंच-मह-व्वय-भारो धुवं गिरिंदो व्व दुव्वहो ताव ।
तं जे वहंति सम्मं ते दुक्कर-कारए वंदे ॥
ते वि हु सलाहणिज्जा न कस्स परिमिय-परिग्गहा-ऽऽरंभा ।
सकंति पालिउं जे इमाइं बारस-वयाइं पि ॥
गुरुणा भणियं आणंद-कामदेवाइणो पुरा जाया ।
जेहिं परिपालियाइं इमाइं सावय-वयाइं दढं ॥
इण्हि तु वर-गिहत्थो इहत्थि नामेण छड्डओ सेट्ठी ।
परिमिय-परिग्गहो विहिय-पाव-वावार-परिहारो ॥
जो अहिगय-नव-वत्तो संतोस-परो विवेय-रयण-निही ।
देव-गुरु-धम्म-कज्जेसु दिन्न-निय-भुय-विढत्त-धणो ॥
सो अम्ह पाय-मूले पुव्वं पडिवज्जिऊण भावेण ।
बारस-वयाइं एयाइं पालए निरइयाराइं ॥
रणा भणियं एसो आसि धणडो त्ति मज्झ गोरव्वो ।
साहम्मिउ त्ति संपइ वंधु व्व विसेसओ जाओ ॥
भयवं ! अहं पि काइं सावय-धम्मस्स बारस-विहस्स ।
परिपालणे पयत्तं वसुहो-सामित्त-अणुरुवं ॥
तो गुरुणा वागरियं नरिंद ! तुममेव पुन्रवंतो सि ।
जो एरिसो वि सावय-वयाण परिपालणं कुणसि ॥
इय सोमप्पह-कहिए कुमार-निव-हेमचंद-पडिवद्धे ।
जिण-धम्म-प्पडिवोहे पत्थावो वज्जिओ तुरिओ ॥

पृष्ठ ३९१.

इत्याचार्यश्रीसोमप्रभविरचिते कुमारपालप्रतिबोधे चतुर्थः प्रस्तावः ॥

अथ पञ्चमः प्रस्तावः ।

कषायजयो-
पदेशः ।

अहं गुरुणा वागरियं जो जीवदयं समीहए काउं ।
तेण कसायाण पराजयम्मि जत्तो विहेयव्वो ॥
जम्हा कसाय-विवसो किच्चमकिच्चं च किं पि अमुणंतो ।
निहय-मणो पयट्ठइ जीवो जीवाण पीडासु ॥
तो कोह-माण-माया-लोभा चउरो चउव्विहा हुंति ।
एक्किक्सो अणंताणुबंधि-पमुहेहिं भेएहि ॥
फज्जाकज्ज-विचारण-चेयन्न-हरस्स विसहरस्सेव ।
कोवस्स कोऽवगासं मइमं मण-मंदिरे दिज्जा ? ॥
सुट्ठु जलणो जलंतो वि दहइ तं चेव जत्थ संलग्गो ।
कोह-जलणाउ जलिओ सठाणमन्नं परभवं च ॥
जिण-पवयण-मेह-समुच्चवेण पसमामएण कोव-दवं ।
विज्झवइ जो नरो होइ सिव-फलं तस्स धम्म-वणं ॥
कोवेण कुगइ-दुक्खं जीवा पावंति सिह-वग्घ व्व ।
होउं खमा-परा पुण लहंति सग्गा-ऽपवग्ग-सुहं ॥

पृष्ठ २१८.

मानजयोपदेशः ।

(अत्र सिहव्याघ्रकथानकमनुसन्धेयम्)
अट्ठ-मय-ट्ठाणेहिं मत्तो अंतो-निविट्ठ-संकु व्व ।
कस्स वि अनमंतो तिहुयणं पि मज्जइ तणं व नरो ॥
मय-वट्ठो उट्ठ-मुहो गयणम्मि गणंतओ रिक्खाइं ।
अतिरिक्खिय-सुह-मग्गो भवावडे पडइ किं चोजं ॥
राया-ऽमच्चाईणं पि सेवओ माणवज्जिओ चेव ।
लहइ मण-वंछियत्थं पुरिसो माणी पुण अणत्थं ॥
माणी उव्वेय-करो न पावए कामिणीण काम-सुहं ।
इत्थीण काम-सत्थेसु कम्मणं महवं जम्हा ॥
मोक्ख-तरु-वीय-भूओ माण-त्थड्डस्स नत्थि धम्मो वि ।
धम्मस्स जओ समए विणउ विय वज्जिओ मूलं ॥
जाइ-कुलाइ-मण्हिं नडिओ जीवो वि विडंबणं लहइ ।
तेहिं पुण वज्जिओ गोधणो व्व सुह-भायणं होइ ॥

पृष्ठ ४०२.

(अत्र गोधनकथानकमनुसन्धेयम्)

मायाजयोपदेशः । धम्म-वण-जलण-जाला मोह-महा-मयगलाण[जा] साला । पृष्ठ ४०७.

कुगइ-वहू-वर-माला माया सुह-मइ-हरण-हाला ॥

थेव-कए कवड-परो निविडं निवडंतमावया-लक्खं ।
लक्खइ न जणो लगुडं पयं पियंतो बिडालो व्व ॥
माया-वसेण कवड-प्पओग-कुसला अकिच्चमायरिडं ।
पत्ता इहेव सयमेव लज्जिउं नाइणी निहणं ॥

(अत्र नागिनीकथाऽनुसन्धेया)

लोभजयो-
पदेशः ।

जो कोह-माण-माया-परिहार-परो वि वज्जइ न लोहं ।
पोओ व्व सागरे सो भवस्मि बुडइ कु-कम्म-गुरु ॥
ससि-कर-धवला वि गुणा निय-आसय-वाह-कारए लोहे ।
आवट्ठंति जल-कणा लोहस्मि व जलण-संसत्ते ॥
इह लोयस्मि किलेसे लहिउं लोभाउ सागरो गरुए ।
पर-लोए संपत्तो दुग्गइ-दुक्खाइं तिव्खाइं ॥

शृ ४१५.

(अत्र सागरदृष्टान्तोऽनुसन्धेयः)

कुमारपालदिन-
चर्यावर्णनम् ।

इय हेमसूरि-मुणि-पुंगवस्स सुणिऊण देसणं राया ।
जाणिय-समत्त-तत्तो जिण-धम्म-परायणो जाओ ॥
तो पंच-नमुक्कारं सुमरंतो जग्गए रयणि-सेसे ।
चित्थइ अय दो वि हिय(!)*देव-गुरु-धम्म-पडिवत्ति ॥
काऊण काय-सुद्धिं कुसुमामिस-थोत्त-विविह-पूयाए ।
पुज्जइ जिण-पडिमाओ पंचहिं दंडेहिं वंदेइ ॥
निच्चं पच्चक्खाणं कुणइ जहासत्ति सत्त-गुण-निलओ ।
सयल-जय-लच्छि-तिलओ तिलयावसरस्मि उवविसइ ॥
करि-कंधराधिरूढो समत्त-सामंत-मंति-परियरिओ ।
वच्चइ जिणिद-भवणं विहि-पुव्वं तत्थ पविसेइ ॥
अट्ठ-प्पयार-पूयाइ पूइउं वीयराय-पडिमाओ ।
पणमइ महि-निहिय-सिरो थुणइ पवित्तेहिं थोत्तेहिं ॥
गुरु-हेमचंद-चलणे चंदण-कप्पूर-कणय-कमलेहिं ।
संपूर्इऊण पणमइ पच्चक्खाणं पयासेइ ॥
गुरु-पुरओ उवविसिउं पर-लोय-सुहावहं सुणइ धम्मं ।
गंतूण गिहं वियरइ जणस्स विजित्तियावसरं ॥
विहियग्ग-कूर-थालो पुणो वि घर-चेइयाइं अचेइ ।
कय-उच्चिय-संविभागो भुंजेइ पवित्तमाहारं ॥

शृ ४२२.

शृ ४२३.

* अस्पष्टार्थोऽयं पाठः । जिनमण्डनगणिविरचित-कुमारपालप्रबन्धे तु 'चित्थइ य दोवि हियए (३

भुक्तुत्तरं सहाय वियारय सह बुद्धेहि सत्थत्थं ।
 तो राया बुद्धवगं विसज्जिउं दिवस-चरम-जामम्मि ।
 अत्थाणी-मंडव-मंडणम्मि सिंहासणे ठाइ ॥
 सामंत-मंति-मंडलिय-सेट्ठिपमुहाण दंसणं देइ ।
 विन्नत्तीओ तेसि सुणइ कुणइ तह पडीयारं ॥
 कय-निव्विवेय-जण-विम्बियाइं करि-अंक-मल्ल-जुद्धाईं ।
 रज्जट्टिइ त्ति कइया वि पेच्छए छिन्नवंछो वि ॥
 अट्ठमि-चउदसि-वज्जं पुणो वि भुंजइ दिणट्ठमे भाए ।
 कुसुमाइएहिं घर-चेइयाइं अबेइ संज्ञाए ॥
 निसि निविसिऊण पट्टे आरत्तिय-मंगलाइं कारवइ ।
 वारवहू-निवहेणं मागह-गण-गिज्जमाण-गुणो ॥
 तो निहं काउमणो मयण-भुयंगम-विस-प्पसम-मंतं ।
 संथुणइ थूलभइ-प्पमुह-महासुणि-चरियमेवं ॥

पृष्ठ ४४३.

(अत्र स्थूलभद्रकथाऽनुसन्धेया)

(नमस्कारमाहात्म्ये नन्दनकथा वाच्या ।)

परमेष्ठिनमस्कारं स्मरन् भूपतिरभ्यधात् ।
 नमस्कारस्य माहात्म्यं दृष्टप्रत्ययमेव मे ॥

पृष्ठ ४४३.

तथाहि—

स्वयं सकलसैन्येन दिग्यात्राः कुर्वतोऽपि मे ।
 असिध्यत [यतो] नार्थोऽनर्थः प्रत्युत कोऽप्यभूत् ॥
 अधुना तन्नमस्कारं स्मरतो मम शत्रवः ।
 वणिजैरपि जीयन्ते दण्डेशैरस्त्रडादिभिः ॥
 स्वचक्रं परचक्रं वा नानर्थं कुरुते क्वचित् ।
 दुर्भिक्षस्य न नामापि श्रूयते वसुधातले ॥
 ततस्तं संस्मरन्नेवं निद्रां भजति पार्थिवः ।
 रात्रिशेषे तु जागर्ति मागधोकैर्जिनस्तवैः ॥
 ततः पञ्चनमस्कारधर्मस्मरणपूर्वकम् ।
 वन्दित्वा पार्थिवो देवान् भवोद्विग्नोऽभ्यधादिदम् ॥
 हहा ! विषयपङ्क्तौघमग्नस्तिष्ठति मादृशः ।
 धन्यो दशार्णभद्रः स राज्यं सत्याज यः क्षणात् ॥

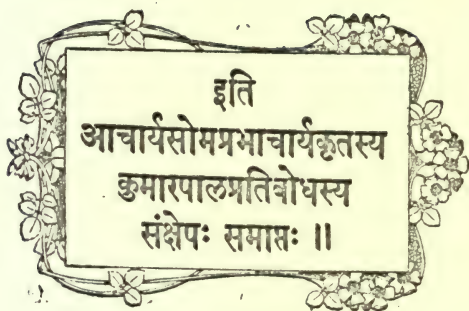
पृष्ठ ४४३-२.

(अत्र दशार्णभद्रकथानकमुत्सन्धेयम्)

एवं कुर्वन्नहोरात्रकृत्यानि परमार्हतः ।
 कुमारपालदेवोऽयं राज्यं पालयति क्षितौ ॥

पृष्ठ ४४५.

नृपस्य जीवाभयदानडिण्डिमै-
 महीतले नृत्यति कीर्तिनर्तकी ।
 समं मनोभिस्तिमि-केकि-तित्तिरि-
 स्तुभो-रण-क्रोड-मृगादिदेहिनाम् ॥
 द्यूतासवादीनि नृणां न्यषेधी-
 दिहैव सप्तव्यसनानि भूपः ।
 दुष्कर्मतो दुर्गतिसंभवानि
 परत्र तेषां त्वमितानि तानि ॥
 पदे पदे भूमिभुजा निवेशितै-
 जिनालयैः काञ्चनदण्डमण्डितैः ।
 निवारिता वेत्रधरैरिवोद्धतैः
 स्फुरन्ति कुत्रापि न केऽप्युपद्रवाः ॥
 स्तुमस्त्रिसन्ध्यं प्रभुहेमसूरे-
 रनन्यतुल्यामुपदेशशक्तिम् ।
 अतीन्द्रियज्ञानविर्वाजितोऽपि
 यः क्षोणिभर्तुर्व्यधित प्रबोधम् ॥
 सत्त्वानुकम्पा न महीभुजां स्या-
 दित्येष क्लृप्तो वितथः प्रवादः ।
 जिनेन्द्रधर्मं प्रतिपद्य येन
 श्लाघ्यः स केषां न कुमारपालः ॥
 विचित्रवृत्तान्तसमेतमेतयो-
 श्ररित्रमुत्कीर्तयितुं क्षमेत कः ।
 तथापि तस्यैव.....तार्थिना
 समुद्धृतो विन्दुरिवाम्बुधेर्मया ॥
 इति सोमप्रभकथिते कुमारनृपहेमचन्द्रसम्बद्धे ।
 जिनधर्मप्रतिबोधे प्रस्तावः पञ्चमः प्रोक्तः ॥
 इत्याचार्यश्रीसोमप्रभविरचिते कुमारपालप्रतिबोधे पञ्चमः प्रस्तावः ॥

इति
आचार्यसोमप्रभाचार्यकृतस्य
कुमारपालप्रतिबोधस्य
संक्षेपः समाप्तः ॥

विषयानुक्रमः ।

विषयः	पृ०	विषयः	पृ०
Introduction ...	i-XV	सोम-भीमकथा ...	१२२-१२९
प्रस्तावना ...	१-९	पद्मोत्तरकथा ...	१२९-१३६
परिशिष्ट ...	१०-१५	दीपशिख-कथा ...	१३६-१४३
ऐतिहासिकनाम्नानुक्रमः ...	१६	कुमारपालकारित जिनमंदिरादिवर्णनम्	
कुमारपालप्रतिबोध-संक्षेपः ...	१-४०	गुरुसेवायाम्—	
प्रथम प्रस्तावे—		प्रदेशीनृपकथा ...	१४३-१५१
देव-गुरुस्तुतिः, ...	१	लक्ष्मीकथा. ...	१५१-१६८
ग्रन्थप्रस्तावना. ...	२-३	गुरुविराधनायाम् कूलवालकथा. ...	१५८-१६६
अणहिल्लपाटकपुरवर्णनम्, ...	३-४	गुरुभक्त-संप्रतिनृपकथा. ...	१६६-१७४
कुमारपालवंशवर्णनम्. ...	४-५	कुमारपालरथ-तीर्थ-यात्रा वर्णनम्. ...	१७४-१८०
कुमारपालस्य धर्मस्वरूपजिज्ञासा ...	५-६	तृतीय प्रस्तावे—	
दत्तसूरिकृत-यशोभद्रनृपप्रतिबोधः. ...	६-७	सुपात्रदाने चन्दनबालकथा ...	१८१-१९०
मूलदेवकथानकम्. ...	७-१६	धन्यकथानकम् ...	१९०-१९७
दत्तसूरिशिष्य-यशोभद्रसूरिः. ...	१६-१८	कुरुचन्द्रकथानकम् ...	१९७-२०४
प्रद्युम्नसूरि-गुणसेनसूरि-देवचन्द्रसूरि- वर्णनम्. ...	१८-१९	कृतपुण्यकथा ...	२०४-२११
हेमचन्द्रसूरैर्जन्मादिकथनम्. ...	१९-२२	सत्रविधाने भरतचक्रिकथा. ...	२११-२२०
हेमचन्द्रसूरिकृत-कुमारपालप्रतिबोधः	२२-२३	शीलव्रते शीलवतीकथा ...	२२०-२२९
अहिंसायाम्—		मृगावतीकथा ...	२३०-२३६
अमरसिंहकथा ...	२३-२८	ताराकथा ...	२३७-२४४
दामनककथा ...	२८-३३	जयसुन्दरीकथा. ...	२४३-२५३
अभयसिंहकथामासनिवृत्तौ ...	३३-४२	तपसि रुक्मिणीकथा. ...	२५३-२५९
कुन्दकथा. ...	४२-४७	शाम्भ-प्रद्युम्नकथा ...	२५९-२६८
द्यूते नलकथा. ...	४७-७६	धर्मयशो-धर्मघोषकथा. ...	२६८-२७६
पारदारिके प्रद्योतकथा. ...	७६-८२	तपोजन्यलब्धिप्रस्तावे विष्णुकुमारकथा. ...	२७६-२८४
वेदयाव्यसने अशोककथा. ...	८२-९२	भावनायाम् प्रसन्नचन्द्रकथा ...	२८४-२९२
मद्यपाने द्वारिकादाह-यादवकथा. ...	९२-१०५	शाल-महाशालकथा ...	२९२-२९८
चौर्ये वरुणकथा. ...	१०५-११४	इलापुत्रकथा ...	२९८-३०४
प्रथमः प्रस्तावः समाप्तः ...	११४-११५	जय-विजयकथा ...	३०४-३११
द्वितीय प्रस्तावे—		द्वादशभावनास्वरूपम्. ...	३११-३१२
देवपूजायाम्—		चतुर्थ प्रस्तावे—	
देवपालकथा ...	११६-१२२	प्राणातिपातविरतौ शिवकुमारकथा. ...	३१३-३२०

विषयाः	पृ०	विषयाः	पृ०
मृषावादविरतौ मकरध्वजकथा. ...	३२१-३२८	माने गोघनकथा. ...	४०२-४०७
अस्तेयव्रते दत्त-सांख्यायनकथा.	३२८-३३४	मायायां नागिनीकथा. ...	४०७-४१५
परस्त्रीविरतौ पुरन्दरकथा. ...	३३४-३४३	लोभे सागरश्रेष्ठिकथा. ...	४१५-४२२
परिग्रहपरिमाणे हरिविक्रमकथा. ...	३४३-३४९	कुमारपालचर्या. ...	४२२-४२३
दिग्ब्रते सुवन्धुकथा.	३५०-३५६	कविसिद्धपालकथितो जीवमन इन्द्र-	
भोगोपभोगव्रते जयद्रथकथा. ...	३५६-३६४	यसंलापः. ...	४२३-४३७
तृतीयगुणव्रते पुरुषचन्द्रकथा. ...	३६५-३७१	विक्रमादित्यकथा. ...	४३७-४४०
सामायिके सागरचन्द्रकथा. ...	३७१-३७७	आर्यत्वपुट्टाचार्यकथा. ...	४४०-४४३
देशावकाशिके पवनंजयकथा. ...	३७६-३८३	स्थूलिभद्रकथा. ...	४४३-४६१
पौषधे रणसूरकथा. ...	३८३-३८९	नमस्कारे नन्दनकथा. ...	४६१-४७०
अतिथिसंविभागे नरदेवकथा. ...	३९०-३९५	दशार्णभद्रनृपकथा. ...	४७०-४७५
कुमारपालकृत-द्वादशव्रतस्वीकारः.	३९६	कुमारपालनृपवर्णना. ...	४७५-४७६
पञ्चम प्रस्तावे—		ग्रन्थकारवंशप्रशस्तिः. ...	४७७-४७८
कोपे सिंह-व्याघ्रकथा. ...	३९७-४०२	शुद्धिपत्रम्. ...	१-७

श्रीसोमप्रभाचार्यविरचितः
Śrī Somaprabhācāryaviracita
कुमारपालप्रतिबोधः ।

ॐ नमो वीतरागाय ।

प्रथमः प्रस्तावः ।

चउसु दिसासु पसरियं मोह-बलं निज्जिउं पयट्ठो व्व ।
 पयडिय-धम्म-चउक्को चउ-देहो जयइ जिण-नाहो ॥ १ ॥
 तं नमह रिसहनाहं नाण-निहाणस्स जस्स अंसेसु ।
 अलि-कसिणो केस-भरो रेहइ स्वखे भुयंगो व्व ॥ २ ॥
 तं सरह संतिनाहं पवन्न-चरणं पि जं चरण-लग्गा ।
 तियस-कय-कणय-पंकय-मिसेण सेवंति नव निहिणो ॥ ३ ॥
 कज्जल-समाण-वन्नं सिवंग-भूयं निसिद्ध-मय-मारं ।
 परिहरिय-रायमइयं दुहा नमंसामि नेमिजिणं ॥ ४ ॥
 मज्झ पसीयउ पासो पासे जस्सोरगिंद-फण-मणिणो ।
 दिप्पंति सत्त-दीव व्व सत्त तत्ताहं पायडिउं ॥ ५ ॥
 सो जयइ महावीरो सरीर-दुग्गाओ भाव-रिउ-वग्गो ।
 चिरमन्न-पाण-रोहं काउं निव्वासिओ जेण ॥ ६ ॥
 वित्थारिय-परमत्थं अणग्घ-रयणासयं सुवन्न-पयं ।
 दोगच्च-दलण-निउणं नमह निहाणं व जिण-वयणं ॥ ७ ॥
 जेसिं तुट्ठिं लट्ठिं व लहिउ मंदो वि अखलिय-पण्हिं ।
 विसमे वि कव्व-मग्गे संचरइ जयंतु ते गुरुणो ॥ ८ ॥
 कहणो जयंतु ते जलहिणो व्व उवजीविऊण जाण पयं ।
 अन्ने वि घणा भुवणे कुणंति धन्नाण उक्करिंसं ॥ ९ ॥
 जलहि-जल-गलिय-रयणं व दुल्लहं माणुसत्तणं लहिउं ।

जिणधम्मंमि पयत्तो कायव्वो बुद्धिमंतेण ॥ १० ॥

सग्गो ताण घरंगणं सहयरा सव्वा सुहा संपया

सोहग्गाइ-गुणावली विरयए सव्वंगमालिंगणं ।

संसारो न दुरुत्तरो सिव-सुहं पत्तं करंभोरुहे

जे सम्मं जिणधम्म-कम्म-करणे वटंति उद्धारया ॥ ११ ॥

सप्पुरिस-चरित्ताणं सरणेण पयंपणेण सवणेण ।

अणुमोयणेण य फुडं जिणधम्मो लहइ उक्करिसं ॥ १२ ॥

पुव्वं जिणा गणहरा चउदस-दस-पुव्विणो चरिम-तणुणो ।

चारित्त-धरा वहवो जाया अन्ने वि सप्पुरिसा ॥ १३ ॥

तह भरहेसर-सेणिय-संपइनिव-पभिइणो समुप्पन्ना ।

पवयण-पभावणा-गुण-निहिणो गिहिणो वि सप्पुरिसा ॥ १४ ॥

तेसिं नाम-ग्गहणं पि जणइ जंतूण पुत्त-पव्वभारं ।

सग्गा-पवग्ग-सुह-संपयाउ संपाडइ कमेण ॥ १५ ॥

संपइ पुण सप्पुरिसो एक्को सिरि-हेमचंद-मुणि-णाहो ।

फुरियं दूसम-समए वि जस्स लोउत्तरं चरियं ॥ १६ ॥

दुइओ वि दलिय-रिउ-चक्क-विक्रमो कुमारवाल-भूपालो ।

जेण दढं पडिवन्नो जिण धम्मो दूसमाए वि ॥ १७ ॥

केवल-नाण-पलोइअ-तइलोक्काणं जिणाण वयणेहिं ।

पुव्वनिवा पडिबुद्धा जिणधम्मो जं न तं भुज्जं ॥ १८ ॥

भुज्जमिणं जं राया कुमारवालो परूढ-मिच्छत्तो ।

छउमत्थेण वि पट्टणा जिणधम्म-परायणो विहिओ ॥ १९ ॥

तुलिय-तवणिज्ज-कंती सयवत्त-सवत्त-नयण-रमणिज्जा ।

पल्लविय-लोय-लोयण-हरिस-प्पसरा सरीर-सिरी ॥ २० ॥

आवालत्तणओ वि हु चारित्तं जणिय-जण-चमक्कारं ।

वावीस-परीसह-सहण-दुद्धरं तिव्व-तव-पवरं ॥ २१ ॥

मुणिय-विसमत्थ-सत्था निम्मिय-वायरण-पमुह-गंध-गणा ।

परवाइ-पराजय-जाय-कित्ती मई जय-पसिद्धा ॥ २२ ॥

धम्म-पडिवत्ति-जणणं अतुच्छ-मिच्छत्त-मुच्छिआणं पि ।

महु-खीर-पमुह-महुरत्त-निम्मियं धम्म-वागरणं ॥ २३ ॥

इचाइ-गुणोहं हेमसूरिणो पेच्छिऊण छेय-जणो ।

सहइह अदिट्ठे वि हु तित्थंकर-गणहर-प्पसुहे ॥ २४ ॥
 जिणधम्मे पडिवत्ति कुमरनरिंदस्स लोइउं लोओ ।
 पत्तियइ व्व चिरंतण-भूमिवईणं पि अविअप्पं ॥ २५ ॥
 सिव-पह-कहगेऽवि सयं वीरजिणे सेणिएण नरवइणा ।
 जीव-दयं कारविउं न सक्किओ कालसोयरिओ ॥ २६ ॥
 दूसम-समएऽवि हु हेमसूरिणो निसुणिऊण वयणाइं ।
 सच्च-जणो जीव-दयं कराविओ कुमरवालेण ॥ २७ ॥
 तत्तो दुवेऽवि एए इमंमि समए असंभव-चरित्ता ।
 कय-कयजुया-वयारा जिणधम्म-पभावण-पहाणा ॥ २८ ॥
 दुण्ह वि इमाण चरियं भणिज्जमाणं मए निसामेह ।
 वित्थरइ जेण सुकयं थिरत्तणं होइ जिणधम्मे ॥ २९ ॥
 जइ वि चरियं इमाणं मणोहरं अत्थि बहुयमन्नं पि ।
 तह वि जिणधम्म-पडिवोह-वंधुरं किं पि जंपेमि ॥ ३० ॥
 बहु-भक्ख-जुयाइ वि रसवईए मज्झाओ किंचि भुंजंतो ।
 निय-इच्छा-अणुखवं पुरिसो किं होइ वयणिज्जो ॥ ३१ ॥

अणहिल्लपाटकपुरवर्णनम्

अत्थि मही-महिलाए सुहं महंतं मयंक-पडिविम्बं ।
 जंवुदीव-छलेणं नहलच्छि दद्दुसुन्नमियं ॥ ३२ ॥
 तुंगो नासा-वंसो व्व सोहए तियस-पव्वओ जत्थ ।
 सीया-सीओयाओ दीहा दिट्ठीओ व सहंति ॥ ३३ ॥
 तत्थारोविय-गुण-धणु-निभं नलाडं व भारहं अत्थि ।
 जत्थ विरायइ विउलो वैयाडो रयय-पटो व्व ॥ ३४ ॥
 जं गंग-सिंधु-सरिया-मुत्तिय-सरियाहि संगयं सहइ ।
 तीर-वण-पंति-कुंतल-कलाव-रेहंत-पेरंतं ॥ ३५ ॥
 तत्थत्थि तिलय-तुल्लं अणहिलवाडय-पुरं घण-सुवन्नं ।
 पेरंत-मुत्तियावलि-समो सहइ जत्थ सिय-सालो ॥ ३६ ॥
 गरुओ गुज्जर-देसो नगरागर-गाम-गोउलाइत्तो ।
 सुर-लोय-रिद्धि-मय-विजय-पंडिओ मंडिओ जेण ॥ ३७ ॥
 जंमि निरंतर-सुर-भवण-पडिम-ण्हवणंगु-पूर-सित्त व्व ।

सहला मणोरह-दुमा धम्मिय-लोयस्स जायंति ॥ ३८ ॥
 जत्थ सहंति सुवन्ना कंचण-कलसा य सुर-वर-सिरेसु ।
 गयण-वभम-खिन्न-निसण्ण-खयर-तरुणीण पीण-थणा ॥ ३९ ॥
 अब्भंलिह-सुर-मंदिर-सिर-विलसिर-कणय-केयण-भुएहिं ।
 नच्चइ व जत्थ लच्छी सुट्ठाण-निवेस-हरिस-वसा ॥ ४० ॥
 जत्थ मणि-भवण-भित्तीसु पेच्छिउं अत्तणो वि पडिबिं ।
 पडिजुवइ-संकिरीओ कुप्पंति पिएसु मुद्धाओ ॥ ४१ ॥
 जम्मि महा-पुरिसाणं धण-दाणं निरुवमं निएऊण ।
 अजहत्थ-नामओ लज्जिओ व्व दूरं गओ धणओ ॥ ४२ ॥
 जस्सि समच्छरमणा जलासया न उण धम्मिय-ससूहा ।
 कमलोवकारया सूर-रस्सिणो न उण सप्पुरिसा ॥ ४३ ॥
 जत्थ रमणीण रूवं रमणिज्जं पेच्छिऊण अमरीओ ।
 लज्जंतीओ चिंताइ कह वि निदं न पावंति ॥ ४४ ॥

नरेन्द्रवंशवर्णनम्

तत्थासि मूलराओ राया चोलक-कुल-नह-मयंको ।
 जणिया जणाणुकूला मूलेण व जेण नीइ-लया ॥ ४५ ॥
 जस-पुंडरीय-मण्डल-मंडिय-वंभंड-मंडवो तत्तो ।
 खंडिय-विपक्ख-मुंडो चंडो चामुंडराय-निवो ॥ ४६ ॥
 तत्तो वल्लहराओ राया रइवल्लहो व्व रमणिज्जो ।
 जेण तुरएहिं जगद्धंपणु त्ति कित्ती जए पत्ता ॥ ४७ ॥
 तत्तो दुल्लहराओ राया समरंगणंमि जस्स करे ।
 करवालो छज्जइ जय-सिरीइ मय-णाहि-तिलओ व्व ॥ ४८ ॥
 तत्तो भीमनरिंदो भीमो व्व पयंड-बाहु-वल-भीमो ।
 अरि-चक्रं अक्कमिउं पायडिओ जेण पंडु-जसो ॥ ४९ ॥
 तो कन्नएव-निवई जस्सासि-जलंमि विलसिया सुहरं ।
 जस-रायहंस-सहिया जय-लच्छी रायहंसी व्व ॥ ५० ॥
 तयणु जयसिंहदेवो पयंड-भुय-दंड-मंडवे जस्स ।
 कित्ति-पयाव-मिसेणं चिर-कालं कीलियं मिहुणं ॥ ५१ ॥
 तम्मि गए सुर-लोयं काउं व सुरेसरेण सह मित्तिं ।

कमल-वर्णं च दिग्निदे अत्थमिह मउलियं भुवणं ॥ ५२ ॥
 तत्तो पहाण-पुरिसा निय-मह-माहप्प-विजिय-सुर-गुरुणो ।
 रज्जमणाहं दहुं जंपंति परुप्परं एवं ॥ ५३ ॥
 आसि सिरि-भीमएवस्स नंदणो जणिय-जण-मणाणंदो ।
 कय-सयल-खोणि-खेमो नामेणं खेमराउ त्ति ॥ ५४ ॥
 तस्स तणओ तिणीकय-कंदप्पो देह-सुंदरत्तेण ।
 देवप्पसाय-नामो देव-पसायण-पहाण-मणो ॥ ५५ ॥
 तस्संगरुहो गरुओ पर-रमणि-परंमुहो महा-सूरो ।
 तियस-सरि-सरिस-कित्ती तिहुयणपालो त्ति नामेण ॥ ५६ ॥
 तस्स सुओ तेयस्सी पसन्न-वयणो सुरिंद-सम-रूवो ।
 देव-गुरु-पूयण-परो परोवयारुज्जओ धीरो ॥ ५७ ॥
 दक्खो दक्खिन्न-निही नयवंतो सव्व-सत्त-संजुत्तो ।
 सूरो चाई पडिवन्न-वच्छलो कुमरवालो त्ति ॥ ५८ ॥
 एसो जुग्गो रज्जस्स रज्जलक्खण-सणाह-सव्वंगो ।
 ता झत्ति ठविज्जउ निग्गुणेहिं पज्जत्तमत्तेहिं ॥ ५९ ॥
 एवं परुप्परं मंतिऊण तह गिण्हिऊण संवायं ।
 सामुद्धिय-मोहुत्तिय-साउणिय-नेमित्तिय-नराण ॥ ६० ॥
 रज्जंमि परिट्ठविओ कुमारवालो पहाण-पुरिसेहिं ।
 तत्तो भुवणमसेसं परिओस-परं व्व संजायं ॥ ६१ ॥
 तुट्ठ-हार-दंतुरिय-घरंगण नच्चिय-चारु-विलास-पणंगण ।
 निम्भर-सह-भरिय-भुवणंतर वज्जिय-मंगल-तूर-निरंतर ॥ ६२ ॥
 साहिय-दिसा-चउक्को चउ-व्विहोवाय-धरिय-चउ-वन्नो ।
 चउ-वग्ग-सेवण-परो कुमार-नरिंदो कुणह रज्जं ॥ ६३ ॥

कुमारपालस्य धर्मस्वरूपजिज्ञासा

अह अन्नया वियट्ठे बहुणो बहु-धम्म-सत्थ-नाणट्ठे ।
 विप्पपहाणे हक्कारिऊण रत्ता भणियमेवं ॥ ६४ ॥
 करि-तुरय-रह-समिद्धं नरिंद-सिरि-कुसुम-लीढ-पय-वीढं ।
 लंघिय-वसण-सहस्सो संपत्तो जं अहं रज्जं ॥ ६५ ॥
 तं पुव्व-भवे धम्मो सुहेक्क-हेऊ कओ मए को वि ।

कज्जस्स दंसणाओ जाणंति हि कारणं निउणा ॥ ६६ ॥
 ता धम्मस्स सरूवं कहेहि परिभाविऊण सत्थत्थं ।
 जेण तमायरिऊणं करेमि मणुयत्तणं सहलं ॥ ६७ ॥
 मणुयत्तणे वि लद्धे कुणंति धम्मं न जे विनूढमणा ।
 ते रोहणं पि पत्ता महग्घरयणं न गिण्हंति ॥ ६८ ॥
 तो बुद्ध-वंभणेहिं निवस्स वेयाइ-सत्थ-पन्नत्तो ।
 पसु-बह-पहाण-जागाइ-लक्खणो अक्खिओ धम्मो ॥ ६९ ॥
 तं सोऊण निवेणं फुरिय-विवेएण चित्थियं चित्ते ।
 अहह दिय-पुंगवेहिं न सोहणो साहिओ धम्मो ॥ ७० ॥
 पंचिदिय-जीव-बहो निक्करुण-मणेहिं कीरए जत्थ ।
 जइ सो वि होज्ज धम्मो नत्थि अहम्मो तओ को वि ॥ ७१ ॥
 ता धम्मस्स सरूवं जहद्वियं किं इमे न जाणंति ? ।
 किं वा जाणंता वि हु मं विप्पा विप्पयारंति ॥ ७२ ॥
 इय चिंताए निहं अलहंतो निसि-भरंमि नरनाहो ।
 नमिऊण अमच्चेणं बाहडदेवेण विन्नत्तो ॥ ७३ ॥
 धम्माधम्म-सरूवं नरिंद ! जइ जाणिउं तुमं महसि ।
 खणमेक्कमेगचित्तो निसुणसु जं किं पि जंपेमि ॥ ७४ ॥

श्रीदत्तगुरोः यशोभद्रनृपप्रतिबोधः

आसि भम-रहिओ पुन्नतल्ल-गुरु-गच्छ-डुम-कुसुम-गुच्छो ।
 समय-मयरंद-सारो सिरिदत्तगुरु सुरहि-सालो ॥ ७५ ॥
 सो विहिणा विहरंतो गामागर-नगर-भूसियं वसुहं ।
 वागड-विसय-वयंसे रयणपुरे पुर-वरे पत्तो ॥ ७६ ॥
 तत्थ निवो जसभहो भइ-गयंदो व्व दाण-लद्ध-जसो ।
 वेरि-करि-दलण-सूरो उन्नय-वंसो विसाल-करो ॥ ७७ ॥
 तम्मि नरिंद-मंदिर-अदूर-देसंमि गिण्हउं वसहिं ।
 चंदो व्व तारय-जुओ मुणि-परियरिओ ठिओ एसो ॥ ७८ ॥
 तस्स सुहा-रस-सारणि-सहोयरं धम्म-देसणं सोउं ।
 संवेय-वासिय-मणा के वि पवज्जंति पवज्जं ॥ ७९ ॥
 अन्ने गिहत्थ-धम्मोचिआइं बारसवयाइं गिण्हंति ।

मोक्ख-तरु-वीय-भूयं सम्मत्तं आयरंति परे ॥ ८० ॥
 अह अन्नया निसाए सज्झाय-झुणिं सुणीण सोऊण ।
 जसभद्द-निवो संवेग-परिगओ चित्तए चित्ते ॥ ८१ ॥
 धन्ना एए सुणिणो काउं जे सव्व-संग-परिहारं ।
 पर-लोय-मग्गमेक्कं मुक्क-भवासा पयंपंति ॥ ८२ ॥
 ता एयाण सुणीणं पय-पउम-नमंसणेण अप्पाणं ।
 परिगलिय-पाव-पंकं पहाय-समए करिस्सामि ॥ ८३ ॥
 एवं धम्म-मणोरह-कलिय-मणो पत्थिवो लहइ निहं ।
 मंगल-तूर-रवेणं पडिबुद्धो पच्छिमे जामे ॥ ८४ ॥
 कय-सयल-गोस-किच्चो समत्त-सामंत-मंति-परियरिओ ।
 करि-तुरय-रह-समेओ पत्तो सिरिदत्त-गुरु-पात्ते ॥ ८५ ॥
 भूमि-निहिउत्तमंगो भत्ति-समग्गो गुरुं पणमिऊण ।
 पुरओ निवो निविट्ठो कयंजली भणिउमाढत्तो ॥ ८६ ॥
 भयवं ! धन्ना तुब्भे संसारासारयं मणे धरिउं ।
 जे चत्त-सव्व-संगा पर-लोयाराहणं कुणह ॥ ८७ ॥
 अम्हारिस्सा अहन्ना परलोय-परंमुहा महारंभा ।
 अनियत्त-विसय-तण्हा जे इहभव-भैत्त-पडिबद्धा ॥ ८८ ॥
 अह जंपिउं पवत्तो सिरिदत्तगुरु नहंगणं सयलं ।
 तव-सिरि-मुत्ता-पंतीहिं दंत-कंतीहिं घवलंतो ॥ ८९ ॥
 मुह-ससि-पवेस-सुविणोवमाइ दुलहं नरत्तणं लहिउं ।
 खणमेक्कं पि पमाओ बुहेण धम्मे न कायव्वो ॥ ९० ॥
 रत्ता भणियं भयवं ! का सा सुविणोवम त्ति ? मे कहसु ।
 गुरुणा भणियं नरवर ! कहेमि जं पुच्छिअं तुमए ॥ ९१ ॥

मूलदेवकथानकम्

अत्थि पुरी उज्जेणी अवन्ती-विसयावयंस-सारिच्छा ।
 सरकूववावि-पमुहा जलासया न उण जत्थ जणा ॥ ९२ ॥
 तत्थ-त्थि मूलदेवो राय-सुओ पवर-खव-लावन्नो ।
 नीसेस-कला-कुसलो विन्नाण-निही गुण-समग्गो ॥ ९३ ॥

सो पाडलिपुत्ताओ जूय-पसत्तोऽवमाणिओ पिउणा ।
 नीहरिओ पुहवीए भममाणो आगओ तत्थ ॥ ९४ ॥
 गुलिया-पओग-निम्मिय-वामण-रूवेण विविह-कुहगेहिं ।
 गंधव्वाइ-कलाहि य तेण जणो विम्हयं नीओ ॥ ९५ ॥
 तत्थ-त्थि देवदत्ता गणिया रूवाइ-गुण-गरुय-गव्वा ।
 सा पुरिसेण न केण वि रंजिज्जइ सुयमिणं तेण ॥ ९६ ॥
 सो तीए खोहणत्थं गोसे सविहंमि विविह-भंगीहिं ।
 बहुमन्न-वेह-मणहरमाढत्तो गाइउं गीयं ॥ ९७ ॥
 तं सुणिय देवदत्ता चितइ वाणी अहो असामन्ना ।
 ता को इमो ? त्ति जाणण-निमित्तमह पेसए चेडी ॥ ९८ ॥
 दट्ठुं तमागया य चेडी विन्नवइ देवदत्ताए ।
 गाएइ वामणो को वि एस देहेण न गुणेहिं ॥ ९९ ॥
 सा तस्साणयणत्थं चेडिं पट्टवइ माहविं खुज्जं ।
 गंतूण मूलदेवं सा जंपइ सामिणी अम्ह ॥ १०० ॥
 विन्नवइ देवदत्ता अणुगगहं कुणह एह अम्ह घरं ।
 तेण भणियं निसिद्धो वेसासंगो विसिट्ठाण ॥ १०१ ॥
 खुज्जाए तह एसो पन्नविओ विविह-भणिइ-निउणाए ।
 जह चलिओ तीए सह न दुक्करं किं पि कुसलाणं ॥ १०२ ॥
 विज्जा-कलासु कुसलेण तेण अप्फालिऊण सा खुज्जा ।
 पउणीकया पहिट्ठा तीए नीओ घरं एसो ॥ १०३ ॥
 दिट्ठो य देवदत्ताइ वामणो एस अउव्व-लावणो ।
 विम्हिय-मणाइ तीए तस्स कया उचिय-पडिवत्ती ॥ १०४ ॥
 खुज्जा अणेण पउणीकय त्ति मुणिऊण विम्हिया बाढं ।
 सा रंजिया य इमिणा महुरालावं कुणंतेण ॥ १०५ ॥

जओ—

अणुणय-कुसलं परिहास-पेसलं लडह-वाणिदुल्लियं ।
 आलवणं पि हु छेयाण कम्मणं किमिह मूलीहिं ॥ १०६ ॥
 पत्तो वीणागारे तत्थेक्का तेण वाइया वीणा ।
 तो भणइ देवदत्ता भइ ! कला अविकला तुज्झ ॥ १०७ ॥
 जंपेइ मूलदेवो उज्जेणीए जणो अहो निउणो ।
 मुणइ गुणा-गुण-युत्तं तो भणियं देवदत्ताए ॥ १०८ ॥

भो किमेतत् खूणं ? । तेण भणियं—वंसो असुद्धो, सगग्भा य तंती, अप्पहवीणं दंसेमि । समप्पिया वीणा मूलदेवस्स । कट्ठिओ तेण वंसाओ कक्करो, तंतीए वालो समारइऊण बाइया वीणा, कया परवस-मणा स-परियणा देवदत्ता । चित्तिं तीए—अहो पच्छन्न-रूवो विस्सकम्मा, एसो विसज्जिओ वीणा-वायगो । आगया भोयण-वेला । भणियं देवदत्ताए—वाहरह अंगमदयं, जेण दो वि अम्हे मज्झामो । मूलदेवेण भणियं—अणुमन्नह अहं चेव करेमि तुम्ह अब्भंगणं । तीए भणियं किमेयं पि जाणसि । सो भणइ—न जाणामि सम्मं, परं ठिओ जाणन-सयासे । आणीयं चंपग-तेल्लं । आढत्तो सो अब्भंगिउं । विम्हिय-मणाए चित्तित्तमेयाए अहो असमाणं विन्नाणं, अहो कय-मणुक्करिसो कर-कमल-फरिसो, ता होयव्वं इमिणा केणावि पच्छन्न-रूवेण सिद्ध-पुरिसेणं । तओ पणय-पत्थणा-पुव्वं पयंपिओ सो—भो महासत्त ! गुणेहिं विन्नाओ मए तुमं उत्तमपुरिसो त्ति ।

जम्हा—

अभिहाणमभणंतो वि होइ पयडो गुणेहिं सप्पुरिसो ॥

छत्तो वि चंदण-दुमो किं न कहिज्जइ परिमलेणं ।

ता दंसेहि अत्ताणयं, उक्कंठियं तुह दंसणस्स मे हिययं । एवं निव्वंवे कए ईसि हसिऊण अवणीया मुहाओ मूलदेवेण गुलिया । जाओ सहावत्थो एसो । मयणं व मणहर-रूव-लावन्न-तारुन्न-पुन्न-देहं तं दट्ठूण विम्हिय-मुहीए महा-पसाओ त्ति भणिय तीए अब्भंगिओ सहत्थेहिं । तो कयं मज्जणं दोहिं पि । परिहाविओ सो देवदूसाइं । तेण समं जिमिया महा-विभूर्इए सा । कया कत्ता-वियार-गुट्ठी इमेहिं । भणिओ सो तीए—महाभाग ! तुमं विना न अन्नेणं रंजियं मे मणं, तो सच्चमेयं,

नयणेहिं को न दीसइ केण समाणं न हुंति उल्लावा ।

जं पुण हिययाणंदं जणेइ तं माणुसं विरलं ॥

ता निच्चमेव मे गिहागमणेण अणुग्गहो कायव्वो । मूलदेवेण भणियं—
गुणरागिणि ! अन्न-देसिएसु निब्बणेसु य अम्हारिस्सेसु न रेहए सिणेहो । तीए
भणियं—विदेसं गया वि गुणिणो गच्छन्ति गोरवं ।

जओ—

जलहि-विसंवट्टिएण वि निवसिज्जइ हरसिरम्मि चंदेण ।

जत्थ गया तत्थ गया गुणिणो सीसेण बुज्झन्ति ॥

तहा निद्वणत्तं न सिणेहस्स अनिमित्तं ।

जओ—

रत्ताओ तणं रत्ताओ पाणियं रत्ताओ सयं गहणं ।

तहवि मयाण मईण य आमरणं ताई पेम्माई ॥

ता पडिवज्ज मे पत्थणं । पडिवज्जं तेण । जाओ तेसि नेह-निव्वरो
संजोगो । अन्नया रायपुरओ पणच्चिया देवदत्ता, वाइओ मूलदेवेण पडहो,
तुडेण रत्ता दिन्नो तीए वरो । नासीकओ तीए ।

जूय-व्वसण-पसत्तो निच्चं सो निवसणं पि हारेइ ।

अह तीए साणुणयं कोमल-वयणेहिं वज्जरिओ ॥

नीसेस-दोस-भवणं जूय-पसंगो समग्ग-गुण-निहिणो ।

तुह नाह ! कलंको चिय चंदस्स व हरिण-संबंधो ॥

ता सव्वहा परिचय इमं । अइरसेण न सक्कए मूलदेवो परिहरिउं ।
अत्थि य तत्थ सत्थवाहो अयलनामो । सो देवदत्ताए गाढानुरत्तो देइ जं
मगियं । घहइ मूलदेवोवरि पओसं, मग्गए छिदाणि । तस्स संकाए अवसरं
विणा मूलदेवो न गच्छइ तीए घरं । भणिया य देवदत्ता अक्काए । पुत्ति !
परिचय मूलदेवं, किं अणेण निद्वणेणं । अयलो पुण महाधणो देइ मणोरहाइ-
रित्तं वित्तं । ता तत्थेव रमसु सव्वप्पणा । न एक्कंमि कोसे विसंति दुत्ति ख-
ग्गा, नय अलोणियं सिलं को वि चट्टेइ, ता मुंच जुयारसेयं । तीए भणियं—
नाहं अंब ! एगंतेण धणाणुरागिणी, किंतु गुणाणुरागिणी । अक्काए भणियं—
केरिसा तस्स जुयारस्स गुणा ? । तीए भणियं—अम्ब ! केवल-गुणमओ सो ।

जओ—

दक्खो दक्खिन्न-निही सूरुो चाई पियंवओ धीरो ।

नीसेस-कला-निउण त्ति मूलदेवं न मिलिहस्सं ॥

तओ अक्का अणेगेहिं दिट्ठंतेहिं पडिवोहेउं पवत्ता ।

अप्पेइ नींव-खण्डं सा तीए मगियंमि सिरि-खंडे ।

उच्छुंमि सरं सरयंमि वारि मल्लंमि निम्मल्लं ॥

किमिमं ति देवदत्ताइ चोइया तं पयंपए अक्का ।

नणु जारिसओ जक्खो बली वि किर तारिसो तस्स ॥

किं मूलदेवमधणं न चयसि किं नाचलं धणसमिद्धं ।

रमसि निविडाणुराया जइ मुणसि गुणागुण-विसेसं ॥

देवदत्ताए वुत्तं—अंब ! को सगुणो निगुणो व त्ति परिकखेहि । तओ अक्काए भणिओ अयलो । देवदत्ताए उच्छुइच्छा । तेण उच्छु-भरियं पेसियं स-गडं । तीए वुत्तं—किमहं करिणी जं सपत्त-डाला उच्छु पेसिया । इण्हि मूलदेवं मग्गेसु उच्छुं जेण जाणिज्जइ विवेगे तेसिं विसेसो । अक्काए कहावियं मूलदे-वस्स उच्छु पेसेहि त्ति । तेणावि गहिगओ लट्ठाओ उच्छु-गट्ठीओ निच्छल्लिज्जण कयाओ दु-अंगुल-प्पमाणओ रस-कुंडियाओ गंडियाओ चाउज्जायावगुंडियाओ कप्पूर-पराय-मंडियाओ मूला भित्ताओ सराव-संपुडे खिविज्जण पेसियाओ ।

दट्ठूण देवदत्ता ताओ वज्जरई पेच्छसे अम्ब ! ।

धुत्ताहिव-अचलाणं सुवन्न-रीरीण व विसेसं ॥

अक्काए चित्तियं—अचंत-मूढा एसा, न मेलेइ मूलदेवं । तओ अयलेण सह मंतिओ तल्लिगमोवाओ । अयलेण भणिया देवदत्ता—अहं गामं गमि-स्सामि त्ति । निग्गओ सो । पवेसिओ इमीए मूलदेवो । जाणाविओ जणणीए अयलो आगओ सामग्गीए । दिट्ठो देवदत्ताए । पत्त-करंडो व्व पल्लं-क-हिट्ठा ठाविओ मूलदेवो । लक्खिओ । अयलेण । निविसिज्जण पल्लंके भणिया सा ‘करेह ण्हाण-सामग्गिं’ । तीए वुत्तं—एवं, ता उट्ठेह, नियंसह पुत्तिं, जेण अब्भंगेसि । अयलेण भणियं—

अज्ज सुविणम्मि ण्हाओ पल्लंकथो नियत्थ-वत्थोहं ।

तो सच्चमिणं काहं जेण न होज्जा अणत्थ-फलं ॥

तो भणइ देवदत्ता तूली धूली हवेज्ज तणु एसा ।

अयलो जंपइ किं ते किविणत्तं एरिसं सुयणु ! ॥

अयले पइमि अन्नाओ किं न तूलीओ तुज्ज होहिं त्ति ।

सीएज्ज सो न लवणेण जस्स रयणायरो मित्तो ॥

सा अक्काए वुत्ता पडिवज्जसु पुत्ति ! जं भणइ अचलो ।

तो अब्भंगु-व्वट्ठण-ण्हाणाइं कयाइं पल्लंके ॥

गहियाउहा पविट्ठा पुरिसा अक्काइ संनिओ अयलो ।

खलि-सलिल-भरिय-गत्तं धुत्तं हेट्ठाओ कट्ठेइ ॥

गहिउं केत्तेसु इमो भणिओ नयपंडिओ ऽत्ति मे कहसु ।

को होइ निग्गहो ते इमस्स कम्मस्स अणुखवो ॥

धण-विवत्ताओ वेसाओ हुंति ता जइ इमीए तुह कज्जं ।

ता गाम-पट्ठयं पिव गिण्हेसि न किं बहु-धणेण ॥

धुत्तवई वि न विक्रम-कालो एसो त्ति चित्तिउं जाओ ।
 दीवि व्व विहल-फालो निष्फंदो मउलिअच्छिपुडो ॥
 एसो महाणुभावो दिव्व-वसा एरिसं दसं पत्तो ।
 न वहारिहो त्ति परिभाविऊण अयलेण सो मुक्को ॥
 भणिओ य विहि-वसेणं वसणं पत्तो अहं पि मुत्तव्वो ।
 तुमए एवं जम्हा लोयंमि न दुल्लहं वसणं ॥
 एसो य समर-भग्गो गउ व्व गेहाओ निग्गओ सिग्घं ।
 गंतुं पुरी-परिसरे सरंमि निम्मल-जले ण्हाओ ॥
 “ माणि पणट्ठइ जइ न तणु तो देसडा चइज्ज ।
 मा दुज्जण-कर-पल्लविहिं दंसिज्जंतु भभिज्ज ॥ ”
 इय चित्तंतो चलिओ नयरे विज्जायडंमि वच्चंतो ।
 पत्तो कमेण अडविं सो वारस-जोयणायामं ॥

तं लंघिउकामो वायासहिज्जं दुइज्जं वि मग्गन्तो जाव चिट्ठइ ताव झत्ति
 आगओ गयणाओ व्व पडिओ संवल-थइया-सणाहो टक्को वंभणो । भणिओ
 इमिणा-भट्ट ! के दूरं गंतव्वं ? । तेण वुत्तं—अडवीए पुरओ वीरनिहाणं नाम
 ट्ठाणं, तं गमिस्सामि । तुमं पुण कत्थ पत्थिओ ? । धुत्तेण वुत्तं—विज्जायडं ।
 भट्टेण भणियं—ता एह गच्छामो । पयट्ठा दो वि गंतुं । मज्झण्ह-समए सरोवरं
 दट्ठूण टक्केण भणियं—मो एत्थ वीसमामो खणं ति । गया तत्थ, धोया हत्थ-
 पाया । गओ मूलदेवो तरुतलं । टक्केण संवल-थइयाओ गहिया सत्तुगा । जलेण
 उल्लिऊण रंको व्व एकलओ भक्खिउं पवत्तो । धुत्तेण चित्तिं—छुहा-पहाणा
 हुंति वंभणा अओ मे पच्छा दाही । भट्टो भुत्तूण वट्ठ-थइया-मुहो प-
 त्थिओ । कल्लं क्खहि त्ति चित्तंतो धुत्तो वि चलिओ ।

वीय-दिवसे वि भुत्तो तद्देव सो इइ दिण-त्तयं गमिअं ।

धुत्तेण तयासाए, आसा खलु रक्खए जीयं ॥ १ ॥

अडवी-निग्गएणं भणियं भट्टेण, एसो मे मग्गो तुज्झ पुण इमो, ता वच्च तुमं ।
 मूलदेवेण वुत्तं—तुह साहज्जेण लंघिया मए अडवी, अहं खु मूलदेवो नाम,
 जइ कयाइ किं पि कज्जं होइ ता आगच्छिज्ज विज्जायडे । किं च ते नाम ? । टक्केण
 वुत्तं—सट्ठडो त्ति एकं, जणकयं निग्घण-सम्मो त्ति वीयं । पत्थिया दो वि
 निय-निय-मग्गेहिं । वच्चंतो मूलदेवो पत्तो गामसेकं । पविट्ठो तत्थ भिक्खत्थं ।

लद्धा कुम्मासा । निग्गच्छंतेण तेण दिट्ठो तिब्ब-त्तव-सुसिय-गतो महा-सत्तो
मासक्खमण-पारणत्थं तत्थ पविसमाणो समणो ॥

तं दट्ठुं सो चिंतइ जाओ पुण्णोदओ अहो मज्झ ।

भव-जलहि-जाणवत्तं पत्तमिणं जं मए पत्तं ॥ १ ॥

ता दाउं कुम्मासे एयस्स करेमि जीवियं सहलं ।

तत्तो दिन्ना मुणिणो कुम्मासा हुंति तेण पडियं च ॥ २ ॥

धन्नाणं खु नराणं कुम्मासा साहुपारणए ।

एत्थंतरस्मि तवभत्ति-रंजिया देवया भणइ गयणे ॥ ३ ॥

भो मूलदेव पुत्तय ! सुंदरमणुचिट्ठियं इमं तुमए ।

तत्तो मग्गसु गाहाइ पच्छिमद्वेण रुच्चए जं भे ॥ ४ ॥

हरिस-परव्वस-हियएण जंपियं मूलदेवेण ।

मह देहि देवदत्तं दंतिसहस्सं च रज्जं च ॥ ५ ॥

एवं होहि त्ति भणेइ देवया तो मुणिं नमइ धुत्तो ।

गामंमि मग्गिउं सो पुणो वि भिक्खं सयं भुंजे ॥ ६ ॥

पत्तो कमेण विन्नायडंमि रयणीए पहियसालाए ।

सुत्तो धुत्तो पेच्छइ पच्छिम-जामे सुविणमेयं ॥ ७ ॥

मह पडिपुत्तो चंदो मुहे पविट्ठो त्ति अह तहिं को वि ।

कप्पडिओ एयं चिय सुविणं दट्ठूण जग्गेइ ॥ ८ ॥

अन्नेसिं कप्पडियाण कहइ एक्केण तत्थ वागारियं ।

लहिहिसि तुमं अखंडं सखंड-वयमंडगं अज्ज ॥ ९ ॥

तं सोउं कप्पडिओ एवं होउ त्ति जंपए तुट्ठो ।

वयरेहिं पि सियालस्स जसवो जायए जम्हा ॥ १० ॥

तेसिं विवेग-वज्जिय-मणाण धुत्ताण भक्खणं सुविणं ।

रयणं पि दंसियं खलु भणांति मुक्खा उवल-खण्डं ॥ ११ ॥

कप्पडिएण जहुत्तो घरछाइणियाइ मंडओ लद्धो ।

पाएण जओ सुविणो फलइ वियाराणुसारेण ॥ १२ ॥

मूलदेवो गोसे गओ आरामं । तोसिओ तत्थ कुसुमुच्चय-साहिज्जेण मालागा-
रो । दिन्नाइं तेण पुष्फफलाइं । ताइं धेत्तूण सुईभूओ गओ सुविण-सत्थ-पाढगस्स
गेहं । पुष्फ-फल-समप्पण-पुव्वं पणमिऊण तं पुच्छए सुविणत्थं । उवज्झाओ सह-
रिसो भणइ-सुसुहुत्ते कहिस्सामि सुविण-फलं । अज्ज ताव अतिही होसु अम्हाणं ।

गृहविऊण भुंजाविऊण य सगोरवं परिणाविओ निय-कन्नं मूलदेवो उवज्झाएण ।
 सत्त-दिण-मज्झे तुमं राया होहिसि त्ति सिट्ठो तस्स सुविणत्थो । लद्ध-[हिट्ठ]मणो
 मूलदेवो तत्थ वसमाणो गओ पंचम-दिणे नयर-बाहिं, पसुत्तो य चंपय-तले ।
 तथा य तत्थ पत्थिवो अपुत्तो पत्तो पंचत्तं । अहिवासियाणि पंच दिव्वाणि, भ-
 मिऊण मग्गे [उज्जे] नयरीए निग्गयाणि बाहिं, पत्ताणि मूलदेव-पासं । अपरिच-
 त्तमाण-त्तरुच्छायाए हेट्ठओ तं दट्ठूण गज्जिअं गएण । हेसियं हएण । भिगारेण
 कओ अग्घो । चामरेहिं वीडओ एसो । ठियं सिरोवरि सिंयायवत्तं, आरोविओ
 सो खंधि सिंधुरेणं । विविह-तूर-रवाऊरिय-दियंतरो पविट्ठो नयरं । अहिसित्तो
 मंति-सामंतेहिं । भणियं गयण-यल-गयाए देवयाए-भो एस अस्सेस-कला-पार-
 ओ पयंड-विक्रमो विक्रमराओ नाम राया, ता एयस्स सासणे जो न वट्ठिस्सइ तं
 निग्गहिस्सामि त्ति । तओ सव्वे सामंताइणो आणा-परा जाया । सो उदारं
 रज्ज-सुहं अणुहवंतो चिट्ठइ । जाया तस्स उज्जेणिसामिणा जियसत्तुणा सह
 परोप्पर-पाहुड-पेसणेण पीई । इओ य देवदत्ता तारिसं विडंबणं दट्ठूण विरत्ता
 य अयलोवरि । निव्वच्चिओ तीए अयलो, भो दव्व-दप्पंध ! किं ते अहं कुल-
 धरिणी जमेवं मे गिहे ववहरसि, ता मज्झ गेहे अओ परं नागंतव्वं ति भ-
 णिऊण गया रत्तो पासं । नमिऊण विन्नत्तो राया-देव ! देहि मे वरं । रत्ता
 वुत्तं—मग्गसु जहिच्छं, जेण तं पयच्छामि । तीए वुत्तं—मूलदेवं विणा न
 अन्नो पुरिसो आणवेयव्वो, एसो य अयलो मम घरं आगच्छंतो निवारियव्वो ।
 रत्ता वुत्तं—एवं, परं कहेहि को एत्थ हेऊ । तओ कहिओ माहवीए । रुट्ठेण
 रत्ता हक्कारिऊण भणिओ अयलो । भो ! मम नयरीए एयाइं दुन्नि रयणाइं, ताइं
 तुमं खलीकरेसि, ता पाण-विणासं विणा नत्थि ते दंडो । देवदत्ताए निवारिओ ।
 रत्ता वुत्तं—इमीए वयणेण मुक्को तुमं, किंतु तं आणिऊण एत्थ वसिज्जसु ।
 तओ नमिऊण रायाणं निग्गओ अयलो । नट्ठ-रयणं व सव्वत्थ तं गवेसिउं
 पवत्तो, तहावि न लद्धो सो । तओ तीए चेव ऊणिस्माए भरिऊण भंडस्स
 वहणाइं गओ पारस-कुलं ।

अह मूलदेव-राओ चितइ मह भोयणं अलवणं व ।

न कुणइ हरिसं रज्जं पि वज्जियं देवदत्ताए ॥

तओ तेण पहाण-पाहुड-परिगओ पेसिओ दूओ, गओ सो उज्जेणीए,
 विन्नत्तो तेण राया—देव ! देवया-दिन्न-रज्जो देवदत्ताणुरत्तो मूलदेवो जंपइ “जह
 इमीए तुम्हं च रुच्चए ता पेसिज्जउ एस” त्ति । रत्ता वुत्तं—कित्तियमिणं मग्गियं

मूलदेवेण । जओ मम तस्स य रज्जे वि नत्थि भेओ । तओ हक्कारिआ देवदत्ता ।
कहिऊण वुत्तंतं भणिया सा । पुत्ता ते मणोरहा, तो गच्छं तत्थ तुमं । तीए
वुत्तं—महा-पसाओ त्ति । रत्ता संपूइऊण पेसिया सा पत्ता विन्नायडं ।

तो हरिस-निव्वरेणं विक्कमराएण गुरु-विभूईए ।
निय-हिययम्मि व विउले भवणंमि पवेसिया एसा ॥
जणिय-जिण-पडिम-पूओ नएण सो रज्ज-पालणुज्जुत्तो ।
परिभुत्त-देवदत्तो तिवग्ग-लग्गो गमइ कालं ॥
अहं पारस-कूलाओ विटविअ-दब्बो समागओ तत्थ ।
अयलो पहाण-पाहुड-हत्थो पत्तो निवं दट्ठं ॥
उवलक्खिओ निवेणं सो तेण उ नोवलक्खिओ राया ।
रत्ता वुत्तं कत्तो तुमं ति अयलेण विन्नत्तं ॥
पारस-कूलाओ समागओ म्हि पट्टवह कं पिजो भंडं ।
मज्झ निरुवइ रत्ता वुत्तं सयमागमिस्सामि ॥
तो पंच-उल-समेओ अयलावासंमि पत्थिवो पत्तो ।
दंसियमिमेण भंडं मंजिट्ठा-पट्ट-सुत्ताई ॥
भंडं किमित्थियं चिय कहेसु सच्चं ति जंपए राया ।
अयलो भासइ देवस्स किं पुरो वुच्चए अलियं ॥
तो रत्ता वज्जरियं इमस्स सेट्ठिस्स सच्चवाइस्स ।
कारेह अट्ठ-दाणं सम्मं भंडं च जोएह ॥
तो वंसवेह-पायप्पहार-भारेहिं पंच-उलिएहिं ।
मुणियं महग्घभंडं मंजिट्ठाईण मज्झ-गयं ॥
भिन्नाइँ भंडठाणाइँ राय-पुरिसेहिँ तेसु वरभंडं ।
तं दट्ठं रुट्ठेणं रत्ता वंधाविओ अयलो ॥
नेयाविऊण गेहं छोडिय-बंधो पयंपिओ रत्ता ।
जाणसि मं भणइ इमो को न मुणइ दिणयरं व तुमं ॥

रत्ता वुत्तं अलं उवयार-वयणेहिं, फुडं साहसु जइ जाणासि । अयलेण
भणियं—देव न जाणामि सम्मं । रत्ता बाहराविद्या देवदत्ता । आगया वरच्छर
व्व सव्वंग-भूसण-धरा । तं दट्ठूण लज्जिओ अयलो । भणिओ देवदत्ताए—भो
एस सो मूलदेवो, जो तुमए तथा वुत्तो, अहं पि तुमए वसण-पत्तो मोत्तव्वो त्ति
सुक्को य साणुक्कोसेण देवेण सरीर-संदेह-कारण-वसणं पत्तो तुमं । तओ विल-

क्व-चित्तेण तेण पणमिऊण विन्नत्तं—खमसु मे सव्वावराहं, तेणावराहेण रुढो
जिअसत्तू न देइ उज्जेणीए मे पवेसं, तुम्ह वयणेण दाही । रत्ता भणियं—खमियं
चेव मए, जस्स तुह देवीए कओ पसाओ । तओ संमाणिऊण दूय-साहिओ सो
पेसिओ उज्जेणि ।

खमिउं अवराहं मूलदेव-वयणेहिं तस्स जियसत्तू ।
देइ पुरीइ पवेसं तम्मूलो जेण से कोवो ॥
अह मूलदेव-रज्जं सोउं सो सद्धडो तहिं पत्तो ।
रत्ता दिन्नो सो चिय अदिट्ठ-सेवाए से गामो ॥
अह कप्पडिओ केण वि भणिओ जह जारिसो तए दिट्ठो ।
सुविणो तारिसओ चिय दिट्ठो केणावि अन्नेण ॥
नवरं आएस-फलेणं सो सउणो नराहिवो जाओ ।
पुन्न-रहिओ तुमं पुण भमडसि भिक्खं तह चेव ॥
कप्पडिओ सुविणत्थी पुण पुण भोत्तूण गोरसं सुत्तो ।
अवि सो लहिज्ज सुविणं तहवि नरत्तं पुणवि दुलहं ॥

यशोभद्रनृपवैराग्योत्पत्तिः ।

इय धम्म-देसणा-मय-रसेण सेत्तंमि भूमिणाहस्स ।
हिययम्मि समुल्लसिओ जिणिंद-धम्माणुराय-डुमो ॥
भणियं निवेण भयवं ! कहियमिणं उभय-भव-हियं तुमए ।
अन्नो पिओ वि सव्वो जंपइ इहभव-हियं चेव ॥
ता समयम्मि वि मुत्तुं तणं व रज्जं विवेय-गिरि-वज्जं ।
पडिवज्जिऊण धम्मं सहलं काहं मणुय-जम्मं ॥
ता वंदिउं मुणिंदं निय-मंदिरमागओ महीनाहो ।
धम्मोवएस-विसरं सुमरंतो गमइ दियहाइं ॥
अह पावसो पयट्ठो संपाडिय-पहिय-हियय-संवट्ठो ।
समरट्ठ-मारनट्ठो कयंव-संदट्ठ-अलिवट्ठो ॥
जत्थ विरहग्गि-डुज्झंत-विरहिणी-हियय-लद्ध-पसरेण ।
धूम-भरेण घण-मंडलेण मलिणी-कयं गगणं ॥
नवमेह-पिययमेणं सन्नप्पियं जत्थ तडि-लया-लोयं ।
कणयमयाभरणं पिव पयडंति दिसा-पुरंधीओ ॥
नव-पाउस-नरवइ-रज्ज-घोसणा-डिंडिमो च्व सव्वत्थ ।

जग्गविय विसम-चाणो वियंभिओ मेह-गज्जिरवो ॥
 निवडंति माणिणी-माण-खंडणे विलसमाण-सत्तीओ ।
 जस्सि जल-धाराओ अणंग-सर-धोरणीउ व्व ॥
 तस्सि चरि(?) खित्तेसु नरवइणा वावियाइं धन्नाइं ।
 तेसिं दंसण-हेउं कयावि राया विणिकखंतो ॥
 तस्मि समए करिस्सगेहिं धम्मज्झाओ पुव्वमुवखणिउं ।
 पुंजी-कएसु निष्फल-तणेसु पज्जालिओ जलणो ॥
 तत्थ जलणेण डज्झंत-विग्गहं गम्भ-निग्भरं भुयगिं ।
 दट्ठुं संविग्गेणं रत्ता परिभाविं एयं ॥
 अहह इमो घरवासो परिहरणिज्जो विवेयवंताणं ।
 बहु-जीव-विणास-करा आरंभा जत्थ कीरंति ॥

तहा—

पावाइं दोगच्च-निबंधणाइं भोगत्थिणो जस्स कए कुणंति ।
 अभिक्खणं तं पि असारमंगं रोगा विलुपंति घुण व्व कट्ठं ॥
 विमोहिया जेण जणा मणंमि हियाहियं कं पि न चित्तयंति ।
 तं जोव्वणं झत्ति जराकराला दवग्गि-जाल व्व वणं दहेइ ॥
 रसायणाईणि कुणंति जस्स थिरत्तणं काउमणा मणुस्सा ।
 मयं व वग्गेण गसिज्जमाणं तं मच्चुणा रक्खइ जीवियं को ॥
 जीए कए भूरि-किलेस-जालं कुणंति मिलहंति तणं व पाणे ।
 पणस्स एसा सहसा पयंड-वाया-हय-दीव-सिहि व्व लच्छी ॥
 जेणावलित्तो विसइक्क-चित्तो परित्थि-संगं पि करेइ मूढो ।
 खणेण तन्निखज्जइ धाउ-खोहे हिमागमे पंकरुहं व जीव ॥
 किलिस्सए जस्स कए कुणंगे विचित्त चाटूणि परस्स जीवो ।
 लहूण थेवं पि विलीय वणिहं विलिज्जए तं मयणं व पेम्मं ॥
 किच्चं अकिच्चं च न जंमि पत्ते पलोयए पीय-सुरो व्व जीवो ।
 पहुत्तणं तुदइ तं पणट्ठे पुत्ते घणे सेलनई-रउ व्व ॥
 एयत्थ रुक्खे व्व कुडुंव-वासे कालं कियंतं पि खणु व्व बंधू ।
 ठाऊण वचंति चउ-ग्गइसुं चउ-दिसासुं च स-कम्म-बद्धा ॥
 एवं अणिच्चं सयलं पि वत्थुं वियाणमाणस्स दुहेक्क-गेहे ।
 गेहे पलित्ते व्व भवंमि मज्झे जुत्तो पमाओ न खणं पि काउं ॥

एवं संविग्ग-मणो राया निय-मंदिरम्मि संपत्तो ।
 हक्कारिऊण पुच्छइ एगंते सावयं एगं ॥
 संपइ सिरि-दत्तगुरू गुणवंतो कत्थ विहरइ पएसे ।
 सो कहइ डिंडुयाणयपुरंमि मुणिपुंगवो अत्थि ॥
 तो राया रयणीए कस्स वि अनिवेइऊण निक्खंतो ।
 तुरयंमि समारुहिऊण डिंडुयाणयपुरे पत्तो ॥
 सिरिदत्तगुरूं नमिऊण तस्स कहिऊण नियय-वुत्तंतं ।
 जंपइ संपइ काउं अणुग्गहं देहि मह दिक्खं ॥
 गुरुणा वुत्तं जुत्तं उत्तम-सत्तस्स तुज्झ नर-नाह ।
 रज्जं तणं व मुत्तुं करेसि जं संजम-ग्गहणं ॥
 नहि संजमाउ अन्नो संसारुच्छेय-कारणं अत्थि ।
 नव-जलहरं विणा किं निव्वडइ दवानलं को वि ॥
 रत्ता अणप्पमुल्लं एकं एक्कावलिं समप्पेउं ।
 जिणधम्म-निम्मल-मणा पयंपिआ सावया एवं ॥
 कारवह जिणाययणं इमीए एक्कावलीइ मुल्लेण ।
 तेहि वि तह त्ति पडिवज्जिऊण तं झत्ति कारवियं ॥
 तं अत्थि तत्थ अज्ज वि चउवीस-जिणालयं जिणाययणं ।
 पुल्लं व मुत्तिमंतं जसभइ-निवस्स जं सहइ ॥
 रत्ता पुण पडिवत्ता सिरि-दत्तगुरूस्स चलण-मूलम्मि ।
 अंतर-रिउ-वह-दक्खा दिक्खा निसियाऽसि-धार व्व ॥
 एगंतरोववासे जा जीवं अंबिलं च पारणाए ।
 काहं ति तेण विहिया वय-गहण-दिणे चिय पइत्ता ॥
 सुय-सागर-पारगओ सूरि-पयं पाविऊण जसभदो ।
 भुवणे चिरं विहरिओ पडिवोहंतो भविय-वग्गं ॥
 ससमय-परसमय-विऊ समए तेणाविं निय-पए ठविओ ।
 निज्जिय-पज्जुन्न-भडो पज्जुन्नो नाम वर-सूरि ॥
 अह जसभदो सूरि तिक्व-तवच्चरण-सोसिय-सरीरो ।
 निय-परिवार-समेओ आरुढो उज्जयंत-गिरिं ॥
 रेवयगिरिंद-मउडं व सुकय-लच्छी-विलास-कमलं व ।
 भव-जलहि-जाणवत्तं व जिण-हरं गणहरो पत्तो ॥

इय तस्स जम्म-दियहे जायाहं दिसा-सुहाहं विमलाहं ।
 देव-गुरु-बंदणेण धम्मत्थीणं मणाहं व ॥
 हरिस-जणणो जणाणं सुयणो व्व सनीरणो समुल्लसिओ ।
 रय-पसमणं निवडियं गुरुण वयणं व गंधजलं ॥
 भवणम्मि कुसुम-बुट्टी सुसामि-तुट्ठि व्व सेवए जाया ।
 कव्व-गुणो व्व सहियए पुरिओ गयणंमि तूर-रवो ॥
 एसो परिओस-करो बालत्तणओ वि अमय-घडिओ व्व ।
 रयणं व कराओ करं संचरिओ सयल-लोयस्स ॥
 संपइ इमस्स चित्तं न रमइ अन्नत्थ वज्जिउं धम्मं ।
 माणस-सरंमि सुतुं हंसस्स व पल्ल-जलेसु ॥
 गुरुणा वुत्तं जुत्तं जं कुणइ इमो चरित्त-पडिबत्ति ।
 जेण सो परमत्थो जणणी-दिट्ठस्स सुविणस्स ॥
 गहिऊण वयं अवगाहिऊण नीसेस-सत्थ-परमत्थं ।
 तित्थकरो व्व एसो जणस्स उवयारओ होही ॥
 तत्तो इमस्स जणयं चच्चं नामेण भणह तो तुब्भे ।
 जह चंगदेवमेयं वय-गहणत्थं विसज्जेइ ॥
 सो बहु-सिणेह-जुत्तो बहुं पि भणिओ विसज्जइ न पुत्तं ।
 तत्तो पुत्तो वि दढं कउज्जमो संजम-ग्गहणे ॥
 माउलय-अणुमयं गिण्हिऊण ठाणंतरम्मि संचलिओ ।
 गुण-गुरुणा सह गुरुणा संपत्तो खंभतित्थम्मि ॥
 तत्थ पवत्तो दिक्खं कुणमाणो सयल-संव-परिओसं ।
 सो सोम-मुहो सोमो व्व सोमचंदो त्ति कयनामो ॥
 धेवेण वि कालेण काऊण तवं जिणागमुद्धिं ।
 गंभीरस्स वि सुय-सागरस्स पारंगओ एसो ॥
 दूसम-समय-असंभव-गुणोह-कलिओ विभाविउं हियए ।
 सिरिदेवचंद-गुरुणा एसो गणहर-पए ठविओ ॥
 हेम-समच्छवि-देहो चंदो व्व जणाण जणिय-आणंदो ।
 तत्तो इमो पसिद्धो नामेणं हेमचंदो त्ति ॥
 निच्चं सहाव-उच्चिय-समग्ग-लोओवयार कय-चित्तो ।
 सो देवयाइ वुत्तो विहरंतो विविह-देसेसु ॥

गुज्जर-विसयं मुत्तुं मा कुणसु विहारमन्न-देसेसु ।
 काहिसि परोवयारं जेणित्थ ठिओ तुमं गरुयं ॥
 तो तीए वयणेणं देसंतर-विहरणाउ विणियत्तो ।
 चिट्ठइ इहेव एसो पडिबोहंतो भविय-वग्गं ॥
 बुह-यण-बूडामणिणो भुवण-पसिद्धस्स सिद्धरायस्स ।
 संसय-पएसु सव्वेसु पुच्छणिज्जो इमो जाओ ॥
 एअस्स देसणं निसुणिऊण मिच्छत्त-मोहिय-मई ।
 विजयसिंहो निवो जाओ जिणिंद-धम्माणुरत्त-मणो ॥
 तत्तो तेणित्थ पुरे राय-विहारो कराविओ रम्मो ।
 चउ-जिणपडिम-समिद्धो सिद्धविहारो य सिद्धिपुरे ॥
 जयसिंहदेव-वयणा निम्मियं सिद्धहेम-वागरणं ।
 नीसेस-सइ-लक्खण-निहाणमिभिणा मुणिदेण ॥
 अमओ-वमेय-वाणी-विसालमेयं अ पिच्छमाणस्स ।
 आसि खणं पि न तित्ती चित्ते जयसिंहदेवस्स ॥
 तो जइ तुमं पि वंछसि धम्म-सरूवं जहट्ठियं नाउं ।
 तो मुणिपुंगव-मेयं पुच्छसु होऊण भत्ति-परो ॥
 इय सम्मं धम्म-सरूव-साहगो साहिओ अमचेणं ।
 तो हेमचंदसूरिं कुमर-नरिंदो नमइ निचं ॥
 सम्मं धम्म-सरूवं तस्स समीवंमि पुच्छए राया ।
 मुणिय-सयलागमत्थो मुणि-नाहो जंपए एवं ॥

हेमचन्द्रसूरेः कुमारपालं प्रति सद्बोधः ।

भव-सिंधु-तरी-तुल्लं महल्ल-कल्लाण-चट्ठि-जलकुल्लं ।
 कय-सयल-सुह-समुदयं जीवदयं चिय मुणसु धम्मं ॥
 आउं दीहमरोगमंगमसमं रूवं पणिट्ठं वलं,
 सोहग्गं ति जगुत्तमं निरूवमो भोगो जसो निम्मलो ।
 आएसेक्क-परायणो परियणो लच्छी अविच्छेइणी,
 होज्जा तस्स भवंतरे कुणइ जो जीवाणुकंपं नरो ॥
 नरयपुर-सरल-सरणी अवाय-संघाय-वग्घ-वण-धरणी ।
 नीसेस-दुक्ख-जणणी हींसा जीवाण सुह-हणणी ॥

जो कुणह परस्स दुहं पावइ तं चेव अणंतणुणं ।
 लब्भंति अंबयाहं नहि निवतरंमि ववियंमि ॥
 जो जीव-वहं काउं करेइ खण-मित्तमत्तणो तित्ति ।
 छेयण-भेयण-पसुहं नरय-दुहं सो चिरं लहइ ॥
 जं दोहगगसुदगं जं जण-लोयण-दुहावहं ख्वं ।
 जं अरस-मूल-खय-खास-सास-कुट्टाइणो रोगा ॥
 जं कण्ण-नास-कर-चलण-कत्तणं जं च जीवियं तुच्छं ।
 तं पुन्वारोविय-जीव-दुक्ख-रुक्खस्स फुरइ फलं ॥
 जो जीव-दयं जीवो नर-सुर-सिव-सोक्ख-कारणं कुणह ।
 सो गय-पावो पावेइ अमरसीहो व्व कल्लाणं ॥

अमरसिंह-कथानकम् ।

तथाहि—

जंबूदीवे भरहे दाहिण-भायस्स मज्झिमे खंडे ।
 अमर-नयरं व रम्मं अमरपुरं अत्थि वर-नयरं ॥
 नवरं अणेग-संखं सई-सहस्सेहि पत्तमाहप्पं ।
 भूरि-जयंत-कुमारं फुरंत-हरि-लक्ख-कय-सोहं ॥

तत्थ सुग्गीवो राया ।

जस्स करे करवालो छज्जइ ताविच्छ-गुच्छ-सच्छाओ ।
 समरम्मि हटायट्ठिय-जयलच्छी-वेणीदंडो व्व ॥
 तस्स सयलंतेउर-तिलय-तुल्लाओ दुन्नि देवीओ ।
 कमला विमला य, कयाइ कमलादेवीए पाउब्भूवो गग्गो ।

तप्पभावेण जाया समर-मारिज्जमाण-जण-दंसाणिच्छा । तिवग्ग-खग्गभि-
 ज्जंत-भड-संकडं अंक-जुडं पयडिऊण पूरिया सा रत्ता । पुणो वि ससुप्पन्नं मिग-
 यावलोयण-कोउयं । विविह-पहरण-हणिज्जंत-मिग-गणं मिगया-विणोयं काऊण
 तं पि संपाडियं । कमेण पसूया देवी । जाओ दारओ । कारियं रत्ता बद्धायणयं,
 कयं दोहलाणुसारओ 'समरसीहो'त्ति नामं । विमलादेवी वि संपन्ना आवन्न-
 सत्ता । तप्पभावेण जाओ परेहिं मारिज्जंतं जंतु-गणं रक्खेमि ति दोहलो ।
 सव्वत्थ अमारि-पडह-दाण-पुन्व-पूरिओ सो वि रत्ता । एसा वि पसूया सयल-
 जण-मणाणंदणं नंदणं । इमस्स वि कयं 'अमरसिहो'त्ति नामं । वड्डिया देहो-
 वण्णं, कराविया कला-गहणं, पत्ता जुव्वणं ।

तत्थ रउहो खुहो निद्धम्मो निहओ समरसीहो ।
 तत्तो दोसेक्क-पए तंमि पयाओ विरत्ताओ ॥
 सदओ दक्खिन्न-जुओ परोवयारुज्जओ अमरसीहो ।
 तो गुणनिहि त्ति गरुयं वहइ जणो तंमि अणुरायं ॥
 अह पवणु कुमर".....ड(?)तरलत्तणओ समत्त-भावाण ।
 विसमामय-विहुरंगो सुग्गीवो मरणमावन्नो ॥
 तो जेट्ठो त्ति निविट्ठो रज्जे सयमेव सो समरसीहो ।
 नहि निग्गुणो वि जाणइ अप्पाणं गुरु-पयाजुग्गं ॥

सो य निक्करुणो पया-पालण-परंसुहो पारिद्धि-गिद्धो रज्ज-कज्जाइं अचि-
 ततो चिट्ठइ । अमरसीहो उण पाणि-दया-परो परोवधार-निरओ निरय-गमण-
 निबंघणं बंधणं पिव पावं परिहरंतो कालं गमेइ । कयाइ तुरय-वाहणत्थं
 निग्गओ नगर-वाहिं कुमारो । वाहिज्जण विविह-देसु-ज्भवे वेग-प्पबंध-बंधुरंगे
 तुरंगे तरुच्छायाए वीसमंतो पेच्छइ छगलं पुरिसेण निज्जंतं । छगलो य निय-
 भासाए बुब्बुयइ, कुमारेण करुणाए मोयाविओ । तहावि बुब्बुयंतो न थक्कइ ।

तो उल्लसंत-करुणो कुमरो तं पुरिसमेवमालवइ ।
 किं नेसि छगलमेयं ? पुरिसो वि पयंपए एवं ॥
 जन्नंमि कीरमाणो सग्ग-फलो होइ पसु-वहो जम्हा ।
 तो तत्थ हंतुमेयं नेमि अहं; अह भणइ कुमरो ॥
 जइ पसु-वहेण सग्गो लब्भइ ता केण गम्मए नरए ।
 नहि हिंसाओ अन्नं गरुयं पावं पयंपंति ॥
 एत्थंतरंमि पत्तो सोममुणी तत्थ दिव्व-नाण-जुओ ।
 चर-अचर-जीव-रक्खण-निमित्त-महि-निहिय-नयण-जुओ ॥
 धम्मं च मुत्तिमंतं तं सम-रासिं व जंगमं दट्ठुं ।
 कुमरो भणइ विवायं एस मुणी छिंदिही अम्ह ॥
 नमिज्जण मुणी भणिओ कुमरेण हरेह संसयं अम्ह ।
 पंचिदिय-जीव-वहाओ होइ किं सग्ग-सुह-लाभो ॥
 तो मुणिणो वज्जरियं जीव-वहाओ कुमार जीवाण ।
 नारय-तिरिय-बुहाइं हवन्ति न कयावि सग्ग-सुहं ॥
 किं बहुणा भणिएणं एत्थत्थे संसयं इमो छगलो ।
 छिंदिहिइ संपयं चिय तो भणिओ साहुणा छगलो ॥

खड्डु खणाविय सहं छगल सहं आरोविय रुक्ख ।

पहं जि पवत्तिय जन्न सहं किं बुब्बुयहि मुरुक्ख ॥

इमं सोच्चा ठिओ तुण्हिक्को छगलो । विम्बिय-मणेण भणियं कुमारेण ।

भयवं ! एस छगलो किं तुम्ह पढियमित्तेण चेव तुण्हिक्को ठिओ । साहुणा
वुत्तं-भइ ! रुद्धसम्मो नाम इमस्स पुरिसस्स पिया आसि । तेण खणावियं
इमं तलायं, पालीए आरोविया रुक्खा, पइवरिसं पवत्तिओ जन्नो, जत्थ छग-
लगा वहिज्जंति । कालेण रुद्धसम्मो मओ, जाओ छगलगो । हणिओ इमिणा
पुरिसेण इत्थेव जन्ने । पुणो वि जाओ छगलो, पुणो वि हओ, एवं पंचसु
भवेसु, छट्ठो पुण इमो भवो । संपयं पुण अकाम-निज्जराए लहु-कय-कम्मो पुत्त-
दंस्सेण संजाय-जाइस्सरणो एस छगलो इमं भणइ—पुत्तय ! किं मारेसि मं,
तुह पियाहं रुद्धसम्मो । जइ न पत्तियसि, ता करेमि अहिन्नाणं, दंसेमि निहाणं,
जं मए तह परुक्खं निक्खयं अत्थि । पुरिसेण वुत्तं—भयवं ! जइ सच्चमेयं ता
दंसेउ एसो तं । इमं सोऊण चलिओ छगलो, गओ गिह्भंतरं निहाण-पएसं ।
पाएहिं पहणिउं पयट्ठो । खणिए लद्धं निहाणं । जाय-पच्चओ मुणि-समीवे धम्मं
सोऊण पडिवन्नो सम्मत्तं । पुरिसो(?)कुमारेण भणियं—भयवं ! जइ सत्य-वि-
हियस्स वि पसु-वहस्स एरिसो परिणामो, ता मए कायब्बा जीव-दया । छगलो
साहु-पासे धम्मं सुच्चा भत्त-पच्चक्खाणं करेइ । साहु-दिन्नं पंच-नलुक्कारं सुमरंतो
समाहिणा मओ, गओ सुर-लोयं । अवहिनाण-मुणिय-पुव्वभवो 'उवगारि' त्ति
करेइ कुमरस्स सत्तेज्जं । एवं वचइ कालो ।

अह जंपइ छगल-सुरो भासुर-भणि-मण्ड-कुंडलाहरणो ।

रयणीइ रायपुत्तं गयणे होऊण पच्चक्खो ॥

एसो राया गरुय-जणाणुरायं तुमंमि असहंतो ।

अच्चंत-कूर-चित्तो चित्तइ तुह मारणोवाए ॥

ता मुत्तुं नयरमिणं संपइ देसंतरं तुमं वच ।

समए पुण रज्जमिणं तुमए चिय उद्धरेयव्वं ॥

इय सुर-वयणं सोउं विमलेण अमच्च-नंदणेण समं ।

नयराओ निक्खंतो परिभमइ महीयलं कुमरो ॥

ठाणे ठाणे लोयाओ वंदणं चंदणं व पायंतो ।

नियय-गुणुक्करिसेणं कसेण कुंडिणपुरं पत्तो ॥

तरुण-जण-हियय-हरणेण हरिण-नयणण जत्थ मयणाइं ।

बुद्धन्ति चोर-सदेण केवलं न उण नायरया ॥
 तत्थत्थि भाणुनामो निवर्हं नय-लच्छि-केलि-पंकरुहं ।
 जस्स करे करवालो कालो संहरइ रिउ-चक्कं ॥
 तंमि समए महंतं असिवं संजायमत्थि तत्थ पुरे ।
 तस्सोवसमे हेउं पुच्छइ बंभण-गणं राया ॥
 सो कहइ कुणसु पुर-देवयाहँ पूयं पुरो पसु-वहेण ।
 राय-पुरिसा पयट्ठा तहेव तो पसु-वहं काउं ॥
 तं पारद्धं दट्ठुं कुमरो करुणाइ हिंसगे भणइ ।
 मा हणइ इमे, ते वित्ति को तुमं वारगो अम्ह ॥
 निव-वयणेण पसु-वहं कुणिमो निव-वयणओ य विरमामो ।
 इय भणिऊण पयट्ठा काउं तं दठयरं पुरिसा ॥
 तो कुमरेणं भणिओ छगलसुरो रक्ख पसु-वहं एयं ।
 उग्गीरि उग्ग-खग्गे ताण भुए बंभए तियसो ॥
 अच्छरियमिणं दट्ठुं निवस्स पुरओ निवेयए लोओ ।
 तत्तो विम्हिय-चित्तो भाणुनिवो तत्थ संपत्तो ॥
 दिट्ठो कुमरो अमरो ठ्व तेण रमणीय-रूव-संपत्तो ।
 सो वि नमिओ नरिंदं जंपइ किमिमे हणिज्जंते ॥
 नहि पसु-वहेण असिवं नियत्तए अवि य वड्डए वाढं ।
 लोए पलीवणं पिव पलाल-पूल-प्पसंगेण ॥
 वज्जरइ भाणुराओ नियत्तिही भइ ! कहमिणं असिवं ।
 कुमरो जंपइ नरनाह ! मज्झ मंत-प्पभावेण ॥
 पत्ते अवयरिऊणं एस चिय देवया फुडं कहिही ।
 असिवो-वसमो-वायं किमित्थ बहुणा पलत्तेण ॥
 आणाविया कुमारी रत्ता कुमरेण मंडले ठविया ।
 सिरिखंड-कुसुम-पमुहेहिं पूहआ जंपए एवं ॥
 “वसइ कमलि कलहंसी जिम्बँ जीव-दया जसु चित्ति ।
 तसु पय-पक्खालण-जलिण होसइ असिव-निवित्ती ॥ ”
 अह भाणुनिवो बुलइ भइ ! मणे वसइ जस्स जीव-दया ।
 सो कहमिह नायव्वो, अत्थि उवाओ भणइ कुमरो ॥
 दंसणिणो सन्वे वि हु मेलसु; तो मेलिया इमे रत्ता ।

“ पुरो भमंतीह वि अंगणाए
सकज्जलं दिट्ठिजुयं नव त्ति । ”

पढिउं इमा समस्सा कुमरेण समप्पिया तेसिं ॥

“ चक्खुं च हुट्ठं थण-मंडलस्मि
अणुरक्खणं तेण मए न नायं ।

पुरो भमंतीह वि अंगणाए
सकज्जलं दिट्ठिजुयं नव त्ति ॥ ”

एवं निय-निय-चित्ताणुसारओ जुवइ-वन्नण-परेहिं ।
पर-तित्थिएहिं बहुहा कयं समस्साइ पुव्वद्धं ॥
भविच्चवा-वसेणं सोममुणी छगल-पुव्व-भव-कहगो ।
तत्थागओ अणेण वि पुव्वद्धं पूरियं एवं ॥

“ भग्गे तस्सा-थावरजंतुरक्खा-
वसित्तचित्तेण मए न नायं ।

पुरो भमंतीह वि अंगणाए
सकज्जलं दिट्ठि-जुयं न व त्ति ॥ ”

कुमरो भणइ इमेसुं कस्स मणे फुरइ जीव-दया ।
राया जंपइ जिण-मुणि-मणं वि मुत्तुं न अत्तेसिं ॥
अत्तेसिं पि इमस्स व मणांमि जइवि फुरिज्ज जीव-दया ।
घयणं पि तारिसं होज्ज न उण सिंगार-रस-पवरं ॥
तो मुणि-पय-पक्खालण-जलेण अब्भुक्खियं नयरमखिलं ।
तं असिवं उवसंतं राया परिओसमावसो ॥
जंपइ कुमरं तुममुत्तमो त्ति सामन्नओ जइवि नायं ।
तहवि तुह मुणिउमिच्छेइ ठाण-कुल-प्पमुहमेस जणो ॥
पुर-कुल-पिउ-पमुहं कुमर-संतियं कहइ सव्वमवि विमलो ।
निय-धूयं कणगवहं रत्ता परिणाविओ कुमरो ॥
कुमरस्स कुणइ करि-तुरय-कणय-वत्थाइ-वियरणं राया ।
इय तत्थ सुहं चिट्ठइ विसयासेवण-परो कुमरो ॥
अह पुरिसा अमरपुराउ आगया तत्थ तेहिं विन्नत्तो ।
कुमरो तुमंमि नयराओ निग्गए सो समरसीहो ॥
पारद्धि-परो रज्जं रक्खइ न परेहिं विट्ठिविज्जं तं ।

कुणह अनीहं च सयं पयाउ तत्तो विरत्ताओ ॥
 तो मिग-गहण-मिसेणं पारद्धि-परव्वसो पहाणेहिं ।
 सिल्लाहएहिं हणिओ नीओ सो झत्ति पंचत्तं ॥
 तो तत्थ तुमं गंतूण नियय-रज्जं अणाहमुद्धरसु ।
 इय सुच्चा संचलिओ कुमरो चउरंग-वल-कलिओ ॥
 संपत्तो अमरपुरे पटंमि निवेसिओ पहाणेहिं ।
 काऊण चिररज्जं जिण-धम्म-परो गओ सुगइं ॥
 जीव-दया-रहिओ इह भवे वि निहणं गओ समरसीहो ।
 तं कुणमाणो सुह-सयाइं पत्तो अमरसीहो ॥
 इत्यहिंसायाममरसिंहकथा ।

दामन्नक-दृष्टान्तम् ।

जो जीवदया-परमो परस्स पीडं परिचयइ पुरिसो ।
 वसणं पि ऊसवो होइ तस्स दामन्नगस्स जहा ॥
 रत्ता भणियं—भयवं को सो दामन्नगो ? । गुरुणा वुत्तं—महाराय !
 सुण । अत्थि इत्थेव भारद्वासे रायपुरं नगरं ।
 जत्थ सुर-मंदिरेसुं वज्जंताउज्ज-निस्सणं सुणिउं ।
 जाय-घण-गज्जि-संका सिहिणो निचं पि नचंति ॥
 तत्थ सहावओ दया-परो सुनंदो नाम कुल-पुत्तओ । तस्स जिण-साहु-
 सेवा-समुज्जओ जिणदासो नाम मित्तो । एगया गओ तेण समं समण-समीवे
 सुनंदो, वंदिऊण निसन्नो पुरओ, गुरुणा कया धम्म-देसणा ।
 कल्लाण-ओडि-जणणी दुरंत-दोगच-दुक्ख-निहलणी ।
 सग्गा-पवग्ग-हेऊ एक चिय होइ जीव-दया ॥
 एवं सोऊण संचिग्गेण भणियं सुनंदेण—भयवं ! अओ परं जावज्जीवं मए
 मंसाइ-कज्जे जीव-वहो न कायव्वो, मंसं च न भक्खियव्वं ति । गुरुणा वुत्तं—
 वच्छ ! धन्नो तुमं, सुलब्धो ते मणुय-जम्मो, सहलं ते जीवियं, जेण तुमए जीव-
 वह-नियत्त-चित्तेण कया मंस-भक्खण-निवित्ती । जहुत्त-नियमेण कयत्थमप्पाणं
 मन्नंतस्स [तस्स] वचंति दियहा । कयाइ संजायं सुहि-सयणेणवेक्खं तिव्खं दुब्भ-
 क्खं । तंमि धन्न-दुहत्तणेण लोगो मच्छ-मंसेण पाणवित्ति काउं पवत्तो । सुनंदो य
 भणिओ भज्जाए—किं न तुमं मच्छएहिं कुडुंब-वत्तणं करेसि ? । तेण भणियं—

अलं पाव-हेउणा कुडुंव-वत्तणेण, जं जीव-वहेण कीरइ । भज्जाए वुत्तं—दहं भमा-
डिओ मुंडेण केण वि । न दिट्ठो तुमं घम्मिड्ठो, पडिस्सइ ते मत्थए घम्मो,
कुडुंवे छुहाए मरंते कस्स पावं भविस्सइ । मिलिया सालया, तेहिं निव्वच्चिऊण
नीओ दहं सुनंदो । खिविऊण जालं गहिया इणेण मच्छा । तडफुडंते ते द-
ट्ठूण दयावसेण मुक्का । आगओ गिहं, एवं दुइय-तइय-दियहेसु वि कयं । नवरं
एक्कस्स मच्छस्स पंखुडिआ खुडिया । भणियं अणेण ।

भो ! भो ! कयत्थह ममं पाण-पणासं पि मे कुणह तुब्भे ।

तहवि न जीव-वहेणं करेमि वित्तिं कुडुंवस्स ॥

जस्स कए कोडीओ जीवाण वहेमि संपयं मूढो ।

नरयं गयस्स सरणं मज्झ कुडुंवं न तं होही ॥

एक्कं पि पयं वच्चइ जं पर-लोयंमि सह न जीवेण ।

तस्स सरीरस्स कए कहं पि काहं न जीव-वहं ॥

इय वोत्तुं दढसत्तेण तेण पडिवन्नमणसणं झत्ति ।

मरिऊण ससुप्पन्नो जत्थ इमो तं निसामेह ॥

मगह-विसया-वयंसं रायगिहं नाम अत्थि वर-नयरं ।

मय-पसर-पर-वसा जत्थ हत्थिणो न उण नायरया ॥

तत्थ समग-रिउ-वग्ग-निग्गहण-कय-कम्मो नरवम्मो राया ।

जस्स ववसाय-साही पसरंत-पयाव-पल्लवु-प्पीलो ।

दिसि बहु-विहसणेणं छज्जइ जस-कुसुम-निवहेण ॥

तत्थ त्तिरिभंत-त्तिरोमणी मणियारो सेट्ठी । सील-पालणु-ज्जल-जसा सु-
जसा से भज्जा । विसय-सुहमणुभवंताण ताण जाओ सुनंद-जीवो पुत्तो । कयं
विछड्ढेण तस्स 'दामन्नगो' त्ति नामं । समीहियत्थ-संपत्तीए पाउव्वभवंत-हरिसो
जाओ सो अट्ठवरिसो । भवियव्वया-वसेण सेट्ठिणो घरे संजाया मारी । विन्ना-
यमेयं रत्ता । 'मा अन्नघरेसु संचरउ' त्ति तस्स घरचारे कारिया कंटएहिं बाडी ।
मयाणि माइ-पिइ-पमुह-माणुसाणि सव्वाणि । पुव्व-कयाणुकंपा-वसेण उव्वरिओ
दामन्नगो । कमेण निग्गओ मयग-भक्खग-साण-प्पवेस-मग्गेण । भिवस्सा-नि-
मित्तं भमंतो गओ सागरपोयस्स गेहं ।

पोएण सागरं गाहिऊण गहिऊण जेण रयणाइं ।

नूणं तिभि-कुल-संकुल-जल-सेसो सागरं विहिओ ।

एत्थंतरे तत्थागयं मुणिजुयलं । दामन्नगं दट्ठूण जेट्ठेण साहुणा दिस्ताव-

लोयं काऊण भणिओ दुईओ—भो ! आयन्नह मह वयणु, तणु-लक्खणिहि मुणामि । इहु बालउ एयह घरह कमिण भविस्सइ सामी । कुहुन्तरिएण सु-यमिणं सागरपोएण । चित्तिं च—

वज्जिय-राग-दोसा सम-मणि-तण-मित्त-सतुणो मुणिणो ।

इयर-नर व्व न जंपंति नूणमवियारियं अत्थं ॥

तो एयं होयव्वं अणेण अत्थेण नत्थि संदेहो ।

अवि चलइ मेरु-चूला न चलइ मुणि-भासियं वयणं ॥

संभवइ य कहमेयं जमहं चिट्ठामि हट्ठ-पुट्ठो ।

अत्थि गुणोह-समुद्धो समुद्धत्तो य मे पुत्तो ॥

अहवा ह्यविहिणो विलसियाणि दीसंति जं विचित्ताइं ।

तो नड-पेक्खणय-समे संसारे किं न संभवइ ॥

जो मज्झ पिउ-पियामह-पमुहेहिं महंत-पुव्व-पुरिसेहिं ।

परिवालज्जण सुइरं समप्पिओ विहव-संभारो ॥

सो उण विविह-किलेसे काऊण मएवि बुद्धिसुवणीओ ।

हा ! तस्स इमो रंको सामी होही विहि-वत्सेण ॥

ता किं करेमि वच्चामि कत्थ कस्स व कहेमि निव्वभग्गो ।

एवं विचित्तयंतो सागरपोओ गओ मोहं ॥

तव्वसओ वीसरिज्जण साहु-वयण-मत्थस्स भाव त्ति ।

निहय-मणो पयट्ठो दामन्नग-मारणोवाए ॥

मोयगं दाऊण भणिओ दामन्नगो—वच्छ ! आगच्छ मए समं, जेण ते बहुए मोयगे देमि । ‘जं तुमं भणसि तं करेमि’ त्ति भणंतेण दामन्नगेण समं गओ चंडालवाडयं । दव्वं दाऊण भणिओ रहसि खंगिलो नाम चंडालो । ‘एस बालो पच्छन्नं तुमए हंतव्वो, वहाभिन्नाणं च मे दंसियव्वं’ ति । पडिब-न्नमिणं चंडालेण । नीओ नयरओ दूरं दामन्नगो । चित्तिं च—बालेण किं इमिणा वराएणावराद्धं ? जं एयं हणिवेइ सागरपोओ, ता किं इमस्स महम्मंसो ? धिरत्थु जीवियव्वस्स ! जं एरिसं अकज्जं काउमुज्जओऽहं, दध्णि वि दवेजेव तेण पज्जत्तं, जं इमिणा पावेण पाविज्जइ, ता सब्बहा एयस्स वहत्थं न वहंति हत्था-मे । तओ जम-जीहा-सवत्तियाए कत्तियाए छिन्नं तस्स कणिट्ठुलीए खंडं चंडा-लेण । भणिओ इभो, अहं मारिस्सामि तुमं, जइ पुण नयरमिणं मुत्तूणं अन्नत्थ वचसि ता मिल्लेमि । खयंतेण तेण वुत्तं—एवं करिस्सं । तओ मुक्को साणुक्को-

सेण चंडालेण दामन्नगो नासिउमाढत्तो, नियत्तो चंडालो । दंसियं अंगुलि-खंडं
सागरपोयस्स । सो य पच्चुज्जीविउव्व परं परिओसमावन्नो । दामन्नगो अरण्णे
परिभमंतो दिट्ठो सागरपोयसंतिएण गोउलिएण । सुंदरागारो त्ति पुच्छिओ 'को
तुमं' ति । दामन्नगेण वुत्तं—उच्छन्नवंसो वणियपुत्तोऽहं । तओ समुप्पन्न-करुणेण
नीओ निय-वरं । भणिया निय-घरिणी, अपुत्ताए तुह इमो पुत्तओ, परितुट्ठा एसा ।

विणय-प्पमुह-गुणेहिं ताणं पाण-प्पिओ इमो जाओ ।

सव्वत्थ गुणेहिं पियं जं कीरइ तं किमच्छेरं ॥

अह काम-केलि-भवणं तरुणी-यण-नयण-भसल-कमलवणं ।

सो देह-सुंदरत्तण-गुणव्वणं जोव्वणं पत्तो ॥

अन्नया गो-उल-पलोयणत्थं तत्थागओ सागरपोओ । ददूण दामन्नगं
सासंकेण पुच्छिओ अणेण गोउलिओ 'को एसु'त्ति । तेण वुत्तं—अणाहो त्ति
इहागओ एसो, मए अपुत्तेण पुत्तो पडिवन्नो । तओ तक्कहणाओ खंडियंगुलि-
दंसणाओ य चित्तिमणिं सागरपोएणं । जो मए माराविओ वालो सो चेव
एसो, नूणं न वावाइओ चंडालेण । अहह संजाओ ताव बाहिर-घणस्स सामी
इमो, किमन्नहा होइ मुणि-वयणं, तहावि पुरिसयारो न मुत्तव्वो त्ति । तओ
भणिओ गोउलिओ, संपयं गमिस्सामो गेहं । तेण वुत्तं—चिरकाला तुब्भे
आगया, अज्जवि न गो-उलं निरुवियं । सागरपोएण भणियं—अत्थि महंतं
कज्जं । गोउलिएण वुत्तं—जइ एवं, ता अप्पेह लेहं, जेण मे पुत्तो वुचइ ।
सागरपोएण स-हत्थ-लिहियं लेहं अप्पिऊण पेसिओ दामन्नगो । गओ सो
रायणिहं, परिस्संतो वीसमिओ मयण-देव-उले । आगया तस्स निहा ।

अह तत्थ विस्सा नामेण मयण-पूया-निमित्तमणुपत्ता ।

तिय-लुक्क-तिलय-भूया सागरपोयस्स वरधूया ॥

तीए य मयण-पूयं कुणमाणी एस विम्हय-रसेहिं ।

नव-नीलुप्पल-दल-दीहरिहिं नयणेहिं सो दिट्ठो ॥

जच्च-सुवन्न-सवन्नो विसाल-वच्छत्थलो पलंब-भुओ ।

कमलारुण-कर-चलणो को एसो काम-सम-स्वो ॥

एयं विभावयन्ती लेहं पिउ-मुह-मुद्दियं दिट्ठं ।

तस्संक-लट्ठि-संठियमेसा छोडूण वाएइ ॥

“स्वस्ति गोकुलात् श्रेष्ठिसागरपोतः समुद्रदत्तं सलोहमालिङ्ग्य कुशल-
वार्त्तयति । कार्यं च—अस्य पुरुषस्याधौतपादस्य विषं दीयताम्, इत्यर्थं न
विकल्पः कार्यः ।”

तओ तीए चितियं—नूणं तायेण मह जुगो एस लद्धो वरो, दिवसं च सुंदरं दिट्ठं, तेण एसो सिग्घं पेसिओ । जं च विसंमि अणुस्सारो तं भमो त्ति । तओ अणुस्सारं फुसिऊण नयणंजणेण आयार-रेहा कया, पुणोवि लेहो मुद्दिऊण तद्देव मुक्को, परितुट्ठमाणसा गया गेहं । थोव-वेलाए य उट्ठीऊण दामन्नगो पत्तो सागरपोय-गेहं । समप्पिओ समुद्दत्तस्स । लेहे वाइऊण अंधारिओ ऽणेण लेहत्थो । ‘तायाएसो मे पमाणं’ ति मन्नंतेण कया विवाह-सामग्गी, समग्गो वि मेलिओ सयण-वग्गो । संवच्छरिय विणिच्छिय तक्काल-लग्गे विसाए कर-ग्गहणं काराविओ दामन्नगो । पारद्धं वद्धावणं ।

आभरण-किरण-दिप्पंत-देह अहरीकय-सुरवद्द-ख्वरेह ।

घण-कुंकुम-कहम घर-दुवारि खुप्पंत-चलण नच्चंति नारि ॥

एत्थंतरे पत्तो नगरं सागरपोओ । मग्गि मिलिएण संलत्तो लोएण । सुंदरो तुमए जामाउगो पेसिओ । सागरपोएण चितियं—नूणं तेण दुरप्पणा परिणीया मे धूया । गिहागएण दिट्ठो विवाह-कंकणालंकिय-करो दामन्नगो । हा ! अहं अन्नहा चितेमि, कज्जं अन्नहा परिणमइ विहिवसेण । संपयं संपन्नो घर-माणुसाणं सामी एसो । जओ गिहत्थाणं गिहेसु महिलाओ पमाणं, महिलाणं पुण पाण-प्पिओ जामाउगो ।

भणियं च—

तीयह तिन्नि पियाराइं कलि-कज्जल-सिंदूरु ।

अन्नइ तिन्नि पियाराइं दुज्जु जम्वाइ उ तूरु ॥

इमं च अणुचियं न चएमि दट्ठुं, वरं धूयाए वि वेहव्वं ति चिंतंतेण गंतूण भणिओ चंडालो । अरे खंगिला ! न तए वावाइओ सो । तेण वुत्तं—किं गयं ? दंसेसु तं । संपयं पि वावाइस्सं । सागरपोएण वुत्तं—जइ एवं ता नयर-देवया-पूय-णत्थं तं पट्ठविस्सं । तओ गेहमागंतूण सागरपोएण भणियं वहु-वरं—वच्चह देवकुलाचारो त्ति नगरदेवियं पुएउं । चलियं तं वच्चंतं दिट्ठं हट्ठनिविट्ठेण समुद्दत्तेण । संपयं अत्थमिए वासरे सरे परिफुरंते तिमिर-विसरे एवं चिय चोरप्पसरे नयर-परिसरे अणवसरो गंतुं वद्द-वरस्स त्ति भणंतेण ठवियं हट्ठे वहु-वरं । पूओ-वगरणं घेत्तूण गओ समुद्दत्तो देवयायणं, पविसंतो पुव्व-पविट्ठेण वावाइओ खंगिलेण । सुयमिणं सागरपोएण । सोय-सागर-निमग्गो ‘ हा देव ! दुव्वारो ते वावारो, जं चितियं तए तं कयं’ ति जंपमाणो पयट्ठ-हियय-संघट्ठो मुक्को पाणे-हिं । विन्नाय वुत्तंतेण रत्ता दामन्नगो घर-सामी कओ । अन्नया तस्स पुरओ पढियं मंगल पाढगेहिं—

अणुपुंखमावडंतावि आवया तस्स ऊसवा हुंति ।

सुह-दुक्खह कथ फुडओ जस्स कयंतो वहइ पक्खं ॥

इमं सोच्चा दामन्नगो तेसिं तिन्नि सय-सहस्साइं देइ । 'अणुचियं दाणं' ति
हक्कारिऊण पुच्छिओ रत्ता दामन्नगो 'किमेयं' ति । तेण सिट्ठो निय-वुत्तंतो । तुट्ठेण
रत्ता सो ठाविओ सेट्ठी । विउल-भोए भुंजंतस्स तस्स वच्चए कालो ।

अह अन्नया निसाए पच्छिम-जामंमि सुह-विउद्धस्स ।

जाया इमस्स चिंता, पुव्व-भवे किं मए विहियं ॥

जं मह वसणाइं पि हु ऊसव-ख्वेण परिणयाइं दढं ।

तो गोसे विन्नत्तो धम्म-निउत्तेण पुरिसेण ॥

अइसय-नाण-समग्गो समागओ विमलवोह-आयरिओ ।

दामन्नगो पहट्ठो विणिग्गओ तस्स नमणत्थं ॥

तं वंदिउं निसिद्धो पुरओ पुच्छइ मणो-गयं भावं ।

कहइ गुरु पुव्व-भवे जीव-दया जं कया तुमए ॥

तं पत्तो सि विभूइं मरण-दसं जं च पाविया मच्छा ।

वेत्तूण तिन्नि वारे तं तुममवि हंतुमारद्धो ॥

जं तइया छिन्ना मच्छगस्स पंखुडिया, तक्कम्म-वसेण तवावि अंगुली
छिन्ना, तं सोऊणं पडिबुद्धो ।

तो सम्मत्तं गिण्हइ जिण-मुणि-भत्तो पवन्न-जीव-दओ ।

दामन्नगो कमेणं पत्तो सग्गं च मोक्खं च ॥

अभयसिंहकथानकम् ।

जो पाव-भीरु-चित्तो अभयं जीवाण देइ करुणाए ।

कत्तो वि तस्स न भयं होइ जहा अभयसीहस्स ॥

रत्ता भणियं भयवं ! कहेसु सह को इसो अभयसीहो ? ।

वागरइ गुरु एवं नरिंद ! निरुणेसु अक्खेमि ॥

इत्थेव भरह-खेत्ते मणाभिरामे कुसत्थल-ग्गामे ।

पयईए भइओ नामओ आसि कुलपुत्तो ॥

सो गाढे दुग्गिक्खे अनिब्बहंतो विंचितए एवं ।

हणिउं मिगाइ-जीवे काहमहं अत्तणो वित्तिं ॥

तो गिण्हऊण लगुडं बाहिं पत्तो पलोइउं ससयं ।

तस्स विणास-निमित्तं पहाविओ मिल्लए लउडं ॥
 इंतं लउडं दट्ठं भयत्त-चित्तो पलायए ससओ ।
 भद्दो तस्स वहत्थं पुणो पुणो मिल्लए लउडं ॥
 ससओ पलायमाणो मुणिस्स पडिमा-ठियस्स वण-मज्झे ।
 चरणंतरे निलुक्को अन्नं सरणं अपावंतो ॥
 अहं तिब्ब-तवावज्जिय-मणाए वण-देवयाइ निम्मविया ।
 समणस्स तस्स पुरओ विउला आयास-फलिह-सिला ॥
 तो तीए अप्फलिओ सहसा सदेण मिल्लिओ लउडो ।
 वेगेण पडिनियत्तो लग्गो भद्दस्स भाल-यले ॥
 सो त-प्पहार-निग्गय-रुहिरो गुरु-वेयणा-विहुरियंगो ।
 मुच्छ-निमीलिय-अच्छो धसत्ति धरणी-यले पडिओ ॥
 वण-पवण-संग-सत्थो मुणिं पुरो पिच्छिउं भणइ भद्दो ।
 हा हा ! इहेव जम्मे फलियं मे पाव-कम्ममिणं ॥
 अहंवा उइन्नमेयं सुह-कम्मं किं पि जं अदिट्ठेण ।
 केणावि पडिक्खलिओ लउडो लग्गो महं णिडाले ॥
 अण्णहं लउडो लग्गेज्ज कहवि पडिमा-ठियस्स साहुस्स ।
 तो सत्तमे वि नरए न हुज्ज पावस्स महं ठाणं ॥
 अहं पारिऊण मुणिणा काउस्सगं किवा-समग्गेण ।
 भणिओ इमो महायस ! किमेयमसमंजसं कुणसि ॥
 जो मंस-लुद्ध-चित्तो निरणुक्कोसो करेइ जीव-वहं ।
 नरयानलस्स सो होइ इंधणं पाव-पडिहत्थो ॥
 तो पणमिऊण समणं भद्दो जंपइ अओ परं भयवं ! ।
 न हणामि जाव-जीवं जीवं मंसाइ-कज्जेण ॥
 मुणिणा भणिओ भद्दो खणं तुमं भद्द ! भावि-भद्दो सि ।
 धम्म-तरु-वीय-भूया जीव-दया जेण पडिवत्ता ॥
 अहं वंदिऊण साहुं भद्दो निय-मंदिरंमि संपत्तो ।
 जीव-वह-नियत्त-मणं मन्नेइ कयत्थमप्पाणं ॥
 पुत्ताणुभावओ चिय पइदिणमुववज्जमाण-निव्वाहो ।
 आउ-क्खयंमि मरिउं उपत्तो जत्थ तं सुणहं ॥
 अत्थित्थ जंबुदीवे भारह-वासंमि मज्झिमे खंडे ।

पासाय-पंति-सेया सेयविया नाम वर-नयरी ॥

सुर-मंदिर-सिर-कंचण-कलस-समूहो नहंगण-दुमस्त ।

परिपाग-पिंग-फल-निवह-लीलमवलंवए जत्थ ॥

तत्थ वीरसेणो राया ।

जस्त नय-रूव-चंगिम-खम-विक्रम-पमुह-गुण-समूहेण ।

सिरिखंड-पंडुरेण वि सयल-जणो रंजिओ चोज्जं ॥

तस्त सरीर-सुंदर-दलिय-देव-रमणी-महप्पा वप्पा नाम देवी । सीह-सुवि-
ण-सूइओ समुप्पन्नो तीए गव्मे भइ-जीवो । ति-वग्ग-संपायण-रयाए पत्तो
पसूइ-समओ, जाओ जण-मणाणंद-यारओ दारओ । कयं रत्ता महा-विभूईए
वद्धावणयं । अपरिपुत्ते य तस्त मासे वीरसेणस्त रत्तो उवरि विक्खेवेण समा-
गओ गय-तुरय-रह-पाइक्क-साहणेणं अप्पमाणेणं माणभंग-नरवई । निअओ य
तयभिमुहं निय-सिन्न-संगओ वीरसेणो । पयट्ठमाओहणं । भवियव्वया-वसेणं
विणासिओ वीरसेणो माणभंगेण । गहियं करि-तुरयावासाइयं । अंगीकयं
सेयवियाए रज्जं । तंमि रज्ज-भंग-विहवे वेत्तूण पुत्तं वप्पा महादेवी पलाय-
माणा अरण्णे पत्ता एक्केण पाइक्केण । चितियं अणेण-अहो ! मे पुत्त-पगरिसो,
जं एसा तियसंगण व्व मणोहरा पत्ता मए मयच्छी । ता छड्ढावेमि बालयं,
जेण ममंमि चेव दढाणुराया होइ त्ति । तओ भणिया सा-भदे ! परिचय इमं
बालयं । वाह-जल-भरिय-लोयणाए अ णाए भणियं—निय-गव्वम-संभूयं सय-
लतिलुक्क-चूडामणिक-भूयं कहं परिचयामि एयं ? । पाइक्केण वुत्तं-मइ साहीणे
अत्ते तुह तणया होहिति । तीए भणियं-जइ परं अन्न-जम्मे अत्ते तणया मे
होहिति त्ति रोविउं पवत्ता । पाइक्केण वि निक्करुण-मणेण बलावि वेत्तूण छड्ढा-
विओ । देवी वि भुयाए वेत्तूण नीया अगगओ । भणिया य—

रोयसि कीस किसोयरि ! ५, मुंच विसायं पवज्जसु पइगं ।

मा कुणसु रत्तसरए कयं व्व निय-जुव्वणं विहलं ॥

इय कण्ण-कहुयमायन्निऊण देवी दढं विसन्न-मणा ।

घोरं सुय-सित्त-थणी चित्तिउमेवं समाढत्ता ॥

हा देव ! पुव्व-जम्मे पडिक्कलं किं मए कयं तुज्झ ? ।

जं कुणसि अकय-करुणो मह वसणु त्ति रिचिडिं एवं ॥

एक्कं किर जस्त अहं पाणेहितो वि वल्लहा आसि ।

तस्त गुण-रयण-निहिणो भूवइणो भत्तुणो मरणं ॥

वीर्यं बहु-लच्छी-संवयस्स चउरंग-वल-समिद्धस्स ।
 सयल-समीहिय-सुह-कारयस्स रज्जस्स विद्धं सो ॥
 अवरं सिणेह-सवभाव-गवभ-हिययस्स सयण-वग्गस्स ।
 परिवारस्स य विणयाइ-गुण-निहाणस्स परिहाणी ॥
 अन्नं सुत्ते रत्ते सावय-सय-संकुले किलेस-कुले ।
 एगागिणीइ छुह-तिस-आयव-विहुराइ परिभमणं ॥
 पत्तो वि परं वसणं किं होही जं हदेण अंकाओ ? ।
 अवहरिउं सुय-रयणस्स अडवि-मज्झे परिचाओ ॥
 तुट्ठो न उ मं हय-विही विहिउं एवं विहं विविह-दुक्खं ।
 अज्ज वि मयंक-विमलं मह बंछसि खंडिउं सीलं ॥
 हा हियय ! तुमं पि धुवं निल्लज्ज ! अणज्ज ! वज्ज-घडियं सि ।
 असमंजस-वयणाइं सोऊण वि जं न फुट्टेसि ॥
 एवं विचित्तयंतीइ तीइ देवीइ हियय-संवट्ठो ।
 सो को वि पयट्ठो जेण झत्ति पाणा विणिक्खंता ॥
 मरिऊण तक्खणेणं सा देवी वंतरी समुप्पन्ना ।
 आभोइओ अ णाए पुव्व-भवो ओहि-नाणेण ॥
 दिट्ठो य नियय-पुत्तो आचामंतो वणम्मि जंबु-तले ।
 पवणाहयं निवडियं मुहंमि जंबू-फलं पक्कं ॥
 तो पुव्व-सिणेहेणं गावी-ख्वं विउव्विउं देवी ।
 पाएइ दुद्धमेयं रक्खेइ उवहवेहिंतो ॥

कइवय-दिण-पज्जंते आवासिओ तत्थ अत्थ-जत्ताओ नियत्तो सेयविया-
 वत्थव्वओ पियमित्तो नाम सत्थवाहो । तेण दिट्ठो जंबू-तरु-तले बालओ । छा-
 याए अपरावत्तणेण पुत्तवंतो, मण-हर-गोरत्तणेण विसाल-कुल-संभवो त्ति जा-
 णिऊण गहिओ । परितुट्ठेण समप्पिओ अपुत्ताए नियय-भज्जाए रज्जाए नामाए ।
 गूढ-गवभा गिहिणी मे दारयं पसूय त्ति पयासियं परियणे । सेयविया-गएण
 कयं वद्धावणयं । अरत्ते अभओ सीहु व्व पत्तो एसु त्ति चित्तिऊण कयं इमस्स
 'अभयसीहु' त्ति नामं । गिरि-कंदर-गओ चंपय-पायवु व्व वड्ढिओ एसो । समए
 समप्पिओ उवज्झायस्स । कओ णेण सयल-कला-कलाव-कुसलो । पत्तो पंच-
 सर-पसर-लीला-वणं जोव्वणं । कयाइ कणग-पल्लंक-पसुत्तो निसाए वुत्तो जण-
 णीवंतरीए—वच्छ ! पुव्वं इमीए नयरीए सामिणो वीरसेण-रायस्स पत्ती वण्णा

नाम देवी अहं । तुमं मह गन्ध-संभवो पुत्तो । तुह पिया धीरसेण-राओ विणा-
सिओ इमिणा माणभंगेण । अहं पि मरिऊण वंतरी जाया । ता सत्तु-पुत्तस्स
तुह विरुद्धो एस राया । अओ गिण्ह तुमं तक्खणा पढिय-सिद्धं अदिस्सी-
करण-मंतमेयं । ‘भयवह ! महंतो अणुग्गहो’ त्ति वुत्तूण पडिच्छिओ मंतो
अभयसीहेण । तिरोहिया वंतरी ।

अह माणभंग-नरवई निच्चं पि हु मांस-भक्खणं कुणह ।

मन्नइ पलाल-पायं अन्नं अन्नं मणुस्सं पि ॥

एगया सूयारस्स पमायाओ अवहरियं पुच्चाणीयं मंसं मज्जारेणं । का
भक्खे वासहत्तणेण (?) अन्नं मंसं आणेउं अचयंतेण तेण किं पि डिंभस्सं ह-
णिऊण रद्धं मंसं । भुंजंतेण रत्ता पुच्छिअं-किं अज्ज पेसलं मंसं ति ? । सूआरेण
सिट्ठं जहट्टियं । तओ मंस-लुद्ध-बुद्धिणा रत्ता दिन्नो सूआरस्साएसो—पइ-
दिणं इत्थिक्कं पहाण-माणुस्सं मारिऊण तुमए संरद्धियव्वं ।

एवं च कीरमाणे वेरी निवइस्स पुर-जणो जाओ ।

अप्पावि पाव-कारिस्स वेरिओ किं पुणो सेसे ? ॥

अह माणभंग-रत्तो चित्ते चिंता इमा समुप्पन्ना ।

किं मह वंस-पइट्ठं रज्जं किं वा नवेयं ति ॥

इत्थंतरे जुग-क्खय-समइ व्व समीरणो समुल्लसिओ ।

भंजंतो तरु-निवहं मच्चु व्व मणोरह-समूहं ॥

पवणुक्खएण तह कह वि रेणु-नियरेण पूरियं गयणं ।

न जहा दीसइ कत्थ वि भएण नट्टे व्व सूलादि ॥

मोहो व्व तिमिर-निवहो वियंभिओ दिट्ठि-पसर-पडिहणणो ।

निउणेण य (?) बहूणं एग-स्सत्त-संजणणो ॥

गज्जंति खणं सेहा लद्ध-प्पसरा खलु व्व दुव्विसहा ।

विप्फुरइ खणं विज्जू कयंत-जीह व्व भय-जणणी ॥

तंमि समए नरिंदो पलोयए भूय-मिहुणमायासे ।

अन्नोन्नमुल्लवंतं भय-विम्हय-कारयं जुगवं ॥

भूएण जंपियं पंकयच्छि ! वोच्छं अणागयं किं पि ।

ता भूय-पिया जंपइ पिय ! जंपसु सावहाण म्हि ॥

भूएण आसियं माणभंग-राओ पडिस्सइ अबस्सं ।

जीव-वह-विहिय-बहु-पाव-पेल्लिओ थेव-दिण-मज्झे ॥

अह भूय-पिया पुच्छइ भविस्सए सामि ! एत्थ को राया ? ।

भूएण भणियमेयं सुण सुयणु ! कहेमि अविअप्पं ॥

नरवइ-आण जु लंघिहइ वसि करिहइ जु करिंदु ।

हरिहइ कुमरि जु कणगवइ होसइ इह सुनरिंदु ॥

एवं वोत्तूण तिरोहियं भूय-मिहुणं, उवसंतं पवण-डंवरं । भूय-मिहुणु-
ल्लावं सोच्चा मरण-भउव्भंत-चित्तेण रत्ता आणत्तो नयरारक्खो—जो मह
आणं लंवेइ सो तुमए निगहेयव्वो ।

अह कोइल-कुल-रव-मुहुलु भुवणि वसंतु पयट्ठु ।

भट्टु व मयण-महा-निवह पयडिअ-विजय-मरट्ठु ॥

सुरु पलोइवि कंत-करु उत्तर-दिसि आसत्तु ।

नीसासु व दाहिण-दिसय मलय-समीरु पवत्तु ॥

काणण-सिरि सोहइ अरुण-नव-पल्लव-परिणद्ध ।

नं रत्तंसुय-पावरियमहु पिययम-संवद्ध ॥

सहयारिहि मंजरि सहहि भमर-समूह-सणाह ।

जालाउ व मयणानलह पसरिय-धूम-पवाह ॥

तंमि वसंते मज्झ-रत्ते अभयसीहो देवयाययणे पेक्खणं पिक्खिऊण स-
भवणं वच्चंतो भणिओ नयरारक्खेण—भइ ! मा वच्च, चिट्ठ खणं, कहसु अत्ताणं,
को तुमं ति ? । न ठिओ अभयसीहो । नयरारक्खेण दिन्ना रत्तो आणा । देसु
निय-पिउणो रत्तो आणं ति भणंतो अभयसीहो वच्चइ । तओ गहिय-खग्गो
' हण हण ' ति भणंतो धाविओ तस्स पिट्ठओ नयरारक्खो । तमागच्छंतं
पिच्छिऊण अदिस्सी होउं गओ अभयसीहो । जाओ नयरारक्खो विलक्खो ।
पहाए विन्नत्तमेयं रत्तो । रत्ता वुत्तं—किलीवो तुमं जं न सक्किओ सो निग्गहिउं
ति । अन्नया मय-परव्वसो उम्मूलिऊण खंभं वियरिओ पट्ट-हत्थी । कयं अणेण
नयरे असमंजसं । अत्थि य रत्तो कन्ना कणगवई, जीए काय-कंतीए कणगं विल-
ज्जियं व जलणे पडइ बहुसो । सा उज्जाणाओ मयण-पूअं निव्वत्तिऊण नियत्त-
माणी दिट्ठा करिणा । धाविओ सो तस्संमुहं । अद्ध-गहिया सा तेण । पुक्करियं
परियणेण—अत्थि कोइ चउदसी-जाओ जो अम्ह सामिणिं इमाउ कयंताउ व्व
भयंकराओ करिणो रक्खेइ । भवियव्वया-वसेण सुयमिणं अभयसीहेण । करु-
णाए धाविऊण ' अरे दुरप्प ! मायंगो सि, न लज्जसे इत्थी-वहं कुणंतो तुमं ?'
ति वुत्तूण आहओ कुलिस-कढिण-मुट्ठिणा पच्छिम-भागे करी । मुत्तूण राय-कन्नं

चलिओ सो अभयसीह-संमुहं । भामिओ तेण चक्क-भमेण । परिस्संतस्स तस्स चडिओ विज्जुक्खित्त-करणेण खंधि एसो । गहिऊण अंकुसं अप्फालिओ कुंभ-त्थले हत्थी । वसीकाऊण चालिओ राय-कुलं । 'अहो पियमित्त-पुत्तो महा-सत्तो एसो त्ति' ससुच्छलिओ लोय-वाओ । दिट्ठो साहिलासाए दिट्ठो राय-धूयाए । नयर-नारी-नीलुप्पल-मालाहिं अच्चिजंतो पत्तो राय-कुलं अभयसीहो । दिट्ठो रत्ता, चित्तिं च—इमाए आगिईए इमिणा परक्कमेणं करिस्सइ नूणमे-सो रज्जं, तहावि पुरिसयारो न मुत्तव्वो त्ति । तओ आणत्ता सुहडा, जहा-वाणि-उत्त-मित्तेण हत्थी वसीकओ त्ति मे अकित्ति-कारओ करिणो अवयरिओ निग्गहियव्वो एसो त्ति । अभयसीहेण नीओ आलाण-खंभं करी । ओइत्तो सो करिणो । 'हण हण' त्ति भणंता धाविआ सुहडा । अदिस्सीहोऊण गओ एसो । विलक्ख-चित्ता नियत्ता सुहडा । कहियं तेहिं रत्तो, पहरिउं पयट्ठाणं अम्हं पणट्ठो एसो । रत्ता वुत्तं-तुम्भे वि किलीव त्ति ।

अह विन्नत्तो राया पडिहारीए वसंतसेणाए ।

कणगवई-कुमरीए देवो मुणइ चिय सख्वं ॥

राय-सुयाण वट्ठणं चित्त-गए पेच्छिउं पडिच्छंदे ।

चित्तहरे वि इमीए कहिं पि चित्तं न वीसंतं ॥

संपइ पयंड-करि-संभमाओ मोयाविया इमा जेण ।

तंमि दट्ठं अणुरत्ता पियमित्त-सुए अभयसीहे ॥

भणिया य सा मए हे मयच्छि ! सो अणुचिओ वणि-सुओ त्ति ।

तो कुमरीए वुत्तं खत्तिय-कुमरो धुवं एसो ॥

अन्नह कयंत-करणिं करिंदमेयं कहं वसीकुज्जा ? ।

नज्जइ कुलं विसालं विसाल-चरिएण पुरिसस्स ॥

जइ एस राय-पुत्तो न होज्ज तो मह मणं पि न हरेज्जा ।

संसय-पए पयत्थे मणुयाण मणं चिय पमाणं ॥

किंच करि-संभमं रक्खिऊण मे जेण जीवियं दिन्नं ।

तं मुत्तुं जइ अन्नं महामि तो होमि अकयन्नू ॥

एयं सुच्चा चित्तिं रत्ता—तहावि एसो मए वावाइयव्वो त्ति । तो पडि-

हारी-समक्खं आणत्तो तलवरो, हक्कारसु पियमित्त-पुत्तं अभयसीहं । जओ अ-
णेण कुमरी करि-संभमाओ मोइया ता एयं सक्कारेमि त्ति । तलवरेण गंतुं क-
हियं से राय-सासणं । विरुद्ध-मणं मुणंतो वि रायाणं 'पुव्व-भव-जणणी देवी मे

सर्वं सुत्थं करेहि' त्ति चिंतंतो आगओ अभओ अभयसीहो । 'रयणीए पच्छन्नं हणिस्सामि'त्ति सो समप्पिओ पाइक्काणं । ते वि तं जत्तेण रक्खंति । पओसे अदिस्सीभूओ एसो । तओ तत्थवि चिट्ठंतं पि तं अपेच्छंता पाइक्का जंपिउं पयट्ठा 'कहिं पि गओ एसो'त्ति सुयमिणं रत्ता । मा नाम मे धूयं हरहि त्ति चिंतंतो राया पत्तो पासाओवरिम-तलं जत्थत्थि कणगवई । तत्थेव पसुत्तेण रत्ता दिट्ठो सुविणो—कणगवई भुयाए वेत्तूण अभयसीहो वच्चंतो, 'अरे कहिं वच्चसि?' त्ति भणंतो करवालं कड्डिऊण धाविओ राया । रोसावेस-वसओ वीसारिऊण उवरिम-तलावत्थाणं निवडिओ पासायाओ । भूमिं अपत्तो चेव मुक्को पाणेहिं । 'पावायारी सयमेव पडिओ त्ति' परितुट्ठो पुर-लोओ । 'संपयं को रज्जे ठविज्जउ' त्ति परोप्परं पयंपमाणाण पहाणाणं भणियं गयणंगण-गयाए वंतरीए 'वीरसेण-राय-पुत्तं अभयसीहं रज्जे ठावेहि' त्ति । 'तह' त्ति पडिक्काऊण ठाविओ एसो । परिणीया अणेण कणगवई । वसीकय-समत्त-सामंत-वग्ग तिवग्ग-संपायण-समग्गं अभग्ग-मणोरहं रज्जं भुंजंतस्स तस्स वचए कालो ।

अह जाया से चिंता पुव्व-भवे किं मए कयं कम्मं ? ।

जं लंघिय-वसण-गणो संपत्तो रज्ज-सुक्खमहं ॥

तो नाणसूर-नामो अइसय-नाणी समागओ सूरी ।

तं वंदिउं निसन्नो पुच्छइ निय-संसयं राया ॥

कहइ गुरू पुव्व-भवे ससय-वहे जं तुमं पयट्ठो स्ति ।

न उण हओ सो पच्छा कया तए जं च वह-विरई ॥

तं वसण-गओ वि अणत्थ-वज्जिओ पाविओ सि रज्ज-सुहं ।

तो जाय-जाइसरणो संमत्तं गिण्हए राया ॥

कुण्ह जिण-साहु-भत्ति जीवाण वहं निवारए रज्जे ।

कालेण समाहि-परो मरिउं तियसालयं पत्तो ॥

इय जीव-दया-ख्वं धम्मं सोऊण तुट्ठ-चित्तेण ।

रत्ता भणियं मुणि-नाह ! साहिओ सोहणो धम्मो ॥

जओ—

एसो मे अभिरूओ एसो चित्तंमिं मज्झ विणिविट्ठो ।

एसो चिय परमत्थेण घडए जुत्तीहिं न हु सेसो ॥

ममंति इमं सव्वे जं उत्तम-असण-वसण-पसुहेसु ।

दिनेसु उत्तमाहं इमाहं लब्धंति पर-लोए ॥
 एवं सुह-दुक्खेसुं कीरंतेसुं परस्स इह लोए ।
 ताहं चिय पर-लोए लब्धंति अणंत-गुणियाहं ॥
 जो कुणइ नरो हिंसं परस्स जो जणइ जीविय-विणासं ।
 विरएइ सोक्ख-विरहं संपाडइ संपया-भंसं ॥
 सो एवं कुणभाणो पर-लोए पावए परेहिंतो ।
 बहुसो जीविय-नासं सुह-विगमं संपओ च्छेयं ॥
 जं उप्पइ तं लब्धइ पभूयतरमित्थ नत्थि संदेहो ।
 वविएसु कोद्वेसुं लब्धंति हि कोद्व च्छेय ॥
 जो उण न हणइ जीवे जो तेसि जीवियं सुहं विभवं ।
 न हणइ तत्तो तस्स वि तं न हणइ को वि पर-लोए ॥
 ता भद्देण व नूणं कयाणुकंपा मए वि पुव्व-भवे ।
 जं लंघिऊण वसणाहं रज्ज-लच्छी इमा लद्धा ॥
 ता संपइ जीव-दया जाव-ज्जीवं मए विहेयव्वा ।
 मंसं न भक्खियव्वं परिहरियव्वा य पारब्बी ॥
 जो देवयाण पुरओ कीरइ आरुग्ग-संति-कम्म-कए ।
 पसु-महिंसाण विणासो निवारियव्वो मए सो वि ॥
 जीव-वह-दुक्कएण वि जइ आरुग्गाइ जायए कह वि ।
 तत्तो दवानलेणं दुमाण कुसुमोग्गमो होज्जा ॥
 जो जत्तेसु पसु-वहो विहिओ सग्गाइ-साहण-निमित्तं ।
 दिय-पुंगव ! सेयं चिय विवेयणो तं न काहिति ॥
 वालो वि सुणइ एवं जं जीव-वहेण लब्धइ न सग्गो ।
 किं पन्नग-मुह-कुहराओ होइ पीऊस-रस-बुट्ठी ? ॥
 तो गुरुणा वागरियं नरिंदू ! तुह धम्म-बंधुरा बुट्ठी ।
 सव्वुत्तमो विवेगो अणुत्तरं तत्त-दंसित्तं ॥
 जं जीव-दया-रम्मे धम्मे कल्लाण-जणण-कय-कम्मे ।
 सग्गापवग्ग-पुर-मग्ग-दंसणे तुह मणं लीणं ॥

तओ रत्ता रायाएस-पेसणेण सव्व-गाम-नगरेसु अमारि-घोसणा-पडह-
 वायण-पुव्वं पवत्तिया जीव-दया ।

गुरुणा भणिओ राया—महाराय ! दुप्परिचया पाएण मंस-गिद्धी । घन्नो
 तुमं भायणं सकल-कल्लाणाणं जेण कया मंस-निवित्ती ।

ता संमं पालेज्जसु मंस-निवित्तिं नरिंद ! जा-जीवं ।
 संमं अपालयंतो कुंदो व्व दुहं लहइ जीवो ॥
 रत्ता भणियं—भयवं ! को सो कुंदो ? । गुरुणा भणियं—सुण ।

कुन्दकथानकम् ।

अत्थि सुरट्ठा-विसए अणुमंती-पुर-वरी सुर-पुरि व्व ।
 जीए गिहा मणिमया सुपव्व-कलिया विमाण व्व ॥
 तत्थ य पयइ-विणीओ कुंदो नामेण अत्थि कम्म-यरो ।
 तरुणो व्व मंजरी सेलया मंजरी भज्जा ॥
 अह तत्थ मेहघोसो मेहो व्व महोदयं पयासंतो ।
 संपत्तो आयरिओ ठिओ विवित्तंमि उज्जाणे ॥
 कुंदेण इमो दिट्ठो कट्ठाइ-निमित्तमित्तजंतेण ।
 धन्नो एसो त्ति विचित्तिऊण नमिओ य भत्तीए ॥
 भव्वो त्ति तस्स गुरुणा कहिओ सव्वुत्तमो दया-धम्मो ।
 कुंदेण मंस-विरई संविग्ग-मणेण पडिचत्ता ॥

कयाइ आगओ तस्स सालगो पाहुणगो । कयं मंजरीए पाहुणगं । रुद्धं
 मंसाइ । उवविट्ठा दो वि भुत्तुं । अद्ध-परिविट्ठं मंसं पडिसिद्धं कुंदेण । सालगो वि
 न गिण्हस्सइ त्ति बला दिन्नं मंजरीए । तदुवरोहेणेव ओहय-मण-संकप्पेण भ-
 क्खियं कुंदेण । जाओसे अणुतावो । नीसाए नीससंतो भणिओ मंजरीए—किमेवं
 नीससिसि । साहिओ अणेण वुत्तंतो—वय-भंगो कओ त्ति महंतो मे संतावो त्ति ।
 उव्विग्गा से भज्जा वि । भणियं तीए—कीस तए एयं मे न कहियं ? । अहं पि
 पावे पडिय म्हि । गोसे पुच्छिऊण गुरुं जमेत्थ जुत्तं तं करिस्सामो । किं इ-
 मिणा नीससिएण ? । जुत्तमेयं त्ति चित्तियं कुंदेण । पहाया रयणी । लज्जा-प-
 राहीणो वि नीओ एस गुरु-सगासं भज्जाए । वंदिऊण य गुरुं लज्जोणओ चि-
 ट्ठइ । तओ गुरुणा भणिओ कीस तुमं एवं त्ति ? । तेण वुत्तं—भयवं ! पावो
 अहं, न जुतं मे संभासणं । गुरुणा वुत्तं—कीस त्ति ? । भज्जाए साहिओ
 वुत्तंतो । गुरुणा चित्तियं—सोहणाणि एयाणि, जेसिं इईसो परिणामो । भणियं
 च—अलं एत्थ उव्वेएण किं तुट्ठो वि तंतू न संधिज्जइ ? । किं असुइ-विलित्तो
 पाओ न धुव्वइ ? । तुव्वं पि कुभाव-दोसओ अप्पो वंधो इच्छाए । कया एसिं
 धम्म-देसणा । संविग्गा दुवे वि । गहिया दोहिं पि मंस-विरई । परिवालिया
 भावओ । अहाऊय-क्खएण मओ कुंदो ।

सिरिक-ठदेस-भूसणमत्थि जयंती-पुरी पवित्त-पया ।
 जा सुर-सरि व्व रेहइ न य अन्न-वसंगया किंतु ॥
 तं पालइ कुरुचंदो राया चंदो व्व कय-जणाणंदो ।
 संचरइ अणह-मग्गे ण जं इमो तं महच्छरियं ॥
 तस्स परमंग-लायन्न-संगया अत्थि मंगला देवी ।
 कुंदो मरिउं तीए गम्भे पुत्तो समुप्पन्नो ॥

दिट्ठो अ णाए सुविणयंमि तीए चेव रथणीए रायहंसो वयणे पविसमाणो ।
 सुह-विउच्चाए साहिओ जहा-विहं रत्तो । भणिया तेण-सुंदरि ! रायहंसो ते
 पुत्तो भविस्सइ । पडित्तुयमिमीए । परितुट्ठा चित्तेण । अइकंतो को वि कालो ।
 जाओ से दोहलो, करेमि जिण-मुणि-पडिवत्ति । संपाडिओ से रत्ता । पसूया
 एसा । जाओ दारगो । कयं वच्चावणयं । समए पइट्ठियं नामं दारगस्स सुवि-
 णाणुसारेण 'रायहंसो' त्ति । समाइहं महा-रज्जं नेमित्तिगेण । अइकंतो को वि
 कालो । जाव चेव न जोव्वणं पावइ ताव मरण-पज्जवसाणयाए जीव-लोगस्स
 मओ से पिया । अणुगमिओ मंगलाए वालो रायहंसो त्ति । ठिओ रज्जंमि
 एयस्स चुल्ल-वप्पो सिरिचंदो । कओ तेण एसो जुवराओ । इओ य वय-भंग-
 कम्म-दोसेण मम पुत्तस्स रज्ज-परिपंथी एसु त्ति जाओ चुल्ल-वप्प-घरिणीए
 रज्जा-देवीए रायहंसंमि मच्छरो । जओ—

सुहगो त्ति गव्वसुव्वहउ मच्छरो सयल-तिट्ठुयणे एक्को ।
 जो महिलाण खणं पि हु हिययाओ न दूरमोसरइ ॥

दिन्नं तीए तस्स कम्मणं । अचिरेणाहिओ एस जलोयर-वाहिणा ।
 उम्माहिओ राया । पारद्धो किरिया-कम्मो । न य वाही नियत्तइ । अह सत्तुणा
 पचंत-विसओ हओ त्ति गओ धाडीए राया । दुग्ग-भूमि-बलेण न सो जिप्पइ
 त्ति जाओ तत्थेव विग्गहो । एत्थंतरे देवीभाव-वृणा परिभूओ एस परियणेण ।
 न से को वि किंचि वि करेइ । चित्तिंयं अणेण—मम घरं चेव विदेसो ता वरं
 सो चेव विदेसो त्ति छिहेण निग्गओ राय-गेहाओ नगरीओ य । महया किले-
 सेण गाम्माउ गामं भमंतो गओ उज्जेणीए । तत्थ अईव घत्थो वाहिणा परिस-
 क्खिउं पि न सक्कइ । ठिओ देवउले । तत्थ लोओ दयाए देइ मंडगाइ । एवं
 महा-किलेसेण अइकंतो को वि कालो । सा हि पुव्व-जम्म-घरिणी मंजरी
 आउ-क्खएण मया सत्ताणी समुप्पन्ना इमीए चेव उज्जेणीए महासेणस्स रत्तो
 सेणाए महा-देवीए 'देहिणि' त्ति धूया । इमीए वि वियंमिओ वय-भंग-कम्म-

दोसो । दंतुभेय-काले गहिया अम्बरे रेवइहिं । पीडिया दढं । कयाइं उचिय-
विहाणाइं, तहावि से न दुक्ख-क्खओ होइ ।

सा जुव्वणमारुढा तत्तो सयमेव बाहिणा मुक्का ।

जाया मयंक-मुत्ति व्व राहु-वमिया दढं रम्मा ॥

वयणेण लोयणेहि य जीए विजियाइं तज्जियाइं व ।

कमलाणि मइ-कुलाणि य वण-वास-वयं पवन्नाइं ॥

इओ य राया महासेणो सेवग-जणं पुच्छइ-कस्स पुत्तेहिं रिद्धिं तुभे वि-
लसह ? । ते वि भणंति—देव ! तुम्ह पुत्तेहिं । तओ ते संपूइअ विसज्जेइ राया ।
अन्नया दिट्ठमिणं देइणीए । हसिऊण भणियमणाए—अहो ! तायस्स मुड्या,
जोएवमेएहिं विप्पयारीयइ । सुयमेयं माय-सवत्ति-चेडीए । भणियमणाए—
सामिणि ! का एत्थ विप्पयारणा ? । किं न एवमेयं ति ? । देइणीए भणियं—न
पर-पुत्तेहिं को वि सिरिं भुंजइ त्ति परमत्थो । कहियमिणं चेडीए रत्तो । कुविओ
राया । सहाविया देइणी । भणिया अणेण—कस्स पुत्तेहिं तुह एसा सिरि ? ।
तीए वुत्तं—ताय ! परमत्थओ अप्प-पुत्तेहिं । जओ—

निय-सुकय-दुक्कयाणं फलाइं भुंजंति जंतुणो सव्वे ।

संपत्ति-विपत्तीसुं निमित्त-मित्तं परो होइ ॥

एयं सोऊण अहियं कुविओ राया । सहाविया अणेण दंडवासिया ।
भणिया य सगोरवं—भो ! जो कोइ तुभेहिं दिट्ठो एत्थ नयरीए अचंत-दुक्खि-
ओ सत्तो तमेत्थ सिग्घं आणेह । तेहिं वुत्तं—जं देवो आणवेइ । न अन्नो
इओ वि दुक्खिओ त्ति आणियो रायहंसो । दंसिओ रत्तो । भणियं रत्ता—
अहो जहिच्छिओ एसो । अवन्नाइ दंडि-खंडियादि परिहाविऊण परिणाविओ
देइणिं । समाणत्तो य समं तीए निव्विसओ । विसेसेण वुत्ता देइणी—माणेलु
अप्प-पुन्नाइं । तीए वुत्तं—जं तुमं आणवेसि । किलेसेण निग्गयाणि नयराओ ।
मिलियाणि उत्तरा-वह-गामिए सत्थे । दिट्ठो देइणीए सत्थ-वई । कहिओ से
वुत्तंतो । भणियो य स-बहु-माणं । जाव ताय-संतियं विसयं उत्तरामो ताव
तए नेयव्वो एस मे भत्तारो । पडिवन्नं सत्थवाहेण । समप्पिओ से महिसणो ।
कमेण पत्ताणि अन्न-रट्ठं । आवासिओ सत्थो अडवीए । देइणी वि भत्तारं नि-
ग्गिहऊण ठिया तयासत्ते । भूयसाया-पीठे कओ तीए तरु-पल्लवेहिं सत्थरो । भु-
वन्नो तत्थ एसो । समागया से निहा । देइणी वि सीसं से कुरुमालंती चिट्ठइ ।
इओ य जा पुव्वं कुमार-माया मंगला देवी कुरुचंद-मरणे मया समाणी तहेसे
वंतरी समुप्पन्ना । तीए दिट्ठो रायहंसो, पच्चभिन्नाओ य । तओ दिव्व-सत्तीए

विउन्वियं इंद-जालं । वम्मिआओ उट्ठिओ सप्पो । भणियं अणेण—अरे दुरप्प सप्प ! कीस तए एस राय-पुत्तो विणासिओ ? । नत्थि कोइ इत्थ जो एयस्स रायिगाओ पीसिऊण तक्केण देइ । एवं सोऊण तम्मूह-ठिएण भणियं सेय-स-प्पेण—अरे किण्ह-सप्प ! कीस एयं अहिद्वियं दव्वं ? । नत्थि इत्थ को वि जो एयं खणिऊण लेइ । सुयमिणं देइणीए । राय-पुत्तो एसो त्ति हरिसिआ एसा । चित्तियं अणाए—

एसो राय-सुओ वि हु नज्जइ अन्नारिसो व्व रोगत्तो ।

रयणं पि रयावरियं लक्खिज्जइ लिट्ठु-खंडं व ॥

किंच सच्चमेयं ।

परस्परस्य मर्माणि ये न रक्षन्ति मानवाः ।

त एव निधनं यान्ति बल्मीकोदरसर्पवत् ॥

ता लद्धो रोग-क्खओवाओ । बोलियाणि अम्हे ताय-विसयं । अओ इहेव कहिंचि करेमि किरियं एयस्स त्ति । तओ तीए अन्नेसमाणीए गामाई दिट्ठमासन्नमेव गो-उलं । अब्भत्थिओ तस्स सामी एय-वइयरो । पडिवन्नमणेण, गहिया य धूय त्ति देइणी । पुच्छिऊण सत्थ-वाहं ठिया एसा गो-उले । पारद्धो किरिया-कम्मो । थेव-कालेण व जाओ पउणो रायहंसो । विज्जाहरो व्व मण-हरो संवुत्तो । जाओ एस पाव-क्खओ त्ति तुट्ठा देइणी । अइक्कंता कइ वि दि-यहा विसिट्ठ-गो-रसाहारेण । को कत्थ तुमं ति पत्थावे पुच्छिओ देइणीए । सा-हिओ अणेण सन्भावो । चित्तियं देइणीए—अणुकूलो संपयं एयस्स विहि त्ति जुत्तं स-देस-गमणं । भणिओ य एसो—कुल-हरं ते वच्चम्ह । तेण भणियं—एवं करेमि । किं तु गो-उल-वइणो अणुवगरिए न गमणं जुत्तं । देइणीए चित्ति-यं—महा-सत्तो एसो । भवियव्वनेयस्स संपयाए । साहिओ से निहि-वइयरो । खणिऊण दिन्नं दव्विणं गो-उल-वइणो । कमेण पत्तो जयंति । ठिओ आरामे सहयार-च्छायाए । आगया से निद्दी । एत्थंतरे अपुत्तो मओ राया सिरिचंदो । अहिवासियाणि दिव्वाणि । निग्गयाणि नयरीओ । गयाणि जत्थ रायहंसो । दिट्ठो अपरिअट्ठंतीए सहयार-च्छायाए एसो । पडिवन्नो दिव्वेहिं । पमोएण पवे-सिओ नयरीए । कओ से रायाभिसेओ । पुन्न-बलेण मणोरमो त्ति अणुमओ सामंतार्हण । अइक्कंतोकोइ कालो । जयंतीए नवो राय त्ति सुयमिणं महासे णेण । तओ—भो नवनरिंद ! दंडं दाऊण मम भिच्चो होहि, जुज्झ-सज्जो वा होसु-त्ति सिक्खविऊण पेसिओ दूओ । गओ सिग्घं । भणिओ तेण जहाइदं रायहं-

सो । पडिभणियमणेण—गरुओ तुह सामी । अओ न किंचि अहं पढमं करेमि ।
 पारडेउण विग्गहे तक्कालोचियं अबुत्तो चेव करिस्सामि त्ति विसज्जिओ दू-
 ओ । पत्तो एस उज्जेणिं । निवेइयमिणं महासेणस्स । कुविओ एसो । तदियहे
 चेव निग्गओ उज्जेणीओ । पयटो अणवरय-पयाणएहिं । सुयमिणं निउत्त-पु-
 रिसेहिंतो । देइणीए निवेइयं रत्तो रायहंसस्स । भणिओ य एसो—संदेसगा-
 णुरुवं करेहि । देहि तुमं पि तदभिसुहं पयाणयं । रायहंसेण वुत्तं—जुत्तमेयं ।
 समालोचियं समं सामंताईहिं । विग्गह-विहाणेण निग्गओ रायहंसो । दु-गुण-प-
 याणगेहिं लंघिऊण सविसय-संधिं मिलिओ महासेण-कडगस्स । वीय-दियहे
 चेव पवत्तमाओहणं महया विमहेण । जिओ महासेणो पाडिऊण बद्धो य ।
 सदाविया णेण देइणी । भणिया य—किमित्थ जुत्तं ति ? । तीए भणियं—सं-
 पूइऊण विसज्जणं सज्जणस्स । एवं ति पडिबन्नं रत्ता । सयमेव भग्गा पहारा ।
 बद्धा घण-पट्टया । एत्थंतरे समागया देइणी । चलणेषु निवडिऊण भणिओ
 राया—ताय ! तुज्झ आसीसाए सा अहं माणेमि अप्प-पुत्ताइं । देइणि त्ति पच्च-
 भिन्नाया रत्ता । जस्स मए दिन्ना एसा तं सुत्तूण अत्तो इमीए पर्ह कओ त्ति ल-
 ज्जिओ राया । तस्स भावं नाऊण कहिओ सव्व-वुत्तंतो देइणीए । एस कुरुवं-
 द-पुत्तो रायहंसो । एसा वि महासेणधूय त्ति हरिसिया सामंताइणो । अहो !
 मए न सोहणमणुचिद्वियं ति विलज्जिओ महासेणो । एवमेयं सव्वो अप्प-पुत्ताइं
 माणइ त्ति जंपियमणेणं । पउण-मणो विसज्जिओ महासेणो । भणियमणेण-
 गच्छामि अहं वणं । मम पुत्ता पुण ते भिच्च त्ति ।

एवं अणेण-मंडल-सिद्धीए सो महा-निवो जाओ ।

पुत्तो य देइणीए राय-भियंको समुप्पन्नो ॥

अह अन्नया नरिंदो विचित्तए किं मए कयं पुव्वं ? ।

जेण लहिऊण दुक्खं पच्छा सुक्खं अहं पत्तो ॥

एत्थंतरम्मि रत्तो मुणिउं पडि-बोह-समयमायरिओ ।

नामेण नाणभाणू चउ-नाणो तत्थ संपत्तो ॥

तस्स पय-वंदणत्थं विणिग्गओ देइणीए सह राया ।

उत्तम-गय-खंध-गओ इंदाणीए सुरिंदो व्व ॥

नमिउं गुरुं निसण्णस्स तस्स सूरी घणोह-सम-घोसो ।

सग्गापवग्ग-पुर-पह-पवेसणं देसणं कुणइ ॥

पुव्व-कय-सुकय-दुक्कय-वसेण जीवाण होइ सुह-दुक्खं ।

न हि कज्जं निक्कारणमुप्पज्जइ अइपंसगाओ ॥
 तो पुच्छइ पुव्व-कयं सुह-दुक्ख-निमित्तमप्पणो राया ।
 कहइ गुरु पुव्व-कयं वय-भंगं दो वि तं सुणिउं ॥
 सुमरंति पुव्व-जम्मं अवितहमेयं ति दो वि जंपंति ।
 पडिबुज्जइ बहुय-जणे वय-भंग-विवाग-सवणेण ॥
 परम-पय-साहणं ताण होइ सिद्धंत-सवण-परिणामो ।
 दुन्नि वि अणुव्वयाइं गुरु-पय-मूले पवज्जंति ॥
 मणि-कणय-मंडियाइं पुरे पुरे जिण-हराईं कारंति ।
 सील-समिद्धाण सुणीण पय-जुयं पज्जुवासंति ॥
 इय पालिऊण सम्मं चिर-कालं सावगत्तणं दो वि ।
 गिण्हंति संजम-भरं विवेगिणा परियणेण समं ॥
 काऊण तवं तिव्वं दुन्नि वि समए समाहिणा मरिउं ।
 वच्चंति वंभ-लोए कमेण मोक्खं च पावंति ॥

जो पुण नियममखंडं पालिज्ज अवज्ज-वज्जणुज्जुत्तो ।
 सो पुरिसो पर-लोए सोक्खमखंडं लहइ नृणं ॥
 जो य न करेज्ज नियमं निद्धम्मो जो कयं च भंजिज्जा ।
 सो मंस-भोग-गिद्धो नरयाइ-कयत्थणं लहइ ॥

ता महाराय ! जुत्तं तुमए कयं जं सत्तण्हं महा-वसणाणं दुवे पारद्वी मंसं
 च परिचत्ताणि । सेसाणि वि सन्वाणत्थ-निबंधणाणि परिहरियन्वाणि । तत्थ—
 जं कुल-कलंक-मूलं गुरु-लज्जा-सच्च-सोय-पडिकूलं ।
 धम्मत्थ-काम-सुक्कं दाण-दया-भोग-परिसुक्कं ॥
 पिय-माय-भाय-सुय-भज्ज-मोसणं सोसणं सुह-जलाणं ।
 सुगइ-पडिवक्ख-भूयं नं जूयं राय ! परिहरसु ॥
 जूय-पसत्तो सत्तो समत्त-वित्तस्स कुणइ विद्धंसं ।
 हारिय-असेस-रज्जो इह दिट्ठतो नलो राया ॥

धूतविषये नलचरितम् ।

रक्षा भणियं—को सो नलो ? । गुरुणा वुत्तं—सुण,
 अत्थि इह भरह-वित्ते कोसल-देसंमि कोसला-नयरी ।

जायंति गुणा वसणस्स हेउणो जत्थ अच्छरियं ॥

इक्खवाणु-कुलुप्पन्नो निरुवम-नय-चाय-विक्रम-प्पुत्तो ।

अरि-पत्थिव-दुव्विसहो निसहो नामेण तत्थ निवो ॥

तस्स सुंदरी-देवी-कुक्खि-संभूया जण-मणाणंदणे दुवे नंदणा, नलो कूवरो य । इओ य विदग्ध-देस-मंडणं कुंडिणं नयरं । तत्थ अरि-संघ-सिंह-सरहो भीमरहो राया । तस्स सयलंतेउर-तरु-पुप्फं पुप्फदंती देवी । ताणं विस-य-सुहमणुहवंताण समुप्पन्ना सयल-तद्दलोक्कालंकार-भूया धूया ।

तीए तिलओ जाओ सहजो भालंमि तरणि-पडिबिंवं ।

सप्पुरिसस्स व वच्छ-त्थलंमि सिरिवच्छ-वर-रयणं ॥

जणणी-गग्ग-गयाए इमीए मए सव्वे वेरिणो दमिय त्ति पिउणा कयं तीए 'दमयंति' त्ति नामं । सिय-पक्ख-चंद-लेह व्व सव्व-जण-नयणाणंदिणी पत्ता सा बुद्धिं । समए समप्पिया कलोवज्झायस्स ।

आयंसे पडिबिंवं व बुद्धि-जुत्ताइ तीइ सयल-कलाओ ।

संकताओ जाओ य सक्खि-मत्तं उवज्झाओ ॥

मुणि-जण-सेवा-वसओ सम्मत्तं पाविऊण सा जाया ।

दुरवगम-कम्म-पयडि-प्पमुह-वियारेसु कुसल-मई ॥

तीए य पवयणत्थं पयंपमाणीए मद्दुर-वाणीए ।

पिउणो वि हु जणणीए जणिया जिण-धम्म-पडिबत्ती ॥

पगिट्ठ-पुत्त-पेरियाए निवुइ-देवयाए समप्पिया तीए भावि-संति-जिणस्स कणयमय-पडिमा । भणिया य सा—वच्छे ! इमा तुमए निच्चमच्चणिज्जा । सा वि तं पडिवज्जिऊण तद्देव काउमारद्धा । पत्ता य सा रम्म-महा-राय-लीला-वणं जुव्वणं । तं ददूण चित्तियं जणणी-जणएहिं—

एसा असरिस-रूवा विहिणो विन्नाण-पगरिसो एसो ।

जेणेसा निम्मविया दलेण तं इत्तियं चेव ॥

ता नत्थि इमीए समाण-रूवो वरो । अत्थि वा तहवि सो न नज्जइ । अओ सयंवरो काउं जुत्तो । जेणं तत्थ निय-इच्छाए इमीए (?) अणुचिय-वर-पयाण-ज-णिओ दोसो अम्ह होइ त्ति । तओ पेसिऊण दूए हक्कारिया रायाणो राय-पुत्ता य । आगया गय-तुरय-रह-पाइक्क-परियरिया ते । नलो वि निरुवम-सत्तो पत्तो तत्थ । भीम-निवइणा कय-सम्माणा ठिया ते पवरावासेसु । कराविओ कणय-

मय-क्खंभ-मंडिओ रम्मयाए विमाण-माण-निम्महण-पंडिओ पवणुद्धय-धयपा-
रद्ध-तंडवो सयंवर-मंडवो । तत्थ रयाविया विहिय-दरिसण(?) । ठवि-
याइं तत्थ नाणा-रयण-किरण-कडप्प-कप्पिय-सुरिंद-सरासणाइं सुवत्त-सिंहास-
णाइं । निविट्ठा तेसु परोप्परं रिद्धि-पाडिसिद्धीए पयडियप्पाणो रायाणो । पयट्ठा
पयासिउं बहु-प्पयारे काम-वियारे । एत्थंतरे जणयाएसेण सभागया पसरिय-प-
हाजाल-भाल-तिलयालंकिया पुच्च-दिस व्व रवि-विंव-वन्धुरा पसन्न-वयणा पुत्ति-
मनिस व्व संपुन्न-ससि-सुंदरा घण-त्थण-मंडला मयण-केलि-सरसि व्व मिलि-
एक्क-चक्कवाय-मिहुणा आरत्त-कर-चलण-कमला कंकेलि-तरु-लय व्व नव-
पल्लव-पेसला थूल-मुत्ताहलाहरण-हारिणी मल्लिय व्व उम्मिल्लंत-कुसुम-समूह-
सोहिआ धवल-दुकूल-निवसणा गयण-लच्छि व्व सच्छ-सरयव्वभ-संगया वल-
क्ख-कडक्ख-च्छडा-विच्छुरिय-दिस-मुहा समुद्ध-वेल व्व समुच्छलंत-मच्छ-रिं-
छोलि-संकुला सयंवर-मंडवं मंडयंती दमयंती । तं दट्ठूण विम्हिय-मुहेहिं म-
हिनाहेहिं स चेव चक्खु-विक्खेवस्स लक्खीकया ।

तो रायाएसेणं भद्दा अंतैरस्स पडिहारी ।

कुमरीए पुरो निव-कुमर-विक्रमे कहिउमाढत्ता ॥

कासि-नयरी-नरेसो एसो दढ-भुय-बलो [बलो] नाम ।

वरसु इमं जइ गंगं तुंग-तरंगं महसि दट्ठुं ॥

दमयंतीए भणिअं—भदे ! पर-वंचण-वसणिणो कासि-वासिणो सुव्वंति
ता न मे इमंमि रमह मणं ति अग्गओ गच्छ । तहेव काऊण भणियं तीए—
कुंकण-वई नरिंदो एसो सिंहो त्ति वेरि-करि-सिंहो ।

वरिऊण इमं कयली-वणेसु कीलसु सुहं गिम्हे ॥

दमयंतीए भणियं—भदे ! अकारण-कोवणा कुंकणा, ता न पारेमि इमं
पए पए अणुकूलिउं तो अन्नं कहेसु । अग्गओ गंतूण भणियं तीए—

कम्हीर-भूमि-नाहो इमो महिंदो महिंद-सम-स्वो ।

कुंकुम-केयारेसुं कीलिउ-कामा इमं वरसु ॥

कुमरीए वुत्तं—भदे ! तुसार-संभार-भीरुयं मे सरीरयं किं न तुमं
जाणसि ? ! तो इओ गच्छामो त्ति भणंती गंतूण अग्गओ भणिउं पवत्ता
पडिहारी ।

एस निवो जयकोसो कोसंबीए पट्ट पउर-कोसो ।

मयरद्धय-सम-स्वो किं तुह हरिणच्छि ! हरइ मणं ? ॥

कुमरीए वुत्तं—कविजले ! अहरमणीया वरमाला विणिम्मविद्या । भद्दाए चितियं—अप्पडिवयणमेव इमस्स नरिंदस्स पडिसेहो । तओ अग्गे गंतूण वुत्तं भद्दाए ।

कलयंठ-कंठि ! कंठे कलिंग-वड्ढणो जयस्स खिव मालं ।

करवाल-राहुणा जस्स कवलिया वेरि-जस-ससिणो ॥

कुमरीए वुत्तं—ताय-समाण-वय-परिणामस्स नमो एयस्स । तओ भद्दाए अग्गओ गंतूण भणियं—

गय-गमणि ! वीर-मउडो गउड-वई तुज्झ रुचइ किमेसो ? ।

जस्स करि-नियर-घंटा-रवेण फुट्ठइ व बंभंडं ॥

कुमरीए जंपियं—अम्मो ! एरिसं पि कसिण-भंसणं माणु-साणं रूवं होइ त्ति तुरियं अग्गओ गच्छ । वेवइ मे हिययं । तओ ईसि हसंती गया अग्गओ भद्दा जंपिउं पवत्ता ।

पउमच्छि ! पउमनाहं अवंति-नाहं इमं कुणसु नाहं ।

सिप्पा-तरंगिणी-तीर-तरु-वणे रमिउमिच्छंती ॥

कुमरीए वुत्तं—हद्धि परिस्संत भिइ इमिणा सयंवर-मंडव-संचरणेण, ता किचिरं अज्ज वि भद्दा जंपिस्सइ । चितियं च भद्दाए—एसो वि न मे मणमाणंदइ त्ति कहियं कुमरीए । ता अग्गओ गच्छामि त्ति तहेव काउं जंपिउं पवत्ता भद्दा ।

एसो नलो कुमारो निसह-सुओ जस्स पिच्छिउं रूवं ।

मन्नइ सहस्स-नयणो नयण-सहस्सं धुवं सहलं ॥

चितियं विम्बिय-मणाए दमयंतीए-अहो ! सयल-रूववंत-पच्चाएसो अंग-संनिवेसो, अहो ! असामन्नं लावन्नं, अहो ! उदग्गं सोहग्गं, अहो ! महुरिम-निवासो विलासो, ता हियय ! इमं पइं पडिवज्जिऊण पावेसु परम-परिओसं ति । तओ खित्ता नलस्स कंठ-कंदले वर-माला । अहो ! सुवरियं सुवरियं ति समुट्ठिओ जण-कलयलो । एत्थंतरे खग्गं कड्ढिऊण नलमक्खविउं पवत्तो कणहराओ । भो नल ! न लब्भए दमयंती परिणेउं । अजुत्तं कयं इमीए जं तुमं वरिओ । न मं मुत्तुं अन्नो उचिओ इमीए । ता मुंच एयं जुज्झ-सज्जो वा होहि । नलेण भणियं—अरे नराहम ! जइ तुमं न वरिओ दमयंतीए ता किं दूमिओ सि ? । संपयं पुण ममंमि वरिए एयं परित्थियं पत्थंतो न ग-णेसि कुल-कलंकं, नासंकसे अयस-पंकं, न लज्जसे लोआओ, न वीहसे परलो-

याओ, ता तुमं परिचत्त-संत-भग्गो मए सिक्खवियव्वो त्ति करवालं घेत्तूण उट्ठिओ जलंत-कोवानलो नलो । दोण्हं पि संनद्धाहं विविह-पहरण-भीसणाहं सि-
न्नाहं । तओ चित्तिं दमयंतीए—हा ! किं मंद-भग्गाऽहं जं मह कए उवट्ठिओ
एस्स पलओ, ता जइ मह अरहंते भत्ती तो भयवइ सासण-देवि ! लहउ
विजय-लच्छिं नलो, उवसमउ समरं ति भणंतीए गहिओ वारि-भिगारो ।
खित्ताओ तिन्नि तोय-च्छडाओ । कण्हराओ तोएण फरिसियंगो अंगारो व्व
निव्वानो नित्तेओ जाओ । पक्क-पत्तं व पायवाओ पडियं से मंडलगं करग्गा-
ओ । निव्विसो विसधरो व्व रोस-रहिओ कण्हराओ चित्तिउं पवत्तो । अजुत्तं
मए नलं पइ पलत्तं । न सामन्न-पुरिसो एसो । ता मे पणमिउं जुज्जइत्ति । तओ
तेण पणाम-पुव्वं खमाविओ निययावराहं नलो ।

संभासिउं नलेण वि विसज्जिओ कण्हपत्थिवो पणओ ।

जं पणय-वच्छला उत्तम त्ति सच्चं बुहा वित्ति ॥

नल-चरिएण तुट्ठो भीमो सक्कारिजण विसज्जिया तेण सेस-पत्थिवा ।
कराविओ महा-विच्छङ्गेण दमयंतीए कर-ग्गहणं नलो । दिन्नाहं नलस्स कर-मो-
यणे अण्णेय-करि-तुरय-रयणालंकार-वत्थाईणि । एवं भीमेण संमाणिज्जंतो
ठिओ तत्थ कइवय-दिणाहं । तेण कयाणुगमणो पत्थिओ निय-नयरिं नलो ।
दमयंती वि नलेण सह वच्चंती भणिया जणणीए ।

जंपेज्ज पिंयं, विणयं करिज्ज, वज्जेज्ज पुत्ति ! पर-निंदं ।

वसणे वि मा विमुंचसु देह-च्छाय व्व निय-नाहं ॥

तं सिक्खं पडिवज्जिज्जण कय-प्पणामा विसज्जिया जणणी-जणएहिं प-
त्थिया दमयंती । रहमारोविज्जण नलेण निवेसिया निय-उच्छंगे । तओ चउरंग-व-
ल्लुक्खय-खोणि-रेणु-नियरेण रुद्ध-नह-मंडलस्स नलस्स वच्चंतस्संतराले अत्थं ग-
ओ गयण-जणी । पूरियं भुवणं विहिय-दिट्ठि-प्पसर-संरोहेण तिमिर-संदोहेण ।
न लक्खिज्जए जल-त्थल-तरु-गिरि-गड्ढाह-विसेसो । तहवि निय-नयस्संठि-
य-मणो गमणाओ न नियत्तए नलो ।

संरुद्ध-दिट्ठि-पसरं बलं खलंतं पडंतमवडेसु ।

गच्छंतसुप्पहेणं ददुं भणिया नलेण पिया ॥

देवि ! जग्गसु खणं पयासेसु भाल-तिलय-त्तरणिं । जओ तिमिर-तिरो-
हिय-नयण-मरगं समगं बलं अवलं गंतुं । उट्ठिज्जण दमयंतीए करेण परासुद्धं
भाल-वट्ठं । फुरिओ फार-पहा-निलओ कयंधयार-विलओ तिलओ । तओ

निष्पच्चूहं पदे पयदं बलं । कोसलापुरी-परिसरं गणन भणिया नलेण दमयंती,
 देवि ! जिण-भवण-मंडिय-प्पएसा एसा मे पुरी । तीए भणियं—धन्नाइहं जा
 लङ्गुण नलं नाहं निच्चमच्चिस्सं चेइयाइं । अहं पसत्थ-दियहे बहु-प्पयंच-मंच-वित्थ-
 रिय-रिद्धि-डंवरं पइ-भवण-पणच्चिय-धयंचल-बुंवियंवरं विविह-तूर-रवाऊरिय-
 दियंतरं नच्चंत-तरुणि-चक्क-निरंतरं पए पए कीरंत-मंगलो नलो पविट्ठो नयरिं ।
 पणमिया दमयंती-सहिण तेण जणणि-जणया । अहिणंदिओ णेहिं एसो ।
 तओ नलो दमयंती य कयाइ जल-कीलं कुणंति । कयाइ दोलंदोलण-सुहं अणु-
 हवंति । कयाइ सयं गुच्छ-सुरहि-कुसुजेहिं परोप्परं विचित्त-वंधं धम्मेल्लं पूरंति ।
 कयाइ अक्ख-जूण रमंति । कयाइ सयं विविहाउज्ज-वायण-परो रहसि दम-
 यंति नलो नचावेइ । एवं नलो दमयंतीए अविउत्तो नव-नवेहिं विणोएहिं कालं
 बोलेइ । अन्नया नलं निय-रज्जे कूवरं च कुमरत्ते ठाविऊण पडिवन्नं निसहेण
 समणत्तणं ।

अनलो व्व नलो दुव्विसह-तेय-पसर्रो सरोस-वेरीहिं ।

पत्थिव-मत्थय-पणमिय-पय-कमलो पालए रज्जं ॥

अन्नया नलेण पुच्छिया मंतिणो—जणओवज्जियं चेव किमहं महिं
 पालेमि ?, अओ अहियं । तेहिं भणियं—ति-भागूणं भरहद्धं भुत्तं निसहेण ।
 तुमं पुण सयलं भरहद्धं भुंजसि । ता जुत्तं पुत्तो पिउणो अहिओ त्ति । किं तु
 पुरी तक्खसीला अत्थि इओ दोहिं जोयण-सएहिं । तत्थ कयंओ राया । सो
 तुह आणं न मत्तेइ ।

तुह जस-ससिमि विमले समत्त-भरहद्ध-विजय-संभूए ।

उव्वहइ दुव्विणीओ एसो चिय लंच्छण-च्छायं ॥

एसो य तुमए उविक्खिओ रोग-लेसो व्व लद्धोवचओ दुसज्जो जाओ ।
 जइ पुण इमं पइ पराजय-मणं कयं ता पव्वय-व्वभट्ठो घडो व्व विणट्ठो चेव एसो ।
 अओ पढमं दूय-पेसणेण से मुणिज्जउ मणं । पच्छा जहा-जुत्तं किज्जउ त्ति ।
 तओ सिक्खविऊण पेसिओ विचित्त-भणिइ-कुसलो दूओ । गंतूण तेण
 भणिओ निव्विलवं कयंओ ।

वेरि-वण-दहण-दावानलेण पहुणा नलेण आणत्तं ।

मह पडिसेवं पडिवज्जिऊण पालेसु नियरज्जं ॥

अहं न करिस्ससि एवं सील-व्वभट्ठो मुणि व्व सुकयस्स ।

पाविहिसि परिव्वंसं इमस्स सत्तंग-रज्जस्स ॥

किं च मए तुम्भ हियं विचिंतयंतेण पेसिओ दूओ ।

अन्नह अतक्किओ चिय अहं करितो तुह विणासं ॥

इय दूय-वयणमायन्निऊण दसणग्ग-दट्ठ-ओट्ठ-पुडो ।

अप्पाणमयाणंतो कयंवरओ भणइ दूयं ॥

तुम्भ पइ किं बालो ? किं मत्तो ? किं च वायमुत्तो सो ? ।

जो सयल-रिउ-भुयंगम-गरुडं न विघाणइ ममं पि ॥

गुण-दोस-विघार-खमा किं तस्स न संति मंतिणो के वि ? ।

जेहिं नलो न निसिद्धो असमंजस-जंपिरो एवं ॥

भो दूय ! गच्छ जइ तुह सामी निय-जीवियस्स निच्चित्तो ता होउ
समर-सज्जो; अहं पि दुय ! आगओ एसो ।

दूएणवि आगतुं नलस्स कहियं कयंव-वज्जरियं ।

तस्सोवरि सो कुविओ चलिओ चउरंग-बल-कलिओ ॥

पत्तो तक्खसिलाए समंतओ वेढिया अणेणेसा ।

पायारो व्व दुइज्जो विहिओ कुंजर-परिक्खेवो ॥

तं असहंतो संनहिऊण निग्गओ बाहिं कयंवो । विविह-पहरण-किरण-
दुगुणिय-दिण-मणि-पहा-पसरं सर-नियर-रुद्ध-नह-मंडलं मंडलग्ग-संघट्ट-समु-
च्छलिय-सिहि-सिहा-भासुरं सुर-सिद्ध-जक्ख-पिक्खिज्जंत-नच्चंत-कबंध-निवहं
वहंत-रुहिर-बाहिणी-कमलायमाण-भड-मत्थयं दोहिं वि वलेहिं पारखं जुद्धं ।
नलेण भणिओ कयंवो—मारिएहिं किमिमेहिं किमि-प्पाएहिं पाइक्केहिं ? ।
अहं तुमं च दो वि जुज्झामो । तओ जंगम-गिरिणो व्व पवत्ता दो वि बाहु-
जुज्झाएहिं जुज्झिउं । जं जं जुद्धं कयंवेण मग्गिओ नलो तत्थ तत्थ नलेण नि-
ज्जिओ सो । तओ पलाइऊण पडिवन्न-संजमो ठिओ पडिमाए कयंवो । दिट्ठो
नलेण, भणिओ य-निज्जिओइहं तुमए इमिणा सच्चरिएण, ता करेसु निय-रज्जं ।
निरीहत्तणेण नलोऽनिलो व्व असारो त्ति उवेक्खिओ कयंवेण । कयंव-सत्त-
रंजिय-मणेण नलेण कयंव-पुत्तो जयसत्ती नाम कओ कयंवरज्जे ।

विण्णुस्स व नलस्स भरहद्ध-रज्जाभिसेओ कओ नरिंदेहिं । पए पए भ-
त्ति-कुसल-राय-कोसलीय-वडुंत-कोसो कोसलाए समागओ गयणचरंगणा-ग-
ण-गिज्जंत-बलो नलो विविह-विणोएहिं दमयंतीए समं रमंतो गमेइ कालं ।
कूवरो पुण निय-कुलंगारो रज्ज-लुट्ठो नलस्स छलं गवेसंतो चिट्ठइ । चंदस्स व
लंछणं भविष्यव्वया-वसेण जायं नलस्स जूय-वसणं, जिणेमि रज्जं नलं ति

चित्तंतो कूवरो रमावेइ निचं । डमख्य-गंठिमिव संचरंते जा दुण्हं पि जूएण
रमंताणं गओ बहुय-कालो । अन्नया नियइ-वसेण नलेण जिण्डं न सक्किओ
कूवरो । पडिओ नाणुकूलो नलस्स दक्खस्स चि कंखिओ अक्खो । पुणो पुणो
नल-सार-मारणं कुणइ कूरो कूवरो । नगर-गाम-खेड-कव्वडाईणि हाराविओ
नलो कूवरेण । तलाओ व्व गिम्हे जलेण जाओ हीयमाणो नलो विहवेण ।
विसन्नो जणो जूयंधले नले । संपज्जमाण-मणोरहो हरिसिओ कूवरो । नलाणु-
रत्तेण लोएण कओ हाहारवो । तं सुचा समागया दमयंती ।

सा जंपइ नाह ! पसीय मज्झ पत्थेमि मुंच जूयमिणं ।

नणु वसण-दाण-दक्खा अक्खा तुह वेरिणो व्व इमे ॥

लहु-बंधुणो वरं कूवरस्स रज्जं इमं सयं देहि ।

एस हठ-हरिय-रज्जो त्ति अत्तणो मा कुरु अकित्ति ॥

जुद्धेहिं अज्जियं जं रज्जं तं हारियं व जूएण ।

सित्थं व असोत्त-गयं मज्झ मणं देव इमेइ ॥

तव्वयणमंकुसं मय-गलो व्व मत्तो नलो न मज्जेइ ।

तीइ भणिया अमच्चा जूयाओ नलं नियत्तेइ ॥

तेहिं पि बहुं भणिओ तहवि नियत्तो नलो न जूयाओ ।

न हि सन्निवाय-गहियस्स ओसहं किं पि संभवइ ॥

हारिय-समग्ग-रज्जो हारिय-दमयंति-पसुह-सुद्धंतो ।

हारिय-सरीर-परिहिय-सयलाभरणो नलो राया ॥

भणिओ य कूवरेणं मह रज्जं मुंच इत्थ मा चिट्ठ ।

तुह रज्जं दिन्नं पिउणा, अक्खेहिं पुणो मज्झ ॥

पवल-भुय-बलाणं भइ ! लच्छी न दूरे

परिहर मयमेवं कूवरं जंपमाणो ।

परिहिय-पड-रित्थो पत्थिओ सो पडिट्ठो

न हि विधुर-सहावा हुंति दुत्थे वि घीरा ॥

नलाणुमग्ग-लग्गा दमयंती निसिद्धा कूवरेण । मयच्छि ! मा गच्छ तुमं,
मए जूए जियाऽसि त्ति मे सुद्धंतं अलंकरेसु । तओ मंतीहिं वुत्तो कूवरो । पर-
पुरिस-च्छायं पि न छिवइ महा-सइ दमयंती । ता मा इमं खिवसु निय-अंते-
उरे । जओ जेट्ठ-भाउणो भज्जा जणणि व्व दट्ठवा ।

अह जइ हठेण एवं काहिसि तत्तो तुमं सई एसा ।

छारुक्कुरुडं करिही सईण न हि दुक्करं किं पि ॥

ता इमं सई कोविज्जण मा पडसु अणत्थे । एसा खु भत्तारमणुसरंती उच्छाहिज्जइ, किं पुण निवारिज्जइ ? । अलं ते नलं पइ गाम-खेडाइ-दाणेण । समप्पेहि पाहेय-सहियं ससारहिं रहमेकं । एवं अमच्च-भणिण कूबरेण विसज्जि-या नलेण सह दमयंती । समप्पिओ जहुत्त-रहो । नलेण वुत्तं—जेण मए भरह-द्व-विजओवज्जिया वज्जिया लीलाए लच्छी तस्स मे किं रहेण ? । पहाणेहिं भणिओ नलो—चिरसेवए वि अम्हे तुमं अणुगच्छंते निवारेइ कूवरो ।

किं च—

इह वंसे जो राया तं सेवामो त्ति एस अम्ह कमो ।

तुमए विइत्त-रज्जं ता मुंचामो कहं एअं ? ॥

संपयं दमयंती चेव तुह भज्जा मंती मित्तं पाइक्को य । एसा सिरीस-कु-सुम-सुमाल-सरीरा सूर-कर-नियर-संतत्त-रेणु-कण-दुग्गमे मग्गे कहं कमल-को-मलेहिं चलणेहिं चंकिमिहि त्ति ? । ता नाह ! गिण्ह रहं । अणुगिण्ह अम्हे । दे-वीए समं समारोह इत्थ । एवं पहाणेहिं पत्थिओ पत्थिओ रहमारुहिज्जण दमयंतीए सह नलो । पहाणुज्जयं व एग-वत्थं दमयंतिं दट्ठूण वाह-वि-दु-दु-गुणिय-हाराहिं रोइयं नगर-नारीहिं । वचंतेण नलेण नयरि-मज्जे दिट्ठो हत्थ-पंच-सय-प्पमाणो खंभो । रज्ज-भंसुव्भवं दुक्खं असुणंतेणेव कोउगेण कयली-खंभो व्व करेण उक्खओ लीलाए । उक्खाय-पडिरोव-रूवं राय-व्वयं व दंसयंतेण पुणो वि आरोविओ तत्थेव । इमं दट्ठूण जंपियं नायरेहिं—अहो ! वल-सालिणो वि नलस्स रज्ज-व्भंसो त्ति विचित्तो विहि-निओगो । पुव्वं नय-रज्जाणे कूबरेण सह कीलंतस्स नलस्स समागओ दिव्व-नाण-नयणो मुणी । कहियं तेण—भावी भरह-दाहिणद्व-सामी नलो । सो य चालइस्सइ नयर-म-ज्ज-द्वियं हत्थ-पंच-सय-प्पमाणं थंभं । एयं उभयं पि मिलियं दिट्ठं अम्हेहिं निय-नयणेहिं । जं पुण नले जीवंते वि कोसलाए अन्नो राया संजाओ तं विसं-वयइ । अहवा न अन्नहा मुणिवयणं त्ति । जइ पुण न नंदिस्सइ कूवरो, नलो चेव भविस्सइ एत्थ पत्थिवो । एवं लोय-संलावं सुणंतो रुयंतीए दमयंतीए वाह-सलिलेण सिचंत-संदणो नयरीओ निग्गओ नलो । भणिया नलेण भीम-पुत्ती—देवि ! कत्थ वच्चामो ? । तीए वुत्तं—देव ! गच्छ कुंडिणपुरं तत्थ पाट्ठणो हो-ज्जण अणुगिण्ह मे तायं । तओ नलाएसेण सारहिणा चोइया कुंडिणाभिमुहं

रह-तुरंगा । कमेण घुरघुरंत-घोर-वग्ध-वितत्थ-पंथ-बूहं रउद-सद-सहूल-संहरि-
य-हरिण-जूहं विस-विसम-विसप्पंत-सप्प-भीसणं सुणिज्जंत-सावय-निवह-
नीसणं अरन्नं पत्तो नलो । तत्थ रुद्धो कर-धरिय-धनु-वाण-सिल्लेहिं भिल्लेहिं ।
रहं मुत्तूण दुक्को ताण संसुहो करेण करवालं नचावयंतो नलो । सीहस्स व सि-
यालेसुं को तुह इमेसु अक्खेवो ? , भरहद्ध-विजय-लच्छी-विलास-भवणं ते
किवाणो किं न लज्जए इमेसु पसु-पोएसु पहरंतो ? त्ति भणंतीए भुयाए
घरिओ रहं मुत्तूण दमयंतीए नलो । मुक्का दमयंतीए सील-माहप्प-दुस्सहा
हुंकारा । हरिण व्व हरि-गुंजहिंतेहिं पणट्ठा दिसो-दिसं भिल्ला । भिल्ल-पिट्ठो
नलेण समं गया दमयंती दूरं ।

एत्तो य अन्न-भिल्लेहिं रह-बरो तत्थ ताण अवहरिओ ।

किं कुणह पुरिसयारो पुरिसस्स विहिम्मि विवरीए ॥

तम्मि अरन्ने वेत्तुं दमयंतीए करं निय-करेण ।

कर-गहणूसव-समयं सुमरावंतो नलो-चलिओ ॥

दग्ग-भित्त-कोमल-कम-कमल-झरंत-रुहिर-विट्ठहिं ।

दमयंतीए तमरन्नमिंदगोवंकियं व कयं ॥

रज्जंमि पट्ट-बंधो दमयंतीए सिरंमि जो आसि ।

निय-पड-खंडेहिं नलेण सो कओ संपड पएसु ॥

दमयंतिं दुम-मूले निसन्नमद्वाण-गमण-खिन्न-तणुं ।

निय-परिहाणंचल-वीयणेहिं वीएइ नल-राओ ॥

पाएइ नलो सलिलं पत्त-पुडि आणिऊण तं तिसियं ।

सा पुच्छइ नलमज्जवि गंतव्वं कित्तियमरन्नं ॥

नलेण वुत्तं—देवि ! जोयण-सयं अरन्नमेयं । अज्जवि पंच-जोयणाइं लंघि-
याइं । धीरा होहि । एवमुल्लवंताणं ताणं पहे वचंताणं पडियारं काउं असक्को
अक्को लज्जंतो व निलुक्को अत्थगिरि-सिहरं । काणणेषु कंकेल्लि-पल्लवेहिं विहिओ
पसत्थो सत्थरो नलेण । भणिया दमयंती—देवि ! सुविऊण एत्थ देहि दिन्न
दुक्ख-मुहाए निदाए अवसरं । अलं आयंक-संकाए । अहं ते पाहरिओ रि
खित्तं सत्थरे नलेण निय-निवसणद्धं । वंदिऊण देवं अरहंतं सरिऊण पंच-पर
मिट्ठि-मंतं पसुत्ता तत्थ दमयंती । निदायंतीए तीए नलेण चित्तियं—

जेसिं ससुरो सरणं लहंति पुरिसा न ते पुरिस-लीहं ।

दमयंतीइ पिइ-हरं ता कह वच्चांमि निग्गमग्गो ? ॥

काऊण कुलिस-कढिणं हिययं मुत्तुं पियं पि दमयंति ।

रंको व्व कहिं वि अन्नत्थ जामि वेत्तूण अत्ताणं ॥

दमयंतीइ अवाओ न कोवि सील-प्पभावओ होही ।

सव्वंग-रक्खण-करं कवयं सीलं चिय सईणं ॥

तओ छुरिएण छिन्नं वसणद्धं । दमयंती-वत्थंचले लिहियाइं निय-रुहिरेण
अक्खराइं ।

वड-रुक्खह दाहिण-दिसिहिं जाइ विदग्गिहि मग्गु ।

वाम-दिसिहिं पुण कोसलिहिं जहिं रुच्चइ तहिं लग्गु ॥

अहं पुण अन्नत्थ वच्चिस्सं । तओ असइं रुयंतो व्व निहुय-क्कमो गंतुं

पयट्ठो नलो । पिय-पणइणिं पसुत्तं वलिय-कंथरं पलोयंतो गंतूण केत्तियं पि भूमि-

भागं चित्तिउं पवत्ता । आहारत्थो पसुत्तं बालं एयं अणाहं वग्घो सिंघो वा

जइ भक्खेज्ज ता मे का गइ ? । अओ सूरुग्गमं जाव रक्खामि एयं । पच्चूसे

वच्चउ एसा स-इच्छाए त्ति । तओ पडियरित्थो पुरिसो व्व नियत्तो तेहिं चेव

पणहिं बलो । भूमि-सुत्तं दट्ठूण दमयंति चित्तियं तेण—हा ! दमयंती एग-वत्था

एगागिणी सुवइ सुत्तारत्ते । अहो ! नलस्स अंतेउरं असूरियं-पस्सं । मम

कम्म-दोसेण इमं अवत्थं गया एसा कमल-लोयणा ता किं करेभि हयासोऽहं ? ।

अणाहं पिव पिययमं महि-वीढ-लुढियं पिच्छंतो वि जं न निल्लज्जो विलज्जामि

ता नूणं वज्ज-घडिओ म्हि । एसा अरत्ते मए सुक्का पडिबुद्धा समाणी मम

पाडिसिद्धीए जीविण्णावि सुच्चिस्सइ । ता पइ-व्वयं एयं मुत्तूण अन्नत्थ न गंतु

उच्छहइ मे मणं । जीवियं मरणं वा मे इमीए समं होउ । अहवा अवाय-सय-

संजुले अरत्ते अहमेव दुह-भायणं होमि । एसा पुण वत्थ-लिहियं ममाएसं

मुणंती गंतूण स-यण-भवणे सुहेण चिट्ठिस्सइ एवं कय-निच्छओ गमिऊण

रयणिं पिययमा-पडिवोह-समाए तिरोहिओ तुरिय-पय-क्खेवं नलो । उन्निद-

कमलामोय-सुरहि-समीराभिरामे-रयणी-विरामे दमयंतीए दिट्ठो सुविणो ।

आरूढाऽहं फल-कुल्ल-मण-हरे चूय-पायवे । भक्खियाइं मए तस्स पेसलाइं फलाइं

सहस त्ति वण-हत्थिणा उम्मूलिओ सो तो पडिया अहं अंडं व पक्खिणो

खोणी-यले । तओ पडिबुद्धा दमयंती नलं अपेच्छिऊण जूह-व्वट्ठा हरिणि

व्व दिसाओ पलोयंती चित्तिउं पवत्ता । हा ! अच्चाहियं पडियं, जं अरत्ते

अत्तरणा पिण्ण विमुक्क म्हि । अहवा पहाए मह वयण-सुद्धि-सलिलाणयणत्थं

कत्थ वि जलासए गओ भविस्सइ पिययमो । अहवा निरुवम-रुव-लुद्धाए

कीए वि खेयरीए रमणत्थं नीओ भविस्सइ नलो । ते दुमा ते पव्वया तं चारन्नं,
एक्को चेव चंद-सुंदर-मुहो न दीसइ नलो । एवं अणप्प-वियप्प-पज्जाउल-मणा
कय-दिसालोया नलं अपेच्छंती भीया सुविणत्थं भाविउं पवत्ता । जो चूय-
दुमो पुप्फ-फल-समिद्धो सो नलो राया । जं मए फलासाओ कओ तं रज्ज-
सुह-माणं । जं च सो वण-हत्थिणा उम्मुलिओ तं दिव्वेण रज्ज-वभंसं लहा-
विओ नलो । जं पुण पडिय म्हि तत्तो तं नलाओ चुक्क म्हि । तो इमिणा
सुविणेण दुल्लहं मे दंसणं ति ।

ता रोविउं पवत्ता दमयंती मुक्क-कंठमुच्च-सरं ।

कायर-मणाण इत्थीण धीरिमा होइ नहि वसणे ॥

हा नाह ! किं तएऽहं चत्ता ? किं तुज्झ होमि भार-करी ? ।

नहि भोगिणो कयावि हु निय-कंचुलिया कुणइ भारं ॥

भो वण-देवयाओ पत्थेमि तुब्भे, दंसेह मे पाण-नाहं । तस्स पय-पंकएहिं
पवित्तियं पहं वा । अहवा पक्क-वालुंक्कं व फुट्ठेहि धरणि ! जेण तव्विवरेण पवि-
सिऊण पायाले पावेमि निव्वुइं । एवं चिलवंती बाहजल-सारणीहिं अरन्न-दुमे
सिंचंती नलं विणा जले थले कत्थ वि रइं अपावंती सिचयंचले अक्खराइं
दट्ठूण दमयंती वियसंत-वयणा वाएइ । नूणं पिययमेण चत्ताऽहं देहमित्तेण न
चित्तेण । कहं अन्नहा आएस-दाणेण अणुगगहिय म्हि ? । ता गुरु-वयणं व
पहणो आणं कुणंतीए मे निम्मलो इह लोओ । अओ वच्चांमि पिउणो घरं ।
जं पहणो भवणं तं पइं विणा पराभव-भवणं चेय नारीणं ति निच्छिऊण च-
लिया वड-दुमस्स दाहिण-दिसा-मग्गेण । नलं व पासट्ठियं पिच्छंती नलक्ख-
राणि । तीए विमल-सील-प्पभावेण पहवंति कदा नोवद्वा ।

तहा हि—

कोव-वस-सज्जिय-नखो वि कुडिल-दाढा-कडप्प-दुप्पिच्छो ।

पंचाणणो न सक्को समीव-देसं पि अक्कमिउं ॥

मय-गंध-लुद्ध-रोलंब-टोल-बहिरिय-समग्ग-दिस-चक्कं ।

तडुविय करं कुद्धं पि करि-कुलं दूरमोसरइ ॥

धूम-ज्झामलिय-दिसो महंत-जालोलिहिय-गयणग्गो ।

पासमपत्तो विज्झाह वण-दवो अकय-संतावो ।

विप्फारिय-फार-फणा-फुक्कार-विमुक्क-विस-कण्ठेरा ।

पसरंत-रोस-विवसा वि विसहरा पहरिउं न खमा ॥

दिट्ठि-प्पयाण-मत्तेण पडिहयाणप्प-दप्प-माहप्पा ।

रक्खस-भूय-प्पमुहा परंमुहा जंति दूरेण ॥

अहं पह-परिस्सम-सलिल-धोय-गत्ताए कंटयाइ-विद्ध-पाय-तल-झरंत-
रुहिराए धूलि-धूसर-सरीर-च्छवीए तीए दिट्ठो महंतो सत्थो । चित्तिं च-अहो !
अरन्न-नित्थरण-कारणं दिट्ठो मए पुब्बोदण पसत्थो सत्थो । सत्थी-दूआ किंचि
जाव ताव सव्वओ विविहाउह-भयंकरेहिं तक्करेहिं रुद्धो सत्थो । संतत्था तत्थ
लोया । तीए भणिया मा वीहेह त्ति हक्किया तक्करा-अरे दुरायारा ! मए रक्खिज्जंतं
मा लूडेह सत्थं, अन्नहा पाविस्सह अणत्थं । तहवि न विरमंति चोरा । तओ तीए
सील-प्पभाव-दुस्सहा विमुक्का हुंकारा । तेहिं धणु-गुण-दंकारेहिं वायस व्व पणट्ठा
चोरा । सत्थ-लोएण भणियं—अम्ह पुन्नाओ ठिया कावि देवया एसा । जीए
चोरेहिंतो रक्खिओ सत्थो । सत्थ-वाहो जणणिं व तं पणमिऊण पुच्छए—
देवि ! काऽसि तुमं ?, किं वा अरन्ने परिब्भमसि ? । कहिओ तीए ख्यतीए
तत्स वंधवस्सेव सव्वो निय-वुत्ततो । तेण वुत्तं—महा-राय-नलस्स पत्ति त्ति
मे पूयणिज्जासि । तुमए तक्करेहिंतो रक्खंतोए उवयार-क्किणिओऽहं । ता पवि-
त्तेहि ममावासं ति भणिऊण दमयंती नीया नीयावासं । तं देवयं व आराहए
सत्थ-वाहो । एत्थंतरे गरुय-गज्जि-भरिय-वंभंड-भंडो आखंडल-कोयंड-दंडो
सिंहंडि-मंडलावद्ध-तंडवो घण-पडल-पडच्छन्न-नह-भंडवो निरंतरासार-सीयलो
सलिल-प्पवाह-मंडिय-भही-यलो पयट्ठो पाउसो । जाया ति-रत्तं निरंतरा बुट्ठी ।
सुहं ठिया तत्थ दमयंती । विरयाए बुट्ठीए मुत्तूण सत्थं पत्थिया एसा । पि-
च्छए पिंग-वेत्तं गिरिं व दावानल-पलित्तं जलयं व काल-कायं कयंतं व कय-
दुइय-ख्वं कसिया-कराल-करं घणं व विज्जु-च्छडाडोव-भीसणं रक्खसं ।
भणियं अणेण—सत्त-रत्त-सुहियस्स मे भक्खमुवलद्वियं ता तुमं भक्खिस्सं ।
तीए भणियं—भद ! जायस्स जंतुणो धुवो मच्चू । अकयत्थस्स मच्चु-भयं ।
अहं पुण मूलाओ देव-गुरु-भत्तीए कयत्था । नत्थि मे मच्चु-भयं । किं च—

विनिह-दुह-दूभिआहं मरणं पत्थेमि दुक्ख-मोक्ख-कए ।

नल-विरहानल-दडुं च मं तुमं खाहिसि सुहेण ॥

ता भक्ख किं विलंबसि ? एस मए तुज्झ अप्पिओ अप्पा ।

मरणं विणा दुहाणं जलंजली जायए कत्तो ? ॥

तओ धीरयाए तुट्ठो रक्खसो । भणियं तेण—भदे ! तुट्ठो म्हि । किं ते
पियं करेमि ? । तीए वुत्तं—जइ तुट्ठो सि ता कहेसु कया मे पह-संगमो होहि

त्ति । विभंग-बलेण नाऊण अक्खयं रक्खसेण । पवास-दिवसाओ आरब्ध
 संपुञ्जे बारसे वरिसे पिउ-भवण-ट्टियाए सयमेव मिलिस्सइ ते नलो । पुणोवि
 तेण वुत्तं—किं इमिणा मग्ग-खेएण ?, जइ भणसि ता निमेष-मित्तेण तुमं
 ताय-मंदिरं पराणेमि । तीए वुत्तं—कयत्थाऽहं नल्ल-संगम-कहणेण । नाहं पर-
 पुरिसेण समं वच्चामि । वच्च तुमं सट्ठाणे । पहा-पुंज-भासुरं सुर-सरीरं दंसिऊण
 तिरोहिओ रक्खसो । बारस-वरिसियं पइणो पवासं मुणिऊण गहिया दमयं-
 तीए नियमा । रत्त-वत्थाइं तंवूलं भूस्सणाइं विलेवणं विगईओ न गिणिहस्सं, न
 जाव मिलेइ नलो । तओ तिच्च-तव-चरण-परा पारणए वीय-रहिय-फल-विहिय-
 पाण-वित्ती चित्त-ट्टियं संतिनाह-पडिमं ज्ञायंती दमयंती गंतूणं गिरि-गुहाए
 ठिया । सत्थ-वाहो सत्थ-मज्झे तं अ-दट्ठण संभंत-चित्तो गवेसंतो आगओ
 गिरि-गुहं । ज्ञाण-समत्तीए संभासिओ सो तीए । ताण संलायं सोऊण संपत्ता
 तत्थ के वि तावसा । ठिया हरिणि व्व निचल-कत्ता । इत्थंतरे थूल-धाराहिं वरि-
 सिंडं पयट्ठो मेहो । सर-धोरणीहिं व धाराहिं ताडिज्जंतेहिं तावसेहिं जंपियं—
 संपयं पय-प्पवंच-वंचणत्थं कत्थ वच्चामो ? । संजाय-दयाए दमयंतीए भणियं—
 भइ ! मा वीहेह । काऊण तेसिं चउदिसि कुंडयं कया सील-सावणा—जइ
 मे सीलं अखंडियं ता कुंडयाओ बाहिं वरित्तेउ मेहो । तओ छत्त-च्छन्न व्व
 कुंडए न निवडियं सलीलं । अन्नत्थ पत्थरावि पलाविया पडंत-पय-पूरेण । तं
 दट्ठण विम्भिय-मणेहिं जंपियं अणेहिं । अहो ! न माणुसीए एरिसं ख्वं । नया
 एरिसी सती । ता नूणं का वि देवया एसा । सत्थवाहेण वुत्तं—किं तुमं
 ज्ञाएसि ? । किं वा निब्भया चिट्ठसि ? । तीए वुत्तं—अहं अरहंतं देवं ज्ञाएमि ।
 तप्पभावओ नत्थि मे भयं । देव-गुरु-धम्म-सरूवं सवित्थरं कहिऊण करापिओ
 जिण-धम्म-पडिवत्ति सत्थ-वाहो । तावसा वि संपत्त-खीर-पाणकं जियं व निय-
 धम्मं निंदंता पवन्ना जिण-धम्मं । तत्थ सत्थ-वाहेण करावियं पुरं । तं च पंच-
 सयाइं तावसाणं इत्थ पडिबुद्धाइं ति 'तावसपुरं' ति पसिद्धं । तत्थ निम्मादियं
 संतिनाह-पडिमा-मण-हरं जिण-हरं । सब्बे पि जिण-धम्म-परा कालं बोलेति ।
 अन्नया तिसीहे सेल-सिहरे उगगमंत-रवि-पहा-पूर व्व उज्जोओ दिट्ठो दमयं-
 तीए । दिट्ठा य उप्पयंत-निवयंता देवा । तेसिं जय-जयारावेण जग्गिया जणा ।
 तेहिं समं समाख्खा दमयंती पव्वयं । तत्थ सिंहकेसरि-साणुणो कया केवल-
 प्पत्ति-महिमा अमरेहिं । वंदिऊण तं मुणिं पुरो निसण्णा सब्बे । इओ य तस्स
 केवलिणो गुरु जसभहो नाम तत्थागओ । सो वि केवलिणं नमिऊण निसिद्धो ।

कथा केवलिणा असार-संसार-सरूब-परूबण-परा धम्म-देसणा । एत्थंतरे तत्था-
गओ गघणमुज्जोयंतो देवो । केवलिनं नमिऊण भणिआ तेण दमयंती—भदे !
इहेव तवोवणे कुल-वइणो सीसो तिब्ब-तव-चरण-तप्परो कप्परो नाम अह-
मासि । पंचग्गि-साहगो वि नाहिनंदिओ तावसेहिं । तओ तेसु पसरंत-रोसो
पत्थिओ अन्नत्थ । नीरंध-तिमिर-निरुद्धाए निसाए वच्चंतो निवडिओ गिरि-
कंदरे । गिरि-दंतग्ग-लग्गा भग्गा मे दंता । दंत-भंग-पीडा-पर-वसो तत्थेव पडि-
ओ । ठिओ सत्त-रत्तं । तावसेहिं दुस्सुविणस्सेव तस्स वत्तावि न कया, किं पुण
पडीयारो ? । विसेसओ भुयंगे व गेहाओ निग्गए तवोवणाओ तम्मि तावसाणं
सुहं संजायं । सोवि तावसेसु विसेसुल्लसंत-रोसो मरिऊण तत्थेव तावसारन्ने
सलुप्पओ पत्तगो । कयाइ कय-फण-कडप्पो पहाविओ अहं तुह डसणत्थं ।
तुबए वि मं दट्ठण पडिओ परनिट्ठि-मंतो । तेण मे कल्ल-गोयरं गएण रुद्धा गई ।
पुणो वि पविट्ठो विलं । अन्नया तए तावसाणं कहिज्जंतं धम्मं सुणेमि ।

जो कोह-भाण-भाया-लोहाणुगओ करेइ पाणि-वहं ।

सो पर-भयंमि पावइ जीवो तिक्खाइं दुक्खाइं ॥

तओ चित्थियं मए—हा ! कहं भविस्सं ? , जो जीव-वहेण चेव जीवामि ।

इमे य मए तावसा कहिंचि दिट्ठ-पुव्व स्ति ऊहापोहं कुणंतस्स मे जायं जाइ-
सरणं । संबेग-पुव्वं पुव्व-दुक्खाइं गरहंतेण कयं मए अणसणं । मरिऊण सोऽहं
सोहम्मे सलुप्पओ कुसुमप्पओ नाम देवो । तुह धम्म-वयण-सवणाओ सलुवलद्वं
सुरत्तणं ति उवगारिणिं तुमं दट्ठमागओऽहं । ता धम्म-पुत्तो अहं ते । भणिआ
य तेण तावसा—खमह मह पुव्व-कोवाचरणं । पालेह पुव्व-पडिवन्नं साव-
य-व्वयं । तं च सप्प-कलेवरं गिरि-कंदराओ कड्डिऊण ओलंबियं पायवे । भणियं
च—जो कोइ कोवं करेज्ज सो कप्परो व्व सप्पो पर-भवे हवेज्ज स्ति । तओ
संविग्ग-चित्तेण कुलवइणा भणिओ केवली—भयवं ! देहि मे दिक्खं । केव-
लिणा वुत्तं—एस जसभद-गुरु दिक्खिस्सइ तुमं । पुणो वि जंपियं कुलवइणा-
कहं तए पडिवला दिक्खा ? । केवलिणा कहियं—कोसलाए नयरीए कूबरस्स
नंदणो अहं । भंगा-नयरी-साभिणा केसरिणा दित्ता मे वंधुमई नाम निय-धूया ।
जणयाएसेण गंतूण परिणीया सा मए । तीए सह नियत्तंतेण दिट्ठो मग्गे
समोसरिओ एस आयरिओ । वंदिओ परम-भत्तीए सुया सवणामय-सारणी
तस्स देसणा । पुच्छिओ य—भयवं ! कित्थियं मे जीवियं ? । दिट्ठोवओगेण
वागरियं गुरुणा—वच्छ ! पंचेव दिवसाइं । तओ मए मरणमासन्नं मुणिऊण

भणियं—भयवं ! थेव-जीविओऽहं किं करेमि संपयं ? । संपत्तमणुकपेण
 गुरुणा वुत्तं—वच्छ ! मा गच्छ खेयं । पडिवज्ज पव्वज्जं । जओ एग-दिवसं पि
 एसा सग्गापवग्गकारणं । तओऽहं पवन्नो दिक्खं । गुरु-निओगेण आगओ
 एत्थ । सुक्कझाणानलेण दड्ढ-कम्मिधणो पत्तो केवलं । एवं कहिऊण कय-जोग-
 निरोहो खविय-भवोवग्गाहि-कम्मो सिंहकेसरी गओ मोक्खं । कओ केवलि-
 सरीरस्स सुरेहिं सक्कारो । पडिवज्जा कुल-वड्ढणा जसभद-सूरि-पासे पव्वज्जा ।
 दमयंतीए भणिओ सूरि—ममावि देहि दिक्खं । सूरिणा भणियं—भदे !
 सुत्तव्वा तए नलेण सह भोगा । अओ नारिहसि तुमं दिक्खं । पहाए पव्व-
 याओ उत्तरिऊण सूरि गओ तावसपुरं । एवं धम्म-पसत्ता मलिण-गत्ता सत्त-
 संबच्छराइं ठिया गिरिगुहाए दमयंती । अन्नया आयन्नियं तीए जहा—दम-
 यंति ! दिट्ठो मए अमुग-प्पएसे तुह पइ त्ति पहिय-वयणं । तओ समुप्पन्नपरि-
 ओसा निग्गया गुहाओ सा । पहाविया वयणाणुसारेण । गया दूरं । पडिया
 अरन्ने । नलं अपिच्छंती रोविउं पवत्ता । हा ! किं करेमि ? कत्थ वा जामि ?
 त्ति विलवंती तं चेव गिरि-गुहं गंतुमारब्धा । दिट्ठा पसारिय-मुहीए भयिस्सरसा-
 मित्ति भणंतीए रक्खसीए । तीए वि न सक्किया सील-प्पभावओ भयिस्सुउं ।
 सुविण-दिट्ठ व्व तिरोहिया रक्खसी । अग्गओ गच्छंतीए तीए दिट्ठा निज्जाला
 नई । पिवास-पिडियाए पण्हि-पहारेण सील-प्पभावओ उप्पाइयं तत्थ पाणियं ।
 पाऊण तं पत्थिया पुरओ । परिस्संता दीसंता नग्गोह-तरु-तले । दिट्ठा सत्थ-
 पुरिसेहिं । भणिया य—भदे ! का तुमं देवि व्व दीससि ? । तीए वुत्तं—
 माणुसी अहं सत्थ-परिव्वभट्ठाऽरन्ने संवरामि । दंसेहि मे तावसपुर-मगं । तेहिं
 वुत्तं—अम्हे पाणियाणयणत्थं इत्थागया । अत्थ-गिरि-मत्थय-त्ये अक्के न सवोमो
 ते मगं दंसिउं । जइ पुण अम्हेहिं सह आगच्छसि ता सत्थेण समं तुमं किं
 पि पट्ठणं पराणेमो । गया सा तेहिं सह सत्थे । तत्थ दड्ढूण धणदेव-सत्थ-वाहेण
 पुच्छिया—कासि तुमं ? । तीए वुत्तं—वणिय-पुत्ती अहं पिह-हरं पत्थिया
 अरन्ने पसुत्ता परिचत्ता भत्तुणा । बंधवेहिं व तुह पुरिसेहिं सहागया । सत्थ-
 वाहेण वुत्तं—अहं अचलपुरं गच्छिस्सं ता तुमं पि आगच्छ वच्चे ! । पुक्कं
 व पयत्तेण नइस्सं तुमं । तओ आरोविया पहाण-वाहणं सा । पत्थिओ सत्थ-
 वाहो । आवासिओ वियसिय-दुम-कुसुम-समुल्लसिय-पराग-पुंजे गिरि-निकुंजे ।
 निसाए सत्थिएण पडिज्जंतो पंच-नमोक्कारो सुओ दमयंतीए । तीए वुत्तो
 सत्थवाहो—जो नमुक्कारं पढइ सो सावओ साहम्मिओ मे, तं दड्ढुमिच्छामि ।

सो वि जणउ व्व वच्छलो तं वेत्तूण तत्थेव गओ । दिट्ठो सावओ पडलिहियं
तमाल-दल-नीलं जिण-विंबं वंदंतो । दमयंतीए वि वंदियं विंबं । कय-सावय-
वंदणाए पुच्छिओ—ओ ! कस्स तित्थयरस्स विंबमेयं ? । तेण वुत्तं—सुण, धरणी-
रत्तणी-मणी-कंचीए कंचीए नयरीए बत्थव्वो वाणिओऽहं । तत्थ अन्नया नाण-
जुत्तो धम्मगुत्तो नाम समागओ साहू । वंदिऊण पुच्छिओ सो मए—कया मे
निव्वुई ? । तेण वुत्तं—देव-लोयाओ चूओ निहिलापुरीए पसान्णव्वो राया
होऊण एणुणवीस-तित्थयरस्स मल्लीनाहस्स पासे पडिबज-संजमो सिज्झि-
हिलि । तप्पभिइ समुपत्ता मे मल्लीनाहे भत्ती । पुज्जेमि पडिलिहियमेयं
मल्लीनाहस्स विंबं । तेण वि पुच्छियाए दमयंतीए कहिओ निय-वुत्तंतो । तेण
वुत्तं—जणओ व ते एस सत्थवाहो अहं च भाया ता न कायव्वो तए खेओ ।
पहाए पत्तो सत्थवाहो अचलपुरं । तत्थ मुत्तूण दमयंतिं गओ अन्नत्थ । एसा
तलिया पविट्ठा नगर-वावीए । जल-देव्य व्व दिट्ठा इत्थीहिं ।

तीए य वान्न-चलणो गहिओ गोहाइ सलिल-तीरंनि ।

निय-जाइ-संगम-कए दुक्खे दुक्खं धुवं एइ ॥

तीए पडिओ नमोक्कारो । तप्पभावओ सुक्खो पाओ गोहाए । सा पर्यं
पाऊण निगया वावीओ । निसक्का विसक्क-मणा वावी-तडे । तत्थत्थि रिउ-
पन्नग-सुपत्तो रिउपत्तो राया । तस्स चंडुज्जल-जसा चंदजसा देवी । तीए
दासीहिं दिट्ठा दमयंती । अचल-सुंदरि ति विग्गियाहिं ताहिं कहिया देवीए ।
तीए वि आणाविया अप्पणो पासे । दट्ठूण दमयंतिं, अहो ! मङ्गुरिमा स्वस्स
त्ति भणंतीए आलिगिया गाढं । दमयंती वि निवडिया चलणेसु देवीए । भणिया
य—भेइ ! कासि तुमं ? । वणिय-पुत्ती भत्तुणा अहं अरस्से वत्त ति कहियं
तीए । देवीए वुत्तं—पुत्ति व्व चंदवई निधिता चिट्ठ मह घरे । देवी वि पुर-परि-
सरे पइदिणं दीणाणाहाईण द्यावए दाणं । अन्नया दमयंतीए भणिया देवी—
जइ पुण मे भत्ता भोयणत्थं इत्थागच्छेज्ज ता अहं देमि दाण-सात्ताए दाणं ।
निउत्ता सा देवीए । दइयं दहु-मणा देइ दाणं । पुच्छए अत्थि-जणं किमेरिस-
स्वो पुरिसो दिट्ठो तुम्भेहिं ति । अन्न-दिणे दाण-साला-ठिया पिच्छए तलारेहिं
निज्जंतं वडं चोरं । पुच्छए सा तलारे—किमिमिणा थिणासियं ? ति । तेहिं
कहियं—चंदवईए रयण-करंडिया हरिया अणेण, ता हणिज्जइ एसो । चोरो वि
दंत-गहियंशुली नमिऊण दमयंतिं भणइ—देवि ! मिह्हावेहि मं तुह सरणमा-
गओऽहं । दयायंतीए दमयंतीए कया सील-सावणा । सील-प्पभावेण तुहा

तक्करस्स बंधा । विरलीहूआ तलारा । इमं वुत्तंतं सोऊण सभागओ तत्थ राया
 भणइ दमयंति—बच्छे ! किमेयमजुत्तं कयं तुमए ? । नहि तक्करो रक्खिउं
 जुज्जइ । जओ रायधम्मो इमो, जं दुट्ठ-निग्गहो सिट्ठ-पालणं च । जइ पुण
 इमं न कीरइ ता सव्वत्थ अब्बवत्थाए मच्छ-संतिओ नाओ पयट्ठइ । दमयंतीए
 विन्नत्तं—देव ! दया-पर-वस-मणाए मए एवं कयं ता खमियव्वो मे इमो
 अवराहो । जओ दुट्ठ-रोगो व्व इमस्स पीडा संक्रंता मे मणे । तओ सुद्धो
 तक्करो रत्ता । सो वि तुमं मे माय त्ति जंपंतो पइदिणं पणमेइ दमयंति । अन्नया
 पुच्छिओ सो तीए—को तुमं ?, कत्तो वा आगओऽसि ? । तेण कहियं—अहं
 तावसपुर-वासिणो वसंत-सत्थ-वाहस्स पिंगलो नाम दासो । जूयाइ-वसणास-
 तेण मए वसंत-सत्थ-वाहस्स चेव भवणे खत्तं खणिऊण अवहरियं सार-दम्भं ।

घित्तूण तं स-हत्ये पाण-भएणं पहे पलायंतो ।

चोरेहिं लुंदिओ कित्तिं व कुसलं कुसीलाण ॥

इह आगंतूण मए पारद्धो सेविउं इमो राया ।

दट्ठं चंदवईए आहरण-करंडियं कहवि ॥

चलियं मह चित्तेणं तग्गहण-मणोरहो सलुप्पन्नो ।

पाएण कुपुरिसाणं न सहावो अन्नहा होइ ॥

तं घित्तुं निक्खंतो पावरिय-तणू पडेण विउलेण ।

चोरो त्ति लक्खिओऽहं इंगिय-कुसलेण नरवइणा ॥

रायाएसेण बद्धो तलारेहिं अहं । बहत्थं निज्जंतेण मए दिट्ठा तुमं । पच्च-
 विभजाणिऊण पवत्ताऽसि सरणं । मोइओ हि तुमए । किंच तावसपुराओ
 निग्गयाए तुमए मुक्क-भोयणो वसंत-सत्थ-वाहो ठिओ सत्त-रत्तं । जसभइ-
 सूरिणा सेस-जणेण य वुज्जविओ भुत्तो अट्ठम-दिणे । कयाइ पहाण-पाहुडं
 घित्तूण गओ सत्थ-वाहो कूवरं दट्ठं । तेणावि तुट्ठेण दितं इमस्स छत्तादि-
 लंछियं तावसपुर-पहुत्तणं । सो वि तूर-रवाऊरिय-दियंतरो आगओ तावस-
 पुरं । पालए तत्थ रज्जं । दमयंतीए य पाव-पव्वय-वज्जं पवज्जं गहापिओ
 पिंगलो ।

अन्नया आयन्नियं भीमेण । जहा जूए जिणिऊण नलं अलंकरियं कूपरेण
 रज्जं । दमयंति घित्तूण पविट्ठो नलो महाडवि । न जाणिज्जइ कत्थ वि किं
 जीवइ ? मओ वा ? । तं सोऊण घोरंलु-सलिल-सिचंत-थण-भरा परुत्ता पुक्क-
 दंती । पेसिओ भीमेण तेसिं गवेसणत्थं । पड्ड-कज्ज-करण-पड्डओ हरिमित्तो

नाम वड्डओ । कमेण पत्तो अचलपुरे रिउपन्नस्स रत्तो पासं । पुच्छिओ चंद-
जसा-देवीए—कुसलं मम बहिणीए पुष्कदंतीए ? । वड्डएण वुत्तं—निचं पि
कुसलं देवीए । किंतु नल-दमयंती-रज्ज-भंस-सवणाओ संजाओ देवीए महंतो
चित्त-संतापो । चंदजसाए वुत्तं—किं भणिसि ? त्ति । वड्डएण कहिओ मूलाओ
नल-जूय-वुत्तंतो । तओ चंदजसं रुयंतिं ददुं परुत्तो राय-लोओ । सव्वं सोय-
निम्भरं पिच्छिऊण छुहा-पीडिओ वड्डओ गओ दाण-सालं । निविट्ठो तत्थ
भोगयत्थं । दाणाहिगारिणिं दमयंतिं उवलक्खिऊण समुप्पन्न-परिओसो पणओ
सो । देवि ! गिम्हे वीरुहाए व्व का एसा ते अपसत्था अवत्था ? दिट्ठिया
दिट्ठसि जीवंती । संपयं कुसलं सव्वेसिं । एवं जंपिऊण वीसरिय-छुहा-दुक्खो
गओ चंदजसा-समीवं । भणियमणेण—बद्धाविज्जसि, अत्थि ते दाणसालाए
दमयंती । तं सोऊण आगया तत्थ चंदजसा । तीए आलिं गिया गाढं दमयंती ।
भणियं च—विट्ठी मं जीए हयर-जण-विलक्खणेहिं सानुदिय-लक्खणेहिं
अविस्सयावि नोवलक्खिया तुमं । वच्छे ! वच्छलावि अहं अत्ताणं गोविज्ज
किं वंचिया तुमए ? । का वा ते लज्जा ममंतिए ? । कहेहि किं तुमए सुक्को-
नलो ? नलेण वा सुक्कासि ? । नूणं नलेण सुक्का तुमं । तुमं पि जह वत्तण-बडियं
पहं परिचयसि ता धुवं रवी अवर-दिसाए उग्गमेज्जा । हा नल ! न लज्जसे
गुण-संचयं चयंतो एयं ? किं ते कुलोचियमिणं ? । गिण्हामि ते दुक्खं ।
किज्जामि उयारणं । खमेसु मे अवराहं जं नोवलक्खियासि । कत्थ वा फुरिय-
कंति-विलओ ते भाल-तिलओ । तओ निय-निट्ठीवणेण चंदजसाए परासुट्ठं
भाल-वट्ठं दमयंतीए ।

अज्जो व्व मेह-सुक्को सुवन्न-पिंडो व्व अनल-उत्तिज्जो ।
दमयंतीए भाले तिलओ तो फुरिउमारज्जो ॥
अह देवयाइ पडिम व्व ण्हाविया निय-करेहिं देवीए ।
पयरंसुयाइ परिहाविज्जण नीया निव-समीवे ॥
चंदजसा दमयंती य दोवि रत्तो सहाइ उवविट्ठा ।
तंमि समयंमि सूरुओ भुवण-पईवो गओ अत्थं ॥
तिमिरेण कज्जलेण व भायणं गयण-मंडलं भरियं ।
तह्वि न राय-सहाए वियंमिओ तिमिर-लेसो वि ॥
तो रत्ता वागरियं अत्थमिओ नणु रवी न इह दीवो ।
अत्थि न वा जलणो ता किमेस एवं विट्ठुज्जोओ ? ॥

तओ देवीए दंसिओ सहजो पहा-पुंज-निलओ दमयंतीए भाल-तिलओ ।
 कोउगेण रत्ना निय-करेण पिहिओ । तओ गिरि-गुह व्व तिमिर-निव्वरा जाया
 राय-सहा । ओसारिऊण पाणि पुच्छिया रत्ना रज्ज-भंसाइ-वत्तं । ओणय-सुहीए
 रुयंतीए तीए कहिया सव्वावि सा । रत्नावि निय-उत्तरिजेण नयणाइं परा-
 मुसंतेण भणियं—पुत्ति ! मा रुयसुं । सुरासुरेसु वि पव्वइ विही । एत्थंतरे
 तरणि-कर-णि[कर]तेय-प्पसरेण अमरेण परिस्ताए आगंतूण कयंजलिणा भणिया
 दमयंती—अहं तुहाएसेण पिंगलो चोरो चारित्तं वित्तूण विहरंतो गओ ताव-
 सपुरं । तत्थ मसाणे ठिओ पडिमाए । चियानलेण डज्झंतो धम्म-उज्जाण-परो
 परमेद्धि-मंतं सुमरंतो पुव्व-पावाइं गरहंतो गओ पंचत्तं । संजाओ पहा-पसर-भा-
 सुरो सुरो । अवहिणा सुणिय-पुव्व-भवो जीविय-रक्खणेण पव्वज्जा-पडिबज्जा-
 वणेण उवगारिणिं तुमं ददुमागओ । ता चिरं नंद तुमं ति । तओ सत्त कणय-
 कोडीओ वरिसिऊण तिरोहिओ देवो । एवं देवेण दंसियं सुकय-फलं पच्चक्खं
 पिकखंतो पव्वो रिउववो जिणधम्मे । सप्तए विन्नतो वडुएण एसो—देव !
 विसज्जेह दमयंतिं पिह-हरं । चंदजसाए वि वुत्तं—एवं होउ त्ति । तओ रिउ-
 ववेण रत्ना विसज्जिया चउरंग-वल-कलिया चलिया दमयंती । तं आगच्छंतिं
 सोऊण सिणेह-तंतु-संदाणिओ निग्गओ पुप्फइंतीए समं संसुहो भीम-भूवई ।
 जणणि-जणए ददूण तुड्ड-चित्ता मुत्तूण वाहणं निवडिया पाएसु तेसिं दमयंती ।

ताण घणुक्कंठाणं चिराओ मिलियाण नयण-नीरेण ।

निवडंतेण समंता महीयले कइमं जायं ॥

जउण व्व जणहु-कन्नं जणणिं आलिंणिऊण दमयंती ।

लग्गूण जणणि-कंठे विमुक्क-कंठे चिरं रुपइ ॥

तो वयण-पंकयाइं जलेण पक्खालिऊण विगलेण ।

अखिलं पि सुक्ख-दुक्खं परोप्परं जंपियं तेहिं ॥

अह भणइ पुप्फदंती अंक आरोविऊण दमयंतिं ।

दिट्ठासि जं जियंती तं सुकयं जग्गए अम्ह ॥

अम्ह घरे अच्छंती सुहेण पिच्छिहिसि निय-पइं वच्छे ! ।

चिरकालाउ वि पावइ भदाइं जगो हि जीवंतो ॥

तुडेण रत्ना दिनाइं वडुयस्स गाम-पंच-सयाइं । नगरे गंतूण दमयंती आ-
 गय त्ति सत्त दिणाणि कया विसेसओ देव-गुरु-पूया । अट्ठम-दिणे भणिया
 दमयंती—तहा करिस्सं जहा सिग्गं ते नल-संगमो भविस्सइ त्ति ।

तया य दमयंति मुत्तूण रत्ने परिभ्रमन्तेण नलेण दिट्ठो वण-निशुंजाओ संजाओ धूमो । जो भमर-माला-सामलो उड्डं वड्डंतो गिरि व्व अच्छिन्न-प-क्खो अंतरिक्खे रिक्खंतो लक्खिज्जइ । निमेष-भित्तेण जो पुरंत-जाला-करालो जलहरो व्व महीयलच्छलिय-विज्जु-पुंज-पिंजरो नज्जइ । तओ पसरिय-डज्जंत-वंस-तडयडारवो विविह-सावयक्कंद-भेरवो कय-दुमोवदवो पलित्तो दवो । तत्थ इक्खाणु-कुल-कमल-मत्तंड-मंडल नल ! रक्ख ममं ति सद्दो सुओ नलेण । निक्कारण-करुणा-पहाणत्तणेण सहाणुसारओ वचन्तेण दिट्ठो 'रक्ख रक्ख' ति भणंतो वणव्भंतरे भुयंगमो । कहं मे नामं कुलं वा वियाणइ इमो ? कहं वा सप्पस्स माणुसी भास ? ति, विम्विय-खित्त-चित्तेण तस्स कड्डणत्थं खित्त-सुत्तरिज्जं । तं च भूविलगं वेडियं निय-भोगेण भोगिणा । रज्जु व्व कूवाउ कड्डिऊण वण-दवायिस्सए पएसे पन्नं मुत्तुकामो तेण डक्को करे नलो । तं भू-यंगं भूयले खिविऊण भणियं नलेण—साहु कयं कयहुणा तुमए जं मनोवगारिणो एवमुवगरियं । सच्चं खु एयं जो खीरं पाएइ सो वि डसिज्जइ तुइ जाइ-ए । एवमुल्लवंतस्स नलस्स विसप्पन्तेण सप्प-विसेण सजीवं चावं व जायं खु-ज्जं सरीरं । पिसाओ व्व कबिल-केसो करहो व्व लंबोटो रंको व्व सुहुन-पाणि-पाओ गणवइ व्व लंबोयरो संपन्नो नलो । वीभच्छ-सव्व-मत्तं अत्ताणं पिच्छि-ऊण चित्तिं नलेण—अहो ! इमिणा ख्वेण मुहा मे जीवियं, ता परलोओव्या-रिणिं पव्वज्जं पव्वज्जामि । एवं चित्ता-पव्वन्नस्स नलस्स पन्नो संपत्तो पसरंत-पहा-मंडलो लसंत-गणि-कुंडलो सुरो । भणियं अणेण—परिखय विसायं, तुह पिश अहं निसहो । तया तुह रज्जं दाऊण पडिवन्न-पव्वज्जो मरिऊण समु-प्पन्नो वंभ-लोए देवो । अवहिनाणेण मुणिया मए इमा ते अवत्था । अओ नए मायाए भूयंग-ख्वं काऊण खय-खार-क्खेवो व्व दुहसा-पडियस्स ते सरीरे विरइयं वि-ख्वत्तणं, तं च कडु-ओसह-पाणं व उवगारणं ति चित्तियव्वं तए । जओ किं-करीकया तुमए सव्वे वि रायाणो ते विख्वत्तणेण अणुवलक्खिज्जं तुमं नोवद-विस्संति । पव्वज्जा-मणोरहं पि संपयं मा करेसु, अज्ज वि भुत्तव्वा तित्तिया तुमए गही । अहं चेव चारित्त-पडिवत्ति-समयं ते कहिस्सं, तहा गिणहेसु गिल्ल-मेयं रयण-करंडयं च धरेसु जत्तेण । जया य सख्वमप्पणो इच्छसि तया फो-डेज्ज विल्लं पेच्छिहिसि तस्स मज्जे देवदूसाइं, उवाडिज्ज रयण-करंडयं तत्थ पलोइहिसि हार-प्पमुहाहरणाइं । तेहिं देवदूसेहिं आहरणेहिं य परिहिपहिं पाविहिसि तक्खणेण निय-ख्वं । नलेण पुच्छिओ देवो दमपंतीए वुत्तंतं । सई-

क्षण-पहाणो कहिओ तेण सव्वो । भणिओ देवेण नलो—किमेवं अरण्णे परि-
 व्वमसि ? पराणेमि तुमं तत्थ, जत्थ गंतुमिच्छसि । नलेण वुत्तं—सुंखुमा-
 रपुरे पराणेषु मं । तओ तहा काऊण देवो गओ सुरलोयं । नलो वि तप्पण-
 रुज्जाण-भूसणे जिण-भवणे पणमिऊण नमिनाहं पत्तो सुंखुमार-पुर-दुवारं ।
 तत्थ उम्मूलियालाणक्खंभो पवण-फरिसे वि धूणियासणो उवरि संचरंते स-
 कुंते वि करेण कडुंतो भंजंतो तरुवणं वियरिओ मत्त-हत्थी । तत्थ दहियजेण
 रत्ता पायारमारुहिऊण भणियं—जो एयं मत्त-कुंजरं वसीकरेइ तस्स जं मग्गियं
 संपयच्छामि । नलरुज्जेण वुत्तं—कत्थ सो मत्त-मयगलो जेण अहं वसीक-
 रेमि । एवं भणंतस्स खुज्जस्स घणो व्व गज्जंतो तं पएलमागओ गओ । जेण
 तं पइ पहाविओ खुज्जो । करि-करावाय-वंचण-कुसलेण अग्गओ पच्छओ
 पासओ य संचरंतेण तेण नीओ परिस्समं करी । गरुडो व्व उप्पइऊण आरु-
 ढो तस्स खंधे । पुव्वासणे ठाऊण कलावे खिचिऊण चलणे आहओ कुंभत्थले
 चवेडाए । कर-कलियंकुसेण वाहीओ करी खुज्जेण । उग्गुट्ठो जयजयारवो
 जणेण । दिन्नं रत्ता सुवण्ण-सिखलं । वसं नेऊण नीओ नलेण आलाण-क्खंभं
 वारणो । तओ उत्तरिऊण अकय-पणामो दहियजस्स रत्तो आसणे निससो नलो ।
 रत्ता भणिओ—भो खुज्ज ! अत्थि हत्थि-सिक्खा-वियक्खणं किमन्नं पि वि-
 न्नाणं ते ? । खुज्जेण भणियं—किमन्नं कहेमि, जइ सूरियपागं रसवईं दट्ठ-
 मिच्छसि, ता करेमि । तओ रत्ता गंतूण गेहं खुज्जस्स सज्जपियं मुग्ग-तंडु-
 ल-साग-वेसवार-प्पसुहं । सूर्रातवे थालीओ सुत्तूण सूरविज्जं सरंतेण खुज्जेण
 कया दिव्वा रसवईं । कप्प-रुक्ख-दिन्नं पिव मणुज्जं तं रसवईं भुत्तो सपरिवारो
 राया । जंपियं रत्ता—अहो ! रसवईए पाग-पगरिसो, अहो ! रस-मडुरिमा,
 अहो ! विलेस-पेसलया, अहो ! सव्विदि-उवयारित्तणं । एरिसं रसवईं नलो
 चेव जाणइ तओ नलं सेपंतस्स मे परिचिया चिरं एसा । ता किं तुमं नलो सि
 खुज्ज !?, नवा विस्वो एरिसो नलो, कहं वा जोयण-सय-दुगंतारियस्स तस्सा-
 गमो ? कत्तो वा भरहद्धसामिणो तस्स एगागित्तणं ? । तओ तुट्ठेण रत्ता दि-
 न्नाइं खुज्जस्स वत्थालंकरणाइं टंक-लक्खं गाम्माणं च पंचसयाइं । से सव्वंपि
 गहियं खुज्जेण । न गहियाइं गाम्माणं पंचसयाइं । रत्ता वुत्तो खुज्जो—किमन्नं पि
 किंचि ते दिज्जउ ? । खुज्जेण जंपियं—जइ एवं पारहिं मज्जं च नियरज्जेसु विपा-
 रेसु । रत्तावि तव्वयण-बहुमाणओ तहेव कयं । अन्नया रत्ता पुच्छिओ खुज्जो—
 को तुमं ? कत्तो वा आगओ ? खुज्जेण जंपियं—कोसलाए नलरायस्स सूय-

यारो हुंडिओ नामाहं । तस्स पासे सिक्खिआओ कलाओ । नलो कूबरेण वंजु-
णा जिणिओ रज्जं, दमयंतिं धित्तूण पवन्नो अरहं । विवन्नो तत्थेव नलो । तओ
अहं आगओ तुह समीवं, न उण अगुणद्धणो कवड-कूवस्स कूवरस्स पासे ठिओ ।

तो दहिवन्न-नरिंदो सोऊण नलस्स मरण-वुत्तंतं ।

तं सोयं संपत्तो पारिज्जइ जो न कहिउं पि ॥

दमयंती-पिउ-पासे दहिवन्न-निवेण अन्नया दूओ ।

केणावि कारणेण पट्टविओ भित्त-वित्तीए ॥

भीमेण सज्जारिओ दूओ । कयावि पत्थावे पत्थिवस्स पुरओ जंपियं
दूएण—मम सामिणो समीवे नलस्स सूयकारो अत्थि, नलोवएसओ सो सुणइ
सूरपागं रसवइं । तं सोऊण दमयंतीए जंपिओ पिआ—ताय ! पणिहिं पेसिऊण
जाणाहि, केरिसो सूवयारो । नलं विजा न याणइ सूरपायं रसवइं । जइ पुण
गोविद्यप्पा नलो चेव हविज्ज एसो ।

तो सामि-कज्ज-कुसलो कुसलो नामेण पेसिओ विप्पो ।

दहिवन्न-सूक्यारस्स रुव-जाणण-कए रत्ता ॥

सो सुंतुमारनयरे पत्तो सुह-सउण-दुगुणि-उच्छाहो ।

खुज्जं दट्ठं तत्संतिए निसन्नो विसन्नो अ ॥

कुसलो चित्तेइ इमं कत्थ नलो कत्थ खुज्जओ एसो ।

जं मेह-सरिसवाणं अंतरमेसिं पि तं चेव ॥

तओ चित्ते किं पि संपहारिऊण कुसलो दुहयं गाएइ—

निट्ठु निक्खिणु काउरिसु एकु जि नलु न दु अंति ।

कुज्ज महासई जेण विणि निसि सुत्ती दमयंती ॥

तं पुणो पुणो गिज्जमाणं सोऊण दमयंतिं संभरंतो गलंतंखुजलो परुद्धो
नलो । ' किं रुयसि त्ति ? ' पुच्छिओ कुसलेण । खुज्जेण जंपियं—करुणरस-
संगयं गीयं ते सुणिऊण रुयामि । खुज्जेण पुच्छिओ सो ईहियत्थं । नल-जूयाओ
आरब्भ विदग्धाए दमयंती-गमण-पज्जंता कहिया कहा कुसलेण । पुणो बि वुत्तं
विप्पेण—खुज्ज ! दहिवन्नस्स रत्तो दूएण भीमरायस्स अग्गओ सूरपाग-सूवयारो
ति कहिओ तुमं । सूरपाग-पच्चलो नलो चेव त्ति चिंतंतीए दमयंतीए जणयम-
व्वत्थिऊण पेसिओ अहं ते वंसणत्थं । तुमं दट्ठूण चित्तिंयं मए—कत्थ अज्ज-
त्थममणुज्जो खुज्जो, कत्थ वा सव्वंगोवंग-पेसलो नलो, कत्थ कवल्लिय-तिमि-
कुडंयगो वगो, कत्थ वा कय-जणाणंदो चंदो । तहा ममागच्छंतस्स संसारे

सउण-संघाओ संजाओ सो वि निष्फलो, जं तुमं न होसि नलो । दमयंती-
पिम्म-परवसेण खुज्जेण नीओ निय-गेहं विप्पो ।

जओ—

जत्थ जणो वसइ पिओ तीए दिसाए समागओ संतो ।

काओ वि कुणइ हरिसं किं पुण पिय-पेसिओ पुरिसो ॥

महासईए दमयंतीए महापुरिसस्स नलस्स य कहंतस्स ते किं सागयं
कीरउ त्ति वुत्तूण कया भोयणाइ-पडिवत्ती । दिन्नं दहिवन्न-दिन्नं आहरणं । तओ
पत्तो कुसलो कुसलेण कुंडिणपुरं । कहिओ भीमस्स मत्त-करि-वसीकरण-मूलो
सव्वो खुज्ज-वुत्तंतो । दमयंतीए वुत्तं—ताय ! नूणं नलो सो, किंतु केणावि
आहारदोसेण कम्मदोसेण वा विरूवो जाओ ।

करि-सिक्खा-कुसलत्तं, सूरियपागस्स करण-सामथ्यं ।

अच्चभुयं च दाणं नलं विणा नत्थि अन्नत्थ ॥

ताय ! केणावि उवाएण तं खुज्जं इहाणेसु, जेण तं सयं परिकखेभि ।
भीमेण वुत्तं—पुत्ति ! अलियं सयंवरं पारंभेभि, हक्कारेभि दहियन्नं । दहियन्नो
पुवं पि ते लुब्धो आसि, परंतुमए नलो वरिओ । ता एण्हि तुह सयंवरं सुणि-
ऊण सिग्घमागमिस्सइ सो । तेण सह खुज्जो वि । जइ सो नलो ता तुभं अन्नस्स
दिज्जंतिं न सहिस्सइ । तहा तुरय-हिययन्नू नलो अत्थि, जइ सो खुज्जो नलो ता
रह-तुरय-पेरणेण जाणियव्वो नलो त्ति । नलस्स पेरंतस्स पवण-तुल-रया तुरया
हवन्ति । आसन्नं दिवसं कहिस्सं । जइ तत्थ आगमिस्सइ खुज्जो वेगेण सो नलो
नूणं । अन्नो वि थी-परिभवं न सहइ किं पुण नल-नरिंदो । पेसिओ भीमेण
दहिवन्नस्स दूओ, कहिओ तेण चित्त-सुख-पंचमीए दमयंती-सयंवरो । चित्तियं
दहिवन्नेण—अहिलसणीया मे दमयंती, परं दूर-देसे सा, पच्चूसे पंचमी, न तीरइ
तत्थ गंतुं, ता किं करेभि त्ति मीणो व्व थोय-जले पत्तो अरइ दहिवत्तो । खुज्जेण
चित्तियं—दमयंती महासई न पुरिसंतरमिच्छइ, इच्छेज्ज वा तहावि सह विज्ज-
माणे को गिण्हेज्ज तं । ता तत्थ दहिवन्नं छहिं पहरेंहि नेभि, जेण अणेण सह
ममावि पसंगेण दंसणं होइ । खुज्जेण वुत्तो दहिवन्नो—किं तम्मसि तुभं ? कहेहि
कारणं । नहि अकहिय-रोगस्स रोगिणो चिणिच्छा कीरइ । रत्ता वुत्तं—संपन्नो
कय-सुरपुर-पवेस-मंगलो नलो, पुणो वि दमयंती संपयं सयंवरं करिस्सइ,
अत्थि मे दमयंतीए अहिलासो, दूरे विदग्धा, छेवेव पहरा अंतरे, बहुय-दिवसेहिं
आगओ दूओ, अहं पुण कहं इत्ति एण कालेण वचिस्सामि ? त्ति चिंताए न पावे-

मि निव्वुइं । खुज्जेण वुत्तं—जच्च-तुरय-जुत्तं अप्पेहि मे रहं, जेण पच्चूसे तत्थ तुमं वेमि । न सामन्न-पुरिसो एत्तो किंतु खेयरो सुरो व त्ति चित्तिज्जण समप्पिओ जहुत्त-रहो रत्ता । तं काज्जण पगुणं भणिओ नलेण दहिवज्जो—आरोह रहं ।

राया थहयाइत्तो छत्तधरो दुन्नि चामरकरा य ।

आरूढा तंमि रहे पंच इमे, खुज्जओ छट्ठओ ॥

तं विल्लं च करंडं च कडियडे वंभिज्जण वत्थेण ।

कय-देव-गुरु-सुमरणो तुरंगमे खेडए खुज्जो ॥

हय-हियय-जाणएणं नलेण चोइज्जमाण-वर-तुरओ ।

गंतुं रहो पयट्ठो पहु-चित्तेणं विमाणं व ॥

अह दहिवन्नस्स पडो पडिओ रह-वेग-पवण-उत्तुओ ।

तेण परिओस-वसओ नलस्स ओयारणं व कओ ॥

दहिवज्जेण कहियमेयं खुज्जस्स, हसिज्जण भणियं खुज्जेण—कत्थ पत्थिव ! अत्थि ते पडो ? पड-पडणाओ पंचवीसं जोयणाइं आगओ रहो । किंच मज्झिमा इमे तुरया, जइ पुण उत्तमा हवेज्ज, ता इत्तिएण कालेण चोइ-ज्जमाणा वर-पंचास-जोयणाइं रहो आगच्छेज्जा । दहिवज्जेण अक्ख-क्खं पिन्निखज्जण अधिक्खयं—इत्थ अक्खे जत्तियाइं फलाइं चिट्ठंति अगणंतो वि वेसिं संखं जाणेमि अहं, नियत्तंतो ते कोउगं दंसिस्सं । खुज्जएण भणियं—मए सारहिंमि मा वीहेसु कालक्खेवाओ । एग-मुट्ठि-प्पहारेण पाडेमि सव्वाइं फलाइं तुह पुरओ । रत्ता वुत्तं—पेच्छ अच्छेरं, पाडेहि तुमं, चिट्ठंति अट्ठारस-सहस्साइं फलाणं । तओ मुट्ठि-घाएण पाडियाइं ताइं खुज्जेण । गणियाइं दहि-वज्जेण, जाव तित्थियाइं चेव । दिन्ना दहिवन्नस्स पत्थिएण तुरय-हियय-पिज्जा खुज्जेण । गहिया दहिवन्नाओ फल-संखा-विज्जा । पहाए कुंडिणपुरासत्ते पत्तो रहो वियसिय-वयण-कमलो संपन्नो दहिवन्नो । एत्थंतरे रघणी-विरामे दंमघातीए दिट्ठो सुविणओ । कहिओ विहि-पुच्यं पिउणो । जहा—दिट्ठा नए निव्वुइ-देवी आप्पेयती इत्थ गयणे कोसलुज्जाणं । देवी-वयणेण पुप्फ-फल-कलियं आरूढा अहं चूय-पाययं । मम हत्थे समप्पियं पहाण-पडमं देवीए । पडिओ पुन्वारूढो इत्ति विहंगमो । भीमेण वुत्तं—पुत्ति ! सोहणो सुविणो । निव्वुइ-देवी ते पुन्न-रासी-जग्गिओ । कोसलुज्जाणं कोसला-रज्ज-लाभ-करं । मायंदारोहणं नल-संगम-कारणं । पुन्वारूढ-विहंगम-पडणं कूवरस्स रज्जभंसो । पच्चूसे दिट्ठो त्ति अज्जेव ते मिलिस्सइ नलो । तयाणिं चेव पत्तो पुरदारं दहिवन्नो । कहिओ मंग-

लाभिहाण-पुरिसेण भीमस्स । झत्ति आगंतूण भित्तो व्व परिरंभिओ भीमेण ।
समप्पिओ पवरावासो । भोयणाइ-पडिबत्ति काऊण भणिओ भीमेण—अत्थि
ते सूरपाग-सूवयारो, तं दंसेहि मे । आइटो दहिवन्नेण खुज्जो रसवइ-करणत्थं ।
तेण वि कप्प-रुक्खेणेव तत्तत्तणे कया रसवई, दहिवन्नेवरोहेण भुत्तो भीमो
सपरिवारो तं रसवई । तस्सासाय-परिक्खणत्थं तवभत्त-भरियं थालं आणावि-
ऊण भुत्तं दमयंतीए । रसासायणाउ य निच्छियं खुज्जो नलो त्ति । भणियं च
तीए—पुच्चं नाणनिहिणा गुरुणा अक्खियं मे, नलं विणा सूरपागं अन्नो न याणाइ
भारहे । ता नूणं नलो चेव एसो । जं पुण खुज्जो तत्थ केणावि कारणेण होयच्चं ।
नलस्स एक्का परिकखा रसवई, अन्ना वि अत्थि । नलंगुलीए वि फरिसिया अहं
पुलयालं किया होमि । ता अंगुलीए फरिसेउ मं खुज्जो । जइ पुण इमावि प-
रिक्खा मिलइ, तओ खुज्जो पुच्छिओ—किं तुमं नलो ? तेण वुत्तं—कत्थ वित्थि-
न्न-वच्छत्थलो नलो, कत्थाहं जण-नयण-दुक्खुज्जओ खुज्जओ । तइ वि गाढो-
वरोहेण तेण फरिसियं दमयंतीए वच्छत्थलं अंगुलीए । तित्तिण्णावि अंगुली-
फरिसेणावि हियय-हरिसुक्करिसेण कक्कोडयं व जायं उक्कटयं दमयंतीए देहं ।
तया सुत्ता अहं तुमए मुक्का, संपयं पाणनाह ! दिट्ठोसि, कहिं वचसि ? त्ति भणंतीए
तीए नीओ नलो भवणव्भंतरं । अवभत्थिओ—पयासेसु सख्वं । तओ विल्ला-
ओ करंडाओ य वत्थालंकरणाइं परिहिऊण जाओ सख्वत्थो नलो । तं दट्ठूण
तुट्ठचित्ता दमयंती वल्लि व्व पायवं सव्वंगमालिणए गाढं । भीमेणावि नलो ना-
ऊण निवेसिओ निय-सिंहासणे । सामी तुमं, ता समाइस किं करेनि ? त्ति भणं-
तो ठिओ पुरओ कयंजली भीमो । दहिवन्नेण विन्नत्तो नलो । नाहो वि तुमं जं
अन्नाणओ अणुचियं आणत्तो सि, तं खमेसु मे । दमयंतीए हव्वाराविओ चं-
दजसा-समेओ समागओ रिउपन्नो राया । तहा तावसपुर-पहू वसंत-हिरिसे-
हरो । कया तेसिं पडिबत्ती भीमेण । अन्नया सव्वेसिं पि भीमसहाए ठियाणं
पत्तो पहाए पहा-पसर-डामरो अमरो । कयंजलिणा भणिया तेण दमयंती—अहं
खु तावसवई, तुमए पडिवोहिओ, जिणधम्म-प्पभावेण मरिऊण सोहम्मो सूरु
संजाओ त्ति । सत्त कणय-कोडीओ वरिसिऊण गओ सट्ठाणं । भीम-रिउपन्न-
दहिवन्न-वसंत-प्पसुहेहिं महीनाहेहिं मिलिऊण रज्जे अहिसित्तो नलो । नलाए-
सेण मेलियाइं तेहिं निय-निय-बलाइं । तेहिं परिणओ गज्जंत-गख्व-मयणलो
तुरय-खुर-क्खय-खोणी-रेणु-रुद्ध-नहयलो रह-चक्क-चिक्कार-उक्कंपियारि-चक्क-
कन्न-जुयलो नलो संपत्तो कोसलापुरिं । दूयं पेसिऊण कहावियं कूवरत्त, जओ

तुह दंसगत्यमागओ नलो, पत्तो अउज्झाए परिसरे । समागयं सुणिऊण नलं
अनलालिंगिओ व्व जाओ महंत-संताव-कवलिय-कलेवरो कूवरो ।

वुत्तो नलेण एसो दूय-मुहेणं— मए समं जुज्झ ।

होउ मह तुज्झ लच्छी मह लच्छी वा हवह तुज्झ ॥

अह कूवरेण पुणरवि पारब्बं जुज्झ-भीरुणा जूयं ।

सो सुकयमंसलेणं नलेण हाराविओ सव्वं ॥

कूरो वि कूवरो सो मम लहु-बंधु त्ति कोव-रहिण ।

गुण-निम्मलेण विहिओ नलेण पुत्तं व्व जुवराओ ॥

लहिऊण नियं रज्जं दमयंती-संजुओ नलो राया ।

उक्कंठिओ नमंसइ अउज्झ-नयरी-जिणहराई ॥

कय-विविह-पाहुडेहिं नलो नरिंदेहिं नमिय-पय-कमलो ।

कुणइ भरहच्च-रज्जं वरिस-सहस्साई बहुयाई ॥

अन्न-दिणे सग्गाओ निसह-सुरो तेय-भासुरो पत्तो ।

विसय-सुह-सेवणारंभ-विग्गमलं भणेइ नलमेव ॥

रागाइ-तक्करेहिं लुंदिज्जंतं विवेय-सव्वस्सं ।

जो अप्पणो वि रक्खसि न तुमं सो होसि पुरिसो किं ? ॥

पव्वज्जा-समयं ते कहिस्समिति जंपियं मए पुव्वं ।

ता संपइ माणुस-जम्म-हुम-फलं संजमं गिण्ह ॥

इय जंपिऊण देवो तिरोहिओ, अह समागओ तत्थ ।

जिणभदो नाम गुरू विमलावहिनाण-रयण-निही ॥

तो गंतुं दमयंती-सहिण नलेण वंदिओ एसो ।

तह उयधिसिउं पुरओ पंजलिणा पुच्छिओ एवं ॥

किं पुव्व-भवे भयवं ! अम्हेहिं कयं जमेरिसं रज्जं ।

लद्धूण हारियं अह पुणो वि लब्धं समग्गं पि ॥

गुरुणा भणियं—सुण सोम ! अत्थि एत्थेव जंबुदीवमि ।

भारहवासे अट्ठावयस्स गिरिणो समीवमि ॥

निच्चं अदिट्ठ-पर-चक्क-संगरं अत्थि संगरं नगरं ।

तत्थासि विहिय-दिसि-रमणि-कम्मणो मम्मणो राया ॥

तस्स वीरमई देवी । कयाइ तीए सह पारद्धि-पत्थिण पत्थिदेण नगर-
वाहिं सत्थेण सह गच्छंतो धम्मो व्व मुत्तिमंतो पसंतो संतोस-प्पसुह-गुणवि-

सिद्धो दिद्धो मुणी । मिगया-महूसव-विग्घ-पउणो असउणो मे एसो त्ति चित्ति-
तेण तेण कुंजरो व्व जूहाओ सत्थाओ धरिओ सो । नियत्तिऊण नीओ विच-
गेहं । वारस घडिआओ जाव विडंविओ । पच्छा पुच्छिओ समुच्छलिय-कारुणेण
रत्ता देवीए य—कत्तो तुमं आगओ, कत्थ वा पत्थिओसि ? । मुणिणा भणियं—
रोहीडयपुराओ अट्ठावय-पव्वयावयंस-पडिबिंवाणं जिणबिंवाणं वंदणत्थं सत्थेण
सह पत्थिओऽहं । एवं मुणि-वयण-मंत-सवणेण विसं व विसहराणं वियलिओ
तेसिं कोवो । भद्दग-भावं नाऊण मुणिणा कहिओ जीव-दया-पहाणो धम्मो ।
आजम्माओ धम्मक्खरेहिं अविद्ध-कत्ताण ताण जाओ किंचि धम्म-परिणाओ ।
पडिलाहिओ तेहिं साहू भत्त-पाणाइणा । धरिओ केत्तिअं पि कालं । ओसहं
व रोगीण तेसिं धम्म-विज्ञाणं दाऊण तेहिं विसज्जिओ गओ मुणी अट्ठावयं ।
एवं साहु-संसग्गओ पडिवुद्धेहिं तेहिं दविणं व किवणेहिं जत्तओ पालियं
सावगत्तणं । अन्नया वीरमई धम्मथिरी-करणत्थं सासण-देवयाए नीया अट्ठा-
वय-पव्वयं । तत्थ निय-निय-वन्न-प्पमाण-जुत्ताओ विविह-रयण-पज्जुत्ताओ
सुरासुर-विणिम्मिय-महिमाओ अरिहंत-पडिमाओ पेच्छिऊण परमं परिओ-
समावन्ना । वंदिऊण आगया तओ नियनयरं । सा य वीरमई महंतं तित्थ-
मेयं मए वंदियं ति सट्ठाए जिणं जिणं पडुच्च वीसं वीसं आर्यविलाइं करेइ ।

उवरि निवेसिय-माणिक्क-मणहरे कणन-गिम्मिए तिलए ।

चउवीसं जिणपडिमाओ जुग्गे कारवइ वीरमई ॥

अन्न-दिणे अट्ठावय-गिरिम्मि गंतुं इमा सपरिवारा ।

पूजं कुणइ जिणाणं पहवण-विलेवण-वलि-प्पसुहं ॥

जिण-पडिमाण निलाडेसु ताइं तिलयाइं ठवइ भत्तीए ।

तप्पुन्न-पायवस्स व जाइं विरायंति कुसुमाइं ॥

चारण-समणाएणं तित्थे तत्थागयाण दाऊण ।

दाणं जहारिहं सा इय कुणइ तवस्स उज्जवणं ॥

कय-किच्चं मणुय-भवं सहलं बिह्वं कयत्थमवि जीयं ।

मज्जंती वीरमई पुणो वि पत्ता नियं नयरं ॥

इय भिन्न-सरीराण वि तेसिं दोण्हं अभिन्न-चित्ताणं ।

जिणधम्म-कय-मणाणं बहुओ कालो अइत्तंतो ॥

जीवाण मरण-धम्म-त्तणेण समए समाहि-मरणेण ।

सरिऊण मम्मण-निवो पत्तो सोहम्म-सुरलोपं ॥

अणुमरिडं वीरमई देवी तत्येव मणहरा जाया ।
 अतथंगयमि चंदे कियचिरं चिट्टए जुण्हा ॥
 तत्तो मम्मण-जीवो चविडं इह जंडुदीव-भरहंमि ।
 वहली-विसयालंकरण-कंकणे पोयणपुरम्मि ॥
 आभीर-धम्मिलासस्स रेणुया नामियाइ घरिणीए ।
 निम्मल-गुण-परिपुत्तो उप्पत्तो 'धम्म'त्ति सुओ ॥
 वीरमई जीवो पुण संजाया 'धूसरि'त्ति से घरिणी ।
 धत्तो निय-महिस्सीओ वाहिं गंतूण चारेइ ॥
 अह पाउसे पयदे घणे सुबुद्धिं घणं कुणंतेसु ।
 महिस्सीण चारणत्थं सिरोवरिं छत्तयं धरिडं ॥
 धत्तो गओ अरत्ते तेण तंहिं तिब्ब-त्तव-किसो दिट्ठो ।
 काउस्सग्गेण ठिओ मुणी गिरिंदो व्व निक्कंपो ॥
 भत्तीएँ छत्तयं से सिरंमि धरिडं निव्वारियं इमिणा ।
 समणस्स बुद्धि-कट्ठं, अह बुद्धीए नियत्ताए ॥
 नमिज्जण मुणी भणिओ धत्तेण—तुमं इहागओ कत्तो ? ।
 समणेण जंपियं—भइ ! पंडुदेसाउ पत्तोहं ॥
 लंकापुरीइ चलिओ तत्थागय-निय-गुरूण नमणत्थं ।
 मेहेण सत्त रत्तं वरिसंतेणं नवरि रुद्धो ॥
 धत्तेण जंपियं—पंक-दुग्गमा णाह ! संपयं पुहवी ।
 तो चलसु नयर-मज्जे मज्झ इमं महिस्समारुहिडं ॥
 मुणिं भणियं—साहूण वाहणारोहणं अजुत्तं ति ।
 तो धत्तएण सहिओ साहू सणियं गओ नयरं ॥
 धत्तेण मुणी भणिओ—खणमेकं एत्थ चिट्ठ ताव तुमं ।
 धित्तूण जाव दुद्धं अहंमागच्छामि गेहाओ ॥
 गंतूण गिहं धत्तो दुद्धं धित्तूण आगओ झत्ति ।
 भत्तीए कारिओ तेण महरिस्सी दुद्ध-वारणयं ॥
 धत्तेण सभज्जेणं मुणि-पासे सावगत्तणं गहियं ।
 तत्येव पोयणपुरे वरिसा-कालं ठिओ साहू ॥
 पच्छा अन्नत्थ गओ धत्तो सह धूसरीए चिरकालं ।
 पालिय-सावग-धम्मो पडिबत्तो संजमं पच्छा ॥

सत्त वरिसाई तं पालिऊण धन्नो मओ सह पियाए ।
 जुयलत्तणेण जाओ हेमवए वासणा-वसओ ॥
 तत्तो मरिउं जाओ सो सोहम्मंमि खीरडिंडिरो ।
 देवो सा उण देवी तव्वज्जा खीरडिंडिरा ॥
 चविऊण धन्नओ सो सोहम्माओ तुमं नलो जाओ ।
 नरनाह ! धूसरि चिय इमा पिया तुज्झ दमयंती ॥
 जं पुव्व-भवे दिन्नं सुणि-दाणं सावगत्तणं च कयं ।
 तस्स फलेण सुखवं रज्जं च तए इमं पत्तं ॥
 एसा वि हु दमयंती तद्धम्म-फलेण तुह पिया जाया ।
 केण वि अगंजियप्पा विसेस-तव-तिलय-दाणेहिं ॥
 जं पुण वारस-वडिआ विडंवणा तस्स साहुणो विहिया ।
 तुम्हं रज्ज-व्वंसो वारस-वरिसाई तं जाओ ॥
 इय गुरु-वयणं सुणिउं संवेगसुवागओ नलो राया ।
 पुत्तं पुक्खलनामं गुणाभिरामं ठवइ रज्जे ॥
 दमयंतीएँ समेओ गहिउं दिक्खं नलो गुरु-समीवे ।
 पढइ सुयं कुणइ तवं परीसहे दुस्सहे सहइ ॥
 अह कम्मस्स विचित्तत्तणओ रायस्स दुज्जयत्तणओ ।
 भोगत्थं दमयंतीइ कुणइ चित्तं नलो साह ॥
 तत्तो गुरुहिं चत्तो पिउणा पडिबोहिओ य आगंतुं ।
 परिपालिउं अलक्को वयं इमो अणत्तणं कुणइ ॥
 दमयंतीए वि कयं नलाणुरत्ताइ तं तओ मरिउं ।
 जाओ नलो कुवेरो दमयंती तस्स पुण भज्जा ॥
 किंचि वय-विराहणओ नीय-सुरत्तं इमेहिं संपत्तं ।
 दो वि खविऊण कम्मं कमेण मोक्खं लहिस्संति ॥

इति धूते नलकथा ।

एयं सोऊण भणियं रत्ता—भयवं ! न मए अक्खाइ-जूएण कीलामेत्तं
 पि कायव्वं । गुरुणावुत्तं—महाराय ! जुत्तं तुम्हारिसाणं विणिज्जिय-अक्खाणं
 अक्ख-जूय-वज्जणं । मंतीहिं विन्नत्तो राया—देव ! देवेण ताव सयं परिचत्तं
 एयं, अओ सव्वत्थ रज्जे निवारिज्जओ त्ति । रत्ता वुत्तं—एवं करेह । ‘आएसो

द्वियाओ अम्हे । धम्म-कहाहिं चिरं ठाऊण गयाओ सट्ठाणं । वीय-द्वित्ते अ-
भओ एक्कगो तुरयाख्खो गओ तासिं आवासे निमंतेउं । ताहिं बुत्तं—

जं आगओ सि सावय-सिरोमणी ! इत्थ अम्ह पारणए ।

जायाओ सयल-कल्लाण-भायणं तं धुवं अम्हे ॥

नहि चिंता-रयणं चडइ कर-यले कहवि पुत्त-रहियस्स ।

किं वा कप्प-महीरूह-उप्पत्ती होइ गेहंमि ॥

ता करेह भोयणं । मए भोयणं अकुणंते इमाओ वि मे घरे न भुंजिहिं-
ति त्ति चिंतंतो तत्थ भुत्तो अभओ । ओसह-संजोइयं पाइओ महुं । तम्बसेण
सुत्तो सो । आस-रहेहिं आरोविऊण पाविओ सो उज्जेणि, उवणीओ पज्जोय-
स्स । भणिओ तेण—कत्थ ते पंडिच्चं । अभएण भणियं—धम्म-च्छलेण वंचि-
ओ म्हि । पज्जोएण भणिओ अभओ—मए अविसज्जिएण तुमए न गंतव्वं ति
देहि मे वायं । अभएण बुत्तं—एवं करिस्सं । इओ य सेणियस्स रत्तो विज्जा-
हरो भित्तो । तस्स भित्ती-थिरीकरणत्थं दिन्ना सेणिएण सेणा नाम निय-व-
हिणी । परिणिऊण विज्जाहरेण नीया निय-नगरं । सा य तस्स अचंत-वल्लहा ।
धरणि-गोपरी वि ख्वाइगुणेहिं अम्ह अब्भत्थिय त्ति असहंतीहिं विज्जाहरीहिं
मारिया सा । तीए य धूया सा तेण मा एसा वि मारिज्जिहि त्ति सेणियस्स
उवणीया । तं जोव्वणत्थं परिणाविओ अभओ सेणिएण ।

सावि हु ख्वाइहिं अभयस्स अईव वल्लहा जाया ।

नहि नियगुणे विमुत्तुं जयंमि अन्नं वसीकरणं ॥

तं विज्जाहर-धूयं दट्ठुं न तरंति सेस-भज्जाओ ॥

तुच्छ-पर्यईण महिलाण मच्छरो होइ किं चोज्जं ॥

तओ ताहिं मायंगिं ओलग्गिऊण आरोविओ इमीए ‘रक्खसि’ त्ति
कलंको । धिक्कार-पुव्वं नयराओ निस्सारिऊण सा परि-चत्ता । अरत्ते भमंती
दिट्ठा तावसेहिं । कइणाए पुच्छिओ—भइ ! कासि ? कत्तो वा तुमं ? । तीए
कहिओ निय-बुरांतो । ते य तावसा सेणियस्स पुव्वया, तेहिं अन्हं ‘नत्तुय’
त्ति सा रक्खिआ । अन्नया उज्जेणीए नेऊण सिवाए सम्पपिया सा विज्जा-
हर-धूया, पुव्व-भज्जा अभयस्स पज्जोएण अप्पिया । तीए समं वसइ अभओ ।
पज्जोयस्स चत्तारि रयणाणि—? लोहजंधो लेहारिओ, २ अग्गीभीरु रहो,
सो किर अग्गिणा न डज्झइ, ३ निलगिरी हत्थी, ४ सिंघादेवि त्ति । अत्ताया
सो लोहजंधो भरयच्छं विसज्जिओ रत्तो समीवं । तेण रत्ता चित्तियं—एस

एग-दिवसेण एइ पंचवीसं जोयणाइं, ता पुणो पुणो सदाविज्जामि । अओ एयं मारेमि, जो पुण अन्नो होही सो बहुएहिं दिवसेहिं एही, एचिरं पि कालं सुहेण चिट्ठामि । तओ तेण रत्ता तस्स संबलं दिअं । सो नेच्छइ तो विहीए दवा-वियं । तत्थ वि से विस-संजोइया मोयगा दिआ, सेसगं संबलं हरियं । सो कइवि जोयणाइ गंतूण नइ-तीरे भुत्तुमाढत्तो, जाव सउणो वारेइ । उट्ठित्ता पहाविओ गओ दूरं । पुणो वि भुंजंतो वारिओ सउणेण, एवं तइय-वारं पि वारिओ । तेण चित्थियं—भविक्खवं कारणेणं ति पज्जोयस्स पासं पत्तो, निवे-इयं राज-कज्जं । रत्ता पुच्छिओ—छुहिओ व्व तुमं दीससि । कहियं तेण भोयणाकरण-कारणं । अभओ विक्खणो त्ति सदाविओ रत्ता । कहिऊण पुव्व-वुत्तंतं दंसिया संबलत्थइया । तं अग्घाइऊण अभओ भणइ—एत्थ दव्व-संजो-एण दिट्ठिविसो सप्पो समुच्छिमो जाओ । जइ उग्घाडियं होंतं संबलं तो दिट्ठिविसेण सप्पेण एसो डसिओ होंतो । रत्ता वुत्तं—ता किं किज्जउ ? । अभएण भणियं—वण-निउंजे परंमुहो मुच्चउ । तहेव कयं ।

अहिणो दिट्ठिविसेणं वणाइं दड्ढाइं सज्जण-भणाइं ।

खल-वयण-दुव्वयणेण व मओ य सप्पो मुहुत्तेण ॥

तुट्ठो राया, भणिओ अभओ—बंधण-मोक्ख-वज्जं वरं वरेहि । अभओ भणइ—तुह चेव पासे अच्छउ वरो । अत्थि पज्जोयस्स धूया वासवदत्ता नाम । सा बहुयाओ कलाओ सिक्खविआ । तीए गंधव्व-कला-जाणणत्थं गंधव्व-कला-कुसलं उदयणं आणेमि त्ति चिंतंतेण सुयमेयं—जहा उदयणो जत्थ हत्थि पेच्छइ तत्थ गायइ, जाव बद्धं पि अप्पाणं न याणइ । तओ रत्ता जंतमओ हत्थी कारिओ । नीओ कोसंबी-समासन्ने रत्ते । ठावियं तस्स अदूरा-सन्ने सिअं । तं हत्थि सोऊण पत्तो उदयणो । पवत्तो गाइउं । हत्थीवि विय-रंतो गीय-परवसो व्व ठिओ निचलो । आढत्तो उदयणो तं आरोहिउं । बद्धो हत्थि-मज्झ-ठिय-पुरिसेहिं । सिन्नेण आणिओ पज्जोयण-सगासं । भणिओ रत्ता—मम धूया काणा तं सिक्खवेहि गीय-कलं, तं च मा पेच्छसु, सा तुमं दट्ठूण मा लज्जउ त्ति । तीए वि कहियं—उवज्झाओ कोढिओ मा दच्छिसि त्ति । सो य जवणियंतरिओ तं सिक्खवेइ । सा तस्स सरेण हीरइ, कोढिओ त्ति न जोइयइ । अन्नया जइ पेच्छामि एयं ति चिंतंती अन्नहा पढइ । तेण रुट्ठेण भणिया—किं काणे ! विणासेहि ? । सा भणिया—कोढिया ! अप्पाणं न याणसि । तेण चित्थियं—जारिसो अहं कोढिओ तारिसी एसा काण त्ति जवणिया अवणीया ।

दिट्ठा य तेण एसा रह व्व ख्वेण विहिय-परितोसा ।
 तीए वि हु सो दिट्ठो पच्चक्खो कामदेवो व्व ॥
 तो चित्तिं च तेहिं हा अम्हे वंचियाइं हय-विहिणा ।
 अन्नोन्न-दंसणं जं न अम्ह एत्तिय-दिणाइं कयं ॥

जाओ तेसिं निविडो सिणिहो । जाणइ इमं कंचणमाला नाम रायधू-
 याए धाई । अन्नया आलाणक्खंभाओ निग्गओ नलगिरी । न तीरइ गिण्हउं ।
 रत्ता पुच्छिओ अभओ—कहं एस धिप्पिही ?! अभएण भणियं—उदयणो गा-
 यउ, जेण तग्गीयायन्नण-निच्चलो सुहं धिप्पइ । रत्ता भणिओ उदयणो—गाय-
 सु तुमं । तेण वुत्तं-भद्वइं करिणिं आरुहिज्जण जवणियंतरियाणि अहं दारिगा
 य गायामो । रत्ता वुत्तं—एवं करेह । तहेव कयं । संगहिओ हत्थी । वीओ
 दिट्ठो रत्ता वरो । अभएण टाविओ तस्सेव पासे । रायधूया गंधव्वे निम्माय त्ति
 सा तत्थ गायविज्जिही । अओ गओ पज्जोओ उज्जाणिगाए । भणाविओ उद-
 यणो—तुमए वासवदत्ताए समं तत्थागंतव्वं । उदयणस्स जोगंधराइणो अमच्चो,
 सो निय-पहु-मोयावणत्थं उम्मत्तगवेसणं पढइ—

“ यदि तां चैव तां चैव तां चैवायतलोचनाम् ।

न हराभि नृपस्यार्थे नाहं यौगंधरायणः ॥ ”

सो य पज्जोएण दिट्ठो उद्धट्ठिओ कायिअं वोसिरंतो । अणायार-
 करो गहिलो त्ति उवेक्खिओ सो । भद्वइए चत्तारि मुत्तवडियाओ विलइ-
 आओ । कच्छाए वज्जंतीए को वि सर-विसेसन्नू अंधलो भणइ—

“ कक्षायां वध्यमानायां यथा रसति हस्तिनी ।

योजनानां शतं गत्वा तथा प्राणान् विमोक्षयति ॥ ”

ताहे घोसवइं वीणं गहिज्जण वासवदत्ताए कंचनमालाए य समं मित्त-
 वसंतगेण मिंटेन भद्वइ-आरुहो उदयणो भणइ जण-समक्खं—

“ एषः प्रयाति सार्थः कांचनमाला वसंतकक्षैव ।

भद्रवती घोषवती वासवदत्ताऽप्युदयनश्च ॥ ”

जणो जाणइ—एस पज्जोयस्स पासे उज्जाणिगाए गच्छिस्सइ । न
 गओ तत्थ, पहाविआ हत्थिणी कोसंबी-संमुहं । इमं नाज्जण रत्ता आणत्ता भडा
 नलगिरिं आरुहिज्जण गिण्हइ उदयणं । जाव सो सन्नज्जइ ताव गओ उदयणो
 पंचवीसं जोयणाइं, सन्नच्चो नलगिरी लग्गो पिट्ठओ । अदूरागयं गयं दट्ठण
 भिन्ना एगा मुत्तवडिया, जाव तं हत्थिओ सिंघइ ताव अत्ताणि पंचवीस जो

यणाहं गओ उदयणो । एवं सेसाओ वि तिन्नि मुत्तवडियाओ भग्गाओ ।
 कोसंवि पविट्ठो उदयणो । अन्नया उज्जेणीये उप्पायग्गी उट्ठिओ कहिं पि नोव-
 समइ । रत्ता अभओ पुच्छिओ । सो भणइ—‘विषस्य विषमौषधम्, अग्नेर-
 श्निरेव ।’ तो अग्गीओ अन्नो अग्गीकओ । तेण सो आहओ अग्गी, तओ
 धक्को जलंतो । तहओ रत्ता दिन्नो वरो । एसो वि ठाविओ अभएण रत्तो पास्ते ।
 अन्नया उज्जेणीए असिवं उवट्ठियं । अभओ पुच्छिओ उवसमोवायं, भणइ—
 अग्निभतरियाए अत्थाणीए देवीओ विभूसियाओ इतु जा तुम्हेहिं रायालंकार-
 भूसिएहिं दिट्ठीए जिणइ तं मे कहिज्जहं । तहेव कयं । राया पलोएइ, सव्वाओ
 हेट्ठासुहीओ ठायंति । सिवाए राया जिओ । कहिअं अभयस्स । अभओ
 भणइ—रत्ति अवसणा एसा कूरवलिं करेउ । जं भूयं उट्ठइ तस्स सुहे कूरं
 छुहउ । तहेव कयं । तिए चउक्के अट्ठालए य जाहे देवया सिवाखवेण वासइ,
 ताहे कूरं तस्स सुहे छुहइ, भणइ य—अहं सिवा गोपालग-पालग-माय त्ति ।
 एवं सव्वाणि विनिज्जियाणि भूयाणि । जाया पुरीइ संती । देइ चउत्थं वरं
 निवो तस्स । चिंतइ अभयकुमारो, चिट्ठिस्सं केच्चिरं इत्थ, रायगिहं वच्चाजि
 त्ति । तो भणइ—देव ! देहि मज्झ वरं । रत्ता वुत्तं—मग्गसु । अह अभओ
 जंपए एवं—

नलगिरि-हत्थिहिंमिं ठितइं सिवदेविहि उच्छंगि ।

अग्निभीरु-रह-दारुइहि अग्नि देहि मह अंगि ॥

बुद्धीए अत्ताणं विसज्जावेइ त्ति चिंतिऊण रत्ता सक्कार-पुव्वं विसज्जिओ
 अभओ, भणइ—तुम्हेहिं छलेण अणिओ अहं, मह पुण पइजं सुण—

करिवि पईवु सहस्सकरु नगरीमज्झिण सामि !

जइ न रडंतु तइं हरउं अग्निहिं पविसामि ॥

तं भज्जं घित्तूण गओ अभओ रायगिहं, ठिओ कंचि कालं । पच्छा
 चंद-सुंदर-वयणाओ कमल-दल-दीह-नयणाओ वित्थिण्ण-थण-कलसाओ विवि
 ह-वियारेसु अणलसाओ दो गणियाओ घेत्तूण वणिय-वेसेण पत्तो उज्जेणिं ।
 राय-मग्गे गिण्हए आवासं । अन्नया दिट्ठाओ पज्जोएण गणियाओ । ताहि
 विस-विलासाहि दिट्ठीहिं निज्झाइओ गओ नियावासं । पेसइ दूइं । ताहिं कुवि-
 याहिं व घाडिऊण दूइं भणियं, न होइ एस राया जो पर-महिलमहिलसइ त्ति ।
 वीय-दिणे सणियं रुट्ठाओ । तइय-दिणे भणिया दूईं—सत्तमे दिवसे देवउले
 देवजत्तं करिस्सइ अम्ह भाया तत्थ रहो त्ति आगच्छ । अन्नया भाया रक्खइ ।

अभएण पुब्बं पज्जोय-सरिसो पुरिसो पज्जोओ त्ति नामं काऊण उम्मत्तो कओ । भणइ अभओ—एस मे भाया सारवेमि, एयं किं करेमि, एरिसो भाइ-नेहो त्ति सो रुट्ठो रुट्ठो नस्सइ । तओ वंधिऊण, उट्ठेह रे ! असुगा असुगा, अहं पज्जोओ हरामि त्ति रडंतो आणिज्जइ निज्जइ य विज्ज-पासं । इमं च नायं नयर-जणेण । सत्तम-दिणे पज्जोएण पेसिया दूई ताण पासं । ताहिं वुत्तं—एउ एकल्लउ त्ति ।

दूई-वयणेण एसो एगागी आगओ गवक्खेण ।
 नहि जुत्तमजुत्तं वा मुणइ मणुस्सो रमणि-रत्तो ॥
 पुब्ब-निउत्त-नरेहिं गिहं पविट्ठो परंगणा-गिद्धो ।
 बद्धो सो वारिणओ गओ व्व करिणी-कयाकंखो ॥
 अह खट्ठाए सह वंधिऊण दिवसंमि नयर-मज्झेण ।
 निज्जइ पज्जोय-निवो अभयकुमारस्स पुरिस्सेहिं ॥
 रे ! रे ! धावह गिण्हह मोयावह इत्ति मं इमेहिंतो ।
 एसोऽहं पज्जोओ निज्जामि फुडं इय रडंतो ॥
 वीहीकरण-जणेणं पुच्छिज्जइ को इमो ?, भणंति नरा ।
 वाणिय-भाया निज्जइ विज्जघरं एस निचं पि ॥
 वाहिं आसरएहिं उक्खित्तो पाविओ य रायणिहं ।
 सो सेणियस्स कहिओ कट्ठिय खग्गो इमो पत्तो ॥
 तं हणिउं कुविय-मणो भणिओ अभएण मा कुरु अजुत्तं ।
 जं किरइ सक्कारो सत्तुस्स वि गेह-पत्तस्स ॥
 वसणंमि समावडियं कह वि तुलग्गेण वेरियं लद्धुं ।
 उवयारमारियं तह करेसु जइ सो जियइ दुक्खं ॥
 तो सेणिएण रत्ता मुक्को सक्कारिऊण पज्जोओ ।
 इय परदार-पसत्तो संपत्तो वंधणं एसो ॥

इति पारदार्ये प्रद्योतकथा ॥

रत्ता वुत्तं—भयवं ! मूलाओ चिय मए परित्थीओ ।
 दूरं भयंकरीओ भुयंगमीओ व्व चत्ताओ ॥
 पर-रमणि-पसत्त-मणो पाएण जणो न को वि मह रज्जे ।
 गुरुणा भणियं—धत्तो सि जो परित्थी-नियत्तो सि ॥
 कमलाण सरं रयणाण रोहणं तारयाण जहा गयणं ।

परदार-निवृत्ति-वयं वञ्चन्ति गुणाण तद् ठाणं ॥

अहं गुरुणा वागरियं—वेसा-वसणं नरिंद ! मुत्तव्वं ।

द्विणस्स विणासयरं जं कमल-वणस्स तुहिणं व ॥

जं नीर-रासि-महणं व कालकूडं जणेइ खयरोगं ।

कवलेइ कुलं सयलं जं राहु-मुहं व ससि-विंव ॥

धूमो व्व चित्त-कम्मं जं गुण-गणमुज्जलं पि मलिणेइ ।

जं दोसाण निवासो वंमिय-विवरं व भुयगाणं ॥

वेसा-वसणासरां तिवाग-भूलं विणासिउं अत्थं ।

पच्छा पच्छायावेण लहइ सोयं असोओ व्व ॥

रत्ना वुत्तं—को सो असोओ ? । गुरुणा भणिओ—सुण,

जं चवण-जम्म-विवाग-मण-नाण-ठाणं ति सीयलजिणस्स ।

भदेहि विहियसेवं तमत्थि भदिलपुरं नयरं ॥

तत्थ जसभदो राया ।

अरि-कामिणीण कुंकुम-कच्छरी-कज्जलाइं अंगेसु ।

जस्स करवाल-धारा-जलेण सहस त्ति धोआइं ॥

तस्स सम्मओ समओ व्व बहुयत्थ-संगओ गओ व्व पवत्तिय-दाण-पस-
रो सरो व्व धम्म-गुण-जोग-सुंदरो सुंदरो सेट्ठी । तस्स कमल-दल-विसालच्छी
लच्छी भज्जा । सा अचंत-वल्लहा वि अवच-रहिय त्ति दूमेह मणं सेट्ठिणो ।

जओ—

विविह-मणि कणय-भूसण-जुया वि — विणा अवचेण ।

न विरायइ वल्लिरपल्लवा वि वल्लि व — ॥

लच्छीए भणिओ सेट्ठी—किं तुमं विसतो ? । तेण वुत्तं—जं
तुमं निरवच त्ति तं महं महंतो संतावो । तीए — एवं ता अचं
परिणेतु । तेण भणियं—पिए ! न मे अन्न-भज्जाए अवचेणा — निव्वुइ ।
तीए वुत्तं—इत्थ नयरे सीयलजिणिंद-मंदिर-डुवार-देसे असोया — वेया
अत्थि, सा समत्त-जण-पत्थियत्थे पयच्छेइ । ता तीए उवाइयं करेइ ।
मेयं' ति भणिऊण गओ सेट्ठी लच्छीए समं सीयलजिण-भवनं । कप्पूइ
कुम-कुसुमचएहिं अचिओ भयवं । तओ तहेव अचिया देवया ।

भणिया य—देवि ! जइ ते पभाषाओ गज्ज नंदणो होही ।

ता गरुय-चिभूईए काहं पूयामहं तुव्व ॥

तुह संतियं च नामं सुयस्त दाहं ति तप्पभावेण ।

लच्छीए संजाओ गवभो समए पसूया सा ॥

जाओ पुत्तो तो सुंदरेण तोसं गएण कारवियं ।

नचंत-रमणि-चक्कं वच्चावणयं पवंधेण ॥

अह पडिपुत्ते मासे गंतुं जिण-मंदिरे विभूईए ।

भुवणच्छेरय-भूओ विहिओ पूआ-महो तेण ॥

सीयलजिणस्स तह देवयाइ पाएसु पाडिओ पुत्तो ।

नामेण असोयाए इमो असोओ त्ति वज्जरिओ ॥

पत्तो कमेण बुद्धिं सयल-कलाओ गहाविओ समए ।

मयरद्धय-केलिवणं जोव्वणमारोहुमादत्तो ॥

जाया सुंदरस्स चिंता—पाएण पणांगणासत्तस्स पुरिसस्स दव्व-

क्खओ दीसइ, ता जाणावेमि पुत्तं वेसा-सरुवं, जेण वेसासु वीसासं न करेइ

एसो त्ति । तओ भणिया चंडा नाम कुट्टिणी—भदे ! मह पुत्तं जाणावेसु

वेसा-सरुवं, देमि ते दीणार-लक्खं ।

निय-दोस-पयडणं पि हु लुद्धाए कुट्टिणीए पडिबन्नं ।

अहवा तं नत्थि धणेण जं न कुव्वंति एयाओ ॥

तो चंडाए नीओ स-गिहमसोओ पयंपिओ एवं ।

तुह वेसाण सरुवं जहद्वियं पुत्त ! साहेमि ॥

यर-वत्थाहरण-विहसियाओ वेसाओ जइ वि दीसंति ।

तह पि विभाविज्जंतं न सोहणं किं पि एयासिं ॥

जओ—

असुणिय-जाइ-कुलाओ लुहाकुलाओ अदंसणिज्जाओ ।

किणिज्जण परेहिंनो इमाओ विप्पंति बालत्ते ॥

अंगाइं भंजिउं विरसमारडैतीओ नट्ट-निउणेहिं ।

लट्ठि-लयाए हणिज्जण सिक्खविज्जंनि नट्ट-विहिं ॥

परिकम्मिज्जण अंगं विविह-पयारेहिं जोव्वणत्थाओ ।

चिसं वित्तं च परस्स लिति अप्पंति नउ निययं ॥

बहु-कवड-चाडु-वयणेहिं नेहमुप्पाइज्जण पुरिसस्स ।

गिण्हंति धणं तं निरुणं च निद्धं पि सुंचंति ॥

कय-विविह-विप्पियाओ वि अलिय-वयणेहिं पत्तियाविति ।

तह कहवि नरं जह मुणइ एस सव्वं पि सच्चमिणं ॥
 चवल-सदावाओ निरप्पणाओ अचंत-लोह-वद्धाओ ।
 जाणंति वानरीओ व सुहेण जो भक्खियव्वो त्ति ॥
 वंचह मा वंचिज्जह गिण्ह हिययाइं देहि मा हिययं ।
 इय अक्का-उवएसं मंतं व सरंति सुविणे वि ॥
 अत्थस्स कए कुट्टिणमुवगुहंतीण जाण वेसाण ।
 अप्पावि वेरिओ खलु को अन्नो बल्लहो ताण ॥

तहा—

वेस विसिद्धह वारियइ जइ वि मणोहर-गत ।
 गंगाजल-पक्खालिय वि सुणिहि किं होइ पवित्त ॥
 नयणिहि रोयइ मणि हसइ जणु जाणइ सउ तत्तु ।
 वेस विसिद्धह तं करइ जं कट्टह करवत्तु ॥
 इय कित्तियं व सक्कइ कहिउं वेसा-सखवमइगहणं ।
 एत्थ य ठिओ सयं चिय तुमं पि पेच्छिहिसि पक्कखं ॥

मह चत्तारि दारियाओ—१ गोरी, २ ललिया, ३ रंभा, ४ मयणा-
 नामाओ इमस्स धवलहरस्स मज्जे भिन्न-भिन्न-भवणेषु चिट्ठंति, तासिं चरियं
 कुहुंतरिओ तुमं पेच्छसु । तहेव काउमाढत्तो असोगो । तत्थ गोरीए पुच्च-
 परिचियं चिराउ आगच्छंतं सिवं नाम पुरिसं दट्ठूण पुच्च-पविट्ठो पुरिसो
 निस्सारिओ अन्नदारेण, अप्पणा पुण पडिववं तत्कालमेव पइव्वया-वयं । गुत्था
 मंगलवेणी, विसुक्काइं कुसुम-तंबोलाहरणाइं । तओ कयं सिवेण सह दंसणं ।
 बाह-जल-भरिय-नयणाए भणियं अणाए—सागयं पाणनाहस्स । सिवेण
 वुत्तं—कुसलं ते ? । गोरीए भणियं—केरिसं कुसलं तुह विरहे, संपयं पुण
 कुसलं जं तुमं जीवन्तीए मए देव-उवाइय-त्तएहिं दिट्ठोसि ।

पिय ! हउं थक्किय सयलु दिणु तुह विरहग्गि किलंत ।
 थोडइ जलि जिम मच्छलिय तल्लोविल्लि करंत ॥
 महं जाणियउं पिय-विरहियह कविधर होइ वियालि ।
 नवरि मयंकु वि तह तवइ जह दिणयक खयकालि ॥

इचाइ चाहु-वयणावज्जिय-चित्तेण सिवेण पिए मा झूरसु, कित्तियमिणं
 तुह सिणेहस्स त्ति भणिऊण दिन्नाइं कुसुम-तंबोल-वत्था-हरणाइं । असोएण
 सच्चमिणं दट्ठूण चित्तियं—

कवड-कुडुंव-कुडिओ विवेय-मायंड-मेह-मालाओ ।

निचं पर-बंचण-विहिय-अहिणिवेसाओ वेसाओ ॥

ललियाए अचंतापुरत्तो मयण-सरिस-गत्तो दत्तो नाम इम्भो, सो तीए देइ जं मणियं धणं, न करेइ पणय-खंडणं । पिच्छए निरुवमस्वं पि वेरिणिं व नियघरिणिं । ललियावि तं पसुत्तं विमुत्तूण अन्नेण सह रमइ । जग्गिएण दत्तेण कथं गयासिं त्ति पुच्छिज्जंती करेइ माइ-पिइ-देवगुरुसंतीए सबहे—
तुमं विमुत्तूण न मए मणेणावि अन्नो चिंतिओ त्ति । असोएण चितियं—

सबहे कुणंति अलिए रंजंति परं सयं न रज्जंति ।

गिण्हंति धणं चियं नहु धणेण धिप्पंति वेसाओ ॥

रंभाए जोव्वणारंभे वियंभिय-हरिसो अत्थि मुद्धो नाम पुरिसो ।

भणिओ सो रंभाए—मुद्ध ! मए किं पि तुज्झ जइ कज्जं ।

ता किञ्जउ घरवासो आजम्मं जो न विहडेइ ॥

मह वाइयाए अप्पसु भूरिधणं अज्ज एग-मुट्ठीए ।

जेण तुलं निव्विग्घं मह संग-सुहं लहसिं सिग्घं ॥

उक्खणिज्जण निहाणं घराउ मुद्धेण अप्पियं तीए ।

किं वा न कुणइ किं वा न देइ पुरिसो रमणि-मुद्धो ॥

तं कुट्ठिणीए गहिज्जणं जंपियं झत्ति तुट्ठ-चित्ताए ।

मह धूयाए सद्धिं विलसं तुमं वच्छ ! आजम्मं ॥

कइवय-दिण-पज्जंते नयर-तलारं घरंभि आणेउं ।

भणिओ मुद्धो एवं कवडारंभाए रंभाए ॥

पिय-यम ! इमो तलारो बलवंतो मज्झ अप्पए भाडिं ।

ता किं करेमि किं वा भणामि किं भणिहिसिं तुमं वा ॥

पिय ! सहसु दिवसमेकं पवरा पीई पुणो वि सह तुमए ।

अन्नह होइ अणत्थो तुहं स-कुडुंवस्स अम्हं पि ॥

तं वज्ज-बडण-डुस्सहं वयणं सोउं फहं पि मुद्धेण ।

भीएणाणुत्तायं अन्नं न गइ त्ति दुद्धिण ॥

नीहरिओ भवणाओ तत्थ पवेसं पुणो वि अपावंतो ।

रंभा-संजोय-सुहस्स तहं य विहवस्स सो चुक्को ॥

असोएण चितियं—

अकयन्नु-गामणीओ सिरोमणीओ धणंधलमणाण ।

पालंति न वेसाओ निय-जीहाए वि पडिवन्नं ॥

मयणाए अणुरत्तो भदो नाम वाणिउत्तो । निहणो त्ति तं न कामए मयणा । सो पराभव-पयं अप्पाणं मन्नंतो अत्थत्थी गओ असोया-देवीए भवणं । अचिऊण तं निविट्ठो तीए पुरओ । परिचत्त-चउज्जिहाहारो ठिओ अट्ट अहोरत्ताइं । अट्टम-रयणीए भणिओ देवयाए—भो ! किमेवं चिट्ठसि ? । भदेण भणियं—देवी ! धणत्थी तुमं सेवेमि । देवीए वुत्तं—नत्थि ते पुत्तं । तेण वुत्तं—जइ मे चिंतामणी-पयाणेण पसायं करेसि तो उट्ठेमि, अन्नहा एत्थेव किमिपुंजो होमि । सुणिय-तन्निच्छयाए देवयाए दिन्नो तस्स चिंतामणी कहियं च—पंच-परमिट्ठि-मंत-सरण-पुव्वं मग्गिओ पइदिणं पंच-दिणार-सत्थाइं वियरिस्सइ एसो त्ति तिरोहिया देवी । सो वि चिंतामणी-माहप्पेण संपुत्त-म-णोरहो विलसइ । सधणो त्ति सुणिउं मयणाए पवेसिओ नियवरं । देइ एसो जं मग्गियं । चित्तियं मयणाए—नूणं इमस्स परिग्गहे अत्थि चिंता-मणी, अन्नहा कहं एरिसी दाण-सत्ती, ता तं गिण्हामि । तओ प्हाणोच-विट्ठस्स तस्स कुप्पासं खल्लयाओ गहिओ तीए चिंतामणी । पुणो किंपि मग्गि-एण निहालियं अणेण खल्लयं । तं अपेच्छन्तेण पारद्धा गवेसणा । भणियं मयणाए—पज्जत्तं तुह दाणेण । मा मे परियणं अन्नभक्षणेण दुमिहिसि, ता निग्गच्छ गेहाओ । भदेण चित्तियं—नूणं इमीए हरिओ चिन्तामणी, कहं अन्नहा सिद्ध-कज्जं व निहक्खिण्णं जंपइ, परं किं किरइ अदिट्ठ चोरो राय त्ति विलक्खचित्तो निग्गओ भदो । चिन्तियं असोएण—

न दया न लोय-लज्जा नाकित्ति-भयं न पाव-संका य ।

अत्थ-गहणत्थ-विरइय-विविह-किलेसाण वेसाण ॥

एवं ठिओ वरिसमेक्कं असोओ । जंपिया अणेण कुट्ठिणी—सुणियं मए वेसा-सख्वं । नीओ असोगो सुंदर-समीवे तीए । भणिओ सुंदरो—जाणा-विओ मए तुह सुओ वेसा-सख्वं, कहं पि न वंचिज्जइ वेसाहिं । सुंदरेण दिण्णं पडिवन्नं दीणारलक्खं कुट्ठिणीए । अइक्कंतो कोइ कालो । कयाइ चित्तियं असोएण—

सोहइ सिसुत्तणेच्चिय न जुव्वणे जुयमिणं मणुस्सस्स ।

जणणि-धण-दुद्ध-पाणं पिउ-लच्छीए य परिभोगो ॥

ता गंतूण देसंतरं विट्ठवेमि विह्वं, तोसेमि सयण-गणं, करेमि देवगुरु-पूयं, पूरेमि समग्ग-मग्गण-मणोरहे । तओ जणणी-जणायाणुत्ताओ दीणार-

दस-लक्ष-मुल्लं भंडं गहिऊण गओ गयउरं नयरं असोगो । पवत्तो तत्थ ववह-
रिउं । दिट्ठो कामलयाए गणियाए । ता कहं पि गिण्हामि इमस्स धणं ति चिंति-
ऊण पलोइओ विलास-पेसलाए दिट्ठिए, धण-गहण-कयावेसा वेसा एस त्ति
चिंतिउं इमिणा भय-विस-विसंदुलेणं सिग्वं वगि व्व सा मुक्का । तीए य
दिट्ठि-दूहं पट्ठविउं वंचिउं असक्काए पच्छा तं आणेउं पट्ठविया चेडिया दूई ।

तीए वि भणिइ-निउणाए आणिउं सक्किओ न सो गेहं ।

पच्छा गया सयं चिय कामलया तस्स आवासे ॥

भणिओ इमीए—जप्पभिइ सुहय ! दिट्ठोसि अमर-कुमरो व्व ।

तप्पभिइं मइ जाओ कुसुनसरो तत्त-लोह-सरो ॥

ता काऊण पसायं मह हियं जह अलंक्रियं तुमए ।

तह मज्झ मंदिरं पि हु निय-आगमणेण मंडेसु ॥

एवं भणिओ वि इमो कामलयाए गिहे न संपत्तो ।

ता पइदिणमाढत्ता तं पइ सा पत्थणं काउं ॥

पइदिह-पत्थणाए जाओ ता निट्ठुरो वि मउय-मणो ।

जं पत्थरो वि भिज्जइ निरंतरं नीर-पूरेण ॥

धणमेव न दायव्वं को मह दोसो इमीए गिह-गमणे ।

इय चिंतिउं असोओ कामलयाए घरं पत्तो ॥

भणियं इमीए—

अज्जु विहाणउं अज्जु दिणु अज्जु सुवाउ पवत्तु ।

अज्जु गलत्थिउ सयलु दुहु जं तुहुं मह घरि पत्तु ॥

इय चाहु-वयण-संजणिय-संभमो निच्चमेइ तग्गेहे ।

सो तहुवरोइओ चिय ताए सह कुणइ संभोगं ॥

वेसा-जणोदियेहिं कवडोवाएहिं किंतु विविहेहिं ।

सो मग्गिओ वि तीए मणिच्छियं देइ नहु वित्तं ॥

तओ पाडवेसिय-कुट्टिणीओ मेलिऊण भणिया कामलया कुट्टिणीए—
वहु-प्पयारं पि पत्थिओ इमो न देइ निय-विहवं । ता नूणं सिक्खविओ कीए
वि वेसा-सल्लवं । ताहिं भणियं—जीवंत-कवडाइं कयाइं कामलए ! तए,
संपयं मय-कवडाइं करेसु । तीए वुत्तं—एवं करिस्सं । तओ भणिओ असो-
गो—तइ मह घरं अणागच्छंते गेहासन्नस्स गोमुह-जक्खत्तस्स कयं मे उवाइयं,
जह जक्ख ! मे घरं आगमिस्सइ असोगो, ता मए असोग-दिज्जाइं पसत्थ-व-

त्थाहरणाहं परिहिऊण असोग-दिन्नेण महाविभवेण तुमं अच्चियव्वो । अज्झा
 तुह अग्गओ अग्गी-साहियव्वो । ता पिययम ! संपाडेसु सव्वमेयं । तं
 सोऊण असोगो ठिओ तुण्हिक्को । तओ भणियं कामलयाए—नाह ! नाहं
 वल्लहा ते किं तु तुमं धणं बहु मत्तेसि, ता किं मे जीविएणं ति भणिऊण
 जक्खस्स पुरओ रयाविया चंदणागरु-कट्ट-निचिया चिया । अकय-सोयस्स
 असोयस्स पच्चक्खं पविट्ठा तत्थ सा । जालाजाल-पल्लविय-दिसिमुहो पज्जा-
 लिओ हुयवहो । समुच्छलिओ लोय-कलघलो । विसाय-विसहर-डक्काहिं व
 अक्कं दियं अक्काहिं । खणमेत्तेण भासरासी हूआ चिया । कामलया पुण त-
 तो विणिग्गया पुव्व-कय-सुरंगाए । कवडमिणं अनुणंतो गओ असोगो परं
 सोगं । कय-कवड-विसेसाओ वेसाओ इमाओ कहवि न मरंति । जणिय-ज-
 लण-प्पवेसा वेसा एसा न होइ फुडं । ता जं इमा मरंती उवेक्खिया तं मए
 कयं न सुहं । चुक्को अहं अभग्गो हा ! एरिस-रमणी-रयणत्स । इय विलवंतो
 जा कुट्टिणीण पासंमि अच्छइ असोगो कय-पुरिस-वेज्ज-त्त्वा ता अज्जा कुट्टिणी
 भणइ—कुट्ट-भगंदर-खय-सास-कास-पमुहे हराभि रोगेऽहं । मंतोसहेहिं कंभेमि
 धावरं जंगमं च विसं । रक्केमि जक्क-रक्कस-डायणि-भूय-ग्गहाइणो दोसे ।
 जीवावेमि मयं पि हु किं बहुणा अत्थि जा छारो । इमं सोऊण भणियं असो-
 गेण—भइ ! जइ एवं ता जीवावेसु मे हियय-वल्लहं । वेज्जेण वुत्तं—दंसोसु
 छारं । दंसिओ सो । वेज्जेण भणियं—बहुणा दव्व-वएण इमं कज्जं सिज्जइ ।
 असोगेण भणियं—अहं करिस्सं दव्व-व्वयं । तओ तत्थ कराविओ मंडयो ।
 आलिहियं मंडलं । पारब्बो होमो । सत्तम-दिणे सुरंगामग्गेण आगया काम-
 लया । आणंदिओ असोगो । पेम्म-संरंभ-विंमलंगेण आलिगिया तेण एसा

अहं कामलयाए नेह-मोहिओ देइ मग्गियं विह्वं ।

थेव-दिणेहिं असोगो संजाओ खीण-सयल-धणो ॥

तो निद्धणो त्ति मुणिउं तीए निस्सारिओ नियघराओ ।

सो साहा-चुक्को मक्कडो व्व जाओ विलक्क-मणो ॥

चित्तेइ इमं हा ! एत्तियं पि मूढेण जाणियं न मए ।

किं कत्थवि कहवि मया छारीभूया य जीवंति ? ॥

मं वंचिउं इमीए निजेहाए कयं मरण-कवडं ।

वेत्तूण धणं इहरा घराओ निस्सारिओम्हि कहं ॥

मह वेसा-वरिय-पढायणात्थमत्य-व्वओ कओ पिउणा ।

विहलो चिय संजाओ इमीए मुसिओम्हि जं एवं ॥
 सो परिवार-विमुक्को कत्थ वि केणावि अकय-सस्माणो ।
 तत्थेव ठिओ लज्जाइ निय-पुरगंतुमतरंतो ॥
 तस्स सख्वं मुणिउं पुरिसो भद्दिलपुरं गओ एक्को ।
 सो सुंदरस्स साहइ तं सोउं दुमिओ एसो ॥
 भणिया अणेण चंडा—मह पुत्तो किं पढाविओ तुमए ।
 जं सो सयलं पि धणं गणिघाए गयउरे गहिओ ॥
 तो कुट्टिणीइ भाणयं—खेयं मा कुणसु सह मए चलसु ।
 गंतूण गयउरे जेण तुज्झ अप्पेमि पुत्त-धणं ॥
 सह सुंदरेण चंडा संपत्ता तत्थ पेच्छइ असोगं ।
 तेण सह मंतिउं किं पि कुणइ डुंबीइ वेसमिमा ॥
 आढवइ गाइउं विहिय-डुंबवेसेण सुंदरेण समं ।
 कामलयाए गेहस्स अग्गओ मणहरं गेयं ॥
 तं निरुणइ एक्कमणा कामलया जाव ताव संपत्तो ।
 सहस्स स्ति असोगो लग्गिऊण दुण्हवि गले रुयइ ॥
 दोवि इमाइं रुयंताइं तं पयंपंति—वच्छ ! ते लच्छी ।
 कत्थ गया जं दीसस्सि तुमं किसो मल्लिण-वत्थो य ॥
 तेणंगुलीइ तेसिं कामलयं दंसिउं भणियसेयं ।
 एईए वेसाए गहिया मं वंचिउं लच्छी ॥
 तं दट्ठुं कामलया भीया चितइ—असोहणं जायं ।
 जं धणलुब्बाइ मए विहिओ डुंबेण संबंधो ॥
 ताइं भणियाइं तीए वुत्तं तमिणं परस्स मा कहइ ।
 तेहिं भणियं समप्पस्सि जइ अम्ह धणं समग्गं पि ॥
 ता न कहेमो अन्नस्स कत्सई अन्नहा कहिस्सामो ।
 तीए भीयाइ धणं सव्वं पि समप्पियं ताण ॥
 तो कुट्टिणी-समेओ पुत्तं वित्तं च गिणिहउं झत्ति ।
 भद्दिलपुरंमि नयरे संपत्तो सुंदरो सेट्ठी ॥
 वेसाओ रक्खसीओ व तओ असोगो परिचयइ निचं ।
 जम्हा न होइ पुरिसो अखंडिओ पंडिओ कहवि ॥

जिणधम्म-कम्म-निरओ कालं गमिउं सदार-संतुट्ठो ।
पज्जंत-गहिय-दिक्खो मरिक्खण इमो गओ सुगहं ॥
इति वेश्या-व्यसने अशोक-कथा ।

रत्ना भणियं—भयवं ! वेसासु मणं अहं पि न करिस्सं ।
गुरुणा भणियं—भवउ उत्तम-पुरिस्सस्स जुत्तमिणं ॥
संपयं मज्ज-वस्सण-दोसे सुणसु—

नच्चइ गायइ पहसइ पणमइ परिभमइ सुयइ वत्थं पि ।
तूसइ रूसइ विज्जरणं पि महरा-मउम्मत्तो ॥
जणणिं पि पिययमं पिययमं पि जणणिं जणो विभावन्ते ।
महरा-मएण मत्तो गम्मागम्मं न याणेइ ॥
न हु अप्प-पर-विसेसं विद्याणए मज्ज-पाण-सूढ-मणो ।
वहु मन्नइ अप्पाणं पढुं पि निव्वभत्थए जेण ॥
वयणे पसारिए साणया विवरब्भमेण मुत्तंति ।
पह-पडिय-सवस्स व दुरप्पणो मज्ज-मत्तस्स ॥
धम्मत्थ-काम-विग्घं विहणिय-मइ-कित्ति-कंति-मज्जायं ।
मज्जं सव्वेसिं पि हु भवणं दोसाण किं बहुणा ? ॥
जं जायवा स-सयणा स-परियणा स-विहवा स-नयरा य ।
निच्चं सुरा-पसत्ता खयं गया तं जए पयडं ॥
आसि पुरी वारवई सुरट्ठ-विसयंमि सव्व-कणय-मई ।
डज्झंत-महण्णव-तीर-पित्त-वडयानल-सरिच्छा ॥
गयण-यल-पसरिएणं पिसंडि-पासाय-कंति-पडलेणं ।
जा कणय-सेल-संकं दूराउ जणान् संजणइ ॥
अक्के व्व जस्स चक्के फुरिए रिउ-गिगिर-मंडलं खीणं ।
भुवणद्धरण-सयण्हो कण्हो सो तत्थ नर-नाहो ॥

सो दसहिं दसारेहिं जेट्ठ-भाउणा वलदेवेण संप-पज्जुन्न-पसुह-कुमार-
अहुट्ठ-कोडीहिं अणेग-विलासिणी-सय-सहसेहिं य सहिओ संप्रजंत-धितिय-
मणोरहो रज्जसुहं भुंजई । अन्नया तत्थ भयवं अरिट्ठनेमी समागओ । कयं
तियसेहिं समोसरणं । सयल-जायव-समेओ पत्तो कण्हो । कया सामिणा देसणा ।

पाणेसु निच्च-वहिएसु चले सरीरे,
तारुत्थयंमि तरले मरणे धुवंमि ।

धम्मं समग्ग-सुह-संघडणा-निमित्तं,

मुत्तूण नत्थि सरणं भुवणे जणाणं ॥

लद्धावसरेण भणियं कण्हेण—एसा वारवई सुवन्न-रयणाइत्ता थिरा किं न वा ? । सामी जंपइ—जं इहत्थि कयगं सव्वं पि तं भंगुरं । कण्हो पुच्छइ—को इमीइ निहणं काही । पइ अक्खए—सव्वेहिं सह जायवेहिं नयरं नेही विणासं सुरा । कण्हेण भणियं—कहमेयं ? । सामिणा भणियं—इत्थ दीवा-यणो परिव्वायगो वंभयारी छट्ट-काल-भोई तवं चरंतो चिट्ठइ । सो सुरा-पाण-मत्तेहिं संवाइ-कुमारेहिं कोविओ वारवई विणासेही । जायव-कुलस्स अंतं काही । पुणो पुच्छियं कण्हेण—सामि ! कत्तो मे मरणं भविस्सइ ? । सामिणा कहियं—जो एस ते जेट्टभाया वसुदेव-पुत्तो जरादेवीए जाओ जरकुमारो नाम, इत्ताओ ते मच्चू । तओ जायवाण जरकुमारे सविसाया सोएण निवडिया दिट्ठी । चित्तियं इमिणा—अहो ! कट्ठं कट्ठं अहं वसुदेव-पुत्तो होऊण सयल-जणमिट्ठं कणिट्ठं भायरं विणासेहामि त्ति । तओ आपुच्छिऊण जादव-जणं जण-इण-रक्खणत्थं गओ वणवासं जरकुमारो । तंमि गए हरिपसुहा जायवा जाय-सोया जयं पि सुन्नं व मन्नंति पणमिऊण अरिट्ठेनेमि जीव-लोयस्स विसेसओ वारवईए जायव-कुलस्स य अणिच्चयं चिंतता पविट्ठा नयरिं । घोसा-वियं पुरीए कण्हेण जहा—सुरा समग्गा वि कायंव-वण-गुहाए परिहरियव्वा पयत्तेण । जम्हा नेमिजिणेणं वज्जरियमिणं सुरा-पमत्त-मणा दीवायणं महा-रिसिं कुमरा खलियारइस्संति । सो कुविओ वारवई विणासिही, सयल-जायव-समेयं । तो किंकरेहिं नेऊण तत्थ सव्वा सुरा चत्ता ।

सा य सिला-कुंडेसुं कायंव-वणंमि तेहिं पक्खित्ता ।

कायंवरी-गुहाए भन्नइ कायंवरी तेण ॥

अहं वलदेवस्स लद्धं भाया नामेण अत्थि सिद्धत्थो ।

नेहेण सारही सो तस्सेव भणइ तं एवं ॥

संसारो जम्म-जरा-मय-मरण-प्पइ, ह-दुह-भरकंतो ।

खण-भंगुरो य एसो विसेसओ जायव-कुलस्स ॥

ता मं विमुंच गिण्हामि जेण पइ-नेमिनाह-पय-मूले ।

मुक्ख-सुह-क्ख-मूलं दिक्खं कम्म-क्खपण-दक्खं ॥

नाऊण निच्छयं से वलदेवो भणइ कुरु तुमं एवं ।

किंतु वसणंमि कंमिचि पडिबोहिज्जसु मनं भइ ! ॥

तं सो पवज्जिउं गहिय-संजमो नेमिनाह-पासंमि ।
 छम्मास-मित्त-कालं कय-तिव्व-तवो गओ सग्गं ॥
 अह छड्डिया सुरा जा गुहाइ कायंवरीइ कुंडेसु ।
 सीयायव-पवण-ह्या सा जाया सुद्धं पक्क-रसा ॥
 तं दट्ठुं संव-कुमार-संतिओ लुद्धओ परिभमंतो ।
 आसाइउं पवत्तो अइसाउरस त्ति सो तुट्ठो ॥
 तं अंजलीहिं घुंढइ तह पेच्छइ मय-कुलाइं मत्ताइं ।
 पाऊण तं सुरं निव्वभयाइं कीलं कुणंताइं ॥
 संवकुमारस्स इमं सो अक्खइ, तत्थ वच्चए संवो ।
 पाऊण तं सुरं चित्तिं च तुट्ठेण संवेण ॥
 न मह इमीए सुराए पाणं जुत्तं विणा कुमारेहिं ।
 एगाणिणो न जम्हा माणंति सुहाइं सप्पुरिसा ॥
 तो वीय-दिणे संवो मेलिय दुद्धंत-कुमर-निउसंवो ।
 कायंवरी-गुहाए कायंव-वणंमि संपत्तो ॥
 आणाविऊण पायव-तलेसु आवद्ध-मंडला तत्थ ।
 अमयं व पियंति सुरं सुराद्धुरंजियमणा कुमरा ॥
 तीए मण्ण गायंति निव्वभरं ते हसंति नच्चंति ।
 आलिंगति परोप्परमिओ तओ तत्थ कीलंति ॥
 अह वारवइं नयरिं कुविओ दीवायणो खयं नेही ।
 इय नेमिनाह-कहियं सोऊण मणे विससो सो ॥
 हा ! पावनिही हा ! दुट्ठचिट्ठिओ हा ! अभग्गवंतोऽहं ।
 जो जायव-कलियाए वारवईए खयं काहं ॥
 मं को वि कोवइज्ज त्ति जामि अन्नत्थ पुरिमिमं मुत्तुं ।
 इय चित्तिऊण विजणे वणंमि दीवायणो पत्तो ॥
 दट्ठूण तं कुमारेहिं जंपियं मज्ज-पाण-मत्तोहिं ।
 निहय-मणो दुरप्पा सो दीवायणरिसी एसो ॥
 वारवईए खय-कारओ त्ति जो रिट्ठेनेमिणा कहिओ ।
 ता निव्वभरं हणामो निक्कारणवेरियं एयं ॥
 तो कुविणहिं तह ताहिं ताडिओ मुट्ठि-लेट्ठु-लट्ठोहिं ।
 जह नीहरंत-रुहिरो पडिओ धरणीयले एसो ॥

कण्हेण सुणियमेयं अहह ! अकज्जं कयं कुमारेहिं ।
 जुत्ताजुत्त-वियारो दुहंताणं हवइ किं वा ॥
 इय चिंतंतो बलदेव-संजुओ खेयनिग्भरो कण्हो ।
 दीवायणमणुजेउं कायंव-वणंमि संपत्तो ॥
 रोस-कुरियाहरुट्ठो दिट्ठो दीवायणो सुणी इमिणा ।
 नमिऊण जंपिओ सो—महरिसि ! जाणसि तुमं एयं ॥
 कोहो तिब्ब-तवाणं तरुण दावानलो व्व खय-हेऊ ।
 कोहो पयंड-सत्तू विवेय-जीविय-विणास-थरो ॥
 कोवं सुत्तूण अओ पडिबन्ना उवसमं महा-पुरिसा ।
 ते बाल-सूढ-मत्ताइयाण न गणंति अवराहं ॥
 तो खमसु अम्ह कुमराण मज्जमत्ताण दुचरियमेयं ।
 इय भणिओ वि न सुंचइ जाहे दीवायणो कोवं ॥
 ता भणियं बलदेवेण—कण्ह ! ओ ! ओ ! अलं पयत्तेण ।
 कुणउ निय-चित्थियमिसो किमन्नहा होइ जिणवयणं ॥
 दीवायणेण भणियं—नरिंद ! कुमारेहिं हम्ममाग्गेण ।
 कोव-वसेण पइत्ता मए महंती इमा विहिया ॥
 सुत्तूण दुवे तुम्हे सयणत्स विमोक्ख-संभवो नत्थि ।
 वारवईए विणासे ता गच्छह किं वियारेण ॥
 अह सोय-भरक्कंता पुरिं गया वासुदेव-बलदेवा ।
 वयणेहिं मिलाणेहिं हिम-पीडिय-पंकणहिं व ॥
 वित्थरियं सयलाए पुरीए दीवायणत्स वयणं पि ।
 अह पइह-दाण-पुव्वं कण्हो घोसावए एयं— ॥
 तव-नियम-देव-गुरु-वंदणाइ-धम्मज्जया जणा होह ।
 जं परिणामो नयरीए दासणो सामिणा कहिओ ॥
 एत्थंतरम्मि पुणरवि अरिद्धनेमी समागओ भयवं ।
 रेवयगिरि-अवयंसे सहसंववणे समोसरिओ ॥
 तो जायवा जिणिंदं नमिऊण पुरो सहाइ विणिविट्ठा ।
 संसारुव्वेय-करी धम्म-कहा भयवया विहिया ॥
 संविगग-मणा पज्जुन्न-संव-निसड-सुय-सारण-प्पमुहा ।
 पव्वज्जं पडिबन्ना कुमरा सानिस्स पय-मूले ॥

अहं रूपिणी पयंपइ कण्हं—पिय ! एरिसं अणिच्चत्तं ।
 संसारिय-भावाणं विसेसओ जायव-कुलस्स ॥
 ता मं विसज्ज गिण्हामि जेण नेमिस्स अंतिए दिक्खं ।
 वाह-जल-भरिय-नयणो विसज्जए रूपिणिं कण्हो ॥
 सा पडिवज्जइ दिक्खं सहिया बहुयाहिं रायधूआहिं ।
 तो जायवा ससोगा नमिउं नेमिं पुरिं पत्ता ॥
 विगयसिरिं पिव मन्नइ अप्पाणं रूपिणिं विणा कण्हो ।
 पत्तो अरिट्ठनेमी जण-पडिवोहत्थमन्नत्थ ॥

पुणो वि पुरीए कारावियं घोसणं कण्हेण जहा—भो ! जायवा ! महंतं
 दीवायणाओ भयमुवट्ठियं ता विसेसओ धम्मविनिरया होह । वज्जेह पाणाइ-
 वाय-मुसावायादिन्नदाण-परदार-परिग्गहे । अणुचिट्ठह आयंविल-चउत्थ-उट्ठा
 ट्ठमाइ-तव-विसेसे । अच्चेह पवित्त-गत्ता पयत्तेण जिणिंदे । पज्जुवास्सह जिइं-
 दिया साहुणो । तेहिं वि तहत्ति पडिवन्नमेयं । दीवायणो वि दुस्मई वारवईए
 विणासे कयनियाणो मरिऊण समुप्पन्नो अग्गिकुमारेलु । संभरिय-पुठ्व-जायव-
 वेरो आगओ वारवई-विणासणत्थं । न पभवइ जिण-बंदण-चण-नियमोववा-
 साइ-परस्स जणस्स । एवं दीवायणो छिद्धोसि ठिओ ताव जाव गयाइं वारस-
 वरिसाइं । तओ लोएण चितियं—नट्ठो निज्जिओ निप्पन्नो पडिहय-तवो दीवा-
 यणो कओ त्ति निव्वभओ वारवई-जणो पुणो कीलिउमाउत्तो । कायंघरी-पाण-
 परायणो जाओ । सो अग्गिकुमारो छिदं लहिऊण वारवइं विणासिउमारट्ठो
 बहुरुवे उप्पाए उप्पाएइ । जुगंत-सरिसं संबत्त-वायं विउव्विऊण कट्ट-तण-पत्त-
 संघाए, पलायंत-जणे य महारथं करंते पुरीए अविभतरे पक्खिवइ । पज्जालए
 भीसणं महंतं जलणं । पुणो पुणो उज्जाणेहितो तरु-गुस्म-लया-वट्ठि-तणार्दिणि
 पक्खिवइ । घरं-घराउ उग्गेण अग्गिणा धूमेण य गंतुं न तीरइ नाणा-मणि-
 खंड-मंडिया कणयगमया समंतओ फुट्ठंति पासाया तडत्ति विसट्ठंति महीयले
 करि-तुरय-करह-वसह-रासह-मेस-पसु-पक्खि-गगाणं महंतो दारुणो सद्धो
 संभूओ । जायव-जणा मत्ता पमत्ता य पियावाह-समालिगिया डज्झंति ।
 हाहाख-गग्भिणं रुयंति पियंगणाओ । तओ बलदेव-वासुदेवा दट्ठण डज्झमाणि
 वारवइं सुक्क-अक्कंद-सद्धा पिउणो घरसुवागया । सिग्घं च रोहिणिं देवइं
 पियरं च रहमारोविऊण चलिया जाव तुरय-वसहा हुयासणेण डज्झमाणा न
 सक्कंति रहवरं समाकरिसिउं ताव ते सयमेव आयट्ठिउं पवत्ता । एत्थंतरे हा

महाराय-कण्ह ! हा राम ! हा पुत्त ! हा वच्छ ! हा नाह ! परित्तायहि परि-
त्तायहि त्ति सयलघरेसु उट्टिया करुण-सलुल्लावा । तओ वलदेव-कण्हेहिं तुरिय-
तुरियं गोउर-द्वारं जाव नीया दोयि रहा, इंदकीलेणं च ते रुढा । तओ तमि-
दकीलं पाएण वलदेवो जाव चुत्तेइ ताव जलणेणं तं दुवारं जालाहिं जल्लिउ-
माढत्तं । एत्थंतरे दीवायणेण संलत्तं—भो ! मए पुव्वमेव भणियं जहा तुम्मे
दुवे सुत्तूण अन्नस्स सुक्खो नत्थि त्ति मे पइत्ता । तओ वासुदेवेण पायतलाहयं
कवाडमेकं धरणी-यले निवाडियं, विइयं च जालावली-पलित्तं रामेण । तओ
ते वसुदेव-रोहिणी-देवईहिं भणिया—पुत्तया ! तुम्मेहिं जीवमाणेहिं जायवकु-
लस्स पुणो वि समुज्जई भविस्सइ ता तुरिय-तुरियं वच्छया ! निगच्छह त्ति ।
तओ दीवायणस्स माया-पिऊणं च वयणेण सकरुणं रुयंता निगगया कण्ह-वल-
देवा । बाहिं भग्गुज्जाणे ठिया डज्झमाणं वारवइं पिच्छंति । दीवायणेण वि
सयलाइं दुवाराइं देव-सत्तीए ढक्किऊण विसेसेण पज्जालिया नयरी । एत्थंतरे
रामस्स पाण-वल्लहो पुत्तो मणुज्जो कुज्जवारओ नाम वालकुमारो चरम-देह-धरो
सो नियय-भवणुत्तमंगे समासहिऊण भणइ—भो ! भो ! सुणंतु समासन्न-
देवय-जणा ! अरिइनेमि-सामिणो अहं सिस्सो । समणो दंतो सव्व-भूय-इया-
वरो मोक्खं गमिस्समि त्ति सामिणा समाइट्ठो चरमदेहो । तं जइ सवं भय-
वओ वयणं ता किमेयं ? ति भणिए उवट्टिया जंभगा देवा । तेहिं उक्खित्तो
जलंत-जलणाओ । नीओ पलहवदेसं नेमि पासे ।

अह पायवोवगमणं समभावेणं अणुट्टियं तइया ।

कण्हस्स महीवइणो सोलस देवी-सहस्सेहिं ॥

तह पायवोवगमणं संजायं जायवाण महिलाण ।

सव्वासिं चिय धम्मज्जायाण जलणाउ भीयाणं ॥

इय जायवाण सट्ठी जणाण यावत्तरी य सेसाण ।

कुलकोडीओ दीवायणेण नयरीएँ दड्ढाओ ॥

एवं उम्मासेणं दड्ढा दीवायणेण वारवई ।

तेण य पलाविया सा पच्छा पच्छिम-समुद्धमि ॥

वलदेव-वासुदेवा डज्झंति पिच्छिऊण वारवइं ।

वाह-भरियच्छि-जुयला जंपंति परोप्परं एवं ॥

नीसेस-सयण-रहिया रज्ज-बिउत्ता बिणट्ट-परिवारा ।

भय-त्तरलच्छा हरिण व्व संपयं कत्थ गच्छामो ॥

रामेण भणियमेयं—दक्खिण-महुरा-पुरीइ गच्छामो ।
 अच्छंति वच्छला अम्ह बंधवा पंडवा तत्थ ॥
 कण्हो भणइ—मए ते विमाणिया दोवईइ आणयणे ।
 जं गंगलुत्तरंतस्स मज्झं पट्ठाविओ न रहो ॥
 पुब्बुत्तिञ्जेहि इमेहि, ता कहं ताण वच्चिमो नयरिं ।
 भणियं वलदेवेणं—ते पंडु-सुया महापुरिसा ॥
 करिहंति कहं पि न ते पराभवं परम-बंधवा अम्ह ।
 जम्हा घरागयाणं नीओ वि न दुट्ठमायरइ ॥
 पडिवन्नमिणं कण्हो तो गया दो वि हत्थिकप्पपुरे ।
 कण्हो जंपइ—बंधव ! वाहंति छुहा-तिसाउ ममं ॥
 तुममपमत्तो वाहिं चिट्ठ अहं भत्त-पाणमाणेमि ।
 जइ पुण होज्ज अवाओ मह मज्झगयस्स तत्तोऽहं ॥
 काहामि सिंहनायं आगंतव्वं तओ तए झत्ति ।
 इय जंपिऊण पत्तो पुरस्स मज्झंमि वलदेवो ॥
 वत्थय-पडेण पच्छाइऊण सिरिवच्छलंछियं वच्छं ।
 सयल-भुवणाभिरामो कंडुय-हट्ठं गओ रामो ॥
 रुवेण पमाणेण य अव्वहिओ सो असेस-मणुयाण ।
 लोएण सव्वविज्जइ विम्हय-रस-वियसियच्छेण ॥
 हट्ठंमि अंगुलीयं समप्पिउं किणिय-भक्ख-हत्थो सो ।
 कडय-जुयलं च दाउं गहिय-सुरो जाव नीहरइ ॥
 तावारक्खिय-पुरिसेहिं अक्खियं अच्छदंत-भूवइणो ।
 वलदेव-समो रुवाइएहिं पत्तो नरो को वि ॥
 रत्तावि ससंकेणं तं हणिउं पेत्तिउं नियं सेनं ।
 पहरिउमिणं पयट्ठं वलस्स लोउत्तर-वलस्स ॥
 कण्हस्स सह-सन्नं काउं सो तस्स संखुहो दुक्को ।
 नियउं करिमारुहिऊण हरिण-जणस्स सीहु व्व ॥
 कण्हो वि तत्थ पत्तो पुरग्गलं कट्ठिऊण पहरेइ ।
 विहि-विवलं तं भग्गं नाणज्झाणेहिं कम्मं व ॥
 भणिओ य अच्छदंतो—अरे दुरायार ! वारवइ-दाहे ।
 करि-तुरयाइ-वलं पिय किं बाहुवलं पि गयमम्ह ? ॥

ता भुंजसु निय-रज्जं मुक्को अम्हेहिं वइयरो एसो ।
 इय भणिउं ते पत्ता पत्तल-तरु-पवरमुज्जाणं ।
 तत्थ गलंतंसुजला नमो जिणाणं ति जंपिउं दो वि ।
 तं अन्नं भुंजंता विसाइणो चिंतयंति इमं ॥
 सुहि-सयणाइ-विइन्नं भत्तं भोत्तूण पवर-रिद्धिण ।
 एवं पि भुज्जइ अहो ! दुसहाओ छुहा-पिवासाओ ॥
 किंचि जिमिऊण चलिया कोसंवारन्ननुवगया एण ।
 तो स-लवण-भत्ताओ महर-पाणाओ गिम्हाओ ॥
 बहु-पह-परिस्समाओ सोयाइ-सयाओ पुन्न-विगमाओ ।
 कण्हो फुरंत-तण्हो वलदेवं जंपए एवं ॥
 हे भाय ! भाय-वच्छल ! तण्हा मं वाहए, सुसइ वयणं ।
 आणसु कत्तो वि पयं पयं पि गंतुं न सक्कोऽहं ॥
 भणियं वलदेवेण—इह तरुच्छायाए चिट्ठ अपमत्तो ।
 विविहोवइव-बहुलं सव्वं पि हु सुव्वइ अरन्नं ॥
 वणदेवीओ य पयंपिधाओ पिय-बंधओ इमो मज्झ ।
 तुम्हेहिं रक्खियव्वो नासो व्व समप्पिओ तुम्ह ॥
 इय भणिऊण गओ सो जलत्थमह पीय-वत्थ-पिहियंगो ।
 जाणूवरिकय-पाओ जणदणो सुविउमारद्धो ॥
 तत्तो पलंवकुव्वो घणु-हत्थो वग्य-चम्म-पावरणो ।
 हरिण-वहत्थं तं देसमागओ सो जरकुमारो ॥
 कण्हो तेण घणुं कड्डिऊण मुक्केण निसिय-वाणेण ।
 हरिण-वभमेण विद्धो मम्म-पएसंनि पायतले ॥
 तो उट्ठिऊण सहसा आढत्तो केसवो भणिउमेवं ।
 केण विणा अवराहं विद्धोऽहं हंत ! पायतले ॥
 न मए अन्नाय-कुलो एत्तिय-कालं कयाइ कोइ हओ ।
 ता सिग्घं निय-गोत्तं मह अक्खउ सो जइ मणुस्सो ॥
 तरु-गहणंतंरिणं जराकुमारेण चिंतियं एयं ।
 हरिणो न होइ एसो पुरिस-विसेसो इमो को वि ॥
 गोत्तं च मज्झ पुच्छइ कहेमि ता तं कहेइ जरकुमारो ।
 वसुदेव-जरादेवीण हरिकुलुत्तंसयाण सुओ ॥

हरिणो जहक्कवीरस्स जेद्व-भाया जराकुमारोऽहं ।
 कण्ह-वह-वज्जणत्थं भमामि वाहो व्व रत्तमि ॥
 जायाइं वच्छराइं वारस, तुम्हे वि कहह के तुम्हे ? ।
 कण्हेण जंपियं—एहि एहि सिग्गं महाराय ! ॥
 तुह बलदेवस्स य लहुय-बंधवो केसवो अहं एसो ।
 मम रक्खत्थमरत्ते भमसि तुमं निप्फलारंभो ॥
 हा ! किं एसो कण्हो त्ति संकिरो आगओ जरकुमारो ।
 ददूण तारिसं तं वाहाविल-लोयणो भणइ ॥
 हा ! हा ! हओम्हि धिद्धी ! अहं दुरप्पा कुकम्म-चंडालो ।
 कत्तो कहं व पत्तो इत्थ तुमं पुरिस-सहूल ! ? ॥
 दीवायणेण दड्डा किं नयरी जायवावि कि नट्टा ? ।
 कण्हेण जरकुमारस्स झत्ति सिट्ठं जहा दिट्ठं ॥
 तो पलविउं पवत्तो सोयज्जर- जज्जरो जरकुमारो ।
 अहह ! मए पावेणं विहियं कण्हस्स आत्तित्थं ॥
 ता किं करेमि गच्छामि कत्थ कत्थ व गओ अहं सुगओ ।
 होहामि भायघाया को वा मं पिच्छिउं पि खमो ॥
 जावेस अत्थि लोओ तुहह नामं ताव इत्थ वित्थरिही ।
 मह पावकारिणो उण वियंभिही एच्चिरं गरिहा ॥
 तुज्झ हिय-करण-हेउं वणवास-किलेसमभुवणओऽहं ।
 जेण मए निक्कारण-रिउणा एयं हियं विहियं ॥
 ते कत्थ जायव-निवा ताओ कत्थ व कुमार-कोडीओ ।
 कत्थ व गयाइं ताइं विलासिणीणं सहस्साइं ? ॥
 कण्हो जंपइ—पत्थिव ! अलं पलावेहिं धेहि धीरत्तं ।
 सुविणो व्व जीवलोओ हि भंगुरो भयवया कहिओ ॥
 ता मह वच्छयलाओ गहिउं कोत्थुहमणिं तुमं गच्छ ।
 पंडव-समीवमेंसिं वुत्तंतमिणं च साहेज्ज ॥
 तह मम वयणेण भणेज्ज पंडवे दोवई-समाणयणे ।
 सव्वस्स-हरण-पसुहो मए कओ तुम्ह अवमाणो ॥
 तं खमह मज्झ दोसं खमा-पहाणा हि हुंति सप्पुरिसा ।
 इय जंपिओ वि-जाहे न गंतुमिच्छइ जरकुमारो ॥

कण्हेण पुणो भणिओ—गच्छसु सिग्यं तुलं महाभाग ! ।

बलदेवस्स ममोवरि गरुयं मुणसि चिय सिणेहं ॥

सो मह तण्हा-विगमत्थलुदयमत्तेसिं गओ अडविं ।

इह पत्तो मं ददुं मरणावत्थं तुलं हणिही ॥

तो तेहिं चैव पएहिं गच्छंतो पायतल-गयं वाणं ॥

उद्धरिउं हियय-मणिं गहिउं च गओ जरकुमारो ॥

तओ कण्हो पहार-पीडा-परव्वसो नमोक्कारं काउमारद्वो—नमो परम-
पूयारिहाणं अरहंताणं । नमो सासय-सुह-समिद्धाणं सिद्धाणं । नमो पंच-वि-
हायार-पराणं आयरियाणं । नमो सज्झाय-ज्झाण-रयाणं उवज्झायाणं । नमो
मोक्ख-साहण-सहायाणं साहूणं । नमो मम धम्मगुरुणो नेमिनाहस्स । तओ
तण-सत्थरं रइजण पड-पच्छाइय-सरीरो वीर-सयणिज्जमुवगओ विचित्तिउ-
मारद्वो—

धम्मा कुमरा पज्जुत्त-संव-अनिरुद्ध-सारण-प्पमुहा ।

अत्ते वि जायय-जणा तह नप्पिणी-पनुह-देवीओ ॥

परिचत्त-सव्व-संगा सामि-समीवंसि जे पव्वन्न-वया ।

अकय-तवच्चरणोऽहं तु पावकम्मो मरानि त्ति ॥

पज्जंते दीवायण-संभरणुप्पन्न-रोह-ज्झाण-परो ।

सो वरिस-सहत्साऊ मरिजण गओ तइय-पुढविं ॥

बलदेवो वि जवेणं गहिय-जलो नलिणि-पत्त-पुडएण ।

विवरीय-सउण-संकिय-चित्तो कण्हंतियं पत्तो ॥

सुत्तो इमो त्ति मुत्तूण सो जलं चितण सुवओ ताव ।

एसो जणहणो जग्गियस्स दाहं इमस्स जलं ॥

नेह-निग्गमर-मणो मयं पि तं न याणइ । तओ कंचि कालं पडिवालिउं
बलदेवो नियच्छइ कसिणमच्छियाहिं संच्छन्नं कण्हं । तओ भीओ हली मुहाओ
वत्थं अवणेइ जाव हा ! मउ त्ति मुच्छाए पडिओ धरणीयले । पचागय-चेय-
णेण मुक्को सीहनाओ तहा जहा सावयाकुलं काणणं कंपिउमाडत्तं । भणिउं
चाढत्तो हली—जेण मे एस भाया पाण-बल्लहो पुहईए एक-वीरो निग्गियणेण
दुरप्पणा विणिवाइओ सो जइ सच्चं सुहडो तो मे देउ दंसणं । कहं वा सुत्ते
पमत्ते वाउले वा पहरिज्जइ । ता नूणं सो पुरिसाहमो । एवमुच्चसहेण भणंतो
समंतओ वणं हिंडिजण पुणो गोविंद-पासमागओ बलो । रोविउमारद्वो य—

हा भाय ! हा जणहण ! हा हरिवंसावयंस ! हा वीर ! ।
 किं ते ख्यामि ख्वं सोहगं भुयवलं विहवं ॥
 इय विविहं विलवंतो गमिऊण दिण-निसं च वलदेवो ।
 गोसे नेह-विमूढो चलिओ खंधे हरिं काउं ॥
 गिरि-गहणेसु भमंतं सिद्धत्थ-सुरो तमोहिणा दटुं ।
 तस्स पडिबोहणत्थं दिट्ठे दंसए एवं ॥
 गिरि-मग्न-अमग्नं समपहम्मि भग्नं च संधइ रहं सो ।
 नर-ख्वो आरोवइ पउमिणिसंडं सिलावट्टे ॥
 दव-दट्ट-थाणु-सरिसं तिहुइणि-तरं जलेण सिंचेइ ।
 हरिय-तणंकुर-नियरं गावि-करोडी-मुहे छुहइ ॥
 तं दटुं भणइ बलो—अलं किलेसेण तुम्ह जं इभिणा ।
 रह-नलिणी-तिहुइणी-गावीण न कोइ होइ गुणो ॥
 सिद्धत्थ-सुरो जंपइ—जइया तुह खंध-संठियं मडयं ।
 जीविहिइ तथा होही गुणो रहरिण एएसिं ॥
 ता लद्ध-वेयणेणं वलेण भणियं—किमेस मे भाया ।
 सचं मओ त्ति जं एस को वि मं एवहुल्लवइ ॥
 तो पच्चक्खो होउं सिद्धत्थो भणइ—जरकुमाराओ ।
 कण्हस्स बहो कहिओ जिणेण सो तहा जाओ ॥
 भणइ बलो—कण्ह-बहो विहिओ कइया जराकुमारेण ।
 सिद्धत्थो कहइ—जराकुमार-बुत्तंतमेयस्स ॥
 सो सिद्धत्थं आलिंणितं भणइ—कहसु मज्झ कायव्वं ।
 भणइ सुरो—जिण-वयणं संभर पडिबज्ज पच्चज्जं ॥
 भणियं वलदेवेणं—करेमि एयं कहं हरि-सरीरं ।
 नइ-डुम-संगम-पुलिणे सक्कारसु इय सुरो भणइ ॥
 उत्तम-पुरिसा पूयारिह त्ति तं पुज्जितं तद्देव कयं ।
 अह नेमिजिणाणत्तो चारण-समणो तहिं पत्तो ॥
 तस्स समीवे वेरगगसंगओ गिण्हइ बलो दिक्खं ।
 तुंगे तुंगिय-सिहरे गंतुं तिच्चं तवं तवइ ॥
 अह जरकुमरो पत्तो दाहिणमडुराइ पंडवाण इमो ।
 अप्पेइ कुत्थुहमणिं कहेइ बारवइ-दाहाइ ॥

ते संविग्गा रज्जं दाउं तस्सेव नेमि-पय-भूले ।
 चलिया वय-गहणत्थं, अह नेमिजिणेण पट्टविओ ॥
 धम्मो व्व सुत्तिमंतो चउनाणी धम्मघोस-अणगारो ।
 तेण य विहन्न-दिक्खा पहु-पासे पंडवा चलिया ॥
 छट्टट्ठाइ-भासउभास-छम्मास-पसुह-खमण-परा ।
 वारसहिं जोयणेहिं सुणिउं नेमिस्स निव्वाणं ॥
 संजाय-गलय-खेया पंच वि सत्तुंजए गिरिवरंमि ।
 कय-पायवोवगमणा केवलसुप्पाडिउं सिद्धा ॥
 पुव्वं पि नच दसारा समुदयिजयाइणो सिवादेवी ।
 गयसुकुजालेण समं वयं पवन्ना दिवं पत्ता ॥
 रुप्पिणि-पसुहाओ सिवं गयाओ अह दोवई वयं गहिउं ।
 राईमई-समीवे अच्चुय-कप्पंमि संपत्ता ॥
 वारवईइ विणासे विसुद्ध-संवेग-संगय-मणाओ ।
 वसुदेव-रोहिणी-देवईओ पत्ताओ^१ सुरलोयं ॥
 अह तं वलदेवरिसिं पवंत-निवा जणाओ सोऊण ।
 चिंतंति अस्स रज्जं वंचंतो को वि कुणइ तवं ॥
 विज्जं च साहइ इमो तत्तो चउरंग-सेन्न-परियरिया ।
 पहरण-विहत्थ-हत्था ते पत्ता राम-रिसि-पासे ॥
 अह सिद्धत्थ-सुरेणं विउव्विया पिंग-केसर-कडप्पा ।
 दाढा-कराल-वयणा रामस्स चउदिसिं सीहा ॥
 ते दट्ठूण नरिंदा भीया दूराउ पणमिउं रामं ।
 निय-निय-नयरेसु गया तत्तो लोयंमि वलदेवो ॥
 नरसिंहो ति पसिद्धो तवं विसेसेण कुणइ पसम-परो ।
 अन्न-दिणे पविसंतो कम्मवि नयरंमि भिक्खत्थं ॥
 वलदेवो कूव-तडे तरुणीए दिट्ठिगोयरं पत्तो ।
 ख्वक्खित्त-मणाए तीए सुत्तुं कुराय-कंठं ॥
 निय-कडियल-उत्तारिय-सुयस्स कंठंमि पासओ दिट्ठो ।
 सो पक्खित्तो कूवे रामरिसी पिच्छए एवं ॥
 तो संविग्गो चितइ अणत्थहेऊ अहो ! सरीरं मे ।
 ता गिण्हस्सं भिक्खं रद्धे चिय इत्थिया-रहिए ॥

एवं अभिगमहं सो गहिऊण नियत्तिउं गओ रत्नं ।
 तण-कट्टहार-वणछिंद-दिन्न-भिक्षवाइ पारेइ ॥
 सज्झायं धम्मकहं च तस्स सोऊण उवसमं पत्ता ।
 करि-वग्ग-सीह-वित्तय-संवर-हरिणाइणो सत्ता ॥
 ते के वि सावणां सम्मत्तं के वि के वि अविरोहं ।
 के वि हु भद्दग-भाणं पडिबन्ना अणसणं के वि ॥
 पडिमाठियं निससं च तं निसेवंति सुक्क-वावारा ।
 जम्हा असंभवं पि हु त्व-प्पभावेण संभवइ ॥
 तत्थेको हरिण-जुवा संविग्गो पुव्व-कम्म-संवद्धो ।
 सच्चत्थ रामुणिणोऽणुमग्ग-लग्गो परिव्वभसइ ॥
 अह पत्ता रहकारा छिंदंति तत्थ दावकए ।
 भोयण-समए तेति तत्थ आगओ रामो ॥
 सुक्क-तण-पत्त-भणं गओ साहुणा समं हरिणो ।
 दट्ठूण सुणिं रत्तं मिणा चित्तिं एवं ॥
 रोरघरे एस मरु-मंडलंमि कप्प-तरु ।
 जं पत्तो इत्थं जो ! मज्झ पुत्ताइं ॥
 पुत्ता मणोरहा से विविं कयत्थोऽहं ।
 दाउं इमस्स भिक्षा तावमप्पाणं ॥
 तो नमिऊण महीचल-देइ सो पघर-भिक्षवं ।
 सा गहिया सुणिणा दाउं ॥
 हरिणो वियसिय-नयणो राह रहकारं ।
 पुणरुत्तं पिच्छंतो संविग्गो ॥
 धनो इमो कयत्थो जो पडिलाभइ ॥
 पुत्त-रहिओ अहं पुण अखमो दाणंमि ॥
 इय दायगं पसंसइ पुणो पुणो निंदए य अप्पाणं ।
 इत्थंतरंमि पवलानिलेण कंपाविओ पडिओ ॥
 अह्छिन्नो रुक्खो उवरिं रहकार-साहु-हरिणाण ।
 तित्ति वि मरिउं देवा उपत्ता पंचमे कप्पे ॥
 बलदेवो वरिससयं सामन्नं पालिउं सुरो जाओ ।
 आरुग्ग-सुक्ख-बल-रुव-संपयाहिं पहाणघरो ॥

सो कण्हं गुरु-नेहेण ओहिनाणेण दट्टुमाढत्तो ।
 तइयाए पुढवीए पेच्छइ दुक्खं अणुहवंतं ॥
 तो वेउच्चिय-देहं काउं कण्हस्स अंतियं पत्तो ।
 रइउं रयणुज्जोयं दिव्वं गंधं व सो दिट्ठो ॥
 भणियं वलेण—बंधव कण्ह ! किमिण्हिं करेमि ते कहसु ।
 पुव्व-कय-कम्म-पभवं सहेमि दुक्खं भणइ कण्हो ॥
 तत्तो बलदेवेणं कण्हो दोहि वि भुयाहिं उक्खित्तो ।
 तायेण व नवणीयं विलाइ सो उद्धरिज्जंतो ॥
 कण्हो जंपइ—भुंचसु सुट्टुयरं होइ भाय ! मह दुक्खं ।
 ता गच्छ तुमं भरहे दुण्ह वि अम्हाण ख्वाइं ॥
 दंससु जहट्टियाइं जणस्स, तो आगओ बलो भरहे ।
 दिव्व-विमाणाख्खो चक्क-गया-संख-खग्ग-धरो ॥
 कंचण-पिसंग-वत्थं गरुडाख्खं पयासए कण्हं ।
 नीलंजर-परिहाणं हल-सुसल-धरं च अप्पाणं ।
 सविसेसं वेरिपुरे सुदंसए अक्खए य सव्वत्थ ।
 कारेह अन्ह ख्वाइं नमह अच्चेह भत्तीए ॥
 आगच्छामो सग्गाओ सग्ग-संहार-कारिणो अम्हे ।
 काज्जण विविह-कीलाओ पुण वि तत्थेव गच्छामो ॥
 वारवई अम्हेहिं विहिया अम्हेहि चेव संहरिया ।
 तो राम-वयणमेयं लोएण तह त्ति पडिवन्नं ॥
 एवं परंपराए इमा पसिद्धी जयंमि संजाया ।
 रामो वि गओ सग्गं दिव्व-सुहं भुंजए तत्थ ॥
 ययं नरिंद ! जाओ मज्जाओ जायवाण सव्व-क्खओ ।
 ता रत्ता नियरज्जे मज्जपवित्ती वि पडिसिद्धा ॥

इति सुराव्यसने यादवकथा ॥

इण्हि नरिंद ! निखुणसु कहिज्ज-माणं मए समासेणं ।
 वसणाण सिरो-रयणं व सत्तमं चोरियावसणं ॥
 पर-दव्व-हरण-पाव-दुमहस्स धण-हरण-मारणार्हणि ।
 वसणाइं कुसुम-नियरो नारय-दुक्खाइं फलरिद्धी ॥

जगन्तो सुत्तो वा न लहेइ सुक्खं दिणे निसाए वा ।
 संका-छुरियाए छिज्जमाण-हियओ धुवं चोरो ॥
 जं चोरियाए दुक्खं उव्वंधण-सुलरोवण-प्पसुहं ।
 एत्थ वि लहेइ जीवो तं सव्व-जणस्स पच्चक्खं ॥
 दोहग्गमंगच्छेयं पराभवं विभव-भंसमन्नं पि ।
 जं पुण परत्थ पावइ पाणी तं केत्तियं कहिमो ॥
 हरिऊण परस्स धणं कयाणुत्तावो सम्पपए जइ वि ।
 तह वि हु लहेइ दुक्खं जीवो वरुणो व्व परलोए ॥

रत्ना भणियं—को सो वरुणो ? । गुरुणा वुत्तं सुण—
 इत्थेव भरह-खित्ते नयरी नामेण अत्थि मायंदी ।
 मायंद-पसुह-पावव-अभिरामा-रामरमणिज्जा ॥
 तत्थ निवो नरचंदो अरि-बहु-सुह-कमल-पुत्तिमा-इंदो ।
 मायंदु व्व दुमाणं सिरोमणी सव्व-निवईणं ॥
 सोहग्ग-मंजरी मंजरि व्व पसरंत-सील-सुरहि-गुणा ।
 नयण-भमराण-वीसाम-मंदिरं से महादेवी ॥

कयाइ तीए ससुप्पन्नो पुत्तो । करावियं रत्ना वट्ठावणयं । कयं से 'नरसिंहो'
 त्ति नामं । पत्तो सो कुमार-भावं । गहाविओ कला-कलावं । पवन्नो अणन्न-
 सामन्न-लायन्न-पुन्नं तारुत्तं ।

सा तस्स ख्व-सोहा संजाया पिच्छिऊण जं मयणो ।
 लज्जाए विलीणंगो नूणमणंगत्तणं पत्तो ॥

अन्नया विन्नत्तो कुमारो पडिहारेण—देव ! दुवारे चिट्ठंति कुमार-दंसण-
 तिथणो कुसल-निउण-नामाणो चित्तयर-दारया । कुमारेण वुत्तं—सिग्घं पवे-
 सेहि । पावेसिया पडिहारेण । पणमिऊण कुमारं उवविट्ठा ते । सम्पपिया चित्त-
 वट्ठिया ।

अह पेच्छिऊण एयं परिओस-विसट्ठ-लोयण-जुएण ।
 भणियं नरसिहेणं का एसा देवया एत्थ ? ॥
 हसिऊण तेहिं भणियं—न देवया किंतु माणुसी एसा ।
 तो कुमरेणं वुत्तं—न एरिसी माणुसी होइ ॥
 अह माणुसी वि जइ होज्ज एरिसी ता कुणंति जं कट्ठं ।
 के वि हु सग्ग-निमित्तं तेसि सव्वं पि तं बिहलं ॥

ता तुम्ह नृणमेयं अणुत्तरं चित्त-कम्म-चउरत्तं ।
 इय मज्झ फुरइ चित्तं, तो भणियं कुसल-निउणेहिं ॥
 अम्हाणमिह न किंचि वि चित्तकरं चित्त-कम्म-चउरत्तं ।
 ददुं पि पडिच्छंदं न जेहिं सम्मं इमा लिहिया ॥
 एक्कस्स पयावइणो वन्नसु विन्नाण-कोसलं एत्थ ।
 जेण पडिच्छंदयमंतरेण वाला विणिम्मविया ॥
 इय तव्वयणं सोउं वियसिय-मुह-पंकण कुमरेण ।
 भणियं—कहेह भदा ! का एसा कस्स वा धूया ॥

तेहिं भणियं—कुमार ! सुण । अत्थि कणगउर-नयरे कणगद्धओ राया,
 कणगावली से भज्जा, ताण कणगवई नाम धूया ।

पसरंतेण समंता कणगुज्जल-काय-कंति-पडलेण ।
 कणयाभरणाइं पि वजा दिसइ दिसा पुरंधीणं ॥

सा य रुवाइसएण सुणीण वि मणहारिणी कला-कुसलत्तणेण असरिसी
 अन्न-कलयाणं पत्त-जोव्वणा समागया पिउ-पाय-पणमत्थमत्थाणमंडवे । आय-
 न्नीयं तीए वंदिणा कीरंतं कुमार ! तुह गुण-कित्तणं । तप्पभिइं च परिचत्त-
 सेस-वावारा अट्ठाण-दिन्न-सुन्न-हुंकारा कंठ-लोलंत-पंचमुग्गारा गल्लय-पसरंतनी-
 सासा कुमार-गुण-संकहा-भेत्त-पत्त-आसासा संजाया सा । सुणियमिणं से स-
 हीहिंतो रत्ता । किं इमीए ठाणे अणुराओ, कुमारस्स वि केरिसं इमं पइ चित्तं
 ति जाणणत्थं कुमारस्स पडिच्छंदयं आणेउं, इमं कणगवई-पडिच्छंदयं च
 दंसिउं पेसिया इत्थ अम्हे । कुमार ! नगरज्जाणे राहावेहेण धणुव्वेयसम्भ-
 संतो पुरपरिसरे विविह-तुरंग-वग्ग-वग्गण-विणोयमणुहवंतो सीह-दुवारे वार-
 णारोह-कीलं कुणंतो य दिट्ठो तुमं । तथा सरीर-सुंदर-दलिय-कंदप्प-दप्पस्स
 कुमारस्स अहो अविकलं कला-कोसलं ति पत्ता विम्हयं अम्हे । इमं च सोऊण
 मयण-सर-गोयरं गओ कुमारो । तहा वि नियमागारं गूहंतेण तेण भणियं—
 भण ओ मइसार ! किं पि समस्सा-पयं । पत्तसिय-मुहेण जंपियं मइसारेण—
 ‘ करि.सफलउं अप्पाणु ’

सिग्घमेव भणियं कुमारेण—

‘ पडिवज्जि वि दय देव गुरु देवि सुपत्तिहि दाणु ।
 विरइ वि दीण-जणुद्धरणु करि सफलउं अप्पाणु ॥’

कुसलेण वुत्तं—अहो कुमारस्स कच्च-करण-सत्ती ! कुमारेण जंपियं—
बुद्धिसार ! तुमं पढसु । तेण पढियं—

‘इहु भल्लिम पज्जंतु’

कुमारेण भणियं—

‘पुत्तु जु रंजइ जणय-मणु थी आराहइ कंतु ।

भिच्चु पसवु करइ पढु इहु भल्लिम पज्जंतु ॥’

अहो अइसुओ त्ति भणियं निउणेण—कुमार ! मए वि समस्सा चित्तिया
अत्थि तं पूरेसु । कुमारेण वुत्तं—पढसु । पढिया निउणेण—

‘मरगयवन्नहं पियह उरि पिय चंपयपहदेह ।’

तक्कालमेव कुमारेण भणियं—

‘कसवट्ठइ दिन्निय सहइ नाइ सुवन्नह रेह ॥’

निउणेण भणियं—जं चेव चित्तियं उत्तरद्धं मए तं चेव कुमारस्स वि
फुरियं अहो बुद्धि-पगरिसो ! । कुसलेण वुत्तं—ममावि समस्सं पूरेसु । पढि-
या तेण—

‘चूडउ चुन्नी होइसइ मुद्धिकवोलि निहिचु ।’

कुमारेण भणियं—

‘सासानलिण झलक्खियउ वाहसलिलसंसित्तु ॥’

कुसलेण वुत्तं—अहो अच्छरियं ! पच्चक्ख-सरस्सई कुमारो । भणिओ
कुमारेण कुवेरो नाम भंडागारिओ—भो ! एयाणं देहि दीणार-लक्खं । कुवे-
रेण वुत्तं—जं देवो आणवेइ त्ति । चित्तियं च—अहो ! मुद्धया कुमारस्स जं
अलक्खं दाणमेव नत्थि । नूणं न याणइ लक्ख-परिमाणजिमो । ता तं संपाडे-
मि एएसिं कुमारपुरओ चेव जेण लक्खो महा-पमाणो त्ति मुणिऊण न पुणो
थेव कज्जे एवमाणवइ त्ति । तओ तेण तत्थेव आणाविओ दीणार-लक्खो,
पुंजिओ कुमार-पुरओ । भणियं कुमारेण—भो कुवेर ! किमेयं त्ति ? तेण
वुत्तं—देव ! एस सो दीणार-लक्खो, जो पसाईकओ कुमारेण एएसिं कुसल-
निउणाणं । कुमारेण चित्तियं—हंत ! किमेयं संपयं संपयाण दंसणं, नूणं पभूओ
खु लक्खो एयस्स पडिहाइ । ता मं सुद्धित्तणेण किर पडिवोहिज्जण एयस्स
दंसणेण नियत्तेइ । इमाओ अपरिमिय-महादाणाओ नेच्छइ य मज्झ संपया-
परिग्भंसं त्ति । अहो ! मुद्धया कुवेरस्स । एगंतवज्झे अणाणुगामिए सह

जीवेण साहारणे अग्नि-तक्राईणं पयाण-मित्तफले परमत्थओ आवयाकारण
अत्थे वि पडिवंधो । ता पडिवोहेमि एयं । तओ भणियं—अज्ज कुवेर !
किमेसो लक्खो ? । कुवेरेण भणियं—देव ! एसो । कुमारेण वुत्तं—
भो ! किं दोण्हं एगमित्तेण कित्तिओ वा एगलक्खो ?, न खलु एएण
इत्थं पि जम्मे एए चित्तदारया परिमिण्णावि वएण सुहिणो भवन्ति । नय
असंपयाणेण अपरिव्वभंसो संपयाए । अवि य खीणे य पुत्तसंभारे नियमा
विणस्सइ ।

तहा—

अणुदियहं दितस्स वि झिज्जंति न सायरस्स रयणाइं ।

पुत्त-क्खएण झिज्जइ ता रिद्धी न उण चाएण ॥

अदिज्जमाणा वि अत्तेसिं अपरिभुज्जमाणा वि अत्तणा गोविज्जमाणा
वि पच्छस्से रक्खिज्जमाणा वि पयत्तेण असंसयं नस्सइ एसा । किं वा दाण-
भोग-रहियाए अवित्ति-कम्म-यर-मेत्ताए संपयाए त्ति ता वीयं पि लक्खं देहि ।
कुवेरेण वुत्तं—जं देवो आणवेइ । अहो ! उदारया कुमारस्स त्ति विम्बिया
कुसल-निउणा । चित्तवट्ठियं पुणो पुणो पिच्छंतेण पडियं कुमारेण—

मयण-घरिणी नूणं दासी-दसं पि न पावए ।

त्ति-णयण-पिया पत्ता लोए तणं व लहुत्तणं ॥

सलिल-निहिणो धूया धूली-समा वि न सोहए ।

अमर-महिला हीला-ठाणं इमीए पुरो भवे ॥

चित्तियं कुसल-निउणेहिं—कयत्था कणगवई कुमारी जा कुमारेण एवं
वहु मणिज्जइ । संपत्तमग्हाण समीहियं । एत्थंतरे मज्जण-समउ त्ति उट्ठिओ
कुमारो । गया नियायासं कुसल-निउणा । एवं कुमार-सेवा-परा ठिया कि-
त्तियं पि कालं । कुमार-स्वं आलिद्धिऊण चित्त-वट्ठए पत्ता कणगपुरं । दंसिओ
कुमार-पडिच्छंदओ कणगवयस्स । कहिओ कुमार-वुत्तंतो । भणियं रत्ता—
ठाणे अणुराओ कुमारीए । इमं पइ अणुरत्तो य कुमारो । तओ चउरंग-वल-
कलिया पेसिया कणगवई ।

पत्ता मायंदीए इंदीवर-लोयणा पसत्थ-दिणे ।

परिणीया कुमारेणं एसा लच्छि व्व कण्हेण ॥

अह नरचंदो राया रज्जंमि निवेसिऊण नरसिंहं ।

पव्वज्जं पडियत्तो मुणिचंद-मुणीसर-समीवे ॥

ता नरसिंहो राया अणुराय-परव्वसो विसय-गिद्धो ।
 चिट्ठइ पेच्छंतो चिय कणगवइए वयण-कमलं ॥
 सो नट-गीय-वाइत्त-चित्तकम्माइणा विणोएण ।
 तीए चिअअक्खित्तो तणं व रज्जं पि मन्नेइ ॥
 करि-तुरय-कोस-चित्तं न कुणइ न महायणं पलोएइ ।
 निय-देसं पि न रक्खइ पच्चंत-निवेहिं भज्जंतं ॥
 तो गुत्तिएण सूरेण मंतिउं सह पहाण-पुरिसेहिं ।
 गहिउं रज्जं निस्सारिओ अ पत्तो पिया-सहिओ ॥
 सो भमइ महीबलयं छुहा-पिवासाइ-दुह-भरकंतो ।
 कामाउराणमह्वा कित्तियमेयं मणुस्साणं ॥
 अह काणणंमि एक्कंमि मग्ग-खिन्नस्स वीसमंतस्स ।
 दइउच्छंग-निवेसिय-सिरस्स तस्सागया निहा ॥
 एत्थंतंरंमि हरिया कणगवई खेयरेण केणावि ।
 हा नाह ! रक्ख रक्ख त्ति करुणसइं विलवमाणी ॥
 रत्ता वि विवुद्धेणं कड्डिय-खग्गेण जंपिओ खयरो ।
 सुत्तस्स मे पिययमं तुमं हरंतो न लज्जेसि ॥
 ता मुंच पियं मह होसु संसुहो जइ तुमं मणुस्सोसि ।
 जेण तुह सिक्खमिभिणा करेमि तिक्खग्ग-खग्गेण ॥
 इय तस्स भणंतस्स वि खणेण खयरो अदंसणं पत्तो ।
 तत्तो विसण्ण-चित्तो नरसिंहो विलवए एवं ॥
 हा ! कमल-विउल-नयणे ! मयंक-वयणे ! सुहा-महुर-वयणे ! ।
 तुमए विणा विणासो सुहस्स मह संपयं जाओ ॥
 अमओदमेण तुह दंसणेण परिओसमुव्वहंतस्स ।
 मह न मणुव्वेगकरं रज्ज-परिव्वंस-दुक्खं पि ॥
 करि-तुरय-रह-समिद्धं रज्जं हरिज्जण किं न तुटोसि ।
 जं ह्यविहि ! हरसि तुमं मह हिययासासणं दइयं ॥
 वसणंमि ऊसवंमि य अभिन्न-हियया हवंति सप्पुरिसा ।
 इय चित्तिज्जण एसो नरसिंहो धरइ धीरत्तं ॥
 अजिइंदियत्तणेणं भंसं रज्जस्स अहमिणं पत्तो ।
 तत्तो विवज्जइस्सं अओ परं रमणि-संभोगं ॥

जा पुण वि रज्जलाभो न होइ इय नियमणंमि संठविउं ।
 सो बहु-विह-देसेसुं परिबभमंतो गमइ कालं ॥
 अह सिरिउरंमि नयरे वीसंतो नयर-देवयाययणे ।
 सो तत्थ नियं दइयं दहुं परिओसमावन्नो ॥
 जंपइ तुमं पिययमे कहमिह पत्ता अणवभ-बुद्धि व्व ? ।
 सा भणइ खेयरेणं नीयाइहं तेण निय-नयरे ॥
 अणुराय-परवसेणं बहुसो अवभत्थिया य भोगत्थं ।
 नय मज्झिओ मए सो जणय-सुयाए व्व दह-वयणो ॥
 तत्तो विलक्ख-चित्तेण तेण इह आणिऊण सुक्काइहं ।
 रत्ता भणियं—को कुणइ परिभवं सीलवंतीणं ॥
 अह वल्लहं पि मिल्हाविऊण नहलच्छि-संगमं सूरु ।
 हय-दिव्व-निउगेणं गमिओ अत्थगिरि-सिहर-वणं ॥
 तो पयडिउं पवत्ता पढमं संज्झासु निवभरं रायं ।
 खुद-महिल व्व पच्छा संजाया तक्खण-विराया ॥
 रयणीए पत्थिवो तत्थ पत्थरे विहिय-सत्थरे सुत्तो ।
 एसा वि सुवत्ता तस्स चेव आसन्न-देसंमि ॥
 तम्मि समयंमि वट्टइ हेमंतो काम-वसिय-रणमंतो ।
 अग्वविय तेह-कुंकुम-कामिणी-थण-जलण-पावरणो ॥
 अह जंपियं इमीए—नाह ! दढं पीडियमिह सीएण ।
 निय-पड-पेरंतेणं पावरिया तो इमा रत्ता ॥
 सा पाणि-पल्लवेहिं आठत्ता फरिसिउं निवस्स तणुं ।
 तह पीडिउं पवत्ता थण-कलस-भरेण वच्छयलं ॥
 तो रत्ता पडिसिद्धा सा जंपइ—नाह ! किं निवारेसि ।
 विरहानल-संतत्तं चिराउं मं किं न निव्ववसि ॥
 सो भणइ—रज्ज-लाभं जाव मए वज्झिओ जुवइ-संगो ।
 सा वि विलक्खा तं भेसिउं कुणइ अत्तणो बुद्धिं ॥
 तं दहुं वडुंति दइया-विसरिस-थियार-जुत्तं च ।
 मज्झ पिआ कणगवई न इम त्ति विणिच्छियं रत्ता ॥
 हियडा संकुडि मिरिय जिम्ब इंदिय-पसरु निवारि ।
 जित्तिउ पुज्जइ पंगुरणु तित्तिउ पाउ पसारि ॥

एयं पि तए न सुअं आ पावे ! फिट्सु त्ति चित्तेण ।

हणिऊण मत्थए सा हत्थेण गलत्थिमा दूरं ॥

तओ देवया-खवं पयडिऊण भणिओ तीए राया—भद ! अहं नयरदेवया, तुह ख्वक्खित्त-चित्ताए चित्तियं मए—प्रयणो व्व मणहरो किं एस एगाणि-त्ति जाणिया य ते भज्जा खेयरेण अवहरिया । ता तीए खवं काऊण भोगत्थ-मवभत्तिओ तुमं । सत्त-सारत्तणेण तुमए न खंडिओ नियमो । पच्छा तुह भेसणत्थं वड्डिउं पवत्ता । तहावि खोहिउं न सक्किओ तुमं । ता महासत्त ! तुह तुट्ठाऽहं । किंपि पत्थेसु । पत्थिवेण वुत्तं—अउल्ल-जण-डुल्लहं दिव्व-दंसणं दितीए तुमए किं न दिन्नं । अओ परं किं पत्थेसि ? । असोहं दिव्व-दंसणं ति भणं-तीए देवयाए बखं रत्तो भुआए अणप्प-माहप्प-मणिसणाहं रक्खा-कडयं, भणियं च—इमिणा बाहु-वट्ठेण न पव्वंति जक्ख-रक्खसाइणो ।

ता वच कंचणउरे तुह होही तत्थ रज्ज-संपत्ती ।

इय जंपिऊण पत्ता अदंसणं देवया इत्ति ॥

सो पच्चूसे चलिओ कमेण कंचणउरंमि संपत्तो ।

रज्ज-प्पयाण-पडहं वज्जंतं तत्थ निसुणेइ ॥

तो विम्हिण्ण इमिणा वत्थव्वो तत्थ पुच्छिओ पुरिसो ।

किं दिज्जंतं पि इमं रज्जं न हु को वि निण्हेइ ? ॥

तेण कहियं—जो एत्थ रज्जे निबिहा तो पडम-निसाए चेव विणस्सइ । नरसीहेण छित्तो पडहो । नीओ सो भयणं । निबिहा तो रज्जे । विविह-विणो-एहिं अइकंतं दिणं, आगया रयणी । जग्गंतस्स भयं नत्थि तो पल्लंके सुत्तूण दीवच्छायाए गहिय-खग्गो जग्गंतो ठिओ राया । मज्झ-रत्ते पत्ता रक्खसो । दिट्ठो तेण खग्ग-वाओ पल्लंके जाव न कोइ विणासिओ, ताव जोइया दिट्ठो । दिट्ठो राया । रत्ता वुत्तं—को तुमं जो सुत्तेसु पहरसि ? । तेण वुत्तं—अहं रक्खसो । को पुण तुमं ? रत्ता वुत्तं—अहं भेक्खसो । तो रक्खसेण हसिऊण जंपियं—भद ! अवितहं जायं जं हुंति रक्खसायं पि भेक्खसा लोयवयण-मिणं । अन्नं च सुण नरेसर ! इह नयरे आसि दुक्खं । तत्थ विमलस्स वणिणो भज्जा रहसुंदरी नाम्ना । रइस्सम-ख्व त्ति निवेण तेण भज्जिणि सा छूढा । तव्विरहे नेह-वस्सेण भोयणं चउविहं चइउं विमलो मरणं तो संजाओ रक्खसो । इमो सोहं । संभरिय-पुव्व-वेरेण दुम्मइ सो मए निहणो । जो को वि तस्स रज्जंमि निवसए तं पि इत्ति निहणेमि । भद ! तुमं तु परित्थी पर-म्मुहो तेण तुट्ठाऽहं ।

ता कुणसु इमं रज्जं तुमं ति वुत्तुं तिरोहिओ रक्खो ।
 कय-लोय-चमक्कारो नरसीह-निवो कुणइ रज्जं ॥
 अह तत्थ समोसरिओ संतिजिणो तस्स वंदण-निमित्तं ।
 राया गओ जिणिंदं नमिउं परिस्साए विणिच्चिट्ठो ॥
 अह कणगवइं देवि समप्पिउं खेयरेण नरसीहो ।
 भणिओ एवं—नरनाह ! जं मए मयण-वसणेण ॥
 अवहरिया तुह देवी तमहं कुलदेवयाइ सिक्खविओ ।
 तुमए कयं अजुत्तं जं आणीया इमा देवी ॥
 एयं महासइं खलु खलीकरंतो लहिस्ससि अणत्थं ।
 ता संति-समोसरणे नेउं अप्पसु इमं तस्स ॥
 संति-समोसरण-ठिओ तुममेत्तिय-कालाओ मए दिट्ठो ।
 ता खमसु मे महायस ! देवी-अवहार-अवराहं ॥
 कम्माण एस दोसो न तुह त्ति खमा-परो भणइ राया ।
 जम्हा चयंति वेरं विरोहिणो जिण-समोसरणे ॥
 अह भणइ संतिनाहो सव्वग्निमं एस कम्म-दोसो त्ति ।
 पत्तोसि रज्जविगम-प्पमुह-दुहं तव्वसेण जओ ॥
 तं पुण सुण पत्थिव ! इत्थ अत्थि वित्थिन्न-वावि-कूव-सरं ।
 सीहउरं नाम पुरं तत्थ वणी गंगणागो त्ति ॥
 जो वीथराय-भत्तो मुणि-जण-पय-पज्जुवासणासत्तो ।
 नीसेस-दोस-चत्तो गुरु-सत्तो मुणिय-नव-तत्तो ॥
 तस्सासि पयइ-भद्दो वरुणो नामेण गेह-कम्मयरो ।
 सो पत्तो सह इभिणा मुणीण पासे सुणइ एयं ॥
 पर-दोह-वट्ट-वाडण-वंदग्गह-खत्त-खणण-पमुहाइं ।
 परधण-लुक्खो जो कुणइ लहइ सो तिक्ख-दुक्खाइं ॥
 वरुणो गिण्हइ नियमं जा जीवं चोरिया मए चत्ता ।
 गेह-गएण सिरीए घरिणीए तेण कहियमिणं ॥
 जुत्तं विहियं तुमए ममावि नियमो इमो त्ति भणइ सिरी ।
 इय नियम-पराणं ताण नेह-पवराणं जंति दिणा ॥
 अह गंगणाग-गेहे वरुणेण सुवन्न-संकलं दिट्ठं ।
 चलिय-मणेणं गहिऊण अप्पियं तं निय-पियाए ॥

मुणिरुण गंगणागो तं नदं सोम-निम्बरो भणह ।
 हा ! निक्खियेण केण वि हरियं नद जीवियं व इमं ॥
 तं विलवतं ददुं दयापरा जंपए पिया वरुणं ।
 एयं सुवन्न-संकलमप्पसु पिय ! गंगणागस्स ॥
 एयं कयंमि सत्थो होइ नियम-पालणं च भवे ।
 वरुणेण अप्पियं तं इमस्स जाओ य सो सत्थो ॥
 वरुणो कमेण मरिउं जाओसि तुमं नरिंद ! नरसीहो ।
 तुह पुव्व-जम्म-भज्जा जाया एसा उ कणगवई ॥
 जं चोरियाए नियमो गहिउं तं पावियं तए रज्जं ।
 जं संकलं तु गहियं रज्जाओ तेण चुक्कोसि ॥
 जं पुण समप्पियमिणं साणुक्कोसेण गंगणागस्स ।
 तं नरसीह नराहिं ! पुणो वि पत्तोसि रज्ज-सिरिं ॥
 इय सोउं संभरिओ पुव्व-भवो तो पयंपियं रज्जा ।
 देवीए य अवितहं नाह ! तए अक्खियं एयं ॥
 दोहिं पि देसविरई पडिवत्ता संतिनाह-पय-भूले ।
 भव-भय-हरणो भयवं विहरिओ अन्न-ठाणेषु ॥
 पालिय जिणधम्मोइं दुत्ति वि समए समाहिणा मरिउं ।
 सोहम्म-देवलोयं पत्ताइं कमेण मोक्खं च ॥

इति चौर्य-व्यसने वरुण-कथा ।

रज्जा भणियं—भयवं ! पुव्वं पि मए अदिन्नमन्नधणं ।
 न कयावि हु गहियव्वं निय-रज्जे इय कओ नियमो ॥
 ज उण कयाइ कस्स वि कयावराहस्स कीरण दंडो ।
 सो लोय-पालण-निमित्तमव्ववत्था हवइ इहरा ॥
 जं च रुयंतीण धणं महंत-पीडा-निबन्धणत्तेण ।
 बहु-पाव-बंध-हेउं अओ परं तं पि वज्जिस्सं ॥

गुरुणोक्तं—

न यन्मुक्तं पूर्वं रघु-नघुष-नाभाग-भरत-
 प्रभृत्युर्व्वानाथैः कृतयुगकृतोत्पत्तिभिरपि ।

विमुञ्चन् संतोषात्तदपि रुदतीवित्तमधुना

कुमार-क्षमापाल ! त्वमसि महतां मस्तकमणिः ॥

इय सोमप्पह-कहिए कुमारनिव-हेमचन्द-पडिवद्धे ।

जिण-धम्मप्पडि-वोहे समत्थिओ पढम-पत्थावो ॥

इत्याचार्यश्रीसोमप्रभविरचिते कुमारपालप्रतिबोधे

प्रथमः प्रस्तावः ॥

॥ ॐ ॥

अथ द्वितीयः प्रस्तावः ।

अन्नं च सुणसु पत्थिव ! जीव-दया-लवखणो ह्मो धम्मो ।
जेण सयं अणुचिन्नो कहिओ अ जणस्स हिअ-हेउं ॥
सो अरहंतो देवो असेस-रागाइ-दोस-परिचत्तो ।
सव्वन्नू अचित्तह-सयल-भाव-पडिवायण-पहाणो ॥
रागाइ-जुओ रागाइ-परवसं रक्खिउं परं न खमो ।
नहि अप्पणा पलित्तो परं पलित्तं निचारेइ ॥
धम्माधम्म-सरूवं सक्कइ कहिउं कहं अस्सव्वन्नू ।
ख्व-विसेसं वोत्तुं अत्थि किमंधस्स अहिगारो ॥
परमत्थं अकहंतो वि होइ देवो त्ति जुत्तिरित्तमिणं ।
गयणस्स वि देवत्तं अणुमन्नह अन्नहा किं न ॥
जो अरहंतं देवं पणमइ झाएइ निच्चमचेइ ।
सो गयपावो पावेइ देवपालो व्व कल्लाणं ॥
रत्ता भणियं—भयवं ! कहेइ को एस देवपालो त्ति ।
गुरुणा वुत्तं—पत्थिव ! सुणसु तुयं सावहाणमणो ॥
जंबुद्वीवे दिवे भरहे वासंभि भज्झिमे खंडे ।
सुर-पुर-पराजय-समत्थमत्थि हत्थिणउरं नयरं ॥
रेहंति अ-रुक्खाइं मणाइं वयणाइं तह सरीराइं ।
लोयस्स जत्थ मज्झे उज्जाणाइं न उण वाहिं ॥
तत्थत्थि भुयग-पुंगव-गरुय-भुय-क्खंभ-धरिय-भूवलओ ।
नीइ-लया-नव-सेहो सीहरहो नाम नरनाहो ॥
जस्स करवाल-दंडेण खंडिया निवडिया रणमहीए ।
अरि-कुंजर-दंता अंकुर व्व छज्जंति जस्स तरुणो ॥
कंचण-मणुज्ज-कंती कंचणमाल त्ति से महादेवी ।
रइ-रंभा-पसुहाओ वहंति दासी-दसं जीए ॥
तह तत्थ अत्थि सेट्ठी जिणदत्तो नाम जिण-चलण-भत्तो ।
मुणि-जण-सेवासत्तो दाणाणंदिय-सयल-सत्तो ॥

ददूण जस्स विह्वं समणं व जणा मुणंति वेसमणं ।
जो तस्स पत्थिवस्स वि थप्पण-उत्थप्पण-समत्थो ॥
तस्सत्थि घरे पडिवन्न-वत्थु-निव्वहण-विहिय-गुरु-सत्तो ।
खत्तिय-गुत्तुप्पन्नो गोवालो देवपालो त्ति ॥
सो जिणदत्तं ददुं धम्म-परं किंचि भइओ जाओ ।
पंच-परमेट्ठि-मंतं च सिक्खए मुणि-समीवंनि ॥
अह चित्थारिय-रंभो निहंभिओ गाढ-गिभ-सरंभो ।
तडिकय-वण-परिरंभो वियंभिओ पावसारंभो ॥
जत्थ वण-धूम-संगय-नहंगणो गरुय-विज्जुल-पजालो ।
खज्जोय-कुलिंग-जुओ पहिय-दुमे दहइ मयण-द्वो ॥
जत्थ लहिज्जण उदयं पाडंति तडहुमे गिरि-नईओ ।
दूमंति कं न नीया चित्थारिया म्हिहरेहिंतो ॥

तंनि पाउसे गावी-चारणत्थं गओ गोवालो गिरिनिगुंजे । दिट्ठं तत्थ नइ-
पूर-खणिय-खोणि-प्पएसे पसरंत-कंति-चुंवण-चउरेहिं चिहुरेहिं अंसत्थल-वि-
लत्तिरेहिं रेहंतं हरिणंकमंडल-मणहरं जुगाइ-देवस्स वयणं । तदंसणाओ समुप्पन्नो
देवपालस्स समुहस्स व समुह्मसो । तओ तेण खणिज्जण पासाइं अबणीओ चउ-
दिसं पंसु-पूरो । पयडी-कथा सव्वंगं पडिमा । काज्जण पेढं ठविया तत्थ एसा ।
उवरि विरइया कुडी, चित्तियं च—धन्नोहं जस्स मे परपेसण-वावडत्तणेण परव-
सस्स सयं देवाहिदेवेण दंसिज्जण अप्पाणं पसाओ कओ ता मए जावजीवं
इमं ददूण पुज्जिज्जण य जहासत्ति मुत्तव्वं ति कओ निच्छओ । तओ गोवालो
गावी-चारणत्थं गओ । कलहार-सिंदुवार-कुसुमाईहिं पुज्जिज्जण जिणं पणमेइ ।
पव्व-दिणे पुण संनिहिय-नई-नीरेण ण्हयेइ । एवं कुणंतस्स तस्स अदंस्तो कोइ
। इओ य सीहरह-नरिंदस्स निव्वचत्तणेण दूमिय-मणरस्स मणोरह-सएहिं
। चणमालाए समुप्पन्ना मणोरमा नाम कन्ना । गहिय-कला-कलावा
जाया जोव्वणाभिमुही ।

वयण-नयणेहिं जीए विणिज्जिया लज्जिय व्व ससि-हरिणा ।

गयणंमि गया मिलिज्जण दो वि भमडंति रयणीए ॥

कयाइ वासासुं सत्तरत्तं निविड-निविडंत-नीर-संवाया संजाया बुट्ठी ।
नयरस्स वणस्स य अंतराले पडंत-पडर-पयपूर-वस्सेण नई अपारा संपन्ना । बाहिं
गंतुं अपारयंतो देवपालो देवस्स अदंसणेण अकय-भोअणो ठिओ सत्त-दिय-

हाहं । अट्टम-दिणे नियत्ते नई-पूरे गओ वाहिं । जुगाइदेवं दट्टूण अलय-सित्तो
व्व समुप्पन्न-परिओसो तं पुज्जिऊण महि-निहिय-निडालवट्ठो पणसेइ । एत्थंतरे
तवभत्ति-रंजिय-मणेण गयणंगण-गएण अहासंनिहिय-वंतरेण भणिओ सो—
वच्छ !

हउं तुह तुहउ निच्छइण मग्गि मणिच्छिउ अज्जु ।

तो गोवाल्लिण वज्जरिउ पट्टु मह वियरहि रज्जु ॥

थेव दिणव्भंतरे भविस्सइ त्ति वुत्तं वंतरेण । सविस्सेस-तुट्ठ-चित्तो पूइए देवं
देवपालो । तंमि समए समुप्पन्नं तत्थ नगरुज्जाणे तिच्च-तव-खविय-वाइ-कम्मस्स
दमसार-साहुणो केवलज्जाणं । तियसेहिं आहयाओ गयणे हुंहुहीओ, वरिसियं
गंधोदयं, पंचचिया पंचवन्न-कुसुम-वुट्ठी । कयं कणय-कमलं । निसत्तो तत्थ भयवं
पयट्ठो य पयडिय-परम-पय-पहं धम्मकहं काउं । इमं वुत्तंतमायज्जिऊण गओ गय-
वराख्खो सीहरहो राया । पणमिऊण केवलं निसत्तो पुरओ, भणियं केवल्लिणा—

लह्ण दुल्लहमिणं राहावेहोवमाइ-नणुयत्तं ।

विस-विसम-विसय-वासंग-परवत्ता किं सुहा गमह ॥

करि-तुरय-कोसरिखं नरिंद-चूलग-लग-पयवीढं ।

सरणं न होइ रज्जं पि मरण-समए मणुस्साणं ॥

ता मुत्तूण पमायं असेस-दुह-कारणं पिसायं व ।

संसार-सागरुत्तरण-संकमं संजमं कुणह ॥

अह राया संविग्गो जंपइ पट्टं मज्झ कित्तियं आउं ।

मुणिणा भणियं—नरवर ! तुह आउं तिमि-दियहाइं ॥

एवं सोऊण निवो जल-गय-मट्ठियमयानकुंओ व्व ।

सीयंत-सव्व-गत्तो जंपिउमेवं समाढत्तो ॥

किं चेव जीविओऽहं करेमि धम्मं तओ गुरु भणइ ।

धम्म-परस्स मुहुत्तो वि दुल्लहो किं पुण ति-रत्तं ॥

नमिऊण केवल्लि-मुणिं नरनाहो मंदिंरमि संपत्तो ।

गुरु-खेय-विहुर-चित्तो चित्तिउमेवं समाढत्तो ॥

रज्जमणाहं मुत्तुं न तरेमि सुणेमि जीवियं थेवं ।

ता किं करेमि हा ! वग्घ-हुत्तडी-संकडा-वडिओ ॥

इय चिंताए आलिंगियस्स रत्तो न मज्झ-रत्ते वि ।

निदा समीवमल्लियइ जाव ईसा-वसेणं व ॥

ताव कुलदेवयाए भणिओ राया—करेसु मा खेयं ।
 करिपसुहाइं अहिसिंच पंच दिव्वाइं पचूसे ॥
 जं पुरिसं पडिबज्जंति ताइं तं ठविऊण रज्जंमि ।
 परिणावसु निय-कन्नं परलोय-धियं कुणलु पच्छा ॥
 इय देवयाइ वयणेण पत्थिवो किंचि निव्वुओ जाओ ।
 वसणे वयणं पि सुहं खु कुणइ किं पुण हिया बुद्धी ॥
 तो गोसे अहिसित्ताइं पंच दिव्वाइं ताइं पुरमज्जे ।
 भमिउं गयाइं दाहिं दिवायरे गयण-मज्झ-गए ॥
 गोदोहियाहिं गापीसु दुज्झमाणासु जत्थ गोवालो ।
 वित्थिण्ण-वड-विडविणो छायाए अच्छइ पसुत्तो ॥
 तं द्दुण गयंदेण गमियं हेसियं तुरंगेण ।
 सयमेव सत्ति-सवत्तं छत्तं उवरि ठियं तस्स ॥
 ढलिया य चामरा करिबरेण कलसोदएण ण्हविऊण ।
 खंधे चडाविओ सो विहिओ लोएहिं जय-सदो ॥
 कत्थाहरणेहिं विभूसिऊण नयरे पवेसिओ एसो ।
 अहिसिंचिऊण रज्जे रत्ता परिणाविओ धूयं ॥
 तो सीहरहो गंतुं केवलि-पासे पवज्जिउं दिक्खं ।
 पच्चक्खेइ चउविहमाहारं जाव जीवं पि ॥
 सम-सुह-दुक्खो सम-कणय-पत्थरो सम-सपक्ख-पडिबक्खो ।
 आउक्खए मओ सो चउत्थ-दिवसे दिवं पत्तो ॥
 कंवल-लट्ठि-करं वय-मडक्किया-दंडि-खंड-पभिईणि ।
 गो-दोहियाहिं वेत्तुं घरम्मि सेट्ठित्स नीयाइं ॥

गोवालो त्ति काउं मंति-सामंताइणो तस्स आणं न कुणंति । महायण-
 प्पहाणो त्ति मंतणत्थं हक्कारिओ अणेण जिणदत्त-सेट्ठी । सो वि अवन्नाए
 नागच्छइ । केवलं मम गोवालो इमो त्ति पयडणत्थं कंवलि-मडक्किया-दंडि-
 खंडाईणि रयणीए सीहदुवारे सेट्ठिणा तोरणीकयाणि । ताईं द्दुण चित्तियं
 देवपाल-देवेण—जेण मे रज्जं दिन्नं तमेव देवं विन्नवेमि किं अक्षेणं ? त्ति गओ
 ज्जाइ-देव-पडिमा-पासं । कप्पूरागुरु-कुलुमुच्चएहिं तं अचिऊण चित्तवेइ—भयवं !
 जाहा तुमए मह महारज्जमेयं दिन्नं तहा आगिस्सरियं पि देहि जेण रज्जं धिरी
 रोइ । वंतरेणंतरिक्ख-ट्टिएण भणियं—मट्ठिय-मय-मयगलाल्लो रायवाडियं

करिज्ज, सो य मज्झ पभावेण चालिस्सइ । तओ सव्वो वि जणो तुहाणं करि-
स्सइ । एवं सोऊण तुट्ठो देवपालो समागओ रायभवणं । आणवेइ कुलाले,
जहा—करेह रायवाडिया-जुगं उदगं मयगलं । जं देवो आणवेइ त्ति वुत्तूण
सिग्घमेव कओ सो तेहिं । मट्ठिय-मय-मयागलारूढो राया रायवाडियं करिस्सइ
त्ति जाओ जण-प्पवाओ । सामंत-मंति-मंडलियाइणो इणमत्थं सोउं हसिउं
पयट्ठा, जो मट्ठिय-मय-मयगलारूढो रायवाडियं राया काउं बंछइ, सो एस
अचित्तहं चेव गोवालो ।

कोउग-वसेण वहुओ गामेहिंतो समागओ लोओ ।

देउल-गोउर-घरसिर-गवक्ख-रुक्खेसु आरूढो ॥

जोइसिय-विणिच्छिय-सुह-दिणंभि कम्मयर-नियर-उक्खित्तो ।

सालंगणी-समीवे हत्थी आणाविओ रत्ता ॥

चित्तिओ विचित्त-वन्नएहिं चित्तयरगणेण, अलंकिओ मणि-कणय-भूस-
णेहिं, सज्जिओ कंचण-गुडासारीहिं, कओ विचित्त-चिधचिचइओ, अवरे वि स-
ज्जिया कुंजरा, पट्ठविया नरिंदाईणं, पक्खरिया तुरया, सन्नट्ठा सुहडा, पउणी-
कया रहवरा । पडिहारं पेसिऊण हक्कारिओ सेट्ठी । अप्पणो समं कराविओ
सिंगारं । अंकुसं धित्तूण राया निविट्ठो अग्गासणे, पच्छासणे निवेसिओ सेट्ठी ।

एत्थंतरंभि चलिओ सुवन्न-सेलो व्य जंगमो हत्थी ।

विहिओ महंत-विम्हय-वसेण लोएण जय-सद्धो ॥

वज्जंताउज्ज-निनाय-भरिय-भुवणो समग्ग-सिन्न-जुओ ।

ठाणे ठाणे कीरंत-मंगलो निग्गओ राया ॥

पत्तो जुगाइदेवस्स अग्गओ गयवराओ ओइत्तो ।

तं अच्चिऊण पणमइ नरिंद-सामंत-मंति-जुओ ॥

पुणरवि गयमारूढो ढलंत-सिय-चामरो धरिय-छत्तो ।

पुर-सुंदरीण तण्हाउरेहिं नयणेहिं पिज्जंतो ॥

नचंत-रमणि-चक्कं तेणेव कमेण मंदिरं पत्तो ।

उत्तरिऊण गयाओ जिणदत्तं जंपए सेट्ठिं ॥

तुह गोवालेण मए एसो नयरंभि भाभिओ हत्थी ।

पत्तो परं तुमं पुण खंभे अग्गललु गयमेयं ॥

तत्तो सिट्ठी गहिऊण अंकुसं कुणइ गमण-संनाओ ।

एक्कं पि पयं न चलइ गओ गओ सो विलक्खत्तं ॥

ददुं इमं पभावं असंभवं देवपाल-देवस्स ।
 सच्चवे वि निवा आणं वहंति सीसेण कुसुमं व ॥
 कणय-मय-पासायं जुगाहदेवस्स कारिज्जण इमो ।
 ण्हवण-विलेवण-वलि-गीय-नट-पमुहं कुणइ पूयं ॥
 लच्छी जणइणस्स व मणोरमा तस्स बल्लहा देवी ।
 तीए सह सो निचं वच्चइ जिण-अच्चण-निमित्तं ॥

अन्नया रत्ता समं वचंतीए मणोरमाए देवीए जिण-भवणासत्ते दिट्ठो खंध-
 द्विय-कट्ट-कावडि-सणाहो कच्चाडिओ । तं ददूण कत्थ मए एस दिट्ठपुव्वो त्ति
 चिंतंतीए देवीए समागया सुच्छा, हा ! किमेयं ति विसत्तेण रत्ता कया सि-
 सिरोवयारा, सत्थी हूया देवी भणियमणाए—

अडविहि पत्ती नइहि जलु तो विन बूहा हत्थ ।

अव्वो तह कच्चाडियह अज्ज विसज्जिय वत्थ ॥

रत्ता वुत्तं—देवि ! को एस वुत्तंतो ? देवीए भणियं—देव ! देव-मंदिर-
 दुवार-देस-मंडणे मंडवे उवविसह जेण कहेमि वुत्तंतमेयं । तत्थ गंतूण सम-
 त्त-सामंत-मंति-परियरिओ निविट्ठो राया । अगगओ उवविसिज्जण भणियं
 देवीए—देव ! सदावेह कोहलं नाम कच्चाडियं । रत्ता पुरिसं पेसिज्जण
 सदाविओ । आगओ सो देवीए भणिओ—भइ ! सिंहला नाम ते
 भज्जा आसि ? तेण वुत्तं—एवं ! देवीए वुत्तं—कयाइ तुमए समं एत्थ
 पएसे सा आगया । दिट्ठो तीए जुगाइ-देवो परिओस-वस-वियसिय-व-
 णाए भणिओ तुजं—पिययम ! इमं देवाहिदेवं जहासत्ति पुज्जिज्जण पणमाओ
 जेण जम्मंतरे वि एरिस्ताणं दालिह-डुक्खाणं ठाणं न भवामो । तुमए वुत्तं
 पिये ! धम्म-गहिला तुजं किं पि न जाणसि, अहं पुण पर-पेसत्त-डुत्थिओ न स-
 क्केमि किं पि काउं । तओ तुमं धम्म-विमुहं मुणंतीए सयं चेव नई-नीरेण ण्हवि-
 ज्जण कल्हाराईहिं पुज्जिज्जण य पणमिओ देवो । वद्धं सुह-मणुस्साउयं । एत्थं-
 तरे देव ! दिट्ठोतीए तुजं । अपत्तरज्जो पुज्जंतो पणमंतो य देवं, चिंतियं च धन्नो
 एसो जो तुल्ले वि परपेसत्तणे पुज्जेइ एवं देवं न उण मे पइ त्ति । तओ इमस्स
 परमप्पणो पुज्जणेण जीविय-फलं मए पत्तं ति चिंतंती गया सा गिहं । निस्ताए
 विसूइया-वत्तेण तेणेव सुहज्जवसाणेण मरिज्जण समुप्पन्ना रायधूया एसा अहं ।
 संपयं इमं कच्चाडियं ददूण मे संजायं जाईसरणं । तओ पडियं मए ‘अडविहि
 पत्ती’ इच्चाइ । कोहलेण वुत्तं—देव ! देवीए जं आणत्तं तं सव्वं सव्वं ति ।

एवं सोऽं विम्बिहय-मणेण रत्ना पर्यपियं एवं ।
 पेच्छह अहो ! अणप्पं माहप्पं देव-पूजाए ॥
 एत्थ वि भवंमि जाओ रायाऽहं वीघराय-पूयाए ।
 देवी पुण परलोए संपत्ता रज्ज-सुक्खमिमा ॥

एत्थंतरंमि देवस्स वंदणत्थं समागओ तत्थ धम्मो व्व मुत्तिमंतो सुणि-
 चंदो नाम आयरिओ । तं पणमिऊण राया सपरियरो तस्स देसणं सुणह । देव
 गुरु-पडिबज्जणेण निण्हेह सम्मत्तं ।

जिणधम्म-परो गमिऊण जीवियं अह समाहिणा मरिउं ।
 पत्तो सग्गं मोक्खं च देवपालो पिया-सहिओ ॥

इति देवपूजायां देवपालदृष्टान्तम् ।

जह वि गय-राय-दोसो त्ति वंदणे निंदणे य समख्वो ।
 तह वि जिणिंदो चिंतामणि व्व भिन्नं फलं देह ॥
 जिणचंदं वंदता लहंती जीवा समीहियं सुक्खं ।
 निंदता पुण पावंति दुहभरं सोम-भीम व्व ॥
 रत्ता भणियं—मुणिमाह ! के इमे सोम-भीम-नामाणो ।
 गुक्का भणियं—नरवर ! सुणसु तुमं सावहाण-मणो ॥
 अत्थि जंबुदीवे भारहखेतस्स मज्झिमे खंडे ।
 धरणि-रमणी-मणि-कुंडलं व मणिमंदिरं नयरं ॥
 मणिमय-पासाय-पहाहिं खंडिए तिमिर-मंडले जत्थ ।
 संचारो रयणीसुं पि दुक्करो तक्कराईणं ॥
 पुर-परिह-दीह-वाहो नरनाहो तत्थ मणिरहो नाम ।
 रमणीण मत्थय-मणी मणिमाला से महादेवी ॥
 सोमो भीमो य दुवे वसंति कुल-पुत्तया तहिं नयरे ।
 तत्थ पढंमो विणीओ थेव-कसाओ सहावेण ॥
 वीओ तच्चिवरीओ दुन्नि वि पर-पेसणेण जीवंति ।
 अन्न-दिणे रमणिज्जं इमेहि जिणमंदिरं दिट्ठं ॥
 सोमेण जंपियं—भाय ! भीम ! सुक्कयं कयं न पुब्ब-भवे ।
 अग्गेहि तेण एवं परपेसत्तेण जीवामो ॥

तुल्ले वि माणुसत्ते एके पहुणो पयाइणो अत्ते ।
 सुकायं विण कहमिणं अकारणं होइ नहि कज्जं ॥
 ता पणमामो देवं न जेण पुण दुक्ख-भायणो होमो ।
 अह भणियं भीमेण केणावि हु विप्पलद्धोसि ॥
 जग्मा न कोइ देवो न गुरु न य पर-भवाणुगो जीवो ।
 ता सुकय-कए खिज्जसि तुमं किजेवं सुहा सोम ! ? ॥
 एवं वारंतस्स वि भीमस्स इमो गओ जिणाययणं ।
 दट्ठूण वीयरायं परमं परिओसमावज्जो ॥
 घेत्तूण ख्वएणं कुसुमाइं कुणइ तेहिं जिणपूयं ।
 भत्तीए तं पणमइ मत्तेइ कयत्थमप्पाणं ॥
 पुत्ताणुवंधि-पुण्णं वंधइ तेणेव पुत्त-जोएणं ।
 अकय-तहाविह-पावो एसो आउक्खए मरिउं ॥
 जाओ एत्थेव पुरे मणिरह-रायस्स मणहरंगीए ।
 मणिमाला-देवीए पुत्तो नामेण मणिचूलो ॥
 सोऽलंकिओ कलाहिं अवलाहिव-विहिय-पाडिसिद्धीहि ।
 पडिवज्जो तारुत्तं अणन्न-सामन्न-लायन्नं ॥

अन्नया वियड्ड-गुट्ठीए वट्ठमाणस्स कुमारस्स पुरओ भणियं एक्केण पुरि-
 सेण जहा—सरीरस्स लक्खणाइं सरीरेण सह वचंति, सच्चमेयं नव त्ति परि-
 क्खणत्थं रयणीए नयराओ निग्गओ खग्ग-सहाओ कुमारो । परिव्वभमंतो पत्तो
 सिरिउरं नाम नयरं । तत्थ समर-विज्जिय-सयलारिसेणो सिरिसेणो राया । तस्स
 हरिणो सिरि व्व सिरिकंता देवी । ताण तइलोक्कालंकार-भूया कामलेहा धूया
 सा जुव्वाणत्था पत्ता पिउ-पणमणत्थं अत्थाणमंडवं । तत्थ पयट्ठो नट्ठपिही ।

तं पेच्छंतीए तीइ पसरिओ, गायणांमि अणुराओ ।

पाएण एरिसेत्तुं पुरिसेसु रमंति रमणीओ ॥

तीए कओ निसीहे कामाययणे विवाह-संकेओ ।

जुत्ताजुत्त-विपारो न होइ कामाउराण जओ ॥

तओ विवाहसुयत्तणेण असंजाए वि मज्झरत्ते विवाहोवगरण-हत्थाए
 माहवीए सह समागया काम-भवणे कामलेहा । कया कुसुमाउहस्स पूया ।
 माहवीए भवणवमंतरं परामुसंतीए भवियव्वया-वसेण पुव्व-पसुत्तो पत्तो
 मणिचूलो । पुव्वुत्त-गायण-संकाए सवणमूले ठाऊण भणिओ सो—किं

विलंबसि, करेसु विवाहनेवत्थं । एयं सोऊण चितियं मणिचूलेण—मन्ने एसा
कावि पुव्व-कय-संकेय-पुरिस-बुद्धीए ममं एवमुल्लवइ । ता पिच्छामि विहि-
विलसियं ति उट्ठिओ सो । परिहाविओ माहवीए पसत्थ-वत्थाहरणार्हणि ।
कराविओ कामलेहाए करगगहणं । भणिओ य तीए—अज्जउत्त ! जइवि
अविरुद्धो एस विही, तहावि गुरुयण-अणाउच्छाए सयं कीरंतो न संतोसं
जणइ, ता संपयं इत्थावत्थाणं अणुचियं ति । तओ मणिचूलो चलिओ ताहि
समं । पहाय-समए दिट्ठो कामलेहाए सुहय-चूडामणी मणिबूडो । किमेयं ति
पलोइयं मुहं माहावीए, असमिक्खियं कयं ति विसत्ता सा । भणिया
कामलेहाए—

मा कुणसु किं पि खेयं कायमणिं पइ पसारिए हत्थे ।
जइ चडइ मरगय-मणी पुन्न-वसा किं तओ नट्टं ॥
भोत्तुं गुडमोयगमुज्जयाइ जइ खंडमोयगो लद्धो ।
ता किं हरिसावसरे कायव्वो होइ मणखेओ ॥
मणिचूलेण वि दिट्ठा पणिट्ठ-रूवा रह व्व राय-सुआ ।
तो चितियं इमेणं अहो अणव्भा इमा बुट्ठी ! ॥
इय अन्नोन्न-पलोयण-पहिट्ठ-चित्ताइं ताइं पत्ताइं ।
जयउर-नयरं तत्थ य ठियाइं वेत्तूण आवासं ॥
अन्न-दिणे वण-लच्छि पिच्छंतो कोउगेण हय-हियओ ।
कुमरो पत्तो दूरं, अह अत्थमिओ दियह नाहो ॥
आसन्न-गिरि-निगुंजे कुमरेण निस्सामिओ करुण-सद्धो ।
रमणीइ रुयंतीए तत्तो सद्धानुसारेण ॥
वच्चंतेण अणेणं दिट्ठा सुर-सुंदरि व्व रुवेण ।
अविरल-वाह-जलापिल-विलोल-लोयण-जुया जुवई ॥
तीए पुरो निविट्ठो दिट्ठो जोगी कयंजलीए एक्को ।
दिट्ठं तेसिं पासंमि जलण-कुंडं च पजलंतं ॥
होऊण लयंतरिओ मणिबूडो जाव चिट्ठए निहुओ ।
तो सुणइ जोगिणं तं जंपंतं चाहुवयणाइं ॥
पसयच्छि ! पसीयसु कुरु पलोयमेवं किमुव्वहसि खेयं ।
किं न पलोयसि मं पेम्म-पसर-पुत्तेहिं नयणेहिं ॥
साहिय-अणेग-विज्जो जोऽहं कणगाइ-सिद्धि-लद्ध-जसो ।

तं परिणैज्जण समं विसय-सुहं सेवसु विसिद्धं ॥
 अह बाला रुयमाणी भणइ विक्कथसि किमेवमप्पाणं ।
 जइ वि तुमं तियस-पहू तहावि तुमए न मे कज्जं ॥
 तो जोगिणा पलत्तं मयंक-वयणे ! करेसु मह वयणं ।
 अन्नह नियय-समीहियमहं करिस्सं हदेणावि ॥
 जो होइ हसंताणं रोयंताणं च सुयणु ! पाहुणओ ।
 ता सो वरं हसंताण किं न एयं सुयं तुमए ॥
 विवोद्वि ! किं विलंबसि उट्टसु सकरेण गिण्ह मज्झ करं ।
 जेणेह जलण-कुंडंमि मंडलाइं परिभमिमो ॥
 इय जंपंतो जोगी करेण तं जाव वेत्तुमाडत्तो ।
 ता पुक्करियं तीए अहो ! अणाहा इमा पुहवी ॥
 भो ! सुणह लोग-पाला ! वियरह वणदेवयाओ अवहाणं ।
 सीहपुर-नयर-पहुणो सीहरह-निवस्स धूयाऽहं ॥
 नासेण चंदलेहा मणिरह-नरवइ-सुयंमि मणिचूडे ।
 गुण-सवणओणुरत्ता दिन्ना पिउणा वि तस्सेव ॥
 तं सुत्तुं मह अंगे अग्गि चिय लग्गए न उण अन्नो ।
 इय मे निच्छय-भंगेण कुणइ जोगी पुण अखत्तं ॥
 एत्थंतरे कुमारो उवसप्पंतो भणेइ खग्ग-करो ।
 किं होइ अखत्तं खत्तियंमि मइ सुयण ! संनिहिए ॥
 तो जोगिणा पउत्ता इंतस्स इमस्स थंभणी विज्जा ।
 सा तस्मि सुहा जाया तरुणी-दिट्ठि व्व नीरागे ॥
 एसो महापभावो त्ति चिंतिउं लज्जिओ भणइ जोगी ।
 दट्ठुं पणिट्ठ-स्त्वा अणंग-विदुसेण जं एसा ॥
 विज्जा-बलेण इह आणिज्जण अग्गतिथया मए एवं ।
 तं कयमिणं अजुत्तं न पुणो एवं करिस्सामि ॥
 कुमारो जंपइ गहिय-व्वयस्स ते अणुचिया सयल-रमणी ।
 अन्नस्स विवाहे विहिय-निच्छया किं पुणो एसा ॥
 नयणाण पडउ वज्जं अहवा वज्जस्स बट्ठिलं किंपि ।
 असुणिय-सग्गभावंमि वि अणुरायं जाइं कुव्वंति ॥

जोगिणा वुत्तं—सप्पुरिस ! परमोवयारी तुमं जेण नियत्तिओऽहं दुक्क-

याओ । ता किं ते कीरइ । तहावि अत्थि मे ख्व-परिवस्तिणी विज्जा तं कोउ-
ग-मित्त-फलं गिण्ह तुमं । पर-पत्थणा-भंग-भीरुणा गहिया सा कुमारेण । जो-
गिणा वुत्तं—भइ ! जहा तुम सुह-पंकए पुणरुत्तं वलइ दिट्ठी इमीए, तहा
तक्केमि तुमं चेव मणिचूडो । मणिचूडेण वुत्तं—

सच्चमिणं जं तुमए वियक्कियं नियय-बुद्धि-विहवेण ।

जं इंगिएहिं निउणा परस्स ख्वं वियाणांति ॥

जोगिणा वुत्तं—कुमार ! जइ एवं ता इमीए कर-ग्गहणेण पूरेसु मणो-
रहे । तओ कुमारेण जोगि-समक्खं कयं तीए कर-ग्गहणं । भमियाइं तत्थेव
जलण-कुंडे मंडलाइं ।

मज्झ अनओ वि एसो अणेण तुम्हाण पाणिगहणेण ।

जाओ सुह-परिणामो समए घम्मो व्व बुद्धि-फलो ॥

एवं भणिऊण गओ जोगी । वेत्तूण चंदलेहं समागओ कुमारो वि निया-
वास-दुवारं । एत्थंतरे गयणंगण-गएण विज्जाहरेण भणियं—सप्पुरिस ! परोवया-
ख्खओ तुमं सुव्वसि ता करेसु मह विक्कख-साहणे साहिज्जं । सत्तसारत्तणओ
वुत्तं कुमारेण—भइ ! एवं करेमि । खयरेण वुत्तं—जइ एवं, ता आरोहसु
विमाणमेयं । तओ आरूढो विमाणं कुमरो । नीओ खयरेण वेयडु-गिरि-मंडणं
वज्जसालं नाम नयरं । समप्पिओ विज्जाहर-सामिणो वज्जवेगस्स । तेणावि
सागय-पडिवत्ति-पुव्वं भणिओ—कुमार ! अत्थि मे कणयसाल-नयर-सा-
मिणा कणयकेउ-विज्जाहरेण सह विरोहो । उक्कड-परक्कमं न सक्केमि तं अक्क-
मिउं । तओ मए आराहिया रोहिणी देवया । तीए विक्कख-पराजय-निमित्तं
आइट्ठो मे तुमं । अओ सुवेग-विज्जाहरं पेसिऊण इहाणीओसि । ता कुमार !
कमल-दल-दीह-लोयणं सुलोयणं नाम परिणेतु मे धूयं । कुमारेण वुत्तं—

कज्जमिणं मणइट्ठं एकं तुम्हाण पत्थणा वीयं ।

सयमेव भुक्खियाए निमंतणेणं समं जायं ॥

तओ तेण परिणीया सुलोयणा । साहियाओ गयण-गामिणिप्पमुहाओ
विज्जाओ । तं सेन्न-नायणं काऊण वज्जवेगेण निज्जिओ कणयकेउ । विज्जाहरेहिं
कय-सक्कारो कुमारो कित्थियं पि कालं ठिओ तत्थेव । इओ य कामलेहा कुमार-
विरहे ख्यंती ठिया सयल-रयणिं । पहाए निय-घरासन्ने ख्यंती दिट्ठा तीए चंद-
लेहा, पुच्छिया य—भइ ! किं रुयसि ? त्ति । तीए कहियं—मह पई मं मुत्तूण
कत्थवि गओ त्ति । कामलेहाए सम-दुक्ख त्ति धरिया सा असणो पासो । दोवि

दुस्तहं विरह-दसं अणुहवन्तीओ चिट्ठंति । कुमारो वि वज्जवेग-विज्जाहरिंद-
 विसज्जिओ सुलोयणाए समं आगओ जयपुरं । वीसंतो नियवरा-
 सखुज्जाणे । तिण्हं पि भज्जाणं चित्त-परिक्खणत्थं कयं कुमारेण खुज्ज-
 ख्वं । पुरओ ठियं पि तं अन्नं व मन्नंती सुलोयणा—हा अज्जउत्त ! मं मुत्तूण
 कत्थ गओसि त्ति रोविउं पवत्ता । दिट्ठा कामलेहा-चंदलेहारिं । पइविरहिय-
 त्तणओ तइया अम्ह एसा होउ त्ति भणंतीहिं नीया नियसमीवं । कुमारो वि
 कय-खुज्ज-ख्वो विविह-विणोएहिं विम्हावंतो नयर-लोयं पसिद्धो जाओ । सद्दा-
 विओ रत्ता जयसेणेण । रंजिओ तेण राया कला-कोसल्लेण । अन्नया रत्तो सद्दाए
 जाओ संलावो, जहा, इत्थ पइ-यिउत्ताओ तिन्नि तरुणीओ चिट्ठंति । ताओ अन्न-
 पुरिसेण समं न जंपंति । रत्ता वुत्तं—अत्थि को वि जो ताओ बुल्लावेइ । जाव
 न को वि किं पि जंपइ ताव भणियं खुज्जेण—देव ! देहि मे आएसं, जेण बुल्ला-
 वेमि । रत्ता वुत्तं—एवं करेसु । कइवय-वयंस-संगओ गओ सो तासिं आवासे ।
 आढत्तो विप्पिसे काउं कहालावे । भणिओ एक्केण भित्तेण किमवेहिं, कहेसु
 कल-सुहावहं चरिय-कहं । कहियं खुज्जेण, जहा—मणिरहराय-पुत्तो मणिचूडो
 सिरिडर-सामिणो धूयं कामलेहं परिणिज्जण इहागओ । तहा एक्को राय-पुत्तो
 सीहरह-रायधूयं जोगिणा परिणिज्जंतं रक्खिज्जण परिणिज्जण य इहागओ ।
 तहा एक्को राय-पुत्तो विज्जाहर-धूयं सुलोयणं परिणिज्जण इहागओ स्ति । अम्ह
 चरियमेयं ति तुट्ठ-चिताहिं ताहिं भणियं—पच्छा ते कहिं गय ? त्ति ।
 राय-सेवा-समओ मे संपयं ति पयंपंतो गओ खुज्जो । नाय-वुत्तंतेण अहो !
 सन्न-काला-कुसलो त्ति पसंसिओ रत्ता ।

मंतंति ताओ तिन्नि वि खुज्जस्स इमस्स वयण-सवणेणं ।

अमय-रसेण व सित्तं गत्तं जं अम्ह ऊससइ ॥

जं सन्वासिं अम्हाण एस परिणयण-वइयरं मुणइ ।

तं विहिय-खुज्ज-ख्वो एसो चिय नूणमम्ह पई ॥

अन्नया रत्तो कला कलावयंसभूया भुवणलच्छीए संभवा जयलच्छी
 नाम कुट्टिम-तले कंडुगेण कीलंती दिट्ठा कामंडुर-विज्जाहरेण । जायापुराएण
 हरिउमाढत्तो । अक्कदिंयं परियणेण । अत्थि को वि सप्पुरिसो जो अम्हसा-
 मिणिं विज्जाहरेण हीरजाणिं रक्खेइ । एयं सोज्जण आउलीभूओ राया । देव ! न
 कायव्वो खेओ, कित्थियभेत्तमेयं ति वुत्तूण उप्पइओ गयणयलं खुज्जो । नि-
 ज्जिज्जण विज्जाहरं नियत्तिया तेण जयलच्छी । विम्हिएण भणिओ रत्ता खु-

ज्जो—अहो ! ते लोओत्तरं चरियं । नूणं तुमए दिव्व-पुरिसेण होयव्वं । ता पयडेसु अप्पणो सरूव्वं । तओ जाओ सो सत्थावत्थो ।

तं दट्ठं मयणं पिव पणिट्ठ-रूव्वं पयंपए राया ।

नूणं गुणाण एसिं पयं चिय रूव्वमणुरूव्वं ॥

एत्थंतरंमि उवलक्खिऊण एक्केण वंदिणा पढियं ।

एसो सो मणिरह-राय-नंदणो जयह मणिचूडो ॥

तुट्ठो जंपइ राया—अहो ! इमा पुट्ठ-परिणई मज्झ ।

जं तुममिहागओ तमलसस्स घरमागया गंगा ॥

तुह दायव्वा एस त्ति अम्ह चिंता पुरावि आसि इमा ।

निय-विक्रमेण किणिया कुमार ! संपइ इमा तुमए ॥

ता एयं जयलच्छि मह धूयं रायपुत्त ! परिणेतु ।

एवं ति जंपिऊणं परिणीया सा कुमारेण ॥

अह खुज्जो पत्थिव-पत्थाणइ अमरो व्व मणहरो जाओ ।

परिणाविओ स धूयं निवेण इय वइयरं सोउं ॥

पत्ताओ कामलेहा-पमुहाओ हरिस-वियसिय-मुहाओ ।

तं दट्ठं बिंति इमं अम्हं तिण्हं पि एस पई ॥

मुणिऊण इमं राया तुट्ठो तुम्हे वि मज्झ धूयाओ ।

इय भणिउं संमाणइ तित्ति वि आहरण-वत्थेहिं ॥

सरीरस्स लक्खणाइं सरीरेण सह वचंति त्ति निच्छियं कुमारेण ।
अन्नया निय-जणणि-जणय-दंसणुकंठिओ कुमारो विसज्जाविऊण जयसेणरायं
विउव्विऊण मणि-दिप्पमाणं महप्पमाणं विमाणं । आरोविऊण तम्मि चत्तारि
वि घरिणीओ आगओ नियनयरं । पणओ भज्जा-ससेओ जणणि-जणयाणं ।
आसीसादाण-पुव्वं आणंदिओ तेहिं ।

जो एगागी नयराओ निग्गओ आगओ य रिच्छीए ।

सो कुमरो पुट्ठ-निहि त्ति जाणिउं हरिसिओ जणओ ॥

अह सीलंधर-गुरुणो पयमूले धम्म-देसणं सोउं ।

मन्नइ विसं व विसयं विसय-सुहं मणिरहो राया ॥

निय-रज्जे मणिचूलं निवेसिउं गिण्हए इमो दिक्खं ।

मणिचूडो पुण पालइ अप्पडिहय-सासणो रज्जं ॥

तत्थन्नया मणिरहो रायरिस्सी जाय-केवलज्जाणो ।

वचण कला-कलावेण य एसो । ताओ वि चत्तारि कल्लाणाओ मरिऊण
आयासुहीए नयरीए दुन्नि जायाओ जयनरिंद-धूयाओ पउमिणी कुसुङ्णी य ।
एवं दुन्नि हत्थिणाउरे सीहनरिंद-धूयाओ विग्गमवई विलासवई य । अत्ताया
पवन्न-तारुणाओ निरुवम-रुव-लावन्न-पुत्ताओ कला-कलावालंकि-य-पत्ताओ
कल्लाओ पेच्छिऊण जाया जयनरिंदस्स को एयासिं पवरो वरो होज्ज त्ति
चिंता । तओ जयनरिंदेण देसंतरेहिंतो आणाविऊण रायपुत्त-पडिच्छंदया
दंसिया पउमिणी-कुसुङ्णीणं । न वीसंता कहिं पि तासिं दिट्ठी । पउत्तर-
कुमार-पडिच्छंदयं पुण दट्ठूण भणियं एयाहिं—

किं को वि एस तियसो अमय-तरंगो व्व नयण-तोस-करो ।

संभवइ न जम्हा माणुसेसु एयारिसं रुवं ॥

कहियं निउण-सहीहिं कुमरीण न एस खुरवरो किं तु ।

नंदणपुर-पटु-पुत्तो एसो पउत्तर-कुमारो ॥

तं सोउं कुमरीणं वियंभिओ माणसम्मि अणुराओ ।

पुल्लयच्छलेण एसो सव्वंग-निग्गओ वाहिं ॥

सेय-जल-विंदु-संदोह-खुंदरं भाल-मंडलं जायं ।

मयण-सर-विस्तर-ताडिय-गत्ताण व पसरिओ कंपो ॥

तं चिय चिंतंतीओ लहंति ताओ निसासु वि न निदं ।

दीवसिहा-पडिपिल्लण-मल्ले मिहंति नीसासे ॥

वजंति चंद-चंदण-जलद-जल-संगमे वि संतावं ।

नहि कुसुम-सत्थरे पत्थरे व्व तत्ते लहंति रइं ॥

जंपंति पुरो निय-निय-सहीण रुवेण विजिय-तियसं पि ।

अन्नं न विवाहेमो मुत्तं पउत्तर-कुमारं ॥

वुरांतमिणं मुणिऊण जयनरिंदेण निव्वुय-मणेण ।

दाऊण भूरि-कोसं समप्पिउं परिणणं पउरं ॥

परिणयणत्थं पउत्तरस्स पउन्नोवमाण-वयणाओ ।

पट्ठयियाओ कुमरीओ पउमिणी-कुसुङ्णीओ दुवे ॥

इओ य सीहनरिंदस्स पिउणो षण्णमणत्थं अत्थाण मंडवे समागयाओ
विग्गमवई-विलासवईओ । ताओ दट्ठूण जंपियं रत्ता—अहो ! एयासिं सुवण-
च्छरिय-भूयं रुवं । अणन्न-सामन्नं लायन्नं । चंगिम-निवासो अंग-विजासो ।
परिओस-जणण-सीला लीला । पेसलं कला-कोसलं । ता मग्गे नत्थि को वि पु-

रिसो जो एयासि सरिसो । अओ अचंत-गहणं कर-गहणं ति चिंताए अनिवुयं
मे हिययं । एयं सोऊण विमलमइणा पहाण-पुरिसेण भणियं—देव ! देवाएसे-
ण नंदणउरं गएण मए मयंक-वयणो कमल-दल-नयणो कणय-सिला-विमल-व-
च्छयलो परिह-दीह-बाहु-जुयलो कंकलि-पल्लवारत्त-कर-चलणो सुर-सुंदर-दप्प-
दलणो दिट्ठो तारावीड-रायपुरो पउसुत्तर-कुमारो ।

रइ-पीईणं मयणो व्व चंदवूडो व्व गोरि-गंगाणं ।
सो एयासि कुमरीण देव ! जुजइ चरो काउं ॥
एत्थंतरंमि भणियं कुमरीण सहीइ कामसेणाए ।
एकंमि दिणे मागह-वइइ पणिया इमा गाहा ॥
' विणएण गुरु सदाइ देवया वुह-यणो विवेएण ।
सम्भावेणं सुयणो वेप्पइ हियएण वर-महिला ॥ '

गाहं सोउं कुमरीहिं पुच्छियं केण निम्मिया एसा ।
मागह-वइइ कहियं एसा पउसुत्तरेण क्या ॥
भणियं इमीहिं गाहा अहो ! महत्था मज्झिमा सरसा ।
गाहाणुमाणओ सयल-गुण-निही नज्जइ कइ ॥
तप्पभिइं चिय पउसुत्तरस्स गुण-संकहं ॥
कालं गमंति परिचत्त-सेस-कज्जाओ कुमरीओ ॥
रत्ता वुत्तं जुत्तं जं सो पउसुत्तरो गुणेकनिहं ॥
कुमरीणं पि इमाणं संजाओ तंमि अणुरागो ॥
सो एस कढिय-दुद्धंमि निवडिओ कहवि सक्खकेरो ।
अहमवि विवाह-चिताइ विंभलो निव्वुओ जाओ ॥
तत्तो पसत्थ दियहे रत्ता करि-तुरय-कोस-कलियाओ ।
कुमरीओ पेसियाओ पउसुत्तर-परिणयण-हेउं ॥
एवं संपत्ताओ चत्तारि वि ताओ नंदणपुरंमि ।
कुमरीओ अमरीओ व्व मणहरंगीओ एक-दिणे ॥
सोउं समागयाओ इमाओ परिओस-पसर-पडिहत्थो ।
तारावीड-नरिंदो पडिवत्ति कुणइ सव्वासिं ॥
कुमरीणं अणुरायं मुणिउं पउसुत्तरो वि संजाओ ।
तासु अणुरत्त-चित्तो रत्ते रच्चिज्जए जम्हा ॥
जुगवं कुणइ चउण्हं ताण दिसाणं व सो कर-गहणं ।

ताहिं समं विसय-सुहं सेवतो गमइ दियहाइं ॥
 अह तारावीड-नीवो धम्मं सोऊण पर-भव-सहायं ।
 सुत्तं तणं व रज्जं गुरु-पासे गिण्हए दिक्खं ॥
 पउसुत्तरो वि पत्थिव-पणभिय-पय-पंकओ कुणइ रज्जं ।
 विरयंतो आसत्ति पत्तीसु व चउसु नीईसु ॥
 जाया इमा पसिद्धी अन्नस्स न एरिसीओ पत्तीओ ।
 सुयमेयमउज्झानयरि-सामिणा देवगुत्तेण ॥
 पउसुत्तरो अणेणं भणिओ—अप्पेसु मे निय-पियाओ ।
 पउसुत्तरेण वुत्तं—अहो ! अजुत्तं किमायरसि ? ॥
 पर-महिला-अहिलासो मगंमि काउं पि अणुचिओ चेव ।
 पुरिसस्स कुसल-मइणो किं पुण वयणेण वज्जरिउं ॥
 उम्मग्ग-विलग्गाणं कुणइ निवो निग्गहं समग्गाणं ।
 पर-महिलं मग्गंतो तुमं तु लज्जसि न किं सूढ ! ॥
 अह भणइ देवगुत्तो—किं इमिणा ? मज्झ देहि एयाओ ।
 जइ सोहणेण कज्जं अन्नह रज्जं पि गिण्हस्सं ॥
 पउसुत्तरेण वुत्तं—वरमंधो जो परोवएसेण ।
 उन्नाग्गाओ नियत्तइ न उण तुमं राय ! रायंधो ॥
 जइ अजस्ताओ न बीहसि परलोय-भयं च वहसि नो हियए ।
 किं तहवि जीवियाओ निव्विन्नो वट्टसि जमेवं ॥
 जो एरिसो तुमं खलु न तेण सह जंपिउं पि मे जुत्तं ।
 एवं दूयउदेहि संलावो ताण संजाओ ॥
 पउसुत्तरस्स उवरिं कुविय-मणो पत्थिओ इमो सहसा ।
 पउसुत्तरो अबन्नाइ संसुहो तस्स संचलिओ ॥
 मिलिया स-विसय-सीमाइ दो वि दप्पंध-गंधहत्थि व्व ।
 पउसुत्तरेण समरे विणिज्जिओ देवगुत्त-निवो ॥
 गहिओ महाविमदेण कइवि दियहाइं एस धरिऊण ।
 संपूइऊण सुक्को दीहो गरुयाण नहि कोवो ॥
 संजाय-साहु-वाओ पत्तो पउसुत्तरो नियं नयरं ।
 वंडेहिं चिय इमिणा वसीकया निवइणो अन्ने ॥
 अन्न-दिणे नरवइणो सहा-निसन्नस्स को वि अप्पाणं ।

माया-पओग-पवणं पडिहार-सुहेण विन्नवइ ॥
 तस्स नरस्स नरिंदो सुद्धमणो नाणुमन्नइ पवेसं ।
 माईण उज्जुयाण य न संगयं संगयं जम्हा ॥
 सो पडिसेह-विलक्खो कइया वि हु विहिय-स्व-परिवत्तो ।
 असि-फलंग-करो पवरंगणाए सहिओ नहपहेण ॥
 पत्तो पत्थिव-पासे सो रत्ता पुच्छिओ तुमं कोऽसि ? ।
 का वा एसा, कज्जेण केण वा हत्थ पत्तोऽसि ? ॥
 सो भणइ खेयरोऽहं इमा पिया मज्झ अह छलं लहिउं ।
 विज्जाहरेण हरिया एक्केण अणंग-विट्ठरेण ॥
 पचाणीया य मए मह वेरसुवट्ठियं च तेण समं ।
 दुव्विसहो नीएहि वि नारीण पराभवो जम्हा ॥
 सूर्रोऽसि परित्थी-सोयरोऽसि पडिवन्न-पालण-परोऽसि ।
 उत्तम-सत्तोऽसि तुमं पत्थिव ! पत्थेमि तेणाहं ॥
 सन्निहियाए पियाए वद्धो व्व न जुज्झिउं अहं सक्को ।
 ता रक्ख ताव एयं जिणेमि तं खेयरं जाव ॥
 तो पत्थिवेण भणियं थेवमिणं पत्थिओ अहं तुमए ।
 कप्पहुमो व्व पत्ताणि पत्थरं रोहणगिरि व्व ॥
 खयरो भणइ न थेवं एयं थेवेवि जेण वीसासे ।
 नासी किज्झइ दव्वं तम्मिओ गरुए वि न कलत्तं ॥
 राया जंपइ एसा चिट्ठउ मह मंदिरे पिहहरे व्व ।
 तो खग-फलंग-पक्खो खगो व्व खयरो गओ गयणे ॥
 तत्थेव ठिओ राया सुणेइ गयणे घणोहगज्जि व ।
 रणसहं उद्दामं सपरियरो निघइ उट्ठुसुहं ॥
 अह पडिओ गयणाओ मणि-कंचण-भूसणो सहाइ सुओ ।
 तं दट्ठुं खयर-वह्ण खयमाणी भणित्ताडत्ता ॥
 जो कंठेऽलंकारो जाओ गंडत्थलेसु उवहाणं ।
 कत्तेसु य अवयंसो सो मज्झ पियस्स एस सुओ ॥
 अह नह-यलाओ चलणो मणि-कणयाहरण-भूसिओ पडिओ ।
 तं पिक्खिउं स-खेया खेयर-रमणी भणइ एवं ॥
 अवभंगिऊण उव्वट्ठिओ चिरं खालिओ विलित्तो य ।

निय-हृत्थेण मए जो सो पाओ ऐस मह पइणो ॥
 पडिओ वीओ वि भुओ खणेण पाओ वि निवडिओ वीयो ।
 पडिया य मुंड-रुंडा ते दहुं खेयरी रुयइ ॥
 जं मंडियं मए कुंडलेहिं तं मे पइस्स सुहमेयं ।
 तं हिययमिणं जस्सि मज्झे वाहिं च वसियन्हि ॥
 हा नाह सत्त-सत्तम ! दढ-विक्रम ! पवल-वाहु-वल-कलिय ! ।
 छलिओसि छलनेसण-परेण अरिणा विहि-वसेण ॥
 हा ! किं करेमि, कस्स च कहेमि, सरणं च कं पवज्जामि ।
 तुमए विणा अणाहा अहं अहन्ना इमा जाया ॥
 अहवा किं रुणेणं उचियमिणं न मह वीर-वरिणीए ।
 खणमित्तं तरिउ चिय पियसंगो अप्प-वसगाए ॥
 इय विलविज्जण खयरीइ खेय-विहुरो पयंपिओ राया ।
 जइ भाउगोऽसि सचं ता मह कुरु भाइ-करणिज्जं ॥
 रत्ता भणियं किं कीरउ त्ति सा भणइ देहि मह अग्गि ।
 अत्थनियंमि मयंके वियंभए किच्चिरं जुण्हा ॥
 समए इमंमि उचियं एयं चेव त्ति चिंतिउं रत्ता ।
 स्तिरिखंडागरु-कट्टेहिं कारिया नइतडे चियगा ॥
 सक्कारिज्जण पइणो अंग-इं तेहिं सह रहारुडा ।
 रत्ताऽणुगम्ममाणा चिया-समीवे गया खयरी ॥
 नमिज्जण लोगवाले जलणं दाउं सयं चिय चियाए ।
 पिज्जाहरी पविट्ठा उच्छंग-निविट्ठ-रमणंगा ॥
 अह जलणो पज्जलिओ जाला-पल्लविय-नहयलाभोगो ।
 छारी भूया खयरी खणेण सह खेयरंगेहिं ॥
 जाव न देइ नरिंदो जलंजलिं ताव आगओ खयरो ।
 रुहिरुहेणं काएण भणइ हसिज्जण नर-नाह ! ॥
 कोहो व्व उवसमेणं दुट्ठो सो निज्जिओ मए खयरो ।
 उवरोहिओ तुमं पि हु कलत्त-संरक्खण-निमित्तं ॥
 संपइ अप्पसु तं मे कलत्तमेवं नरेसरो सुणिउं ।
 सोग-विवसो विलीओ चित्तेइ अहो ! अकजं त्ति ॥
 अद्ध-गओ संमोहं तओ अवत्थं निवस्स तं सुणिउं ।

वायाविद्या पडहिया माया-खयरेण पढियं च ॥
 पणमह चलणे इंदस्स इंदयालंमि लद्ध-लक्खस्स ।
 तह अट्ठसंवरे संवरस्स सुपइद्विय-जसस्स ॥
 परिभावियं निवेणं अहो इमं सयलमिंदजालं ति ।
 तो इंदजालिओ सय-सहस्स-दाणेण तोसविओ ॥
 जाया रत्तो चिंता संसारो इंदजाल-सारिच्छो ।
 इह बहु-विहाइं जीवो नखो व्व ख्वाइं गिण्हेइ ॥
 किं तत्थ कारणं ताव आगओ तत्थ दलिय-भव-दुक्खो ।
 दुक्खंतो नाम गुरू तन्नमणत्थं गओ राया ॥
 पत्तीहिं चउहिं सहिओ नमिऊण गुरूं पुरो निसन्नो सो ।
 गुरुणा भणियं—नरवर ! संसारे इंदजाल-समे ॥
 धम्मेण सुहं ख्वं असुहमहम्मेण गिण्हए जीवो ।
 रत्ता भणियं—भयवं ! पुव्व-भवे किं मए विहियं ॥
 जस्सेरिसो विवागो, पुव्व-भवो साहिओ तओ गुरुणा ।
 रत्ता वुत्तं—भयवं ! अओ परं किं लहिस्सामि ॥
 गुरुणा वुत्तं—एत्तो अणंतर-भवंमि पिययमाहिं समं ।
 पाविस्ससि सुरलोयं सत्तमजम्मंमि पुण मोक्खं ॥
 तो हरिसिओ नरिंदो गंठि-विभेएण गहिय-संसत्तो ।
 पडिबन्न-गिहत्थ-वओ गुरूवइदं लहइ सव्वं ॥

इति देव-पूजायां पद्मोत्तर-कथा ।

दाऊण दीवयं जा जिणस्स पुरओ पराइ भत्तीए ।
 पत्ता सुक्खं अक्खेमि गंधमहाइ तीइ कहं ॥
 अत्थि इत्थेव भरहे खेत्ते सेयधिया नाम नयरी ।
 जत्थुन्नय-घर-कुट्टिम-गयाओ हरिणंक-हरिण-नयणाइं ।
 दट्ठुं व सविग्गम-पिच्छरीओ रमणीओ जायाओ ॥
 तत्थ विजयवम्मो नाम राया ।
 आरामिओ व्व आराम-वीरुहाओ पयाओ पालेइ ।
 जो पवरनीइ सारणि-पयट्ठ-धम्मंबु-पूरेण ॥
 तस्स जया नाम देवी ।

सीलेण जीइ खवं विणएण पहुत्तणं समेण मइं ।
 दाणं पणएण विट्ठसिऊण विहिया गुणा सगुणा ॥
 नामेण गंधमहा तत्थेव पुरीइ अत्थि कम्मयरी ।
 अन्नदिणे तीइ सुयं पुन्नं जिण-दीव-दाणस्स ॥
 चंगं अंगं सुद्धा बुद्धी अविलक्खयाइं अक्खाइं ।
 सव्युत्तमं पहुत्तं जिणिंद-दीवय-पयाण-फलं ॥
 संजाया से सखा तत्तो नायज्जिएण तेहेण ।
 दीवूसवन्नि तीए दिन्नो जिणमंदिरे दीवो ॥
 वायाय-विरहिओ सो जलिओ सद्धा-भरेण दिन्नो ति ।
 एत्थंतरंमि तीए उवज्जियं परभवाउक्खं ॥
 कालेण मया एसा इहेव नयरीए विजयवम्मस्स ।
 नरक्खणो देवीए जयाइ गम्मे समुप्पन्ना ॥
 पुत्तत्तणेण तत्तो दिट्ठो देवीइ तीइ रयणीए ।
 वयणंमि पविसज्जाणो सिही जलंतो सुविणयंमी ॥
 तीए वि सुहविउद्धाइ साहिओ सो निवस्स विहिपुव्वं ।
 भणिथा अणेण—सुंदरि ! तुह पुत्तो उत्तमो होही ॥
 तीए पडिस्सुयं तं परितुट्ठा सा समुव्वहइ गम्भं ।
 वसुह व्व निहिं तुहिणंसु-मंडलं मेहमाल व्व ॥
 सरसि व्व कणय-कल्लेण तेण मज्झे पवट्ठमाणेण ।
 देवी सहावओ सुंदरा वि सुंदरयरा जाया ॥
 कणय-पहा-गोरं पि हु तीए गम्भाणुभावओ वयणं ।
 उव्वहइ पंडुरत्तं करि-दंत-च्छेय-छवि-सरिसं ॥
 कलंतं, पत्ताइं नयणाइं निसग्गओ वि देवीए ।
 सरयंमि पंकयाइं व दढं चियासं पज्जाइं ॥
 तत्तो तइए मासे जयाइ देवीए दोहलो जाओ ।
 माणिक-खंड-मंडिय-भूसण-भूसिय-सरीराज्जं ॥
 गुह-देवयाओ पुज्जेमि देमि दीणाइयाण तह दाणं ।
 संपाडिओ य रत्ता धन्नाण न दुल्लहं किंचि ॥
 समयंमि सा पत्तया खरं पुव्व व्व भासुरं पुत्तं ।
 दीवसिहा-सरिसेणं सहजेण निडाल-रयणेणं ॥

जणणी-जणया लोणा य विम्हिया विहियसुचिय-करणिज्जं ।
 वित्ते मासंमि कयं अह ' दीवसिहो 'त्ति से नामं ॥
 चंदो व्व सुक्क-पक्खे पइ-दियहसुवागओ इमो वुट्ठिं ।
 गुरु-सक्खिमेत्तओ तह सयमेव कलाहिं पडिवन्नो ॥
 अह कंचीपुर-पट्टणो विक्कमसेणस्स अत्थि खवेण ।
 तइलोक-तिलय-भूया धूया गंधव्वदत्त त्ति ॥

सा कला-गव्विया न अत्ताणं पुरिसमत्तेण परिणावेइ, जंपेइ य इमं—जो
 मं वीणा-विन्नाणेण जिणह सो परिणेइ त्ति । रत्ता कराविओ सयंवर-मंडवो ।
 आहूया देसंतरेहिंतो अणेगे वीणा-विणोय-पत्त-पगरिस्सा राय-पुत्ता । दीव-
 सिहो वि आगओ तत्थ । पसत्थ-दियहे रत्ता निवेसिया सयंवर-मंडवे राय-
 पुत्ता । हकारिया गंधव्वदत्ता । अमय-वुट्ठि व्व जण-नयण-वुट्ठिं कुणंती आ-
 गंतूण निसिन्ना एसा । तं दट्ठूण चिंतियं दीवसहेण—कयत्थो विही जस्सेरिसं
 खव-निम्माण-विन्नाणं । दीवसिहं दट्ठूण चिंत्तीयं इमीए—

वीणा-विणोय-विन्नाण-वज्जिओ वि हु इमो पुरिस-रयणं ।
 परिणेयव्वो सोहग्ग-गुण-निही निच्छएण सए ॥
 तं चेव नियइ तं चेव चिंतए वंछए य तं चेव ।
 जाया खणमेत्तेणं सा कुमरी तम्मया तइया ॥
 तओ भणियं कंबुइणा—

ओ ओ नरिंद-तणया ! एयाए इत्थ रायधूयाए ।

जहा—

सुगुणापुराणिणीए कया पइन्ना इमा पुव्वं ॥
 सव्व-कलाणं परमा विलोभणिज्जा सम्मत्त-जीवाणं ।
 विक्खाय-गुणा लोए एगा वीणा-विणोय-कला ॥
 जो एआइ कलाए अहिओ मे को वि इह कुमारणं ।
 सो चेव मज्झ दइओ होही नत्थित्थ संदेहो ॥
 ता पयडेह नियं खलु विन्नाणं एत्थ जस्स जावंतं ।
 पावेह जेण एयं विजय-पडायं व कामस्स ॥

तओ एककेण कला-गव्विएण गहिया वीणा । सारिया अणेण । धरिओ
 पचासन्ने मयगलो । मणहर-सरेण वीणं वाइऊण सोविओ तेण एसो । जाओ
 साहु-वाओ । चिंतियं रायकलाए—हब्बी ! न याणिज्जइ किं पि भविसइ । एए

वि राय-पुत्ता अहं व कला-कुसला दीसंति, ता जह अभग्ग-पहन्ता पावेमि
हिय-इच्छियं दइयं ता सोहणं हवेज्ज । एत्थंतरे गहिया अन्नेण वीणा । घराविओ
पचाससे विरहो नाम तरु । वाइऊण वीणं फुल्लविओ सो । तओ गहिया अ-
न्नेण वीणा । वाइऊण मणहरं दूर-देस-ट्टिओ वि आगरिसिओ हरिण-जुवाणो ।
तओ गहिया अन्नेण, दिन्नो गयवरस्स इट्ठो कवलो । वाइऊण वीणं मोयाविओ
सो अद्ध-भुत्तं कवलं । इचाइ अन्नाणि वि बहूणि दंसियाइं अन्नेहिं वि कुमारं हिं
कोऊह्लाइं । तओ गहिया गंधव्वदत्ताए वीणा, वाइया अणाए जाव तक्खणा
पसुत्तो मत्त-करी । दूराओ चलण-भूले पत्तो सुद्ध-मिणो । आमूलं फुल्लिओ
विरहडुमो । सूलाओ वि मोयाविओ कवलं करी ।

इय वाइया इमीए तह वीणा जह कुमार-विहियाइं ।

सव्वाइं कोउगाइं जायाइं किंचि अहियाइं ॥

तो लज्जिया कुमारा मुक्क-तयासा इमं विचिंतंति ।

जरहर-तक्खय-चूडामणि व्व डुलहा इमा वाला ॥

राया वि विसन्न-मणो चिंतइ—एवं कए वि जह कह वि ।

लहइ न निव्वुइ मे सा धूया ता देव! किं कुणिमो ॥

अह पेम्म-परवसाए सविलास-वलंत-तार-नयणाए ।

कुमरीए मणेण समं कुमरस्स समप्पिया वीणा ॥

महुर-सरा गुण-पवरा करगिज्झा तुंवयत्थणी वीणा ।

कंठ-विणिवेस-जुग्गा गहिया कुमरि व्व कुमरेण ॥

संठविऊण आसारिया कुमारेण वीणा तओ भणिया भद्दाभिहाणाए
सहीए कुमरी—पियसहि! आसारो चैव अउव्वो । उवलक्खिज्जमाण-पयड-भेयं
सर-जंडलं । विचित्तो गामराग-प्पवेसो । हिययहारिणो मुच्छणुब्भेया । ता
अहिओ एस एयाए कलाए तिहुयणस्स वि भविस्सइ त्ति लक्खेमि ।

एत्थंतरम्मि लोओ निचल-नयणो विमुक्क-वावारो ।

वीणा-मणहर-झंकार-मोहिओ सुविउमाढत्तो ॥

तं सव्वं रंग-जणं सुत्तं दहूण उट्ठिओ कुमरो ।

गिण्हेइ मुहियाओ कुमरीए करंशुलीहिंतो ॥

गहिओ पिक्कज्जेण-पत्थिव-हत्थाओ कणय-कडणो । अन्नेसिं पि राय-पु-
त्ताण गहियं कुंडलाइयं । कओ रंग-मज्झे आभरण-पुंजो । खणंतरेण जग्गिओ
रंग-लोओ, दिट्ठो आभरणरासी । विस्सिह-मणेण भणियं जणेण—अहो ! अ-

गन्ध-सामन्त्रं इमस्स धीणा-विघ्नाणं । परितुष्टा गंधव्वदत्ता । खित्ता तीए दीवसि-
हस्स कंठे गंध-लुद्ध-भमंत-भमर-माला वर-माला । कयं पवंधेण पाणि-ग्गहणं ।
कय-सक्कारो ठिओ केत्तियं पि कालं कुमारो । गंधव्वदत्तं वेत्तूण चलिओ नि-
यदेसं । पत्तो पट्टाणं, आवासिओ परिसरे । एत्थंतरंमि तत्थ कक्कराय-धूया
लीलावई नाम कक्का अहिणा दट्ठा मय त्ति नीसारिज्जह । सुओ वाइत्त-सदो
कुमारेण । भणिया गंधव्वदत्ता—पिए ! सजीवं माणुसं नीसारिज्जह । तीए भ-
णियं—कहं जाणसि । कुमारेण वुत्तं—पिए ! सर-विसेसओ । तीए भणियं—
कहमेयं । कुमारेण वुत्तं—अहिणा दट्ठं ति । तीए भणियं—अवि जीवावेहि एयं
कुमारेण वुत्तं—अत्थि ताव मंनो । तीए भणियं—अज्जउत्त ! जइ एवं ता जी-
वावेहि । पेसिओऽणेण निय-पुरिसो । धरापियं मडगं लिपापियं चिया-समीवे ।
गओ पच्छा दीवसिहो । दिट्ठो कक्कराएण । अहो आनिइ त्ति विम्भिओ एसो ।
जीवाविया लीलावइ त्ति समासत्थो चित्तेण । कओ दीवसिहेण सिहावंधो ।
मोयाविया सा लिप्त-मंडले । मंतं सरिऊण भणिया य—उट्ठेहि जणणीए सुह-
सोयं देहि त्ति । उट्ठिया एसा गहिया सुवज्जालुगा । दिज्जं सुहसोयणं । हरिसि-
याणि सव्वाणि । अओ वायावियं तूरं । वारावियं कुमारेण । नणु किमणेण ?
सविस्सा खु एसा । मए मंत-सामत्थं दंसियं । न उण अज्ज वि कम्मं करेमि ।
तेहिं भणियं—महापभावो तुमं ता जीवावेहि । पाडिया पुणो उत्तरिज्जाह-
रण-विस-संकामणेण, दंसियं किंचि वेलं जणाण खेहुं । पच्छा जीवाविया पर-
मत्थेण । कयं वट्ठावणयं । दिट्ठो साहिलासं तीए कुमारो । सा वि सविस्सहं
कुमारेण ।

अवरूपरं नियंताण ताण सो मयण-पन्नगो फुरिओ ।

डक्काइ जेण जायाइं दो वि सुजाइं सहस्स त्ति ।

तो विजयवस्म-पुत्तो त्ति कक्कराएण जाणिउं कुमारो नीओ सणिहं । सा
चेव तस्स लीलावई दिक्का । महाविभूर्इए पवत्तो विवाहो । ठिओ तत्थ कह वि
दिणे सो । पुणो पयट्ठो स-विसयं । कमेण पत्तो उज्जेणिं । आवासिओ तत्थ ।
दिव्वजोगेण दिणावसाणे मसाणे तेण दिट्ठा जलंती चिया । स-जीवाहिट्ठिया त्ति
लक्खिया जाला-विसेसाओ । असाहिऊण देवीणं खग्ग-हत्थो गओ तत्थ सो ।
निसाए ठिओ जाव पायव-समीवे ताव जालारूवं करेमाणो आगओ विज्जा-
साहगो । नट्ठा चिया-जाला । आलिहियमणेण मंडलं । मंत-सरण-पुरासरं वा-
इओ डमरुगो । तओ खुइया चिया । संभंता उट्ठिया कक्का । हा ताव ! त्ति

रुयंती भय-कंपंत-हियया] केसेसु कड्डिऊण निवेसिया मंडल-मज्जे । भणिघा साहगेण—इद्व-देवयं सुमरसु । एय पज्जवसाणो ते जीव-लोगो । गहिया अणेण कत्तिगा । अक्कदिउं पवत्ता कल्लगा ।

तो कड्डिऊण खगं मयच्छि ! मा वीहसु त्ति जंपंतो ।

करुणिक-निही कुमरो पुरओ होउं इमं भणइ ॥

विज्जा-साहग ! रे नराहम ! भओवभंतच्छि-पंकेरुहं

सुत्तारव-गयं अणाहमवलं बालं वहंतो इमं ।

अंगे जाणि वसंति पंच भवओ भूयाणि नो लज्जसे

किं ताणं पि अणत्थ-सत्थ-भवणं हा ! दुदु ते चिट्ठियं ॥

गय-सुचरिय-पाणे पाव-कम्म-प्पहाणे

जहपि दु पहरंतो तुज्झ एयंमि अंगे ।

करडि-दलण-सज्झो लज्जए मे क्खिवाणो

तहमि जुवइ-रक्खं काउमवमुज्जओऽहं ॥

एवं पथंपमाणं कुमरं दट्ठूण साहगो खुदो ।

गरुएण हक्खियाणं संभवइ भयं हि पावाण ॥

वीसरिय-सयल-विज्जो न खमो कुमरस्स विप्पियं काउं ।

सण्णो व्व निव्विसो सो को वा पभवइ स-पुत्ताण ॥

साहगेण भणियं—भो महासत्त ! न जुत्तं भवओ मम विग्वकरणं, अहं खु भारभूई नाम विज्जा-साहगो, पारद्वं मए इत्थी रयणा-करिसणस्स मंतस्स साहणं । वारस-भासिया कया पुव्व-सेवा, अज्ज पारब्बा पहाण-सेवा । एत्थ पुण राय-कल्लए बलि-दाणं ति तदत्थं अवप्फेरि-प्पओगेण संनिरुद्ध-चेयणा करिय-मंतेण आणिया इहेसा । थंभिओ भयवं हुयासणो, संपाडेमि समीहियं, एवं कए पहाण-सिद्धी हवइ, ता मे मा विग्वं करेहि । दीव-सिहेण भणियं, भो ! गरहिओ इत्थि-वहो अचंत-पाव-हेऊ; तहा—

किं मंतसिद्धीइ विसुद्ध-धम्म-पचत्थि-भूयाइ इमाइ भइ ! ।

समग्ग-लोगागम-निंदणिज्जो इत्थी-वहो कीरइ जत्थ एवं ॥

कल्लाणा गिई य तुमं ता किं जुत्तमिणं भवउ ववसिउं ति एवं भणिओ विलिओ साहगो । भणियं अणेण—भो ! महाणुभाव ! एवमेयं, नणु कओ तुमए मे अणुग्गहो । पावकम्मोऽहं जो एवमप्पाणं बिडंवेमि, ता परिचत्तमेयं मए अ-सदणुद्दाणं, अओ गच्छामि, तुमए वि समप्पियव्वा एसा अवंतियद्वणस्स रत्तो

अवंतिणी नाम धूया । दीवसिहेण भणियं—संपाडिस्सामि अहं भवओ आणत्ति ।
गओ साहगो । दीवसिहेण वि नीया कन्नगा नियावासं । साहिओ वुत्तंतो दे-
वीणं, विन्हियाओ एयाओ, गोसे समप्पिया अवंतिवट्ठणस्स । साहियं जहा-
वत्तं । परितुट्ठो राया । दिन्ना से अवंतिणी । उच्चिय-समए पवत्तो विवाहो ।

ठाऊण कइ वि दियहे निय-देसं पत्थिओ कस्सेण इमो ।

पडमावई-पुरीए पत्तो आवासिओ बाहिं ॥

मुणिओ य मंचिराएणं गोरवेण पवेसिओ मज्झे ।

अह नरनाह-सहाए संलावो एरिसो जाओ ॥

पत्तंमि देवया किं फुडमवयरिऊण जंपइ नव त्ति ।

न हु जंपइ त्ति पक्खो मम ताव, इमं भणइ राया ॥

भणियं दीवसिहेणं—मा एवं भणइ, घडइ ताव इमं ।

अवयरइ माणुसे कहममाणुसी इय निवो भणइ ॥

कुमरो जंपइ—जइ तुह कुडुं अहमेव ता करेमि इमं ।

भणियं निवेण दुक्करमिणं अनेलाउगे पत्ते ॥

जंपइ दीवसिहो मह न दुक्करं, जइ परेसि, तो रत्ता ।

आणीया तत्थ लहुं कामलया नाम निय-धूया ॥

कणगुज्जलाए देह-प्पहाए धवलेहिं तह कडक्खेहिं ।

रंजंती रायसहं कुंकुम-चंदण-रस्सेहिं व ॥

कुमरेण मंडले सा निवेसिया लुभरिओ मणे मंतो ।

आविट्ठं पत्तं पवण-पहय-पत्तं व घुम्मेइ ॥

नवरि न जंपइ तं जाव ताव कुमरो वि वाढमुवउत्तो ।

तत्तो खणंतरेणं आढत्तं जंपिउं पत्तं ॥

भणियं दीवसिहेणं—भो ! चिट्ठउ ताव अवरमक्खेसु ।

किं एत्थ काल-हरणं तो वुत्तं पत्त-देवीए ॥

सूयगमेयं पत्तं इह परकरणेहिं जंपियव्वं मे ।

करण-पडुत्तण-हेउं हिमवंत-गिरिंमि पत्तोहं ॥

दिब्बोसहिमाणेउं अओ इमं इत्थ कालहरणं ति ।

कहियं च तीए सव्वं जं पुट्ठं मंचिराएण ॥

तो परितुट्ठो राया, दीवसिहो देवयं विसज्जेइ ।

तप्पभिइ फुडक्करलुल्लवेइ वाणीइ कामलया ॥

पल्लवियं व करेहिं नयणेहिं कुसुमियं व कामलयं ।
 थोर-तथेहिं फलियं व एस परिणाविओ रत्ना ॥
 कय-सक्कारो य ठिओ दीवसिहो तत्थ कह वि दियहाइं ।
 अह सेयवियं पत्तो परियरिओ चउहिं पत्तीहिं ॥
 विहियं बद्धावणयं पिउणा ठविओ कमेण सो रत्ने ।
 निय-भुय-परक्कम-क्कंत-राय-चक्को गमह कालं ॥
 विसय-सुहं सेवंतस्स तस्स पुत्ता गुणुत्तमा जाया ।
 अन्न-दिणे सो चित्तह किं पुब्ब-भवे मए विहियं ॥
 जस्सेरिसो विवागो सो ईहापोह-परिगओ एवं ।
 संभरह पुब्ब-जाइं जाणइ य जिणालए दिन्नो ॥
 जं पुब्ब-भवंमि मए दीवो तस्सेरिसं फलं पत्तं ।
 जिलिओ पभास-सूरिस्स देवजोगेण दीवसिहो ॥
 तस्स समीधे धम्मं सोज्जण विसुज्झमाण-परिणामो ।
 कुणइ चरणाहिलासं जिट्ठं पुत्तं ठवइ रत्ने ॥
 कय-जिणमंदिर-महिम्नो दिक्खं गिणहइ समं पिययमाहिं ।
 तिच्च-तवचरण-परो दीवसिह-मुणी गओ सग्गं ॥

इति देवपूजायां दीपशिख-कथा ।

जंपइ कुमर-नरिंदो—मुणिंद ! तुह देसणामयरसेण ।
 संसित्त-सव्व-तणुणो मह नट्टा मोह-विस-मुच्छा ॥
 मुणियं मए हयाणिं जं देवा जिणवरा चऊब्बीसं ।
 जे राग-दोस-मय-मोह-कोह-लोहेहिं परिचत्ता ॥
 नयरं पुब्बं पि मए भद्दग-भाव-प्पहाण-चित्तेण ।
 पडिहय-पाव-पवेसं लहुं तुम्हाण उवएसं ॥
 त्तिरिमाल-वंस-अवयंस-मंति-उदयण-समुद्द-चंदस्स ।
 मह-निज्जिय-सुरगुरुणो धम्म-हुम-आलवालस्स ॥
 नयवंत-सिरो-मणिणो विवेय-माणिक्य-रोहणगिरिस्स ।
 सच्चरिय-कुसुम-तरुणो बाहउदेवस्स मंतिस्स ॥
 जय-पायड-वायडकुल-गयणालंकार-चंद-सूराणं ।
 गग-तणयाण तह सव्वेश्व-संवाण-सेट्ठीण ॥

दाऊण य आपसं 'कुमरविहारो' कराविओ एत्थ ।
 अट्ठावओ व्व रम्मो चउवीस-जिणालओ तुंगो ॥
 कणयामलसार-पहाहिं पिंजरे जम्मि मेरुसारिच्छे ।
 रेहंति-केउदंडा कणय-मया कप्प-रुक्ख व्व ॥
 स्तम्मैः कन्दलितेव काञ्चनमयैरुत्कृष्टपद्मांशुको-
 ह्योचैः पल्लवितेव तैः कुसुमितेवोच्चूलमुक्ताफलैः ।
 सौवर्णैः फलितेव यत्र कलशैराभाति सिक्ता सती
 श्रीपार्श्वस्य शरीरकान्तिलहरीलक्षेण लक्ष्मीलता ॥
 पासस्स मूलपडिमा निम्मविया जत्थ चंदकंतमई ।
 जण-नयण-कुवलउल्लास-कारिणी चंद-सुत्ति व्व ॥
 अन्नाओ वि बहुयाओ चामीयर-रुप्प-पित्तलमईओ ।
 लोयस्स कस्स न कुणंति चिम्हयं जत्थ पडिमाओ ॥
 संपइ देव-सरुवं मुणिऊण समुल्लसंत-सुह-भावो ।
 तित्थयर-मंदिराई सव्वत्थ वि कारविस्सामि ॥
 तत्तो इहेव नयरे कारविओ कुमरवाल-देवेण ।
 गरुओ 'तिहुण-विहारो' गयण-तल्लुसंभण-क्खंभो ॥
 कंचणमय-आमलसार-कलस-केउप्पहाहिं पिंजरिओ ।
 जो भन्नइ सव्वं चिय जणेण मेरु ति पासाओ ॥
 जस्सि महप्पमाणा सव्वुत्तम-नीलरयण-निम्माया ।
 मूल-पडिमा निवेणं निवेसिया नेमिनाहस्स ॥
 कुसुमोह-अच्चिया जा जणाण काउं पवित्तयं पत्ता ।
 गंगा-त्तरंग-रंगंत-चंगिमा सहइ जउण व्व ॥
 वट्ठताण जिणाणं रिसह-प्पमुहाण जत्थ चउवीसा ।
 पित्तलमय-पडिमाओ काराविया देवउलियालु ॥
 एवमइक्कंताणं तह भावीणं जिणाण पडिमाओ ।
 चउवीसा चउवीसा निवेसिया देवउलियालु ॥
 इय पयडिय-धय-जसउंवराहिं बाहत्तरीइ जो तुंगो ।
 सप्पुरिसो व्व कलाहिं अलंकिओ देवउलियाहिं ॥
 अणेवि चउवीसा चउवीसाए जिणाण पासाया ।
 कारविया तिप्पिहार-प्पमुहा अउरे वि इह वव्वो ॥
 जे उण अणे-अणेसु नगर-गामाइएसु कारपिया ।

तेसिं कुमर-विहाराण को वि जाणइ न संखं पि ॥
 अह गुरुणा वागरियं देव-सरुखं जहद्वियं तुमए ।
 सुणियं, नरिंद ! संपइ गुरु-तत्तं तुज्झ अक्खेमि ॥
 अत्थमिएसु जिणेसुं सरेसु व हरिय-मोह-तिमिरेसु ।
 जीवाइ-पयत्थे दीवओ व्व पयडइ गुरु च्चेय ॥
 गुरु-देसणावरत्तं वर-गुण-गुच्छं विणा गहीराओ ।
 संसार-कूब-कुहराउ निग्गमो नत्थि जीवाणं ॥
 गुरुणो कारुन्न-वणस्स देसणा-पय-भरेण सित्ताण ।
 भविय-दुमाणं विज्झाइ ज्झत्ति मिच्छत्त-दावग्गी ॥
 जो चत्त-सव्व-संगो जिइंदिओ जिय-परीसह-कसाओ ।
 निम्मल-सील-गुणडो सो च्चेय गुरु न उण अन्नो ॥
 नरय-गइ-गमण-जुग्गे कए वि पावे पएसिणा रत्ता ।
 जं अमरत्तं पत्तं तं गुरु-पाय-प्पसाय-फलं ॥
 निव-पुंगवेण भणियं—को एस पएसि-पत्थिवो भयवं ! ? ।
 पीयूस्स-पसर-पेसल-वयणेण पयंपियं गुरुणा ॥
 अत्थित्थ जंबुदीवे भारह्वात्तस्स मज्झिमे खंडे ।
 नयरी आमलकप्पा सिरीइ अमरावई-कप्पा ॥

तत्थय आगास-गएणं अक्क-मंडल-त्तम-प्पहेणं पुरओ चंकमंतेणं धम्मचक्के-
 णं, आगास-गएणं तिहुअण-सामित्त-सूयगेणं संपुत्त-सत्ति-सच्छहेणं छत्त-त्त-
 एणं, आगास-गएणं फलिहमएणं विविह-रयण-भूसिएणं सपायवीडेणं सिंहास-
 नेणं, आगास-गएहिं महग्ग-मणि-खंड-मंडिय-पिसंडि-दंडुडामरेहिं सेय-वर-
 चामरेहिं, अणेण-सुर-कोडि-सलुक्खित्तेण पुरओ पयट्ठेणं पवण-पणव्वं-महाप-
 डाएण पडाइया सहस्स-परियरिएणं रयणभएणं । चउदत्तहिं समण-साहरत्तेहिं
 छत्तीत्ताए अज्झिया-सहस्सेहिं य समेओ समागओ भयवं वद्धनाण-सामी ।

तत्तो सुरेहिं विहियं साल-त्तय-सुंदरं समोत्तरणं ।
 भावारि-वार-विहुरिय-जगत्तय-त्ताण-दुग्गं व ॥
 अह नवसु सुर-कएसुं कंचण-कमलेसु कंति-विजिएसु ।
 सेवं कुणमाणेसु व सत्तसु पुरओ पयट्ठेसु ॥
 दोसु पुण चलण-जुयलं कमेण भयवं ठवंतओ तत्थ ।
 सुर-कोडीहिं परिणओ पुव्व-दारेण पविसेइ ॥

चेह्य-कुमस्स काउं पयाहिणं पणमिऊण तह तित्थं ।

सीहासणे निसन्नो पुब्बाभिमुहो जिणो वीरो ॥

तो सूरियाभ-देवो सूरु व्व दिसा-मुहाइं पयडंतो ।

पत्तो महाविभूर्हइ वंदिउं जंपए एवं ॥

भयवं ! गोयमाईण समणाणं नट-विहिं दंसेमि । तुत्तिणीओ चिट्ठइ भयवं । तओ सो उत्तर-पुरत्थिमं दिसा-भागं गंतूण सीहासणं विउव्वइ । तत्थ निविट्ठो दाहिण-भुयाओ दिव्वाउज्ज-गंधव्व-नट-विहि-सुंदरं देव-कुमाराण अट्टुत्तरं सयं नीसारेइ । वीयाओ तहेव देवीणं । तओ अदिट्ठ-पुव्वं नट-विहिं दंसिऊण सगं गओ । गोयमेण पणमिऊण पुच्छिओ—भयवं ! को एस देवो ?, केण वा कम्मणा अणेण दिव्वा देविट्ठो पत्ता ?, कत्थ वा पडिक्खो मोक्ख-मग्गो ? । सामिणा भणियं—गोयमा ! सोहम्मे कप्पे सूरियाभे विमाणे चउपह्लोवम-ठिईओ सूरियाभो नाम देवो एत्तो ।

सो उण पुव्वम्मि भवे कएण सुकएण जेण संपत्तो ।

एयं दिव्वं रिद्धिं कहेमि तं संपयं सुणइ ॥

अत्थि पुरी सेयविया अवयंत-समा मही-नहेलाए ।

तत्थ पएसी राया नरिंद-संदोह-नय-वलणो ॥

सयलंतेउर-सारा सूरियकंत त्ति से महादेवी ।

तेय-विणिज्जिय-सूरु सूरियकंतो सुओ तीए ॥

आसि पएसि-निवइणो मंती चित्तो त्ति चित्त-विणिविट्ठो ।

सो अन्नया निवेणं पट्टविओ राय-कज्जेण ॥

सावत्थी-नयरीए जियसत्तु-नराहिक्खस पासम्मि ।

दिट्ठो य पास-गणहर-सीसो केसि त्ति तेण तहिं ॥

तं चउदस-पुव्व-धरं चउ-नाण-जुयं च पेच्छिउं चित्तो ।

परितुट्ठो पणमइ पज्जुवासए सुणइ धम्मं च ॥

यः प्राप्य दुष्प्रापमिदं नरत्वं धर्म्मं न यत्नेन करोति मूढः ।

क्लेशप्रबन्धेन स लब्धमवधौ चिन्तामणिं पातयति प्रमादात् ॥

सम्मत्त-मूलमणुवय-गुणवय-सिक्खावएहिं पडिपुवं ।

गिणइ गिहत्थ-धम्मं मंती केसिस्स पय-मूले ॥

जंपइ य इमं भयवं ! सेयवियाए पुरीए विहरेह ।

जइ तत्थ तुम्ह परिणाम-पेसलं देसणं सुणिउं ॥
 कहन्निवि अम्हाण पड्ड पएसि-राओ पवज्जए धम्मं ।
 तो सोहणं हविज्जा, अह केसी गणहरो भणइ ॥
 सो चंडो निक्कळणो निट्ठम्मो पाव-कम्म-कय-चित्तो ।
 इह-लोय-प्पडिवद्धो पर-लोय-परम्मुहो कूरो ॥
 सो कह पडिबुज्जिज्जा, तो चित्तो भणइ तुम्ह किं इमिणा ।
 चिट्ठंति तत्थ सत्थाह-सेट्ठि-पमुहा जणा बहवो ॥
 जे वंदंति सुणिंदे तह सक्कारंति पज्जुवासंति ।
 पडिलाहंति पसत्थेहिं वत्थ-भत्तोसहाईहिं ॥
 धम्म-पडिवज्जणेणं तेसिं च अणुगगहो कओ होज्जा ।
 तो जंपियं भयवया जाणिस्सामो जहाजुत्तं ॥
 अन्न-समयम्मि केसी कुणमाणो भविय-कमल-पडिवोहं ।
 भाणु व्व विहरमाणो सेयवियं वर-पुरिं पत्तो ॥
 इह केसि-गणहरो आगओ त्ति बद्धाविओ निउत्तेहिं ।
 चित्तो पत्तो हरिसं रोरो व्व निहाण-लाभेण ॥
 तत्थ ट्ठिओ वि वंदइ तं चित्तो चित्तए य चित्तम्मि ।
 एसो राया रुद्धो बहु-पावो पवल-मिच्छत्तो ॥
 जीव-वहे विहिय-मणो जइ मइ सचिवे वि वच्चिही नरयं ।
 ता मज्झ मई विहला अओ इमं नेमि गुरु-पासं ॥
 केणावि उवाएणं ति चित्तिउं तुरय-वाहण-मिसेण ।
 नीओ राया सचिवेण वाह-वाहण-परिस्संतो ॥
 तत्तो खेयस्स विणोयणत्थमुमवेसिओ तहिं देसे ।
 जत्थत्थि वागरंतो धम्मं परिस्ताइ केसि-गुरु ॥

सूरिं दृष्ट्वा भूपतिः प्राह चित्रं किं मुण्डोऽसौ साम्प्रतं रारटीति ? ।
 चित्रेणोक्तं देव ! सम्यङ् न जानेऽभ्यर्णीं भूयाकर्ण्यते किं विनश्येत् ॥
 ततो नृपः प्राप गुरोः समीपं कृपास्तुर्धाऽन्वेष्टुं रुरप्युवाच ।
 सुक्त्वा प्रमादं परमार्थशत्रुं विधत्त धर्म्मं परलोकपथ्यम् ॥
 राजा वभाषे भगवन्निदं मे न चेतसः सम्मदमादधाति ।
 यन्नास्ति जीवः पृथिवीजलाग्निवातातिरिक्तः परलोकधाम्नी ॥

तथाहि—जीवो नास्ति, प्रत्यक्षगोचरातीतत्वात्, आकाशकुसुमवत्; यच्चास्ति न तत्प्रत्यक्षगोचरातीतं, यथा भूतचतुष्टयम् । गुरुणोक्तम्—भद्र ! किमयं जीवो भवतः प्रत्यक्षगोचरातीतः, उत सर्वेषाम्?; तत्र यदि भवत्प्रत्यक्षगोचरातीतत्वात् नास्ति, तदा देश-काल-स्वभाव-विप्रकृष्टानां प्रभूतभू-भूधरा-दीनामप्यभावप्रसङ्गः, तेषामपि भवत्प्रत्यक्षेणाग्रहणात् । अथ सर्वजन-प्रत्यक्षगोचरातीतत्वात्तास्तीत्युच्यते, तदसिद्धं, सर्वजनप्रत्यक्षाणां भवदप्रत्यक्षत्वात् । अथ तान्यपि ते प्रत्यक्षाणि तदा तथैव सर्वज्ञजीवत्वप्रसङ्गः । किञ्चेदं चैतन्यं किं भूतानां स्वभावः, उत कार्यम्?; न तावत्स्वभावस्तेषामचेतनत्वात्, न च कार्यं भूतानुरूप्याभावात् । अथ समुदितेभ्यो भूतेभ्यश्चैतन्यमुत्पद्यते, यथा मद्याङ्गेभ्यो मदशक्तिः, तदप्ययुक्तम्; यतो यथेषु प्रत्येकं नास्ति, तन्न तेभ्यः समुदितेभ्योऽपि स्याद्, यथा सिकता-कणेभ्यस्तैलं; मद्याङ्गेषु च प्रत्येकमपि मदशक्तिलङ्घावात्; सर्वानुभवसिद्धं चेदं चैतन्यं यस्य कस्यचित् स्वभावः स भूतचतुष्टय-व्यतिरिक्तः पर-लोकयायी जीवः ।

रक्षा भणियं—जह पर-लोय-जाई जीवो अत्थि ता मे पिया पाणि-वह-प्पमुह-महा-पाव-निरओ निरए समुप्पन्नो तुम्ह मण्णं, सो कहं ममं पावाओ न नियत्तेइ? गुरुणा वुत्तं—जहा कोइ महावराह-कारी गुत्तीए खित्तो न निय-बंधवे पिच्छिडं पि पावइ, किं पुण जंपिडं; एवं नारगा वि कम्म-परतंता नरगाओ निग्गंतुं पि न लहंति । रक्षा वुत्तं—जह एवं ता मे जणगी जिण-धम्म-परा जीव-दया-निरया सग्गं गया; सा कहं ममं न पडिबोहेइ? गुरुणा वुत्तं—सग्गे निसग्ग-सुंदर-सुरंगणा-पेम्म-परवत्ता गरुय-रिद्धि-अविस्सत्त-चित्ता असमत्त-पओयणा मणुयाणहीण-कज्जा दुग्गंधयाए य तिरिय-लोयस्स जिण-पंच-कल्लाण-समोसरणाइ-वज्जं निच्छंति अवयरणं सुरा । रक्षा भणियं—अए एगो चोरो खइरो व्व सुहुम-खंडी-कओ, न य दिट्ठो तत्थ कोइ भूय-वहरित्तो जीवो । गुरुणा वुत्तं—केणावि अरणि-कट्ठं खंडीकयं न दिट्ठो तत्थ अग्गी अवरेण महण-प्पओगेण उट्ठविओ । जह सुत्तावि पयत्था संता वि न दीसंति, ता अशुत्तस्स जीवस्स अदंसणे को विरोहो? । रक्षा भणियं—एगो चोरो अए जीवंतओ चेव लोह-मंजूसाए पक्खित्तो ठक्किया मंजूसा, जओसारिया पयसेण, अइकंतो कोइ कालो, जाव सो तत्थेव विवन्नो, किमि-पुंजो जाओ, तत्थ देहो चेव विणट्ठो; जह पुण कोइ जीवो घड-चडग-तुल्लो तओ निग्गओ पविट्ठो वा

होज्ज, तो लोह-मंजूसाए तदणुरुवं छिडुं हवेज्ज, न य तं दिट्ठं, ता नज्जइ न मूय-
वहरित्तो जीवो । गुरुणावुत्तं—एगम्मि नयरे कोइ संखिगो संखं धमेइ, तस्स
एरिसो विज्जाणाइसओ जेण गोयर-गयाणं कत्ते वि य धमेइ । अन्नया रत्तो वच-
हर-काले धम्मिओ संखो, कत्ते विय धमेइ त्ति आसंकाए वच-निरोहेण रुट्ठो से
राया, वज्जो सो आणत्तो, तेण भणियं—देव ! दूरे धमेमि परं कत्त-मूले विय
पडिहाइ, विसिद्धा खलु मे लट्ठी अत्थि जइ न पच्चओ ता विज्जासेउ देवो । तओ
रत्ता खित्तो कुंभीए संखिगो ढक्किऊण जओसारिया एसा । पच्छा धमाविओ,
सुओ संख-सद्धो सव्वेहिं । निरुविया कुंभी, न दिट्ठं निग्गमण-छिडुं । तहा लोह-
पिंडे धम्मिए केण वि छिड्डेण आग्गी पविट्ठो, जेण सो अग्गि-वत्तो जाओ । एव-
मिहावि सद्धओ अग्गीओ य सुहुनस्स जीवस्स निग्गमे पवेसे वा न
विरोहो । रत्ता भणियं—अन्नो चोरो वावायण-काले तोलिओ, पच्छा गलक-
मोडणेण वावाइओ, पुणो वि तहेव तोलिओ, जाव जत्तिओ पुव्वं तत्तिओ
पच्छावि, अओ नज्जइ न तत्थ घड-चडगोचमो कोइ मओ त्ति । गुरुणा वुत्तं—
एगेण गोवालेण कोउगेण एगो दिइपुडो वायस्स भरिऊण तोलाविओ
पच्छा विरिक्को, पुणो वि तोलाविओ, जाव अविरिक्को जत्तिओ विरिक्को वि
तत्तिओ । जइ फासिंदिय-गव्वमत्तणेण मुत्तस्स पवणस्स सव्वभावासव्वभावेसुं
न तोल्ल-वित्तेसो ता अमुत्तस्स जीवस्स तोल्ल-वित्तेस-विरेहे को विरोहो ?
तम्हा सव्व-पाणिणं सरीराहरित्तो सव्व-संवेयणाणुभव-पच्चक्खो चेयन्न-रूवो
गमणाइ-चिट्ठा-लिंगो पवणो व्व पडागा-पयलण-लिंगो अत्थि जीवो त्ति सद्-
हियव्वं । रत्ता वुत्तं—

भययं ! मोह-पिसाओ मह नट्ठो तुम्ह वयण-मंतेहिं ।

नवरं नाहिय-वायं कमागयं कह विवज्जेमि ? ॥

गुरुणा वुत्तं—एयं न किंथि नरनाह ! सइ विदेगम्मि ।

वाही दालिहं वा कमागयं मुच्चए किं न ॥

किं च पुरिसा भमंता धणत्थिणोऽणुक्कमेण दट्ठण ।

लोह तओ रूप-कणयाइँ पुव्व-गहियाइँ मिहंति ॥

रयणाइँ निण्हिऊण य एगे संपत्ति-भायणं जाया ।

अवरे तहा अकाऊण दुत्थिया सोयमणुपत्ता ॥

तह मा तुमं पि होहिसि कमागयं कुग्गहं अमेल्लंतो ।

इय सोउं नरनाहो नाहिय-वायं परिच्चयइ ॥

पडिबज्जइ समत्तं गिहत्थ-धम्मं च बारस-विहं पि ।
 पालेइ निरइयारं संविग्ग-मणो चिरं राया ॥
 जिण-भवणाइं नवाइँ कारवइ सलुद्धरेइ जिन्नाइं ।
 सव्वत्थ वित्थरेणं जिण-रह-जत्ताओ विरएइ ॥
 पूएइ साहु-वग्गं पव्व-दिणे पोसहं कुणइ सम्मं ।
 जिणधम्मस्मि परं पि हु जणं पयट्ठावए बहुअं ॥
 मत्तंतो विसय-सुहं विसं व सो चयइ जुवइ-संभोगं ।
 तत्तो सूरियकंता चिंतइ कामाउरा एवं ॥
 विसए सयं न सेवइ निवो ममं धरइ निचमावत्तं ।
 तं सच्चमिणं जायं न मरइ न य मंचयं चयइ ॥
 तो निहणाभि नरिंदं केणावि चिसाइणा उवाएण ।
 पुत्तं रज्जे ठबिउं भोगे भुंजामि इच्छाए ॥
 तो पोसहोवचासस्स पारणे असण-पाण-मज्झस्मि ।
 रत्तो विसं पउत्तं विसय-पसत्ताइ कंताए ॥
 तेण य नरिंद-देहस्मि दुस्सहा दाह-वेयणा जाया ।
 सूरियकंताइ विसं दिन्नमिणं जाणए राया ॥
 मुणिऊण मरण-समयं कय-पंचाणुव्वयाइ-उच्चारो ।
 अणुसासइ अप्पाणं—कुण मित्तिं सव्व-सत्तेसु ॥
 मा कम्मि धरसु रोसं सूरियकंताइ उवरि सविसेसं ।
 एवं काऊण इमीइ तोडियं नेह-निगडं ते ॥
 जम-वस्स-वेयणिज्जं नरयाइसु तं उईरिउं कम्मं ।
 इह चेव निट्ठवंती एसा उवयारिणी लुज्झ ॥
 जइ उण इमाइ उवरिं करेसि रोसं चिरं तवं तविउं ।
 ता हारिहिसि सुवन्नं धम्मियं पि हु एकक-फुक्काए ॥
 संसारस्मि अणंतं अणंतसो नरय-तिरिय-जम्मेसु ।
 जाएण तए सहियाइँ जाइं तिक्खाइँ दुक्खाइँ ॥
 तय विक्खाए दुक्खं थोवमिणं धीरिमं तओ धरिउं ।
 सहसु सयं-कय-कडु-कम्म-ललियमेयं ति चिंतंतो ॥
 एवं समाहि-पत्तो पंच-नलुक्कार-समरण-पहाणो ।
 आलोइय-पडिक्कंतो पएसि-राओ चयइ देहं ॥

सोहृन्मकप्प-तिलयम्मि सूरियाभे सुरो विमाणम्मि ।

सूरु व्व भासुरो सो संजाओ सूरियाभो त्ति ॥

पालिओवमाइं चत्तारि आउयं तत्थ पालिही एसो ।

तत्तो चुओ समाणो महाविदेहम्मि सिज्झिहिइ ॥

इति गुरुसेवायां प्रदेशिकथा ।

कज्जाकज्ज-पयासण-निउणस्स गुरुस्स देसणं सुणिउं ।

जीवो पाव-विमुको पावइ लच्छि व्व कल्लाणं ॥

रत्ना भणियं—भयवं! का एसा लच्छी? गुरुणा वुत्तं—महाराय! सुण,

अत्थित्थ भरह-खित्ते नयरं नामेण जयपुरं पवरं ।

जं सुरपुरं व वहु-विबुह-संकुलं केवलमणिदं ॥

तत्थ नरखुंदरो नाम नरवई मंदरो व्व वर-कडओ ।

पर-बल-जलहिं महिऊण जेण आयड्डिया लच्छी ॥

तस्सत्थि माणणिज्जो समग्ग-नायर-जणाभिगमणिज्जो ।

देव-गुरु-चलण-भत्तो सेट्ठी नामेण जिणदत्तो ॥

तस्स नयस्स व लच्छी धम्मस्स व सव्व-सत्त-अणुकंपा ।

सुजसा नाम सहयरी निम्मल-गुण-लद्ध-सुद्ध-जसा ॥

पुव्व-भवारोविय-सुकय-कप्प-तरुणो फलं व मण-इट्ठं ।

विसय-सुहं सेवंताण ताण कालो अइक्कंतो ॥

अन्न-दिणे सुजसाए निसाए सुत्ताए सुविणए दिट्ठा ।

हिमवंत-महापव्वय-पउमदह-वासिणी देवी ॥

नामेण सिरी गेहं समागया जाव जग्गिया सुजसा ।

परितुट्ठ-मणा तं कहइ सेट्ठिणो सो भणइ एवं ॥

तणुयंगि ! तुज्झ तणया पुत्तिक-निही गुणत्तमा होही ।

तं बहुमच्चइ सुजसा हरित्तेण समं वहइ गव्वं ॥

गव्व-वभावेण इमा सवित्तेसं मणहरत्तणं पत्ता ।

किं न सरएण बाढं ससिलेहा लहइ लावन्नं ॥

धम्मे रया वि सुजसा वित्तेसओ तम्मि उज्जुया जाया ।

गव्वभाणुभावओ खलु महिलाण मणोरहा हुंति ॥

लच्छीए वित्थरिओ सेट्ठी गव्वम्मि तम्मि संपत्ते ।

संपुन्न-चंद-मंडल-उदए जलहि व्व वेलाए ॥

अह समयम्मि पसूया सुजसा धूयं धरा-तिलय-भूयं ।
 आणंदिय-सयल-जणं सज्जन-जीह व्व महुर-गिरं ॥
 परिओस-परवस-मणो वद्धावणयं करावए सेट्ठी ।
 नहि सुकय-सहायाणं जीवाण असंभवं किं पि ॥
 जं सुविणयम्मि दिट्ठा सुजसाए सिरि अओ विभूर्हए ।
 मासम्मि गए जणओ सिरि त्ति नामं कुणइ तीए ॥
 बाला लहेइ बुद्धिं कमेण मण-वंछियत्थ-जोगेण ।
 कित्ति व्व गुण-कलावेण सुयण-संगेण सुमइ व्व ॥
 लिवि-गणिय-प्पमुहाहिं कलाहिं सालंकिया सहीहिं व ।
 एईए उवज्झाया संजाया सक्खिणो वेय ॥
 जिणधम्मे पडिवत्ती इमीए मूलाओ चैव जं जाया ।
 तत्थ निमित्तं पुज्जेदएण सावय-कुलुप्पत्ती ॥
 सज्झायं पढइ सुणेइ तस्स अत्थं गुरूण पय-मूले ।
 पुज्जेइ जिणे ढोएइ ताण पुरओ विचित्त-बलिं ॥
 साट्ठण देइ दाणं कारेइ साहम्मियाण वच्छल्लं ।
 कम्मप्पयडि-वियारे दुरवगमे कहइ अणेसिं ॥
 देव-गुरूणं गुण-कित्तणेण लोयाण कुणइ धम्म-मई ।
 इय बहु-विह-कीलाहिं बालत्तं गमइ सा बाला ॥
 अन्न-दिणे जिणदत्तो दिट्ठो चिंता-परायणो तीए ।
 तो पुच्छिओ किमेवं ताय ! तुमं चिट्ठसि विसन्नो ? ॥
 जणओ जंपइ वच्छे ! रायउले राय-अग्गओ मज्झ ।
 विणिविट्ठस्स सहाए पडिहार-निवेइओ पत्तो ॥
 फल-पुप्फ-करो पुरिसो रायाणं पणभिज्जग विन्नवइ ।
 अत्थित्थ जय-पसिद्धो गामो सिद्धावहो नाम ॥
 तत्थासि गिहत्थो पाव-कम्म-विमुहो विसुद्ध-ववहारो ।
 विसयासत्ति-विलुक्को धम्म-परो धम्मदेवो त्ति ॥
 तस्स सुओज्झं मुद्धो न तारिसो जारिसो पिया मज्झ ।
 नणु कारणाणुरूवं कज्जं ति कयं मए वि तहं ॥
 अन्न-दिणे पवणाहय-धयग्ग-तरलत्तणेण भावाणं ।
 परलोय-पत्थिएणं पिउणा मह एयमुवइहं ॥

गोसम्मि तलारेणं रत्नो पासं पियंकरो नीओ ।
 सहिओ सिरीए रत्ना वि पुच्छिओ भो ! किमेयं ति ? ॥
 भणियं पियंकरेणं अहं खु जणयावमाणओ चलिओ ।
 देसंतरं इमा वि हु मज्झ पिया सह मए चलिया ॥
 इह रयणीए वसिउं पिया-समेओ पगे गमिस्सामि ।
 तो कह वि तलवरेणं दिट्ठो रुद्धो य मूढेणं ॥
 भणियं महायणेणं जिणदत्त-सुया इमा सिरी नाम ।
 एसो इमीए भत्ता पियंकरो इत्थ किमजुत्तं ? ॥
 तो रत्ना सो सुक्को सिरी-समेओ गओ नियय-गेहं ।
 लज्जेणओ पयंपइ पिए ! अहंनो कु-पुरिस्सोऽहं ॥
 जो गुण-रयणिक्क-निहिं तुमं विमुत्तुं महामि पर-महिलं ।
 अहवा नीयत्स जणत्स होइ नीयं चिय चरिस्सं ॥
 ता खमसु मज्झ एकं अवराहमओ परं पर-महिलं ।
 मणसा वि न पत्थिस्सं जावज्जीवं तुमं सुत्तुं ॥

सिरीए जपियं पिययम !—

जे परदार-परम्मुहा ते बुच्चहिं नरसीह ।

जे परिरंभहि पर-रमणि ताहं फुत्तिज्जइ लीह ॥

ता जुत्तं कयं पिएण, जं संपयं पि परदार-निवित्ती विहिया । एवं परुपरं
 सिणेह-पराण ताण बोलीणो कोइ कालो । नरसुंदरो य राया अचंतं ईसात्तू घरे
 वारे य विरुद्ध-पुरिस्स्थीणं जोइयं पि न सहइ । कहं चि तद्धिटीए हसंतं सहो-
 यरं पुरिस्स्थी-जुगं गहियं दंडवासिएहिं । निजए रायकुलं जाय ताय मच्छिग-
 हट्ट-सन्नीवे कहकहाए हसियं एक-मच्छेण, भणियं च न कोइ सद्दोसे पेप्पसइ ।
 निवेइयमिणं दंडवासिगेहिं रत्नो । विम्हिओ एसो । को एत्थ परमत्थो त्ति
 जाणणत्थं द्वाविओ नगरे पडहओ, जो एयं अत्थं कहेइ तत्स राया अमज्ज-पयं
 पयच्छेइ । सुयमिणं सिरीए, भणिओ य पियंकरो एयमत्थं अहं कहिस्सं, अओ
 छिवेसु तुमं पडहयं । छित्तो अणेण पडहओ । सुणिय-बुत्तंतेण रत्ना आहओ पियं-
 करो । तेणावि भणिया सिरी—पिये ! किं इण्हिं धायव्वं ? । सिरीए बुत्तं—एरिस्स-
 मिणं कज्जं, जं मए चेव साहियव्वं, ता उद्दिस्स ममं ति । पियंकरेण गंतूण राया
 भणिओ—देव ! मम महिला कहिस्सइ । सोहणतरं ति तुट्ठो राया । आगओ
 पियंकर-वरं निस्सओ सिंहासणे । आगमाणुसारिणा पाहमेण चित्तिज्जण भणिओ

सिरीए—देव ! एक-मच्छ-जुयलेण हसियं ति तं असंभवं तुह पडिबोहणत्थं देवयाए कयं । तत्थ एगत्थ जले उप्पन्नं मच्छ-जुयलं एगत्थ उअरे उप्पन्नाणं पुरि-सत्थीणं गहणं कहेइ । जं च हसियं तं तेसिं हास-मेत्तं दोसं पयासेइ न पाव-कारित्तणं । जं पुण न कोइ सदोसे पिकखइ त्ति, तं तुज्झ अंतेउरे गरुओ दोसो त्ति पयडेइ । तओ रत्ता माणुसं पेसिऊण निरुवावियं जाव पुरिसो इत्थी इय दुन्निवि भाइहंडाइं मोयावियाइं च । परितुट्ठेण रत्ता भणियं—मम अंतेउरे दोसो न संभवइ, जओ महंतं इत्थ जत्तं करेमि । सिरीए वुत्तं—किं ते इमिणा, न अन्नहा होइ । रत्ता वुत्तं—कहं दोसो जाणियव्वो ? सिरीए भणियं—इत्थी जं न लंघिउं सक्केइ तं खाइयं तुमं अंतेउर-समीवे खणावेहि, भणसु य मम दुस्सु-विण-विघायणत्थं अंतेउरेण सह तन्निवासि-इत्थिगा-जणो खाइउं लंवेउ । तं च जे लंघिस्सन्ति ते पुरिसा । तओ रत्ता स-गिहं गंतूण सस्मं तन्निवासिणं इत्थी-जणं अवधारिऊण निउणं करावियमिणं । न लंघिया एसा इत्थियाहिं, लंघिया इत्थी-रुवेहिं पुरिसेहिं । साहिया ते रत्तो । निरुवाविद्या अणेण जाव पुरिसा चेव त्ति । कुविओ तेसिं राया । भणियं अणेण—अरे ! नगरे हिंडाविऊण अप्प-मंसाइं खावेइ । सिरीए वुत्तं—न जुत्तमेयं, एवं कीरमाणे कुलमालिणं । एवं पि एयं रक्खियं न सुरक्खियं होइ ।

जओ—

भवियव्वं सुहमसुहं च होइ जीवस्स किं पयस्सेण ।

जलण-विरोहि-जलत्था वि जलण-दड्ढा झस्ता नायं ॥

एवमेयं ति पडिवन्नं रत्ता । परिचत्तमीसालुगत्तणं । पुणो वि सिरीए कहिओ जिणिंद-धम्मो, गाहिओ राया सावगत्तं । तुट्ठेण रत्ता पूजिया सिरी । सिरिं पुच्छिऊण तए वट्ठियव्वं ति भणिऊण दिन्नं मंति-पयं पियंकरस्स ।

जं जं मणुज्जमन्नं वत्थं पत्तं च समय-अणुकूलं ।

पुव्व-भववभासेणं गुरुण तं तं सिरी देइ ॥

अन्न-दिणे गुरु-पासे पियंकरो सह सिरीए संपत्तो ।

भणइ भयवं ! सिरीए किं पुव्व-भवे कयमिमीए ? ॥

जं इमीए निरुवमं रुवं, विस्तुद्धा बुद्धि, निम्मला धम्म-सद्धा, उत्तमा देव-गुरु-भत्ती । गुरुणा वुत्तं, सुण—कुसत्थले नयरे केसवो गिहत्थो । तस्स कमल-दलच्छी लच्छी भज्जा । केसवस्स रुदो मित्तो । कयाइ केसवे वार्हिं पत्ते आगओ गिहं रुदो विसय-सुहत्थं अवभत्थिया तेण लच्छी । कोव-पज्जाउल-

च्छीए लच्छीए भणिओ सो—आ ! पाव ! पावं कह चितियं तए, कहं च वाया-
ए पयंपियं इमं, इमं पि बुत्तूण कहं च मे पुरो दंसेसि निल्लक्खण-अप्पणो मुहं ।

ताओ सर-दिट्ठि-पहाओ होइ तुह दंसेणे वि खल्ल पावं ।

इय धिक्करिओ सो तक्करो व्व गेहाउ निक्खंतो ॥

दिट्ठो य केसवेणं गो-ह्वा-कारओ व्व मलिण-मुहो ।

भणिओ मित्त ! निमित्तेण केण दीससि विसन्नो व्व ? ॥

सो जंपइ नीससिउं जइवि अजुत्तं इमं कहिज्जंतं ।

तह वि तुह कुसल-हेउं कहेमि अन्ना गई न जओ ॥

वज्जिय-कुल-क्कमाए लच्छीए लज्जमाण-चित्तोहं ।

पयडिय-मयण-विचारं सुहरं असमंजसं भणिओ ॥

सयमेव लज्जिज्जणं कयाइ विरमिस्सई इमा मूढा ।

इय चित्तंतेण मए उवेक्खिया एत्तियं कालं ॥

नवरं दियहे दियहे असइत्तण-समुचिएहिं वयणेहिं ।

भणइ ममं नय विरमइ असग्गहो अहह ! महिलाण ॥

अज्ज तुह दंसणत्थं गओ गिहं मित्त ! रक्खसीइ व्व ।

रुद्धो अहं छल्लोसिणीइ सहस त्ति लच्छीए ॥

हरिणो व्व वागुराओ गरुयाओ तग्गहाओ अप्पाणं ।

कहमवि विमोइज्जणं भीय-मणो इत्थ पत्तोहं ॥

तो चित्तिउं पवत्तो नणु जीवंतस्स नत्थि मे मुखो ।

एईए सयासाओ ता अत्ताणं हणेमि अहं ॥

एयं पि न जुत्तं जं एसा मित्तस्स अन्नहा कहिही ।

मित्तो य म्मह परक्खे तह त्ति तं मज्झिही सव्वं ॥

अह्वा कहेमि सव्वं मित्तंस्स जहट्ठियं इमं जेण ।

न लहेइ सो अवायं एईए अकय-वीसासो ॥

एयं पि न जुत्तं मे जं एईए अपूरियासाए ।

डुस्सीलत्तण-कहणं खयम्मि सो खार-निक्खेवो ॥

एवं विचित्त-चिंता-पवन्न-चित्तो तए अहं दिट्ठो ।

तेणेस विसन्नोऽहं तं सोउं केसवो कुविओ ॥

यहुहा कयत्थिज्जणं लच्छि निस्सारए निय-गिहाओ ।

सा निव्विण्णा मरणत्थमारुइ तुंग-गिरि-सिहरं ॥

दिद्धा सुणि-कलिएणं गुरुणा विमलोहि-नाण-जुत्तेणं ।
 भणिया किमकज्झमिणं मुद्धे ! काउं ववसियासि ॥
 जम्हा दुहं न पिठ्ठिं सुयइ मयाणं वि अकय-धम्ममाणं ।
 ता सुत्तुं मरणमइं दुह-विगम-कए कुणसु धम्मं ॥
 कम्मयरीए य सुयं कुडुंतरीयाए रुह-दुच्चरियं ।
 ददुं कयत्थणं तुह तं कहियं तीए तुह पइणो ॥
 सो पच्छायाव-हओ कमेण एही तुमं गवेसंतो ।
 तो मरण-मइं सुत्तुं लच्छी पडिवज्जए धम्मं ॥
 अह केसवो वि पत्तो खमाविउं नेइ निय-गिहं लच्छि ।
 उभय-भव-सुक्ख-जणगे गुरुस्मि सा वहइ बहुमाणं ॥
 गुरुणा अहं मरंती निवारिया कारिया य जिण-धम्मं ।
 तो मज्झ दो वि लोगा सहला जाय त्ति चित्तेइ ॥
 वर-यत्थ-पत्त-भत्तोसहाइं निच्चं गुरुण सा देह ।
 जिण-धम्म-परा मरिउं पत्ता सोहम्म-सुरलोयं ॥
 तत्तो चविज्जण इमा सिरि त्ति नामेण तुह पिया जाया ।
 तो जाय-जाइसरणा भणइ सिरि सयमेयं ति ॥
 अह जाय-गुग्ग-पुत्ता निहत्थ-धम्मं सिरि चिरं काउं ।
 पत्ता सपं मरं महाविदेहस्मि सिज्झिहिई ॥

इति गुहसेवायां लक्ष्मीकथा ।

तविओ वि तवो तिव्यो पिर-कालं सेविओ वि वण-वासो ।
 इह कूलवालयस्स व विहलो गुरु-भत्ति-रहियस्स ॥
 रत्ता भणियं—को इमो कूलवालो ? । गुरुणा भणियं सुण—
 केणावि अकय-रोहस्स जस्स पुरओ सुरोह-कालियं ति ।
 अमरपुरं पि वरायं रायगिहं अत्थि तं नयरं ॥
 तत्थ नरिंदो नामेण सेणिओ जस्स धाउणो सत्त ।
 जिण-वयण-निग्गएहिं सत्तहिं तत्तेहिं संभिन्ना ॥
 तस्स य नंदा-देवीइ अंगओ संगओ गुरु-गुणेहिं ।
 पुत्तो अभय-कुमारो जिण-धम्म-पभावणा-सारो ॥

देवीए चेळणाए आसोयचंदो त्ति अत्थि जेट्ट-सुओ ।
 तह अन्ने दुन्नि सुआ हल्ल-विहल्ल त्ति विक्खाया ॥
 अन्नासिं देवीणं पुत्ता कालाइया तहा बहवे ।
 जिण-पूयण-प्पहाणो परिपालइ सेणिओ रज्जं ॥
 अभओ पुच्छइ सामिं—को राय-रिसी य पच्छिमो भयवं ! ।
 उदायणो जिणेणं रायरिसी पच्छिमो कहिओ ॥
 एत्तो परं नरिंदा न बद्ध-मउडा वयं गहिस्संति ।
 तो वय-विग्ग-भएणं अभएण न इच्छियं रज्जं ॥
 तो सेणिएण अभओ भणिओ तुमए मए अलुक्केण ।
 दिक्खा न गिण्हियव्वा तह त्ति अभएण पडिवन्नं ॥

अह सिसिर-पवण-कंपंत-गत्त पिक्खेविणु भुवणि समत्त-सत्त ।
 वियसंत-कुंद-कलिया-मिसेण जो हसइ गरुय-विम्हय-वसेण ॥
 हिम-पीडिय-पंथिय जहिं अस्सेस भुय-मंडल-भीडिय-हियय-देस ।
 निय-कंत निडु मणि निवसमाण पडिहासहिं नं परिरंभमाण ॥
 जहिं तरुणिहिं घण-द्युसिगंगराओ निम्मविओ सीय-संगम-विघाओ ।
 मण नज्झि अमंतु पियाणुराओ नं निग्गओ बाहिरि निव्विवाओ ॥
 संताप-करु वि जहिं जलह जलणु हिम-पीडहरो त्ति पमोय-जणणु ।
 जं कहवि अणिट्टु वि होइ इट्टु सियवाओ जिणिंदिहिं तेण दिट्टु ॥

तम्मि सिसिरे पयट्टे वीरजिणं वंदिउं चरम-जामे ।
 सह सेणिएण भवणे संचलिया चेळणा-देवी ॥
 काउस्सग्गोवगयं गिरि-नइ-कूलम्मि पेच्छिउं समणं ।
 चिंतइ कइं महप्पा गमिही रयणिं निरावरणो ॥
 सुत्ता निसाइ एसा पासाए भणिमयम्मि पल्लंके ।
 अह कहवि करो तीए विणिग्गओ आवरण-वाहिं ॥
 सीएण पीडिए तम्मि जग्गिया भणइ चेळणा देवी ।
 सो कह रयणिं गमिहि त्ति सेणिओ सुणइ वयणमिणं ॥
 कूणं कय-संकेया कस वि एसा जमेवडुल्लवइ ।
 इय चिंतिज्ज कुविओ गोसे अभयं भणइ एवं ॥
 अंतेउरं समग्गं दहसु त्ति सयं गओ जिण-सयासं ।
 नमिज्ज सेणिय-निवो कयंजली पुच्छए एवं ॥

भयवं ! किमेग-पत्ती अणेग-पत्ती वा चेल्हणा-देवी ? ।

तो जंपह जिण-नाहो निव-पुंगव ! एगपत्ति त्ति ॥

जं पुण कहं सो तवस्सी भविस्सइ त्ति वयणं तं सुणि पडुच्च वुत्तं । संजाय-पच्छायावो नियत्तो राया । अभओ वि सुन्नं हत्थि-सालं पलीविज्जण जिण-वंदणत्थं पत्थिओ । दिट्ठो रत्ता । भणिओ य—पलीवियं अंतेउरं ? तेण वुत्तं एवं । रत्ता वुत्तं—सयं किं न पविट्ठो ? अभएण वुत्तं—ताएण असुक्को कहं पविसामि । रत्ता वुत्तं—सुक्को मए । अभएण वुत्तं—जइ एवं ता अलं मे दव्वग्गि-पवेसेण, भावग्गि संजमं पविसामि । तओ नंदाइ समं महाविभू-इए अभओ पव्वइओ । कोणियस्स रज्जं दिज्जिहि त्ति चिंतिज्जण सेणिएण हल्ल-विहल्लाण सेयणगो हत्थी दिट्ठो । चेल्हणाए देव-दिट्ठो हारो दिट्ठो । नंदाए खोम-जुयलं च दिट्ठं । कोणिओ वि दसहिं कालाइएहिं कुमारेहिं समं मंतिज्जण सेणियं गुत्तीए विवह । पुव्वणहे अवरणहे य कस-सएण हणइ भत्तं पाणं च वारे-इ । तओ चेल्हणा कह वि कुम्मासे केसेसु वंधिज्जण सयाउं च सुरं पवेसेइ । तीए सुराए गुंडिएहिं केसेहिं धुव्वंतेहिं सयवारे सव्वं पाणियं सुरा होइ । तप्प-भावाओ किर सो कसाघाए वि सहइ । अन्नया तस्स पउमावईए देवीए पुत्तो उदाइ कुमारो जेमंतस्स उच्छंगे ठिओ थाले सुत्तेइ । मा दूमिज्जिहि त्ति तं राया न चालेइ । सुत्त-मीसियं कूरं अवणेइ । मायं भणइ—अम्मो ! अन्नस्स णि कस्सइ पुत्तो एवं पियो अत्थि ? मायाए भणियं—दुरायार ! सुण—

तइ गव्व-गए निव-मंस-भक्खणे मज्झ दोहलो जाओ ।

सो पूरिओ य रत्ता पर-मंसं वंधिउं उयरे ॥

दुट्ठो त्ति जाय-मेत्तो वि तुमं मए छड्ढाविओ असोगवणियाए । सुणिय-मिणं रत्ता । गंतूण तत्थ दिट्ठो असोगवणियं चंदो व्व उज्जोयंतो तुमं । वेत्तुं असोगचंदो त्ति ते नामं कयं । तत्थ कुक्कड-पोयणेण ते अंगुली पिट्ठा । सा कूणिया जाया । तओ दारगेहिं कूणिओ त्ति ते नामं कयं । तं तुह अंगुलिं पूहं गलंति राया मुहे करेइ तथा तुमं न रोयसि, इहरहा रोयसि । ता तुह न तेसियं पिओ पुत्तो जेत्तियं तुमं निय-जणयस्स । तह वि तुमए पिया एवं वत्तणं पाविओ । तओ सो जाय-पच्छायावो भुत्तुं गएसु कम्मयरेसु सयं चेव लोह-दंडं वेत्तूण निगडाणि भंजामि त्ति पहाविओ । रक्खणा नेहेण भणंति—एस सो लोह-दंडं धित्तूण एह त्ति । न नज्जइ केणावि कु-मारेण मारेहि त्ति चिंतिज्जण सेणिओ तालउडं विसं भक्खेइ, जाव एह कूणिओ ताव मओ सेणिओ । पढम-पुढवीए

पदम-पत्थडे चउरासीइ-वास-सहस्साज नारओ जाओ । तओ उव्वटो इहेव
भारहे वासे महापउम-नामा पदम-तित्थयरो होहि त्ति ।

सेणिय-सोग-परवसो रायगिहे अत्थिउं असंत्तो ।

चंपापुरिं निवेसइ तहिं कुणइ कूणिओ रज्जं ॥

अह खोम-जुयल-कुंडल-बर-हार-विराइया नयर-मज्झे ।

सेयणग-गयारूढा हल्ल-विहल्ला परिभमंति ॥

तियसे व्व सव्व-लट्ठे ते दट्ठं कूणियं भणइ भज्जा ।

एएसिं तुह भाजण देव ! परमत्थओ रज्जं ॥

जं एवमलंकरिया करि-खंध-गया पुरीए कीलंति ।

तुह पुण सुत्तं आयासमेकमन्नं फलं नत्थि ॥

ता मग्गेसु कुमारे हत्थि-प्पमुहाइं, तो भणइ राया ।

पिउ-दिगाइं इमाइं मग्गंतो किं न लज्जामि ॥

सा जंपइ का लज्जा तुह नाह ! निरग्गलं विहवमन्नं ।

दाउं इमाइं मग्गंतयस्स करि-प्पमुह-रयणाइं ॥

इय पुणरुत्तं तीए भणिओ मज्जायमुज्झिउं राया ।

भणइ कुमारे अप्पह मह सेयणगाइ-रयणाइं ॥

गिण्हह अन्नं जं हत्थि-तुरय-रयणाइं तुम्ह पडिहाइ ।

तो मंतिज्जण देसो त्ति जंपिउं निय-गिहं पत्ता ॥

हट्ठेणावि एसो गिण्हहि त्ति चित्तिज्जण रयणीए निग्गया गयावरारूढा ।

पत्ता वेसालीए नयरीए चेडगराय-पासं । सुणिय-बुत्तंतेण कूणिएण दूय-वय-
णेहिं भणिओ चेडगो—पेसेहि सिग्घं हल्ल-विहल्ले । चेडगेण बुत्तं—एए तुमं च
मम धूया-पुत्तत्तणेण तुल्ल-सिणेहा, इमे पुण सरणागया, ता न सणेवि तुह
पासे पेसिउं हट्ठेण । जइ पुण तुमं संगोहिज्जण नेसि तो नेहि न निवारेमि । एवं
सोज्जण रुट्ठो कूणिओ, भणिओ अणेण चेडगो—पट्ठवेसु कुमारे, अहवा जुज्झ-
सज्जो होसु । पडिवन्नं जुज्झं चेडगेण । कूणिओ वि सभग्ग-सामग्गी-संगओ
गओ वेसालीए । पारद्धं जुद्धं । चेडगस्स रत्तो किर एस नियमो जहा एवमि
दिणे एक्को चेव सरो अप्प-सरिसस्स खिवियव्वो । सो य देवयाए अनोहो कओ ।
तओ चेडगेण कूणियस्स भाउगा दस कालाइया दसहिं दिवसेहिं विणासिया ।
अयत्त-चित्तेण चित्तियं कूणिएण—नृणं एक्कारसमे दिणे जुज्झंतस्स मे विणा-
सेण होयव्वं, तो न जुज्झइ जुज्झिउं ति ओसरिज्जण अट्ठम-भत्तं करेइ । तओ

पुञ्च-कय-संकेया सोहम्मिदो चमरिंदो य दोवि समीवमागया, भणंति कूणि-
यं—भो नरिंद ! कहसु, किं ते पियं करेमो ? रत्ना भणियं—विणासेह चेडयं ।
तेहिं जंपियं परम-सम्मदिट्ठिं चेडयं कहं विणासेमो ? तुज्झ पुण जुज्झंतस्स
पाणे रक्खेमो । रत्ना भणियं—एवं होउ । तओ कूणिओ चेडगेण समं समर-
संरंभं करेह । चमरिंद-विहिण्हिं रह-मुसल-सिला-कंदक-संगामेहिं पडिक्ख-
पक्खं विक्खिखवंतो पत्तो चेडग-समीवं । चंड-भुयदंड-कुंडलिय-चावेण चेडगेण
मुक्को कयंत-दूओ व्व कूणियं पडुच्च बाणो । सो य अंतरा रइऊण फलिह-सिलं
पडिक्खलिओ सक्केण । तं दट्ठूण चिंतियं चेडगेण—नूणं खीणो मे पुत्त-पसरो
जं पडिक्खलिओ अमोहो सरो, ता न जुज्झह अओ परं जुज्झइं ति
पविट्ठो पुरीए वेसालीए चेडगो ।

तं कूणिओ निरुंभिय चिट्ठइ सा तह वि तुंग-पायारा ।

न परेण अक्कमिज्जइ नारि व्व विसुद्ध-सील-गुणा ॥

हल्ल-विहल्ला चडिउं सेयणगे निसि ह्णंति पर-चक्कं ।

तो भणइ कूणिओ—भो ! किमत्थि एसिं जयोवाओ ? ॥

जंपंति मंतिणो सेयणग-हणणओ नावरो जयोवाओ ।

रत्ना वुत्तं—एयं पि कुणह, तो मंतिणो मग्गे ॥

अंगार-खाइयं कारवंति छन्नं तमोहिणा मुणितं ।

तत्थ न हत्थी वच्चइ, कुमरा कुयिया करिं विति ॥

पसुओसि तुमं अम्हेहिं तुह कए अज्ज-चेडगो एवं ।

वसणन्नवस्मि खित्तो, तुमं पि न चलसि वसण-भीरु ॥

इय तोरविओ हत्थी कुमरे उत्तारिऊण खंधाओ ।

अंगार-खाइयाए पडिऊण मओ गओ नरयं ॥

करि-मरण-दूभिय-मणे कुमरा विस-विसम-विसय-निव्विन्ना ।

नीया जिणपासे देवयाइ गिण्हंति दो वि वयं ॥

अन्नया अचंत-चिंता-पवन्नस्स कूणियस्स पडियं देवयाए—

समणे जइ कूलवालए मागहियं गणियं लगिस्सए ।

लाया य असोयचंदए वेसालिं नगलिं गहिस्सए ॥

तं सोऊण भणियं रत्ना—भो ! को एसो कूलवालगो ? मुणिय-वुत्तं-
तेण केणावि कहियं—देव ! चत्त-सव्व-संगा हिययवभंतर-फुरंत-वारसंगा
संगमसीहा नाम आयरिया । बहु-सीस-परिवाराण ताण एक्को सीसो तिब्ब-

तवचरण-परो वि रमणीण खूब-लावनाइ-वन्नणं करेइ, हरिसिज्जइ तइंसेणेण ।
चोयंति तं आयरिया—महासत्त ! अजुयमेयं सुणीणं ।

थेवो वि जह दवग्गी दहइ समगं पि उज्झत्ति कंतारं ।

तिव्वं पि तवं तह निट्ठवेइ तरुणीण नामं पि ॥

तह वि न नियत्तए सो गुरुत्तु वेरं विसेसओ वहइ ।

तत्तं हि घयं सित्तं पि सलिल-पूरेण पज्जलइ ॥

अन्न-दिणे तेण समं आयरिया उज्जयन्तमारुढा ।

सिद्धसिला-नमणत्थं तं नमिउं जा अवयरंति ॥

तो चिंतए कु-सीसो पत्थावो एस ता हणामि गुहं ।

अन्नह मं दुव्वयणेहिं पीडिही एस आजम्मं ॥

तो पिट्ठओ अणेणं गुरु-हणणत्थं महासिला मुक्का ।

दिट्ठा गुरुणा एसा ओसरिउं जंपिओ सीसो ॥

रे ! रे ! दुरप्प ! गुरु-पच्चणीय ! किं ववसिओसि काउमिणं ? ।

लोग-ठिइं पि न याणसि गुरुत्तु जं वहसि वह-बुद्धिं ॥

जे उद्धरंति जीवं उवएस-गुणेण नरय-कूवाओ ।

तेसिं पच्चुवयारो न होइ तइलोक्क-दाणे वि ॥

के वि हु परोवयारं थेवं पि न वीसरंति आजम्मं ।

चिरमुवयरिया वि परे तुमं व हणणत्थमुट्ठंति ॥

अह्वाणत्थ-फलो चिय कओ कु-पत्तम्मि होइ उवयारो ।

सीहस्स अच्छि-दाणं जह वेज्ज-सुअस्स मरण-करं ॥

जो कुप्पसि मज्झ तुमं वेरग्ग-पहं पि उवइसंतस्स ।

होही तव-क्खओ तस्स तुज्झ इत्थी-सयासाओ ॥

एवं कु-सीसं जंपिज्जण पत्तो आयरिओ निय-गच्छं । कु-सीसो वि सूरिणो
वयणं असच्चं मए कायव्वं ति चिंतंतो गओ अरच्चं । गिरिर्नई-कूले तावसासमे
उगं तवं काउं पवत्तो । पत्ते पाउसे तस्स तवेण तुट्ठाए देवयाए मा हीरिही
जलेण एसो त्ति पवाहिया नई अन्न-कूलेण । तओ अन्न-कूल-वलियं नई दट्ठण
तइसवत्तिणा जणेण कयं से कूलवालओ त्ति नामं । सो य तप्पएसगयाओ
सत्थाओ लट्ठाए भिक्खाए पाणे धरंतो पत्तो पसिद्धिं । एवं सोज्जण भणिया
कूणिण पणंगणा-चक्क-चूडामणी मागहिया—भदे ! इहाणेहि तं कूलवालं समणं ।

एवं करेमि त्ति पडिवन्नं तीए । जाया सा कवड-साविगा । घेतूण सत्थं गया
तत्थ । सविणयं वंदिज्जण समणं जंपिउं पवत्ता—

परलोय-गए नाहे जिणभवणाइं नमंसमाणाहं ।
सोज्जण तुमं तुह वंदणत्थमित्थागया भयव्वं ! ॥
ता अज्ज दिणं सहलं जं दिट्ठो जंगमं तुमं तित्थं ।
संपइ कुणलु पसायं मह मुणिवर ! गिण्हिउं भिक्खं ॥
लब्भंति पुन्न-वसओ जम्हा तुम्हारिसाइं पत्ताइं ।
किं होइ कणय-बुट्ठी घरंगणे पुण्ण-रहियस्स ? ॥
एवं भणिओ सो कूलवालओ जाहं गिण्हिउं भिक्खं ।
तो दुट्ठ-दव्व-मिस्सा दिन्ना से मोयगा तीए ॥
मोयग-भोगाणंतरमुप्पन्नो तस्स दढमईसारो ।
उव्वत्तणं पि काउं न तरइ तेणावलो एसो ॥
भणइ मुणि मागहिया हहा ! मए पाडिओ तुमं कट्ठे ।
पावाहं तुह संपइ पडियारं काउमिच्छामि ॥
तं अणुजाणह अह फासुगेहिं दव्वेहिं से कुणंतीए ।
जइ होज्ज को वि दोसो करेज्ज आलोयणं तस्स ॥

जओ—

सव्वत्थ संजमं संजमाउ अप्पाणमेव रक्खंतो ।
मुच्चइ अइवायाओ पुणो विसोही नयाविरई ॥
एवं पन्नविओ सो तीए सिद्धंत-सुत्त-सुत्तीहिं ।
तं अणुमन्नइ मूढो वेयावच्चं विरइत्ताणि ॥
तो उव्वत्तण-धावण-निसियावण-पमुह-सव्व-किरियाओ ।
कुणइ समीव-ठिया सा निरंतरं तस्स परितुट्ठा ॥
इय कइवय-दियहाइं पडियरिउं ओसह-प्पओगेण ।
पणुणी कुणइ सरीरं मागहिया तस्स समणस्स ॥
अमरि व्व मणहरंगी पयडिय-सव्वंग-चंग-सिंगारा ।
सविलास-हासमेसा कयाइ समणं इमं भणइ ॥
किं दुक्करेण इमिणा सत्तुं व तवेण तवसि अत्ताणं ।
सुहय ! सुहेक्क-निहाणं मं सेवसु गाढमणुरत्तं ॥
जइ पाण-नाह ! इमिणा तवेण तियसंगणाओ पत्थेसि ।

ता ताहिंतो पवरं मं भयसु तवेण पज्जतं ॥
 अह परम-पयं वंच्छसि ता केण वि मुद्ध ! विप्पलद्वोसि ।
 का तत्थ सुहासा जत्थ नत्थि घोर-स्थणी तरुणी ॥
 ता मुत्तूण अरुणं सपाव-सावय-समूह-संकिण्णं ।
 वच्चाओ रइ-रमणीय-रमणि-गण-मणहरं नयरं ॥
 जम्हा तुज्झ वियोगं खणं पि सहिउं अहं न सक्केमि ।
 जुंघ तवं सेवामो विसय-सुहं जोव्वणं जाव ॥
 इय वयणाइं सोऊण तीइ परिचत्त-धीरिमो एसो ।
 भिल्लइ वयाभिमाणं महिलाहिं न गंजिओ को वा ॥
 चित्त-गयाओ वि चित्तं हरिणच्छीओ हरंति अञ्चंतं ।
 किं पुण विलास-पेसल-चडु-कम्म-पयासण-पराओ ॥
 अह परितुड-मणा सा तेण समं कूणियरस पासम्मि ।
 गंतुं विहिय-पणामा कयंजली चित्तवइ एवं ॥
 देव ! मह जीविएसो एसो सो कूलवालगो समणो ।
 जं इमिणा कायव्वं इण्हि तं आइसउ देवो ॥
 भणइ निवो—अह ! इमा जह भज्जइ पुरवरी तह करेसु ।
 तं पडिबज्जइ समणो तो कुणइ तिदंडिणो वेसं ॥
 पविसइ पुरीइ मज्जे मुणिसुव्वय-सामिणो नियइ धूमं ।
 धूम-पदावेण पुरी भज्जइ न धुवं ति तक्केइ ॥
 ता तह करेमि धूमं अवणिति जहा जण त्ति चित्तेइ ।
 फिट्ठिहिइ नयरि-रोहो कहं ति पुच्छंति तं लोगा ॥
 भणइ इमो जइ धूमं अवणेह तओ अवेइ पर-चक्कं ।
 अज्जह नयरी-रोहो न कहं मि हु फिट्ठिही एसो ॥
 अवणिज्जंते धूमे ओसरियव्वं तए स-सिन्नेण ।
 इय संकेयं सो कूणिण सह कुणइ कूड-मई ॥
 लोगा भणंति को इत्थ पच्चओ तो पर्यपए समणो ।
 ओसरिही पर-चक्कं धूमे थेवे वि अरणीए ।
 एसो खु पच्चओ इह, तो लोगा धूम-सिहरमवणिति ।
 पर-चक्कमोसरंतं पिच्छंति य तम्मि समयम्मि ॥
 अह जाय-पच्चया तं धूमं अवणिति सव्वमवि मूढा ।

बलिऊण कूणिएणं नयरी भग्गा समग्गावि ॥
 वेत्तुं जिणिंद-पडिमं पडिओ वावीए चेडय-नरिंदो ।
 धरणो पडिच्छिउं करयलेण तं नेह निय-नयरिं ॥
 सो तत्थ अरत्त-अडुट्ठ-माणसो मासमणसणं कुणह ।
 मरिऊण ससुप्पज्जइ सग्गे सब्बुत्तमो तियसो ॥
 इय कूलवाल-समणो गुरु-पडिकूलो तव-कखयं पत्तो ।
 तत्तो निउण-नरेणं गुरु-भत्ति-परेण होयव्वं ॥

इति गुरु-विराधनायां कूलवाल-कथा ॥

चिंतामणि-कप्पहुम-कामदुहार्हणि दिव्व-बत्थूणि ।
 जण-बंछियत्थ-करणे न गुरुणि गुरु-प्पसायाओ ॥
 जो पेच्छिऊण पावंति पाणिणो मणुय-तियस-सिद्धि-सुहं ।
 करुणा-कुल-भवणाणं ताण गुरुणं कुणह सेवं ॥
 दमगो वि पुव्व-जम्मे जं मडिबह-निवह-नमिय-पय-कमलो ।
 जाओ संपइ-राओ तं गुरु-चलणाण माहप्पं ॥
 रत्ता वुत्तं—भयवं ! कह दमगो संपई निवो जाओ ।
 भणइ गुरु—सुण नरवर ! संदेहं जेण अवणेमि ॥
 गुरु-थूलभइ-सीसा अज्ज-महागिरि-सुहत्थि-नामाणो ।
 भुवणे चिरं विहरिया दस-पुव्व-धरा जग-प्पहाणा ॥
 अह निप्पाइय-सीसो महागिरी नियय-गच्छमप्पेइ ।
 अज्ज-सुहत्थिस्स सयं जिणकप्पव्भास-कय-चित्तो ॥
 जिणकप्पे वुच्छिन्ने वि गच्छ-निस्ताइ कुणइ तं एसो ।
 पाडलिउत्तं पत्ता कयाइ ते दो वि विहरंता ॥
 तत्थ वसुभूइ-सिद्धी अज्ज-सुहत्थिस्स देसणं सुणिउं ।
 जीवाजीवाइ-पयत्थ-जाणगो सावगो जाओ ॥
 अज्ज-सुहत्थि-पणीयं धम्मं सयणाण कहइ वसुभूई ।
 धम्मायरिण विणा तं पडिबज्जंति तहवि न ते ॥
 वसुभूई भणइ गुरुं न सक्किया बोहिउं मए सयणा ।
 तो मह गिहमागतुं ते पडिबोहसु तुमं नाह ! ॥

बंधु-पडिवोहणतथं गओ सुहृत्थी गिहम्मि सिद्धिस्स ।
 मोह-दवानल-पसमण-घणावलिं देसणं कुणइ ॥
 इत्थंतरे पविट्ठो भिक्ख-निमित्तं महागिरी तत्थ ।
 अज्ज-सुहृत्थी अब्भुद्धिऊण भत्तीए तं नमइ ।
 सिट्ठी जंपइ—भयवं ! तुम्हाण वि अत्थि किं गुरु को वि ।
 जं एवं नमइ इमं तुम्हे भुवणिक्क-नमणिज्जा ॥
 भणइ सुहृत्थी सिट्ठिं जिणकप्पवभास-कय-मणा एए ।
 मह गुरुणो जे भिक्खं गिण्हंति सया चइज्जंति ॥
 नामं पि पाव-हरणं इमाणमेवं महागिरिं थोउं ।
 पडिवोहिय-बहु-लोओ गओ सुहृत्थी नियं ठाणं ॥
 सिट्ठी जंपइ सयणे छड्ढिज्जंति पयासिउं भिक्खं ।
 दिज्जइ इमस्स मुणिणो सा तुम्ह महाफला होही ॥
 तं पडिवन्नं सयणेहिं अह पविट्ठो दुइज्ज-दियहम्मि ।
 भिक्खा-निमित्तमेसिं गेहेसु महागिरी भयवं ॥
 तं इंतं दट्ठुं सिट्ठि-बंधवा ते कुणंति तह चेव ।
 उवओगेण असुद्धं तं नाउं गिण्हए न गुरु ॥
 गंतुं वसहिं जंपइ इमो सुहृत्थि तए अईय-दिणे ।
 काऊण मज्झ विणयं अणेसणा निम्मिया महई ॥
 जम्हा तुह उवएसेण तेहिं सा मज्झ सज्जिया भिक्खा ।
 न पुणो एवं काहं ति भणिय तं खामइ सुहृत्थी ॥
 अह पाडलिपुत्ताओ उज्जेणिं संपई गओ राया ।
 वच्चंति सभूमीए कयाइ कत्थ वि निवा जम्हा ॥
 तम्मि समयम्मि पत्ता अज्ज-महागिरि-सुहृत्थिणो तत्थ ।
 जीवंत-सानि-पडिमा-रह-जुत्ता दंसण-निमित्तं ॥
 घण-त्तूर-रवाजरिय-नहंगणो निग्गओ रहो तत्तो ।
 भावारि-वग्ग-विजओज्जयस्स जीवंत-साभिस्स ॥
 दोहिं वि आयरिएहिं संवेण चउव्विहेण य समेओ ।
 ठाणे ठाणे कीरंत-मंगलो सो परिभमंतो ॥
 रायकुल-दार-देसं गओ तओ पत्थिवो गवक्ख-ठिओ ।
 दट्ठुं अज्ज-सुहृत्थि चित्तिउमेवं समाढत्तो ॥

दिद्वो कहिं चि एसो मए मणाणंदकारओ सूरी ।
 ह्य विमरिसं कुणंतो मुच्छाए निवडिओ राया ॥
 संभंत-परिचणेणं कय-पवणो चंदणेण सिचंतंगो ।
 संजाय-जाइसरणो सत्थ-मणो उट्ठिओ राया ॥
 तो आगओ नरिंदो अज्ज-सुहत्थिस्स वंदण-निमित्तं ।
 भूमि-निहि-उत्तमंगो तं नमिउं पुच्छए एवं ॥
 जिण-धम्मस्स फलं किं ?, कहइ सुहत्थी सिवं च सग्गो य ।
 पुच्छइ पुणो वि राया किं सामाहय फलं भयवं ! ॥
 सामाहयमव्वत्तं रज्जाइ-फलं जिणेहिं पन्नतं ।
 ह्य गुरुणा वागरिए राया दढ-पच्चओ जाओ ॥
 पुण चि सुहत्थि नमिउं भणइ निवो किमुवलक्खह ममं ति ? ।
 दाउं सुओवयोगं अज्ज-सुहत्थी भणइ एवं ॥
 उवलक्खेमि तुममहं पुव्व-भवं तुह कहेमि सुणसु तुमं ।
 अत्थि पुरी कोसंबी जिणभवण-विभूसिया रम्भा ॥
 तत्थ महागिरि-सूरी अहं च गच्छेहिं परिगया पत्ता ।
 गच्छ-गरुअत्तणेणं दो वि ठिया भिन्न-वसहीसु ॥
 तत्थ तया दुब्भिक्खं वट्ठइ गय-मित्त-बंधपाविक्खं ।
 तह वि जणो साहूणं भत्ताइ पिसेसओ देइ ॥
 अन्न-दिणे भिक्खत्थं सुणिणो धणसिद्धिणो गिहम्मि गया ।
 तेण मणुत्तं अन्नं दिन्नं तेसिं स-वहुमाणं ॥
 दिद्वं च इमं सव्वं दमणेणिकेण तो सुणीण इमो ।
 गिह-निग्गयाण जंपइ विघरह मम भोयणं एयं ॥
 सुणिणो भणंति अम्हे एयस्स न सामिणो अवि य गुरुणो ।
 सो वि सुणि-पट्ठि-लग्गो पत्तो वसहीइ मह पासं ॥
 पत्थेइ भोयणं मं सुणिणो वि कहंति तस्स वुत्तंतं ।
 तो सदय-मणेण मए उवओग-परेण सुणियम्मिणं ॥
 दमगो इमो पर-भवे पभावगो पवयणस्स होहिं ति ।
 भणिओ सो जह दिक्खं गिण्हसि तो भोयणं लहसि ॥
 तं पडिपज्जइ दमगो मए सकलणेण दिक्खिओ एसो ।
 भुंजाविओ जहिच्छं मोयग-पसुहं वराहारं ॥

सम्मत्तं वारसविह-सावग-धम्मेण संगयं तत्तो ।
 गिण्हइ संपइ-राओ अज्जसुहत्थिस्स पय-मूले ॥
 अच्चइ जिणो ति-संझं पणमइ सुणिणो सुणेइ सिद्धंत्तं ।
 सो महि-वलयं सयलं जिण-भवण-विभूसियं कुणइ ॥
 अवर-वरिस्से सुहत्थिस्मि आगए तत्थ जिण-भवण-जत्ता ।
 दविण-विणिओग-विहिउज्जमेण संवेण पारद्धा ॥
 तत्थ सुहत्थी जिण-मंडवस्मि निवसइ समग-संव-जुओ ।
 आगंतुं गुरु-पुरओ कयंजली चिट्ठए राया ॥
 काउं जिणहर-जत्तं जिण-रह-जत्ता जणेहिं आढत्ता ।
 भमइ रहो नयरीए पए पए विहिय-सकारो ॥
 रायभवणस्मि पत्तो तं दट्ठं संपई फुरिय-हरिसो ।
 अच्चइ सयं चिय जिणं अट्ठ-पयाराइ-पूयाए ॥
 तत्कालमेव हकारिज्जण राया भणेइ सामंते ।
 जइ इमं मज्झ सामिं तो जिण-भत्तिं कुणह तुम्हे ॥
 सप्पणाण सावगा होह जेण नाहं धणेण तूसेमि ।
 इय विहिए खलु तोसो मज्झ महंतो कओ होइ ॥
 अह ते वि जिणहराहं रहजत्ताओ जईण भत्तिं च ।
 सन्वे कुणंति एवं पणविया आरिया रत्ता ॥
 विहरंति जहा जइणो अणारिएसुं वि करेमि तह इणिहं ।
 इय चित्तिज्जण राया अणारिए एवमाणवइ ॥
 जह जह मग्गंति करं मज्झ भडा देह तह तहा तुम्हे ।
 तो पड्डपिया रत्ता सुणि-वेस-धरा नरा तत्थ ॥
 एवं अणारिए ते भणंति व्रत्यन्न-पाणमग्गाणं ।
 देयं रहियमिमेहिं बायालीसाइ-दोसेहिं ॥
 पड्डियव्वं पुण एयं ता सामी तुम्ह तूसिहि नूणं ।
 अज्झ करिही कोवं तहेव तं ते वि हु कुणंति ॥
 इय जइ-जणोचियाचार-चउर-चित्तेसु तेसु विहिएसु ।
 सरी अज्जसुहत्थी संपइ-राएण विन्नत्तो ॥
 विहरंति किं न सुणिणो अणारिएसुं ? , गुरु भणइ एवं ।
 तेसु अनाणत्तणओ नाणाइ-गुणा न वड्ढंति ॥

रक्षा भणियं भयवं ! मुणिणो पेसह अणारिएसुं पि ।
 तो अंध-दमिल-पमुहेसु पेसिया साहुणो गुरुणा ॥
 दहुं अणारिया ते मुणिणो रन्नो भड त्ति मज्झता ।
 वियरंति भत्त-पाणाइ ताण पुव्वुत्त-सिक्खाए ॥
 मुणिणो कहंति एयं गुरुस्स, एवं अणारिया विहिया ।
 जह-जण-विहार-जुग्गा संपइणा नियय-सत्तीए ॥
 सुमरिय-पुव्व-भवेणं पुरीइ रक्षा कराविया सत्ता ।
 तेसु स-पराणविक्खा लहंति वर-भोयणं लोआ ॥
 गिण्हंति महाणसिआ उव्वरियं तेसु भोयणं किं पि ।
 ते भणइ गिण्हं देज्जह इमं समग्गं पि साहुण ॥
 तुम्हाण धणं दाहं तो भत्तं दिति ते वि साहुणं ।
 कंदविय-वणिय-पमुहे जंपइ संपइ निवो एवं ॥
 मंडग-मोयग-चोप्पड-कप्पड-पमुहं सुणीण वियरेह ।
 तम्मुल्लमहं दाहं तुम्ह, तओ ते वि तं दिति ॥
 जाणंतो वि सुहत्थी तमजुत्तं सहइ सीस-राएण ।
 जंपइ महागिरी—किं सुहत्थि ! गिण्हसि असुद्धमिणं ॥
 रन्नो भत्तं ? , तत्तो भणइ सुहत्थी—मुणिंद ! किमसुद्धं ? ।
 रायाणुवत्तण-परा जम्हा लोआ इमं दिति ॥
 माइ त्ति तं स-कोवो महागिरी भणइ—अज्ज-पभिइ तुमं ।
 मह न हवसि संभोगी, संगो हि समेहिं सह कहिओ ॥
 बालो व्व भउव्वंतो भणइ सुहत्थी महागिरिं एवं ।
 खमह मह दोसमेयं भयवं ! न पुणो इयं काहं ॥
 जंपइ महागिरी अहव न तुह दोसो जओ जिणिंदेण ।
 वीरेण भणियमेयं अणंतं थूलभदाओ ॥
 तित्थे इमम्मि समणा पडंत-गुण-पगारिस्ता भविस्संति ।
 तं सच्चमिणं जायं एवं ठविउं असंभोगं ॥
 उज्जेणी-नयरीओ गओ मुणिंदो गयग्ग-पय-तित्थे ।
 अणसण-विहिणा मुत्तुं सरीरममरालयं पत्तो ॥
 काऊण सावगत्तं मरिऊण समाहिणा गओ सग्गं ।
 संपइ-निवो कमेणं लहिही निव्वण-सुक्खं पि ॥

अण्ण-समए सुहत्थी उज्जेणीए मुणीहिं सह पत्तो ।
 भदाए सावियाए घरे ठिओ जाणसालाए ॥
 तत्थ कया वि पओसे अज्जसुहत्थी पसत्थ-सद्देण ।
 परियट्ठिउमाढत्तो नलिणीगुम्भं ति अज्जयणं ॥
 घर-सत्तम-भूमीए भदा-पुत्तो अवन्तिमुकुमालो ।
 वत्तीसाहिं वट्ठीहिं सह विलसंतो तथा अत्थि ॥
 सो तस्स सवण-हेउं मुत्तुं पासायमागओ वसहिं ।
 कत्थ मए दिट्ठमिणं ति चित्तिउं सरइ पुब्ब-भवं ॥
 नमिज्जण भणइ सूरिं अहं खु भदा-सुओ पुरा तियसो ।
 नलिणीगुम्भे कुंतो जाइस्सरणेण जाणामि ॥
 तो मज्झ देहि दिक्खं जेण पुणो तत्थ होमि तियसोऽहं ।
 तेण वि सयणानापुच्छिय त्ति लोओ सयं विहिओ ॥
 गुरुणा वि दिक्खिओ सो मा होउ सयं निहीय-लिंगो त्ति ।
 भयवं ! न चिरं काउं पव्वज्जमहं समत्थो त्ति ॥
 भणिउं गओ मसाणे कोमल-कम-तल-गलंत-रुहिरोहो ।
 पिहिण्णसणो चिट्ठइ कंधारि-कुडंग-मज्झ-गओ ॥
 लोहि-गंधेण सिवा सिसु-परियरिया समागया तत्थ ।
 सा साइ पायमेकं सिसुणि धीयं पढन-पहरे ॥
 वीए ऊरु तइयम्मि पोढमेवं गओ समाहि-जुओ ।
 सो तिअसो उपसो नलिणीगुम्भे विमाणम्मि ॥
 तियसेहिं कुसुम-जुट्टी मुक्का एसो महापुभायो त्ति ।
 पुच्छंति गुहं तवभारियाओ तमपेच्छमाणीओ ॥
 उवओणेण सुहत्थी मुणिज्जण कहेइ तस्स बुत्तंतं ।
 सोण-भर-निव्वराओ ताओ वि कहंति भदाए ॥
 भदा वट्ठीहिं सहिया गया मसाणे पहाय-समयम्मि ।
 दट्ठुं नेरइय-दिसाए कट्ठियं नंदण-सरीरं ॥
 उवसरेण रुयंती विलवइ एवं किमेककारं पि ।
 गहिय-व्वएण न तए अलंकियं वच्छ ! महं गेहं ॥
 पुत्तय ! का वि भविस्सइ सा कल्लाणी अओ परं रयणी ।
 सुविणे वि तुमं जा दंसिज्जण जीवाविही अम्हे ॥

जह सयणेसु सिणेहो मुक्को संजम-कए तए वच्छ ! ।
 ता किं सो परिचत्तो गुरुसु वि जमित्थ पत्तोसि ॥
 इय बिलविऊण बहुयं भदा सिप्पा-नई-तडे तस्स ।
 कुणह परलोय-किच्चं संखुद्धरणं वडूओ वि ॥
 मुत्तुं एक्कं गेहम्मि गुन्विणिं बहुयमन्न-वडु-सहिया ।
 भदा गिणहइ दिक्खं भव-दुक्ख-ससुक्खणण-दक्खं ॥
 कारवियं देवकुलं अवन्तिसु कुमाल-मरण-ठाणम्मि ।
 तप्पडिम-सणाहं गुन्विणीइ जाएण पुत्तेण ॥
 लोयम्मि 'महाकालो'त्ति तं पस्सिच्चं अवन्ति-अवयंसं ।
 अज्ज वि चिट्ठइ सिहरण-रुद्ध-रवि-रह-तुरय-मगं ॥
 भयवं अज्जसुहत्थी सूरिपए ठाविऊण वरसीसं ।
 पज्जंत-कयाणसणो मुत्तुं देहं गओ सगं ॥

इति गुरु-प्रभावे सम्प्रतिराज-कथा ।

इय संपह-निव-चरियं निसामियं हेमस्सरि-पडु-पासे ।
 राया कुमारवालो तहेव कारवइ रहजत्तं ॥
 तं जहा—
 नचंत-रमणि-चक्कं विसाल-वलि-थाल-संकुलं राया ।
 कुणइ कुमार-विहारे सासय-अट्टाहिया-महिमं ॥
 नट्ट-कम्ममट्ट वि दिणाइं सयमेव जिणवरं ण्हविउं ।
 गुरु-हेमचंद-पुरओ कयंजली चिट्ठइ नरिंदो ॥
 अट्टम-दिणम्मि चित्तस्स पुण्णिमाए चउत्थ-पहरम्मि ।
 नीहरइ जिण-रहो रवि-रहो व्व आसाओ पयउंतो ॥
 ण्हविय-विलित्तं कुसुमोह-अचियं तत्थ पासजिण-पडिमं ।
 कुमर-विहार-दुवारे महायणो ठवइ रिद्धीए ॥
 तूर-रव-भरिय-भवणो सरहस-नचंत-चारु-तरुणि-गणो ।
 सामंत-मंति-सहिओ वच्चइ निव-मंदिरम्मि रहो ॥
 राया रहत्थ-पडिमं पटंसुय-कणय-भूसणार्हिहिं ।
 सयमेव अच्चिउं कारवेइ विविहाइं नट्टाइं ॥
 तत्थ गमिऊण रयणिं नीहरिओ सीह-वार-बाहिंमि ।

ठाह पवंचिय-धय-तंडवम्मि पड-मंडवम्मि रहो ॥
 तत्थ पहाए राया रह-जिण-पडिमाइ चिरइडं पूयं ।
 चउविह-संघ-समक्खं सयमेवारत्तियं कुणइ ॥
 तत्तो नयरम्मि रहो परिसक्कइ कुंजरेहिं जुत्तेहिं ।
 ठाणे ठाणे पड-मंडवेसु विउलेसु चिट्ठंतो ॥

किञ्च—

प्रेक्षन्मण्डपमुल्लसद्भवजपटं नृत्यद्रधूमण्डलं
 चञ्चन्मण्डपमुदञ्चदुष्कदलीस्तम्भं स्फुरत्तोरणम् ।
 विज्जजैनरथोत्सवे पुरमिदं व्यालोकितुं कौतुका-
 झोका नेत्रसहस्रनिर्मितिकृते चक्रुर्विधेः प्रार्थनाम् ॥
 एवं अट्ट-दिणाहं रह-जत्तं जणिय-जण-चमकारं ।
 कुणइ जहा कुमर-निवो तहेव आसोय-मासे वि ॥
 जंपइ निय-मंडलिए एवं तुम्मे वि कुणइ जिणधम्मं ।
 ते निय-निय-नयरेसुं कुमर-विहारे करावन्ति ॥
 विरचन्ति वित्थरेणं जिण-रह-जत्तं कुणन्ति सुणि-भत्ति ।
 तत्तो समग्गमेयं जिणधम्म-मयं जयं जायं ॥
 अन्न-दिणम्मि सुणिदो कुमर-विहारे कुमारवालस्स ।
 चउ-विह-संघ-समेओ चिट्ठइ धम्मं पयासंतो ॥
 बहु-विह-देसेहिंतो धणवन्तो तत्थ आगओ लोओ ।
 पटंसुय-कणय-विभूस्सणेहिं काज्जण जिणपूयं ॥
 कणय-कमलेहिं गुरुणो चलण-जुयं अचिऊण पणमेइ ।
 तत्तो कयंजलि-उडो नरवइणो कुणइ पणिवायं ॥
 तो पत्थिवेण भणियं—किन्तत्थमेत्थागओ इमो लोओ ? ।
 एकेण सावएणं भणियमिणं सुण महाराय ! ॥
 पूर्वं वीरजिनेश्वरेऽपि भगवत्याख्याति धर्मं स्वयं
 प्रज्ञावत्यभयेऽपि मन्त्रिणि न यां कर्तुं क्षमः श्रेणिकः ।
 अल्लेशेन कुमारपालनृपतिस्तां जीवरक्षां व्यधा-
 ल्लध्वा यस्य वचःसुधां स परमः श्रीहेमचन्द्रो गुरुः ॥
 तत्पादान्बुजपांशुभिः प्रथयितुं शुद्धिं परामात्मन-
 स्तद्वक्त्रेणुविलोकनेन सफलीकर्तुं निजे लोचने ।

तद्वाक्यामृतपानतः श्रवणयो राधातुमत्युत्सवं
 भक्त्युत्कर्षकुतूहलाकुलमना लोकोऽयमत्रागतः ॥
 ता नरनाह ! कयत्था अम्हे, अम्हाण जीवियं सहलं ।
 जहिं नमिओ सुणिंदो पच्चक्खो गोयमो व्व इमो ॥
 जिणधम्मो पडिवत्ती दूसम-समए असंभवा तुज्झ ।
 देसंतर-ट्टिएहिं सोउं दिट्ठा य पच्चक्खं ॥
 संपइ वच्चिस्सामो सुरट्ठ-देसस्मि तित्थ-नमणत्थं ।
 अन्न-समयस्मि होही मग्गेसु किमेरिसं सुत्थं ? ॥
 रत्ता भणियं—भयवं ! सुरट्ठ-विसयस्मि अत्थि किं तित्थं ? ।
 तो गुरुणा वागरियं—पत्थिव ! दो तत्थ तित्थाइं ॥
 जत्थ सिरि-उसमसेणो पढम-जिणिंदस्स गणहरो पढमो ।
 सिद्धिं गओ तमेकं सत्तुंजय-पच्चओ तित्थं ॥
 धीयं तु उज्जयंतो नेमिजिणिंदस्स जंमि जायाइं ।
 कल्लाणाइं निक्खमण-नाण-निव्वाण-गमणाइं ॥
 रत्ता भणियं—भयवं ! अहं पि तित्थाण ताण नमणत्थं ।
 वच्चिस्सामि अवस्सं, गुरुणा भणियं इमं जुत्तं ॥
 जं तित्थ-वंदणेणं सम्मत्त-थिरत्तमत्तणो होइ ।
 तप्पूयणेण जायइ अथिरस्स धणस्स सहलत्तं ॥
 अणेसिं पि जणाणं सद्धा-बुद्धी कया हवइ वाढं ।
 सेवन्ति परे वि धुवं उत्तम-जण-सेवियं मगं ॥
 इय गुरु-वयणं सोउं राया पसरिय-अतुच्छ-उच्छाहो ।
 सम्माणिउं विसज्जइ देसंतर-संतियं लोयं ॥
 सोहण-दिणे सयं पुण चलिओ चउरंग-सेन-परियरिओ ।
 चउ-विह-संघ-जुएणं गुरुणा सह हेजचंदेण ॥
 ठाणे ठाणे पटंसुएहिं पूयं जिणाण सो कुणइ ।
 किं तत्थ होइ थेवं जत्थ सयं कारओ राया ॥
 तत्तो कमेण रेवय-पच्चय-हिट्ठे ठियस्स नयरस्स ।
 गिरिनयरस्सासमे गंतुं आवासिओ राया ॥
 तत्थ नरिंदेण दसार-मंडवो भुवण-मंडणो दिट्ठो ।
 तह अक्खाडय-सहिओ आवालो उग्गसेणस्स ॥

विम्बिय-मणेण रत्ना मुणि-नाहो पुच्छिओ किमेयं ति ।
 भणइ गुरु गिरिनयरं ठाणभिणं उग्गसेणस्स ॥
 वारवईए पुरीए समुद्विजयाइणो दस-दसारा ।
 आसि असि-भिन्न-अरिणो जायव-कुल-विज्झ-गिरि-करिणो ॥
 तत्थ दसमो दसारो वसुदेवो तस्स नंदणो कण्हो ।
 सो आसि तत्थ राया ति-खंड-महि-मंडलस्स पट्ट ॥
 पुत्तो समुद्विजयस्स आसि कुमरो अरिट्ठनेमि ति ।
 वावीसइमो तित्थंकरो त्ति चारित्त-कय-चित्तो ॥
 अविसय-तण्हो कण्होवरोहओ उग्गसेण-राय-सुयं ।
 रायमइं परिणेउं सो चलिओ रह्वारारुढो ॥
 करि-तुरय-रहाखुडेहिं कण्ह-पसुदेहिं पवर-सयणेहिं ।
 सहिओ सभाणओ उग्गसेण-निव-मंदिरासन्नं ॥
 सोऊण करुण-सइं जा दिट्ठिं देइ तत्थ ता नियइ ।
 रुद्धे पसु-सस-सूअर-उरब्भ-हरिणाइणो जीवे ॥
 तत्सद-जग्गिय-दओ किमिमे रुद्ध त्ति पुच्छए कुमरो ।
 तो सारहिणा भणियं—कुमार ! सुण कारणं एत्थ ॥
 हणिउं इमे वराए इमाण मंसेण भोयणं दाही ।
 तुज्झ पिपाहे वेवाहियाण सिरि-उग्गसेण-निवो ॥
 तो भणियं कुमरेमं धिद्धी ! परिणयणमेरिसं जत्थ ।
 भय-कारागार-पवेस-कारणं कीरए पावं ॥
 भोगे सुयंन-भोगे व्व भीसणे दूरओ लहुं मुत्तुं ।
 संसार-सागरुत्तरण-संकमं संजमं काहं ॥
 तो वज्जरियं इमिणा इत्तो सारहि ! रहं नियत्तेसु ।
 चालेसु मंदिंरं पइ तेणावि तहेव तं विहियं ॥
 दहुं कुमरमुचितं रविं व नलिणी विसद-मुह-कमला ।
 जा आसि पुब्बभिणिंह तु पिच्छिउं तं नियत्तं सा ॥
 राइमई खेय-परा परसु-नियत्त व्व कण्ठ-खल-लया ।
 मुच्छा-निमीलियच्छी सहस त्ति महीयले पडिया ॥
 सत्थी-कया सहीहिं वाह-जलाविल-विलोयणा भणइ ।
 हा ! नाह ! किमवरद्धं मए जमेवं नियत्तोसि ॥

जह वि तुमए विमुक्का अहं अहन्ना तहा वि मह नाह ! ।
 तुह चलण चिय सरणं ति निच्छिडं सा ठिया बाला ॥
 दाऊण वच्छरं दाणलुज्जयंते पवन-चारित्तो ।
 चउ-पन्नास-इणंते लहइ पइ केवलं नाणं ॥
 तो नगरागर-गामाइएसुं पडिवोहिऊण भविय-जणं ।
 सो-वास-सहस्साऊ इहेव अयले गओ सुखं ॥
 रत्ता भणियं भयवं ! अज्ज वि तक्काल-संभवं किमिमं ।
 चिट्ठइ दसार-मंडव-पसुहं तो जंपियं गुरुणा ॥
 तक्काल-संभवं जं तं न इमं किं तु थेव-काल-भवं ।
 तमिमं पुण जेण कयं कहेमि तं तुज्ज नर-नाह ! ॥
 गुरु-नागहत्थि-सीसो बालो वि अ-बाल-मइ-गुणो सुकई ।
 कहाया वि कंजियं वेत्तुं-भागओ कहइ गुरु-पुरओ ॥
 अवं (?) तंवच्छीए अपुप्फियं पुप्फदंत-पंतीए ।
 नव-सालि-कंजियं नव-बहूइ कुडएण मे दिअं ॥
 गुरुणा भणिओ सीसो वच्छ ! पलित्तोसि जं पढसि एवं ।
 सीसो भणइ पत्तायं कुरु मह आघार-दाणेण ॥
 एवं ति भणइ सूरि तो पालित्तो जणेण सो बुत्तो ।
 जाओ य सुय-समुदो आयरिओ विविह-सिद्धि-जुओ ॥
 काऊण पाय-लेवं गयणे सो भमइ नमइ तित्थाइं ।
 सुणइ सुरइ-निवासी भिक्खू नागज्जुणो एवं ॥
 सो पत्थइ पालित्तं पयच्छ ! जिय-पाय-लेव-सिद्धिं मे ।
 गिण्ह मह कणय-सिद्धिं, तत्तो पालित्तओ भणइ ॥
 निक्खिणस्स किं कंचणेण किं चत्थि मे कणय-सिद्धी ।
 तुह पाय-लेव-सिद्धिं च पाव-हेउ त्ति न कहेमि ॥
 तो कय-सावय-रूवेण भिक्खुणा आगयस्स गिरिनयरे ।
 गुरुणो गुरु-भत्तीए जलेण पक्खालिया चलणा ॥
 पय-पक्खालण-सलिलस्स गंधओ ओसहीण नाऊण ।
 सत्तुत्तरं सयं तेण पाय-लेवो सयं विहिओ ॥
 तच्चसओ गयणे कुक्कुडो व्व उप्पडइ पडइ पुण भिक्खू ।
 तो कहइ जहावित्तं गुरुणो तेणावि तुडेण ॥

Q

BL Somaprabha Acarya, disciple of
1316 Vijayasimha
S65K85 Kumarapalapratibodhah
1920a
pt.1

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
